T.C.
İSTANBUL KEMERBURGAZ ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü
Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı

SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARI: İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

Zafer ÖZDEMİR

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Aslı Yılmaz UÇAR

İstanbul, 2016

SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARI: İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

Zafer ÖZDEMİR

Lisans Derecesi: 55.58, Anadolu Üniversitesi, 2009

T.C.
İSTANBUL KEMERBURGAZ ÜNİVERSİTESİ

Yüksek Lisans, Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'na

sunulmuştur.

Bu çalışma tarafımızca incelenmiş olup, kapsam ve kalite açısından Yüksek Lisans olmaya yeterli bulunmuştur.

Yrd. Doç. Dr. Aslı YILMAZ UÇAR

(Ünvan ve İsim)
Eş Danışman

(Ünvan ve İsim)
Danışman

İnceleme Komitesi Üyeleri (İlk isim jüri başkanına, ikinci isim tez danışmanına aittir.)

Yrd. Doç. Dr. Aslı YILMAZ UÇAR (Jüri)

Doç. Dr. Erbay ARIKBOĞA (Jüri)

Yrd. Doç. Dr. Tolga DEMİRYOL (Jüri)

Bu çalışma bir Yüksek Lisans / Doktora tezinin tüm gerekli şartlarını taşımaktadır.

Yrd. Doç. Dr. A. Bahadır KAYNAK
Bölüm Başkanı

Yrd. Doç. Dr. A. Bahadır KAYNAK
Enstitü Müdürü

[Üniversite] onayı 24 / 05 / 2016

Bu dokümandaki tüm bilgilerin akademik kural ve etiğe bağlı kalınarak yazıldığını ve tez yazım kuralları kapsamında bu çalışmada bulunan ve original olmayan bütün bilgi ve materyallerin referanslandırıldığını temin ederim.

Zafer ÖZDEMİR

İTHAF

Tez ciddi manada fedakârlık isteyen bir süreç, zira tam anlamıyla bir anda hayatınızın merkezine yerleşiyor. Yavaş yavaş 'birinci bölümü tamamlayayım ondan sonra sohbet ederiz' 'tabloları güncelleyip, yorumlayayım sonra doyasıya gezeriz' gibisinden hep bir erteleme durumu oluşuyor. Kısacası günlük hayattaki zaman mefhumunuz haline geliyor. Bittabi tez yalnız yazarının fedakârlığı ile yürümüyor, sevdiklerinizin desteği ve meslektaşlarınızın katkıları ile olgunlaşıyor.

Bu sürecin en büyük desteği ailemdi. Tanıdığım en fedakâr, en sabırlı ve çalışkanlık timsali insanlar, babam Ahmet Özdemir ve annem Nermin Özdemir ilk sırada geliyor. Kendi zamanından kendi yaşamından ödün vererek her daim kahrımı seve seve çeken anneciğim hep yanımdaydı. Mücadeleci ruhu ile hayatın zorluklarını bastıran, tembelliğe karşı savaş açan, 48 saati, 24 saatte yaşayan babam, tez sürecinde motivasyon kaynağım oldu. En önemlisi de annem ve babamın eğitim hayatına saygıları ve bu yöndeki teşvikleri ile cesaretlendim. Zeynep ablamın her zamanki anne şefkati ile ne zaman seslensem yanımda yer alması, Güneş ablamın ne zaman dara düşsem, daha düşmeden hemen yanımda olması ve kardeşim Hilal'in sevginin ete kemiğe bürünmüş hali çok değerliydi. Eniştem Murat Göksel Atasoy'un yeğenim Minel Başak'ın ve hatta doğacak olan yeğenim Kuzey'in müstesna yerleri benim için paha biçilmezdi.

Destek ve dostane varlıkları ile her zaman yanımda olduklarını hissettiren arkadaşlarım; Muhammed Çamurlu ile Özkan Altınbaş'a ve ağabeyim Mesut Şahin'e diğer taraftan dualarını eksik etmeyen Ersin Fatih kardeşime teşekkürü bir borç biliyorum.

Bir de yaşamım boyunca bana komşu annelik yapıp, beni dinleyip her daim yanımda olan Pamuk Meğrili annem ve acı tatlı sevinçlerimi paylaştığım Ayşegül Aksoy ile Ümmühan Kaboğlu ablam teşekkürü fazlasıyla hak ediyor.

Akademik katkıların en büyüğü; bilgileri, çalışkanlıkları, samimiyetleri, emeğe ve bilgiye saygılarıyla ailemden sonra üzerimde en çok emekleri olan Prof. Dr. Mehmet Gençtürk ve Okutman Yalçın Bağcı'ya aittir. Daha sonra, herkesten önce yazdığım her satırı bıkmadan usanmadan okuyan, benimle istişare edip, tartışan ve her seferinde pratik çözümler bularak beni yönlendiren, danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Aslı Yılmaz Uçar'a çok şey

borçluyum. Yine tez konumun belirlenmesinde ve literatür taraması aşamasında katkı sunan Sosyal Politika Uzmanı Uğur Uzun'a, bir ağabey edasıyla, dostane, sıcak temasıyla ne zaman ümitsizliğe düşsem yanımda olan, mütevazılığı ile hayranlık uyandıran Doç. Dr. Bayram Ali Ersoy'a, çalışma hayatında uzun yıllar birlikte çalışma şerefine nail olduğum, çalışkanlığı ve akademik disiplini ile örnek olan Yrd. Doç. Dr. Ülkü Arıkboğa'ya ve tez jürisinde bulunarak yapıcı katkılarını koyan Doç. Dr. Erbay Arıkboğa ile Yrd. Doç. Dr. Tolga Demiryol'u anmadan geçemem.

Çalışma disiplini ve hiç kaybetmediği enerjisi ve ağabeyliği ile Genç Memur-Sen İstanbul İl Başkanı Edebiyat Öğretmeni Mustafa Yılmaz'a ve tüm teşkilat mensuplarına samimiyetleri için teşekkür ediyorum.

Son olarak, Bayrampaşa'nın lodoslu yollarında olduğu kadar, İnsani Yardım Vakfı'ndaki yoldaşlıklarıyla; Nida Kırömeroğlu, Hasan Bilici, Hamza Sekman, Şadan Herekeli, İbrahim Demir, Hasip Gönülkırmaz, Ali Kahramanlar, Özcan Yüksel, Şenol Karabulut, Yasin Arslan, Gürbüz Kahveci, Okan Kırömeroğlu, Enes Altın, Ömer Faruk Çekmece, Gazi Kılıç, Mehmet Ulu, Şaban Muslu ve Eyüp Muslu'ya kısacası kardeşlik ruhu veren herkese bir şeyler borçluyum.

ÖZET

SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARI: İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

Zafer ÖZDEMİR

Yüksek Lisans, Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı,
İstanbul Kemerburgaz Üniversitesi

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Aslı Yılmaz UÇAR

Eğitim, sağlık, konut gibi temel sosyal ihtiyaçların karşılanması sosyal devletin birincil görevlerinden birisi sayılmaktadır. Ne var ki, küreselleşme ve küre-yerelleşme olgularıyla birlikte gelen dönüşüm süreci ve bu temelde söz konusu sosyal hizmetlere olan talebin sürekli artışı, yerel yönetimlerin de sosyal politikalara dahil edilmesini getirmiştir. Hatta, yerel yönetimler yerel nitelikli hizmetlerin yürütülmesinde verimliliği ve etkinliği sağlayan kurumlar olarak sosyal politika alanında başat aktör olmaya başlamıştır. Bu süreç, sosyal politikayla birlikte belediyelerin de "sosyal belediyecilik" kavramı temelinde yeniden yapılandırılmasını beraberinde getirmiştir. Sosyal belediyecilik kavramı literatürde yaygınlaşmış ve belediyelerin sosyal politika alanındaki işlevleri gün geçtikçe artmıştır.

Tez çalışması, Türkiye'de sosyal belediyecilikte iyi uygulama örneklerinden biri olarak gösterilen İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin (İBB) uygulaması üzerinden sosyal belediyeciliğin bütçe - faaliyet ve örgüt açısından "performansını" değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır: ilk bölümde doğuşu, gelişimi aşamalarıyla birlikte amaçları, işlevi, vb. temelinde sosyal politika ve sosyal belediyeciliğin kavramsal çerçevesi çizilmektedir. İkinci bölüm Türkiye'de sosyal belediyecilik uygulamasına ayrılmıştır; Türkiye'de sosyal belediyeciliğin tarihsel gelişimi, yasal çerçevesi ve kurumsal yapısı aktarılmıştır. Üçüncü bölümde ise İBB uygulaması birimler bazında ve 2010 – 2014 dönemini kapsayacak şekilde üç ana başlık altında çalışılmıştır: (a) faaliyet başlığı altında Stratejik Plan ile Faaliyet Raporları temelinde sosyal politika faaliyetlerine ilişkin değerlendirmeler yapılmış, (b) bütçe başlığı altında belediye bütçesi içerisinde sosyal bütçenin payına bakılmış, ve (c) örgüt başlığı altında belediye örgütü

içinde sosyal politika birimlerinin personel – organizasyon yapısına odaklanılmıştır. Tez çalışması sonucunda, sosyal belediyecilik uygulamasının geliştirilmesi için çeşitli bulgulara ulaşılmış ve söz konusu yönetsel öneriler, faaliyet, bütçe ve örgüt olmak üzere üç başlık altında ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Politika, Sosyal Belediyecilik, Sosyal Hizmet ve Yardım, Sosyal Bütçe, İstanbul Büyükşehir Belediyesi

ABSTRACT

Social municipality APPLICATIONS: ISTANBUL METROPOLITAN MUNICIPALITY SAMPLE

Zafer ÖZDEMİR

MSc, Department of Politics and International Relations, Istanbul Kemerburgaz University,

ADVISOR: Asst. Prof. Aslı Yılmaz UÇAR

The basic social needs such as education, health, housing is considered to be the primary task of the social state. Nevertheless, in the contemporary era of globalization along with the g-localization, the demand towards those services increase and local governments also get involved in social policy in cooperation with the central governments. Since local governments are considered to be the crucial actor to provide the local services in an efficient and effective manner, they seem to be the primary actor in social policy. This process results in the redefinition of the social policy and municipality that the social character of the municipalities becomes dominant. The concept of "social municipality" flourish in the literature and this is also true for the practice that the functions of the municipalities in social policy increase day by day.

Thesis study aims to analyze the performance of "social municipality" within a chosen case of İstanbul Metropolitan Municipality which is considered to be one of the best practices in social municipality in Turkey. In this manner, the study is composed of three distinct parts: in the first chapter the conceptual framework of the social municipality is provided by the analysis of the emergence and the theoretical development of the concept of the social policy, its objectives, scope, role, etc and the local side of the social policies, social municipalities. Second chapter is devoted to the analysis of the social municipality practice in Turkey that the

history of the social municipalities, the legal framework and the institutional practice is covered. In the third section, the case of İstanbul Metropolitan Municipality is studied in terms of (a) budget, (b) operations, and (c) organizational structure on the bases of the organizational units between 2010 – 2014. In the budget section, the portion of the social budget within the general municipal budget is studied, in the operations section social policies both in Strategic Plan and Annual Report are discussed and in the last part units providing the social services are focused in terms of their personnel and administration.

There are several findings the thesis study provides which are believed to further the practice of social municipality, and the administrative recommendations are systematically stated in the Conclusion Chapter in three headings: budget, operations and organizational structure.

Keywords: Social Policy, Social Municipality, Social Service and Assistance, Social Budget, Istanbul Metropolitan Municipality

İÇİNDEKİLER

ÖZET vii
ABSTRACT ix
İÇİNDEKİLER xi
TABLO LİSTESİ xvi
ŞEKİL LİSTESİ xviii
KISALTMALAR LİSTESİ xix
GİRİŞ 1
1. BÖLÜM KAVRAMSAL ÇERÇEVE: SOSYAL POLİTİKA VE SOSYAL BELEDİYECİLİK KAVRAMLARI 3
1.1. SOSYAL POLİTİKA KAVRAMI 4
1.1.1. Sosyal Politikanın Ortaya Çıkışı 10
1.1.2. Sosyal Politikanın Konusu, Kapsamı ve Amaçları 11
1.1.3. Yerel Yönetimlerin Sosyal Politika Alanındaki İşlevi 14
1.2. SOSYAL BELEDİYECİLİK KAVRAMI 15
1.2.1. Sosyal Belediyeciliğin İşlevleri 17
1.2.2. Sosyal Devletten, Sosyal Belediyeciliğe Dönüşüm Süreci 18
2. BÖLÜM TÜRKİYE'DE BELEDİYE YÖNETİMİ VE SOSYAL BELEDİYECİLİK 23
2.1. KAMU YÖNETİMİNDE ÖRGÜTLENME İLKELERİ 23
2.1.1. Merkezden Yönetim İlkesi 25
2.1.2. Yetki Genişliği İlkesi ve Çeşitleri 27
2.1.3. Yerinden Yönetim İlkesi ve Türleri 28
2.1.3.1. Siyasi Yerinden Yönetim 28
2.1.3.2. İdari Yerinden Yönetim ve Çeşitleri 29
2.1.4. Merkezi Yönetim ve Yerel Yönetim İlişkileri 32
2.2. TÜRKİYE'DE BELEDİYE YÖNETİMİ 37
2.2.1. Türkiye'de Belediyecilik 37
2.2.2. Belediyelerin Görev ve Yetkileri 38
2.2.3. Büyükşehir Belediyelerinin Görev ve Yetkileri 41
2.2.4. Belediye Organları 43
2.2.4.1. Belediye Meclisi 43

2.2.4.2. Belediye Encümeni 45
2.2.4.3. Belediye Başkanı 46
2.3. TÜRKİYE'DE SOSYAL BELEDİYECİLİK 47
2.3.1. Türkiye'de Sosyal Belediyeciliğin Tarihsel Gelişimi 47
2.3.2. Türkiye'de Sosyal Belediyeciliğin Hukuki Çerçevesi 49
2.3.3. Belediyelerin Sosyal Politikaları ve Sosyal Belediyecilik Uygulamaları 52
2.3.4. Sosyal Belediyecilik – Sivil Toplum Kuruluşları İşbirliği ve Koordinasyonu 57
3. BÖLÜM İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ'NİN SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARI 59
3.1. İSTANBUL İLİNE GENEL BİR BAKIŞ 59
3.1.1. İstanbul'un Kısa Tarihçesi 59
3.1.2. İstanbul'un Demografik Yapısı 60
3.2. İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ 62
3.3. İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ'NİN STRATEJİ BELGESİ, BÜTÇESİ VE PERFORMANS SONUÇLARI ÇERÇEVESİNDE SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARI 68
3.3.1. İ.B.B. Stratejik Planında Sosyal Politika ve Sosyal Belediyecilik 69
3.3.2. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Bütçesi ve Sosyal Destek Hizmet Harcamaları Payı Performansı 73
3.4. İSTANBUL DARÜLACEZE MÜDÜRLÜĞÜ TARAFINDAN YÜRÜTÜLEN HİZMETLER 93
3.4.1. Kayışdağı Darülaceze Kampüsü 93
3.4.2. Sosyal Hayata Adaptasyon Projesi 94
3.4.3. Darülaceze Dostluğu ve Gönüllülüğü Projesi 94
3.4.4. Aktif ve Güvenli Yaşam Alanı Oluşturma Projesi 95
3.4.5. Yaşlıya Evde Destek Projesi 95
3.4.6. Yaşlı Danışma Hattı Projesi 95
3.4.7. Aktif Yaşlılık Projesi 95
3.4.8. Ergoterapi Çalışmaları 95
3.4.9. Manevi Bakım Projesi 96
3.4.10. Sosyal Bakım Projesi 96
3.4.11. Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Hizmetleri 97
3.4.12. Akseki Ormanalı Abdullah-Nerime Turan Huzurevi/Sanatçı Yaşam Evi 97
3.4.13. Dr. Beşir Akınal Huzurevi 97
3.4.14. Yaşam Evi Hizmetleri 98
3.4.15. Gençlere Yönelik Meslek Edindirme Hizmetleri (İSMEM) 98

3.4.16. Çocuk ve Gençlere Yönelik Destek Hizmetleri (İGEM) 100
3.5. GENÇLİK VE SPOR MÜDÜRLÜĞÜ TARAFINDAN YÜRÜTÜLEN HİZMETLER 101
3.5.1. Gençlik Meclisi 101
3.5.2. Çocuk Meclisi 102
3.5.3. İzcilik Faaliyetleri Ve Kamplarda Verilen Eğitimler 102
3.5.4. Belnet-İnternet ve Bilgi Erişim Merkezleri 103
3.5.5. Mobil Hizmet Şeklinde Sunulan Belnet Otobüsü 103
3.5.6. Kariyer Eğitim Günleri 104
3.5.7. Genç Beyaz Geziler 104
3.5.8. Akıllı Dershane 104
3.5.9. Tercih Çadırları 105
3.5.10. Başarılı Öğrencilerin Ödüllendirilmesi 105
3.5.11. Sporla Sağlıklı Nesillere Doğru Projesi 105
3.5.12. Açık Alanda Spor Faaliyetleri 109
3.5.13. Amatör Spor Kulüplerine Destek 109
3.5.14. Okul Spor Salonları 110
3.5.15. Ulusal ve Uluslararası Spor Organizasyonları 110
3.6. ENGELLİLER MÜDÜRLÜĞÜ TARAFINDAN YÜRÜTÜLEN HİZMETLER 113
3.6.1. Tıbbi ve Sosyal Rehabilitasyon 113
3.6.2. Bilgilendirme, Yönlendirme ve Danışmanlık 114
3.6.3. Yasal Haklar Birimi 114
3.6.4. Engellilere Yönelik Sporla Rehabilitasyon Hizmetleri 114
3.6.4.1. Hidroterapi 114
3.6.4.2. Hipoterapi (Atla Terapi) 115
3.6.5. Yaz Kampı 115
3.6.6. Engellilere Yönelik Sosyal Organizasyonlar ve Eğitim Hizmetleri 115
3.6.7. ESHA Projesi (Engellilerin Sosyal Hayata ya da Toplumun Engellilere Adaptasyonu Projesi) 115
3.6.8. Küçük Adımlar Erken Projesi 115
3.6.9. Konuşma Terapisi 116
3.6.10. Engellilere Yönelik İşe Yerleştirme Hizmetleri 116
3.6.11. Tıbbi Malzeme Yardımları 116
3.6.12. Psiko Sosyal Hizmetler 116
3.6.13. Engelli ve Kimsesiz Yaşlılara Yönelik Ücretsiz Ulaşım Hizmetleri 116

3.6.14. Erişilebilirlik Hizmetleri EYS (Erişilebilir Yaya Sinyalleri) 117
3.6.15. Yatay ve Düşey Trafik İşaretleme Çalışmaları 118
3.6.16. İstanbul Geneli Engelliler İçin Yaya Üst Geçidi Proje Çalışmaları 118
3.6.17. Trafik Eğitimi Çalışmaları 119
3.6.18. İşitme Engelli Vatandaşlara Trafik Bilgisi Hizmeti 119
3.6.19. Toplu Ulaşım Araçlarının Engelli Kullanımına Uygun Hale Getirilmesi 119
3.7. HAYAT BOYU ÖĞRENME MÜDÜRLÜĞÜ TARAFINDAN YÜRÜTÜLEN HİZMETLER 120
3.7.1. İ.B.B. Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları (İSMEK) 120
3.8. SOSYAL HİZMETLER MÜDÜRLÜĞÜ TARAFINDAN YÜRÜTÜLEN HİZMETLER 125
3.8.1. Kadın Koordinasyon Merkezi (KKM) 125
3.8.2. Sosyal Yardımlar 128
3.9. HALKLA İLİŞKİLER MÜDÜRLÜĞÜ TARAFINDAN YÜRÜTÜLEN HİZMETLER ... 130
3.9.1. Beyaz Gezi 130
3.9.2. Taziye ve İtfaiye Aramaları 131
3.9.3. Beyaz Karanfil 131
3.10. SAĞLIK VE HIFZISSIHHA MÜDÜRLÜĞÜ TARAFINDAN YÜRÜTÜLEN HİZMETLER 132
3.10.1. Ayaktan Teşhis ve Tedavi Hizmetleri 132
3.10.2. Kadın ve Aile Sağlığı Hizmetleri 133
3.10.3. Evde Sağlık Hizmetleri 138
3.11. DİĞER BİRİMLER TARAFINDAN YÜRÜTÜLEN HİZMETLER 139
3.11.1. Mobil Büfeler 139
3.11.2. Aşevi Araçları 140
3.11.3. Cenaze Hizmetleri 140
3.11.4. Evsiz Vatandaşlara Kış Yardımı 143
3.11.5. Yoksul Sevk (Tersine Göç) Hizmeti 144
3.11.6. Gecekondu Islah ve Tasfiye Çalışmaları 145
3.11.7. Yeni Sosyal Konut Üretimi 146
3.11.8. İlköğretim Öğrencilerine Yönelik Ücretsiz Hayvan Sevgisi Bakım ve Sağlığı Eğitimi . 147
3.11.9. Ücretsiz İlk Yardım Eğitimleri 147
3.11.10. Kütüphane Hizmetleri 148
3.11.11. Gönüllü Kitap Seslendirme Çalışmaları 150
3.11.12. Her Okula Kitap Kampanyası 151
3.11.13. Şehir Tiyatroları Müdürlüğü Çocuk Eğitim Birimi Hizmetleri 151

3.11.14. İstanbul Büyükşehir Belediyesine Bağlı Genel Müdürlük, Daire Başkanlığı, Müdürlük ve İştirakler Tarafından Yürütülen Engellilere Yönelik Hizmetler 151
3.11.14.1. İstanbul Elektrik Tramvay ve Tünel İşletmeleri Genel Müdürlüğü (İ.E.T.T.) 151
3.11.14.2. Altyapı Koordinasyon Müdürlüğü 152
3.11.14.3. Hayat Boyu Öğrenme Müdürlüğü 152
3.11.14.4. İstanbul Darülaceze Müdürlüğü 153
3.11.14.5. İstanbul Şehircilik Atölyesi Şube Müdürlüğü 153
3.11.14.6. Kentsel Tasarım Müdürlüğü 153
3.11.14.7. Kültürel Etkinlikler Müdürlüğü 153
3.11.14.8. Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğü 154
3.11.14.9. Mesken Müdürlüğü 154
3.11.14.10. Park Bahçe ve Yeşil Alanlar Daire Başkanlığı 154
3.11.14.11. Etüd ve Projeler Daire Başkanlığı 154
3.11.14.12. Raylı Sistem Daire Başkanlığı 155
3.11.14.13. Planlama Müdürlüğü 155
3.11.14.14. Sosyal Hizmetler Müdürlüğü 155
3.11.14.15. Şehir Planlama Müdürlüğü 155
3.11.14.16. Şehir Tiyatroları Müdürlüğü 156
3.11.14.17. Trafik Müdürlüğü 156
3.11.14.18. Yol Bakım ve Altyapı Koordinasyon Daire Başkanlığı 156
3.11.14.19. İstanbul Halk Ekmek A.Ş. 156
3.11.14.20. İstanbul Otobüs İşletme A.Ş. 157
3.11.14.21. İstanbul Şehir Hatları A.Ş. 157
3.11.14.22. İstanbul Beton Elemanları ve Hazır Beton Fabrikaları Sanayi ve Ticaret A.Ş. (İSTON) 157
3.11.14.23. İstanbul Konut İmar Plan Sanayi ve Ticaret A.Ş. (KİPTAŞ) 157
3.11.14.24. İstanbul Sağlık Yatırımları ve İşletmeciliği Sosyal Hizmetler Sanayi ve Ticaret A.Ş. (SAĞLIK A.Ş.) 158
3.11.14.25. İstanbul Spor Etkinlikleri ve İşletmeciliği Ticaret A.Ş. (SPOR A.Ş.) 158
3.11.14.26. İstanbul Ulaşım A.Ş. 158
SONUÇ 159
KAYNAKÇA 167

TABLO LİSTESİ

Tablo 1 : Dar Anlamda Sosyal Politika ile Geniş Anlamda Sosyal Politikanın Farkları ……7
Tablo 2 : Merkezden Yönetim ile Yerinden Yönetim Arasındaki Yarar ve Sakıncaları Değerlendirmesi ……...31
Tablo 3 : Hiyerarşik Denetim ve Vesayet Yetkisi ……34
Tablo 4 : İstanbul'da İkamet Eden Kişilerin Nüfusa Kayıtlı Olduğu İller ……....61
Tablo 5 : İstanbul'da İkamet Eden Nüfusun Yaş Grubu ve Cinsiyete Göre Dağılımı ……..62
Tablo 6 : Organizasyon Yapısındaki Değişimler ……...65
Tablo 7 : Personelin Hizmet Sınıflarına Göre Dağılımı (Kişi) ……..66
Tablo 8 : İ.B.B. 2010 Yılı Gider Bütçesi ……...74
Tablo 9 : İ.B.B. 2011 Yılı Gider Bütçesi ……...74
Tablo 10 : İ.B.B. 2012 Yılı Gider Bütçesi …….....75
Tablo 11: İ.B.B. 2013 Yılı Gider Bütçesi ……75
Tablo 12: İ.B.B. 2014 Yılı Gider Bütçesi ……76
Tablo 13: İ.B.B. 2012-2013-2014 Yılları Sosyal Destek Hizmetleri Yönetimi Harc. ……77
Tablo 14: İ.B.B. Sosyal Destek Hizmetleri Yönetimi 2012 Yılı Sektörel Harc. Tutarları 78
Tablo 15: İ.B.B. Sosyal Destek Hizmetleri Yönetimi 2013 Yılı Sektörel Harc. Tutarları 78
Tablo 16 : İ.B.B. Sosyal Destek Hizmetleri Yönetimi 2014 Yılı Sektörel Harc. Tutarları …79
Tablo 17 : Kurumsal Kodlama Dördüncü Düzey Ana Hizmet Birimleri ……...80
Tablo 18 : İ.B.B. Sağlık ve Sosyal Destek Hizmetleri Yönetimi Performans Gerçekleşme Sonuçları ……82
Tablo 19 : İ.B.B. Sağlık ve Sosyal Destek Hizmetleri Yönetimi Performans Göstergeleri Başarı Düzeyi Değerlendirme Sistemi ……88
Tablo 20 : 2016 Yılı Personel Kadro ve Sayıları …..……..90
Tablo 21 : İstanbul Darülaceze Müdürlüğü Hizmetleri (Kişi) ……..101
Tablo 22 : Gençlik Meclisi Faaliyetleri …….....102
Tablo 23 : İzcilik Kamplarına Katılan İzci Sayısı (Kişi) ……...103
Tablo 24 : 2014 Yılı Spor Tesisleri ……....106
Tablo 25: 2014 Yılında Gerçekleştirilen Spor Organizasyonları ……...110
Tablo 26 : Lojistik Destek Verilen Spor Organizasyonları ……....112
Tablo 27 : Engellilere Yönelik Hizmetler ……..117

Tablo 28 : Engellilere Yönelik Düşey Trafik İşaretleme Sayıları (Adet) ……..118
Tablo 29 : Dezavantajlı Gruplara Yönelik Mesleki Eğitimlere Katılan Kurs. Says. (Adet) ..124
Tablo 30 : Kadın Koordinasyon Merkezi 2013-2014 Dönemi Sosyal Etkinlikler Katılımcı Sayıları ……...125
Tablo 31 : Yıllara Göre Sosyal Yardımlar ……129
Tablo 32 : Yıllara Göre Eğitim Yardımları ……130
Tablo 33 : Beyaz Gezi Verileri ……..130
Tablo 34 : Taziye ve İtfaiye Aramaları Verileri ……131
Tablo 35: Beyaz Karanfil Moral Ziyaretleri ……..132
Tablo 36 : Ayaktan Teşhis ve Tedavi Hizmetleri ……..133
Tablo 37 : Kadın ve Aile Sağlığı Hizmetleri ……135
Tablo 38 : Mevcut Sağlık Merkezleri ……137
Tablo 39 : Evde Sağlık Hizmetleri ……139
Tablo 40 : Mezarlık Sayısı ve Mezarlık Alanları ……...141
Tablo 41 : Yıllara Göre Defnedilen ve Nakledilen Cenaze Sayıları (Kişi) ……142
Tablo 42 : Yoksul Sevki Çalışmaları ……144
Tablo 43 : Yıllara Göre Gecekondu Dönüşüm Çalışmalarında Yıkılan Gecekondu Sayıları ve Tahsis Edilen Sosyal Konut Adetleri ……146
Tablo 44 : Yıllara Göre Verilen İlk Yardım Eğitimleri ve Halk Sağlığı Seminerleri ……148
Tablo 45 : Kütüphaneler ve Kitaplar (Adet) ……..149
Tablo 46 : Okuyucu ve Ödünç Yayın İstatistiği (Adet) ……150

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1 : Personelin İstihdam Türlerine Göre Oransal Dağılımı (%) ……...67

Şekil 2 : İ.B.B. 2012-2013-2014 Yılları Sosyal Destek Hizmetleri Yönetimi Harcamaları Oransal Dağılımı (%) ……...77

Şekil 2 : Yıllara Göre Spor Tesisleri Bilgileri ……108

Şekil 3 : Sporla Sağlıklı Nesillere Doğru Projesi Yıllara Göre Faydalanan Kişi Sayısı ……108

Şekil 4: Sporla Sağlıklı Nesillere Doğru Projesi Yıllara Göre Faydalanan Kişi/Seans Sayısı ……109

Şekil 5 : Yıllara Göre İSMEK' teki Kurs Merkezi Sayıları (Adet) ……121

Şekil 6 : Yıllara Göre İSMEK' teki Branş Sayıları (Adet) ……122

Şekil 7 : Kadın ve Aile Sağlığı Hizmetleri ……136

Şekil 8 : Aşevi Hizmetlerinden Faydalanan Kişi Sayısı (Adet) ……140

Şekil 9 : Cenaze Defin Verileri (Kişi) ……..143

Şekil 10 : Yoksul Sevki Çalışmalarında Gönderilen Aile ve Kişi Sayıları ……145

Şekil 11 : 2010 – 2014 Yılları Arası İnşa Edilen Sosyal Konut Verileri ……...147

Şekil 12 : Kütüphane Üye Sayısı (Kişi) ……150

KISALTMALAR LİSTESİ

A.B.D. : Amerika Birleşik Devletleri

A.D.N.K.S. : Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi

AKOM : Afet Koordinasyon Merkezi

B.Ş.B. : Büyükşehir Belediyesi

D.K.Ö. : Demokratik Kitle Örgütü

Ed : Editör

ESHA : Engellilerin Sosyal Hayata ya da Toplumun Engellilere Adaptasyonu Projesi

İ.B.B. : İstanbul Büyükşehir Belediyesi

İ.E.T.T. : İstanbul Elektrik Tramvay ve Tünel İşletmeleri

İGEM : İstanbul Büyükşehir Belediyesi Çocuk ve Gençlere Yönelik Destek Hizmetleri Merkezi

İGEP : İç Göç Entegrasyon Projesi

İSEM : İstanbul Engelliler Merkezi

İSMEK : İstanbul Büyükşehir Belediyesi Meslek Eğitimi Kursları

İSMEM : İstanbul Büyükşehir Belediyesi Gençlere Yönelik Meslek Edindirme Merkezi

İSTON : İstanbul Beton Elemanları Hazır Beton Fabrikaları Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi

K.İ.T. : Kamu İktisadi Teşebbüsü

K.K.M. : Kadın Koordinasyon Merkezi

KİPTAŞ : İstanbul Konut İmar Plan Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi

S.B.E. : Sosyal Bilimler Enstitüsü

S.G.K. : Sosyal Güvenlik Merkezi

S.T.K. : Sivil Toplum Kuruluşları

SAĞLIK A.Ş. : İstanbul Sağlık Yatırımları ve İşletmeciliği Sosyal Hizmetler Sanayive Ticaret Anonim Şirketi

SPOR A.Ş. : İstanbul Spor Etkinlikleri ve İşletmeciliği Ticaret Anonim Şirketi

T.B.M.M. : Türkiye Büyük Millet Meclisi

TODAİE : Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü

TOKİ : Toplu Konut İdaresi Başkanlığı

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

GİRİŞ

Kamu yönetimi örgütünün bir parçası olan yerel yönetimler, mahalli sınırlar içinde yaşayan vatandaşların yararlanacağı yerel nitelikteki hizmetleri yerine getirmekte görevli olan kuruluşlardır. Bu nedenle yerel yönetimler, kentlerin fiziksel çevreye dair düzenlemelerinden, çeşitli nüfus zümrelerinin ihtiyaçlarını karşılamaya kadar geniş bir sahada etkin olmak zorundadırlar. Bu zorunluluğun temelinde, belediyelerin yasal çerçeve içinde yerine getirmekte yükümlü kılındığı hizmetler ve değişen toplumsal koşullar nezdinde halkın talep ve beklentileri bulunmaktadır. Belediyeler söz konusu bu değişen ekonomik, siyasal ve toplumsal koşullar ile birlikte farklılıklaşan talep ve beklentilere karşılık vermek durumunda kalmışlardır.

Küreselleşme ile birlikte gelen küre-yerelleşme sürecinin toplumsal talep ve beklentiler bağlamındaki en önemli sonucu, sosyal politika taleplerinin artması ve sosyal politikalarda yerelleşme olmuştur. Eğitim, sağlık ve konut gibi temel sosyal politika alanındaki talep, yerel yönetimlerin de sürece dahil olmasını gerektirmiştir. Belediyeler artan hizmet talebi ile birlikte hızlı kentleşme kaynaklı problemlerin çözülmesi ve sosyal risklerin önlenmesinde etkin olmak durumunda kalmışlar, "sosyal belediyecilik" egemen kavram olmaya başlamıştır. Bu bağlamda belediyeler ve sosyal politika kavram ve uygulaması yeni dönemde yeniden tanımlanmıştır. Bu dönemden itibaren merkezi yönetim, sosyal politikaları düzenleyen, özel sektör, sivil toplum örgütleri ve yerel yönetimleri denetleyen bir anlayışa yönelmiştir. Bu bağlamda devletin küçültülmesi ve işlevselleştirilmesi adına piyasaya bırakılabilecek hizmetlerde özelleştirmeye, yapısı gereği özelleştirilemeyen hizmetler için ise, piyasa ya da sivil toplum ile işbirliği daha kolay olan yerel yönetimlere başvurma yoluna gidilmiştir.

Uygulamaya bakıldığında, 1973 yılında yükselen toplumcu belediyecilik anlayışı, 1980 sonrası büyükşehir belediyelerinin kurulması ve yetkilendirilmesi, 1994 sonrası yerel yönetimlerin gittikçe sosyal yatırımlara ağırlık vermesiyle sosyal politikada belediyeler başat aktör haline gelmişlerdir.

Söz konusu dönüşüm süreci birçok akademik çalışmaya konu olmuş, Türkiye üzerinden de değerlendirmeler yapılmıştır. Bu çalışmalarda genel olarak belediyelerin yürütmüş olduğu sosyal belediyecilik uygulamaları faaliyet merkezli incelenmiş olup, hizmet

bazında önemlerine değinilmiştir. Buna karşın faaliyet, bütçe ve performans göstergelerinin bir arada yer aldığı çalışmalar literatürde yeterince yer almamaktadır.

Tez çalışması, sosyal belediyecilik uygulamasının yönetiminin ne kadar etkin ve etkili olduğunu görmek üzere sosyal belediyeciliğin "performansını" değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Yukarıda anılan araştırma sorusu ile yola çıkılan çalışmanın temel amacı sosyal belediyecilik uygulamasının faaliyet - bütçe ve örgüt üzerinden performansını ölçmek ve uygulamanın geliştirilmesi için önerilerde bulunmaktır. Tez çalışması için Türkiye'nin nüfus ve kaynak popülasyonu en yoğun yerleşim alanlarından birinde bulunmasının da etkisiyle, İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) örnek olay olarak seçilmiştir.

Bu kapsamda, İ.B.B.'nin 2010-2014 yılları arasındaki Stratejik Planı, Faaliyet Raporları ve Kesin Hesap Cetvelleri kullanılmıştır.

Çalışmanın teorik çerçevesini çizmek amacıyla, sosyal politika, sosyal devlet ve sosyal belediyeciliğe ait literatür taraması yapılmış, uygulama kısmının oluşturulması için ise, İBB'nin sosyal belediyecilik uygulamaları yerinde gözlem ve doküman taraması yöntemleriyle incelenmiştir. Bu çerçevede 2010 – 2014 yılları arası faaliyet raporları, 2010 – 2014 dönemi stratejik planı, performans esaslı yatırım hizmet programları ve birim tanıtım broşürleri temin edilerek incelemeye tabi tutulmuştur.

Bu çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde genel bir kavramsal çerçevenin ortaya konulması adına sosyal politika ve sosyal belediyecilik kavramlarının ortaya çıkışı, gelişimi, amaçları, merkezi yönetim ile yerel yönetimlerin sosyal politika alanındaki rolü ele alınmıştır. İkinci bölümde; Türkiye'nin yerel yönetim yapısı, Türkiye'deki sosyal belediyeciliğin tarihsel gelişimi, hukuki çerçevesi, belediyelerin sosyal politika ve sosyal belediyecilik uygulamalarının yanı sıra sosyal belediyecilik sivil toplum kuruluşları işbirliği incelenerek detaylandırılmaya çalışılmıştır. Üçüncü ve son bölümde ise, Çalışmanın ampirik kısmı için seçilen İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2010 – 2014 yılları arasındaki sosyal belediyecilik uygulamaları, bütçe, faaliyet ve örgüt yapısı nezdinde birim bazında incelenerek çalışma sonuç ve önerilerle tamamlanmıştır.

Çalışmada ulaşılan bulgular temelinde faaliyet - bütçe ve örgüt bazında önerilerde bulunulmuştur.

1. BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE: SOSYAL POLİTİKA VE SOSYAL BELEDİYECİLİK KAVRAMLARI

Kavram olarak sosyal politikanın geçmişi birkaç asır öncesine dayanmakla beraber, süreç itibariyle insanlık tarihi kadar eski olduğunu söyleyebilmek mümkündür. Bu alanda yapılan çalışmalar, tarihin her döneminde hastalara, engellilere, yoksullara ve işsizlere yönelik bir takım sosyal yardım ve sosyal hizmetlerin yerine getirildiğini, eğitim, sağlık gibi bazı alanlarda faaliyetler yapıldığını ortaya koymaktadır (Aydın, 2008: 13). Bu nedenle toplumu meydana getiren bireylerin refah ve huzur içinde yaşamlarını devam ettirmeleri gerektiğine yönelik sosyal politika anlayışı devletlerin tarihi kadar eskidir (Şenkal, 2011: 13).

Nitekim insanlık tarihini sanayileşme açısından, sanayi öncesi, sanayi toplumu ve sanayi ötesi dönemler itibariyle üçe ayırdığımızda, her bir dönemde ortaya çıkan anlayış ve fikir dünyasındaki farklılıklar sebebiyle farklı şekil ve düzeylerde sosyal politikaların uygulandığı görülecektir (Aydın, 2008: 13).

Bu nedenledir ki, Sanayi Devrimine ve sınai kapitalizme bağlı olarak ve hemen hemen onlarla birlikte 18. yüzyılın sonundan itibaren doğup gelişen sosyal politika ekseriyetle sınırlı bir alan içerisinde kalmıştır. Bu sınırlı alan içerisindeki sosyal politika, kapitalizmin sonucu olan yeni sınıfların, yeni işçilerin ve kapitalistlerin oluşturdukları sınıflar arasındaki ilişkilerin ve yeni sanayinin, fabrika yaşamının meydana getirdiği yeni insan davranışlarının, yeni yaşam ve çalışma koşullarının, sorunlarının ele alındığı bir yeni toplumsal bilim dalı niteliğinde günümüze gelmektedir (Talas, 1992: 16).

Sanayi Devrimi sonrasında yaşanan dönüşüm sürecinin sosyal politikayla ilişkisi üç yüzyıldan fazla bir zamandır tartışılmaktadır. 1980'lerde başlayan ve günümüzde de etkileri süren küreselleşme süreci bakımından da aynı tartışma geçerlidir. Sanayi Devrimi Batı'nın bütün dünya üzerinde egemenliğini kurmasına yol açan temel gelişmelerden birisi olarak kabul edilir. Bu nedenle bu iki sürecin sosyal politika açısından anlamı önemlidir. Şüphesiz Sanayi Devrimi çok gerilerde kalmıştır. Lakin etkisi günümüzde de devam etmektedir. Dünya tarihinde meydana gelen bütün büyük gelişmeler, sosyal politika üzerinde doğrudan veyahut dolaylı yollardan etkilerde bulunmuştur. Bu bakımdan dünya tarihinin sosyal politikadan

bağımsız yapılacak bir analizi, hem eksik kalır ve hem de gerçekleri tam manada yansıtmaz (Şenkal, 2011: 14).

Bu yaklaşımla bakarsak, sosyal politikanın ulus devletin bir işlevi haline gelmesinin üzerinden yüzyılı aşan bir süre geçtiğini ve Batı Avrupa'da başlayan bu değişim sürecinin tüm ulus devletlere kısmen ya da bütünüyle yansıdığını ve kendi içinde sürekli bir değişim geçirdiğini söylemek mümkündür (Koray, 2012: 23).

Ancak 20. yüzyılın sonlarına doğru bir yandan neo-liberal düşüncelerin yeniden canlanması diğer yandan da küreselleşmenin artmasıyla birlikte devletin sosyal ve ekonomik hayattan elini çekmesi ve küçülmesi gerektiği anlayışı gelişmiş ve akabinde bu yönde özelleştirme faaliyetlerine hız verilmiştir. Bilgi çağı olarak da adlandırılan bu yeni dönemde devletin sosyal politika önlemleri almadaki rolü azalırken, bu alanda ortaya çıkan açığı sivil toplum kuruluşları ve bilhassa da yerel yönetimlerin kapatmaya başladığı görülmüştür (Aydın, 2008: 16).

Bu bağlamda dinamik yapıları gereği sorumlu oldukları beldede topluma daha yakın olmaları, daha iyi tanımaları ve sorunlarını daha gerçekçi hizmetler götürebilmeleri açısından merkezi yönetimlere nazaran daha avantajlı görülen ve ön plana çıkan yerel yönetimlerin bazı sosyal politika hizmetlerini yerine getirebilmeleri için imkan verilmiş ve bu alanda yeni yasal düzenlemeler yapılmıştır.

Binaenaleyh dünyadaki gelişmeler ve yasalarla tanınan imkanlar sonucunda günümüzde yerel yönetimlerin önemli sosyal belediyecilik uygulamalarını icra etmeye başladıkları görülmektedir (Aydın, 2008: 16).

1.1. SOSYAL POLİTİKA KAVRAMI

Kavram köken olarak incelediğinde sosyal kelimesinin Latince "socius" kelimesinden gelmekte olduğu ve ortak arkadaş, dost anlamına geldiği görülmektedir. Ana unsurunu oluşturan politika ise kelime manası olarak toplumda belirli bir hedefe yönelik önlemler bütününü ifade etmektedir. Türk Dil Kurumunun iktisat terimleri sözlüğünde politika kelimesinin karşısında "belirlenen amaç veya hedeflere ulaşmaya yönelik karar ve eylemler bütünü" ifadesi yer almaktadır. İki kelime yan yana geldiğinde devletin belirlenen toplumsal

gaye veya hedeflere erişebilmek için aldığı kararlar ve devam ettirdiği uygulamalar, sosyal politikanın kavramsal içeriğini meydana getirmektedir (Bedir, 2012 : 3).

Buna keza sosyal politika kavramının literatüre girişi ve sosyal politikanın bir bilim dalı olarak kabul edilmesi yakın geçmişte gerçekleşmiştir. Bu kapsamda sosyal politika gerek kavram gerekse de uygulama olarak 19. yüzyılda endüstri devriminden sonra doğmuştur. Sosyal politika kavramı ilk olarak 19. yüzyılın ikinci yarısında, Almanya'da Profesör Riehl tarafından kullanılmıştır. Fakat kavramın yayılıp bilimsel bir özelliğe sahip olması 1873'te Alman Sosyal Siyaset Derneği'nin kurulması sonrasında ancak mümkün olmuştur. (Aydın, 2008 : 23). Kavram ilk dolaşımında devletin o zamanın burjuva kesimi karşısında alması gereken tedbirleri anlatan dar ve politik bir kavram olarak kabul görmüştür (Tuna ve Yalçıntaş, 1999 : 20-22). Esasen kavramın bir bilim dalı haline gelişi ise, 1911 yılında Alman Otto v. Zwiedinecek-Südenhorst'un kaleme aldığı "Sosyal Politika" adlı eserle birlikte gerçekleşmiştir. Bu bağlamda kavramın ülkemizdeki geçmişine baktığımızda ise, 1916-1917 yıllarında Ziya Gökalp tarafından çıkartılan "Yeni Mecmua" adlı dergide kullanıldığı görülmektedir. Fakat buna karşın kavramın Türk literatürüne girişi, 1933-1934 yılında gerçekleştirilen Üniversite Islahatı kapsamında ülkemize gelen Alman profesörlerden bilhassa Prof. Dr. Gerhard Kessler aracılığıyla olmuştur (Aydın, 2008: 23).

Binaenaleyh, bazı sosyal bilimciler sosyal politikayı, gerek kavramsal olarak gerekse de içeriksel olarak üzerinde uzlaşıya varılamayan ve çok tartışılan konulardan biri olarak tanımlamaktadırlar. Kavram, Kıta Avrupa'sında "sosyal politika" (social policy), Kuzey Amerika literatüründe ise ekseriyetle "sosyal refah politikası" (social welfare policy) olarak kullanılmıştır. Bununla birlikte bazı sosyal bilimciler her iki kavramın aynı anlama geldiğini ifade etmekte, bazıları, sosyal politikayı çok çeşitli politikaları bünyesinde barındıran ve sosyal refah politikalarını da kapsayan çerçeve bir kavram olarak değerlendirmektedir (Ersöz, 2011: 47).

Sosyal politika bugünkü en yalın anlamıyla, "Devletin ve güçlü sosyal kurum ve kuruluşların mevcut sosyal düzen içinde farklı, sosyal grupların birlikte sosyal barış içinde yaşamalarını ve sosyo-ekonomik dengesizliklerin giderilmesine yönelik tedbir ve politikalarının bütünü" olarak tanımlanmaktadır (Seyyar, 2008: 512). Aslında genel itibariyle sosyal politikanın kavramsal çizgilerini çizen fakat çok geniş bir tanım olan devletin bir takım toplumsal amaç ve hedeflere erişebilmek adına aldığı kararlar bütünü tanımlaması, sosyal

politika bilim dalını tanımlamakta yetersiz ve olabildiğince genel kalmaktadır. Erişilmek istenen hedefin ne olacağı, kararların hangi araçlarla alınacağı gibi konular sosyal politika bilim dalının alt başlıklarını oluşturmakla birlikte, sosyal politika bilim dalına ilişkin tanımların içeriklerinde yer almaktadır. Bu noktada literatür uhdesinde, sosyal politikanın bir bilim dalı olarak kabul edilmesine ve kavramın içeriğindeki farklılığa ilişkin ikili bir tanımın benimsendiği görülmektedir (Bedir, 2012: 4).

Dar anlamda sosyal politikayı; "çıkarları uyuşmayan sınıflar arasında tırmanan çatışmaları önleyerek toplumsal uyumu garanti altına almak" olarak tanımlayabiliriz. Amaç olarak daha evvel sanayileşme ve kentleşme nedeniyle meydana gelen tehlikelere (iş kazaları) ve sefalete (yoksulluk, işsizlik, hastalık veya yaşlılık) karşı işçileri müdafaa etmeyi ve gerekli tedbirleri almayı amaç eden sosyal politika kavramının hedef kitleleri zamanla değişime uğramıştır (Şenkal, 2011: 26). Başka bir tanıma göre, "kapitalist ekonomi düzeninden hareket eden, sadece işçi ve işveren veya sermaye ve emek sınıfı arasındaki mücadeleyi konu edinen, bu iki sınıf arasındaki mücadeleye sadece iş ilişkileri çerçevesinde yaklaşan, amacı toplum düzeninin korunması olan düzenlemeler bütünü" dür (Tuna ve Yalçıntaş, 1999: 30). Talas'a göre ise, "sosyal politika, toplumda var olan sınıfsal ilişkiler, devinimler, savaşımlar ve çelişkiler karşısında, devleti ve hukuksal düzeni ayakta tutmaya ve korumaya dönük çalışmaları içeren bir uğraşı" alanıdır (Talas, 1992: 15).

Geniş anlamda sosyal politika ise; topluma bir bütün olarak bakan, toplum içinde bütün sınıfları ilgilendiren, çok çeşitli konuları sınıf farkı gözetmeksizin ele alan bir disiplindir. Misal bir sağlık, bir eğitim, bir tarım siyaseti, bir toprak reformu, tarım mahsullerinin fiyatlandırılması, meslek ve erbaplarının korunması, kooperatifçilik, vergi politikaları, vergilerin yapısı ve toplumdaki diğer hususlar sosyal politikanın kapsamına girmektedir (Talas, 1992: 16). Bu minvalde genel olarak sosyal politika, "genelde toplumun değişik sosyal kesimlerinde ortaya çıkan muhtelif sosyal sorunları ortadan kaldırmayı ve herkesin sosyal refahını temin etmeyi veya geliştirmeyi hedefleyen önlemlerin ve uygulamaların bütünüdür" (Özdemir, 2007: 15). Sosyal politikanın dar ve geniş anlamlarını tanımladıktan sonra aşağıdaki tablo her ikisi arasındaki farkın daha iyi analiz edilmesini sağlayacaktır.

Tablo 1
Dar Anlamda Sosyal Politika ile Geniş Anlamda Sosyal Politikanın Farkları

Dar Anlamda Sosyal Politika	Geniş Anlamda Sosyal Politika
Sanayi Devrimi ile ortaya çıkan çalışma ilişkilerini merkeze alır.	Sanayi Devrimi'nden çok eski tarihlerdeki sosyal sorunlardan, sanayi sonrası toplumun sosyal sorunlarına kadar geniş bir çerçeveye sahiptir.
Çalışma hayatındaki sorunları iki sınıf (emek-sermaye) bağlamında değerlendirir.	Sosyal sorunlara ve çalışma yaşamındaki ilişkilere sınıf perspektifinden daha geniş bir perspektif ile yaklaşır.
Sadece çalışma ilişkilerinden doğan sorunları, temeline işçi statüsü altında çalışanları oturtarak konu alır.	Sosyal hayatın bütün yönlerini inceleyerek sosyal sorunların tümünü konu alır. Çalışma ilişkilerindeki kapsamı işçiler değil, tüm bağımlı çalışanlardır.
İktisadi sistemi kapitalist sistem olarak kabul eder ve bunun sürdürülmesi için düzenlemelerin üretilmesini hedefler.	İktisadi sistemi merkeze alarak incelemelerini yapmaz. Ekonomi politikalarının sadece liberal politikalardan ibaret olduğunu varsaymaz.
Siyasal düzenle ilişkisi genel oy hakkı ile sınırlıdır.	Siyasal düzenin önemli bir parçası haline gelecek aktörlerin oluşturulmasına katkıda bulunur.

Kaynak: Bedir, 2012: 6.

Sosyal Politika'nın gerek kavram, gerek kapsam, gerekse bu politikaların belirlenmesi ve uygulanması aşamasında aktör olarak rol alan bir takım sosyal siyaset kavramları bulunmaktadır. Bu bağlamda bir kavramın kendi bütünlüğünü anlayabilmek için, diğer kavramlarla arasındaki ilişkinin bütünlüğünün de bilinmesi gerekmektedir. Misal, sosyal politikayı anlayabilmek için, sosyal siyaset, sosyal yardım, sosyal refah hizmetleri, sosyal barış, sosyal devlet, sosyal denge, sosyal bütünleşme, sosyal kontrol, sosyal bakım, sosyal hizmetler, sosyal bütçe, sosyal risk, sosyal risk haritası ve küre-yerelleşme gibi kavramları daha iyi bilmek lazımdır. Şimdi sırasıyla bu kavramları açıklayalım.

Sosyal Siyaset: Devletin ve güçlü sosyal kurum ve kuruluşların mevcut sosyal düzen içinde farklı sosyal grupların birlikte sosyal barış içinde yaşamalarını ve sosyo-ekonomik dengesizliklerin giderilmesine yönelik tedbir ve politikaların bütünüdür (Seyyar, 2008: 512).

Sosyal Yardım: Yerel kıstaslar içinde asgari seviyede dahi kendisini ve bakmakla yükümlü olduğu kişileri geçindirme imkanından mahrum kalmış fertlere, muhtaçlık tespitine ve kontrolüne dayalı olarak yapılan ve onları kendi kendilerine yeterli hale getirmek amacını taşıyan ayni ve nakdi nitelikteki geçici veya süreli, sistemli ve düzenli karşılıksız yardımların tamamıdır (Seyyar, 2008: 529).

Sosyal Refah Hizmetleri: Fert, aile, grup ve toplumların, değişen şartlardan doğan sosyo-ekonomik sorunlarını gidermek için, onları maddi ve manevi yönden güçlendiren bütün sosyal faaliyetlere verilen addır. Ayrıca sosyal refah hizmetleri, sosyal güvenlik ve sosyal hizmet kavramlarını da içeren, toplumdaki tüm insanların temel ihtiyaçlarını ve sosyal ihtiyaçlarını belirli standartlarda karşılamaya yönelik, organize olmuş tüm faaliyetlerin genel ifadesidir (Seyyar, 2008: 475).

Sosyal Barış: Hem toplumsal hem de toplumlar arası ilişkilerin düzenliliğini ve sürekliliğini geliştiren bir durumdur. Sosyal siyasetin ana hedeflerinden olan sosyal barış, toplumun ontolojik (varlığı ile ilgili) altyapısı ile sosyal üst yapısı (gelenek, örf, sosyal sistem; sosyal ahlak esasları; eğitim; terbiye gibi) nın birbiriyle barışık bir sistem halinde birlikte olmasını sağlayan huzurlu bir ortamdır (Seyyar, 2008: 407).

Sosyal Devlet: Toplumun menfaatini ve bilhassa muhtaç vatandaşların sosyal haklarını korumak ve dolayısıyla sosyal vatandaşlık anlayışını yaygınlaştırmak amacıyla sosyal alana müdahale eden devlettir. Sosyal devlet, toplumdaki refah düzeyi açısından mevcut farklılıkları gidermeye uğraşmakta ve orta tabaka oluşturmak amacıyla da bilhassa alt gelir gruplarının sosyo-ekonomik durumlarını değişik sosyal politikalar aracılığıyla iyileştirmeyi hedeflemektedir (Seyyar, 2008: 422).

Sosyal Denge: Sosyal siyaset hedeflerinden ve sosyal gelişmenin vazgeçilmez unsurlarından olan sosyal denge, gelir dağılımındaki adaletsizliği mümkün mertebe azaltmaya yönelik çalışmaların bütünüdür (Seyyar, 2008: 420).

Sosyal Bütünleşme: Bir toplumu oluşturan, topluluk, grup ve kurumlar gibi, sosyal yapının çeşitli unsurları arasındaki birbirini tamamlayabilme durumudur (Seyyar, 2008: 410).

Sosyal Kontrol: Sosyal düzenin devamını veya fertlerin, sosyal düzenin beklentilerine uygun bir biçimde hareket etmelerini sağlamak amacıyla fertlere, sosyal beklentilere uygun davranışlar empoze eden (yazılı veya yazılı olmayan) sosyal kaideler, değerler, tedbirler veya müeyyideler bütünüdür (Seyyar, 2008: 464).

Sosyal Bakım: Günlük hayatta fiili uygulama ve teorik-bilimsel araştırmalar açısından bakıma muhtaç insanların bakımını, psiko-sosyal temeller üzerine bina eden hizmetlerin bütünüdür (Seyyar, 2008: 407).

Sosyal Hizmetler: Sosyal siyasetin gayri maddi hizmet alanı olan sosyal çalışma, korumaya muhtaç kişilere sağlık, psiko-sosyal danışmanlık, hukuk, finans, gayrimenkul yönetimi, mesken temini ve eğitim desteği gibi alanlarda yapılan yardım ve desteklerdir (Seyyar, 2008: 453).

Sosyal Bütçe: Sosyal bütçe, devletlerin ekonomiye müdahale araçlarından maliye politikasının sosyal yönünü oluşturmakta olup bireylerin sosyal, ekonomik, fizyolojik ve psikolojik yönden yaşam kalitelerini yükseltmeyi ve belli standartları korumaya yardımcı olan böylelikle sosyal barış, sosyal adalet ve sosyal gelişmeye katkı sağlayan bütçedir (Özcan, 2014: 100).

Sosyal Risk ve Sosyal Risk Haritası: Sosyal risk, küresel veyahut ulusal düzeyde çeşitli adaletsizliklerin oluşturabileceği muhtemel toplumsal sorunlar ve toplumsal patlamaların tümüne verilen addır. Sosyal Risk Haritası ise, bir yerleşim biriminde, belirli bir düzeyde ve türde risk arz eden bir konuda, o birimde yaşayan kişilerin yerel algılarını tespit etmeyi amaçlayan ve birbirleriyle ilintili riskli alanların, o risk grubundaki kişilerce nasıl anlamlandırıldığını ölçerek, belirlenmiş konuyla ilgili somut verilerin bütünüdür (Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı, (OKA), 2011).

Küre-Yerelleşme: Neo-liberal politikaların uygulanma süreci ile beraber dünyadaki değişim çağını gözlemlediğimizde globalleşme (globalisation) ile birlikte dikkati çeken bir diğer kavram yerelleşme (localization) olduğu görülmektedir. Bu olgu ile birlikte de İngilizce

globalleşme ve yerelleşme kelimelerinin birleştirilmesiyle oluşturulmuş 'glocalization' (glokalleşme) Türkçe karşılığı olarak da 'küre-yerelleşme' olarak kullanabileceğimiz sözcük, son zamanlarda yaygın olarak benimsenen ve kullanılan kavramlardan birisi olmuştur. Küre-yerelleşme, kısaca global gerçeklerden hareket ederek global düşünmeyi, otarşizm yerine dışa açılmayı, dünya ekonomisi ile bütünleşmeyi; ülke içinde ise merkezi yönetim aracılığı ile ekonomiyi ve siyaseti yönlendirme yerine yerel yönetimleri daha fazla güçlendirmeyi ifade etmektedir (Olgun, 2007: 111).

1.1.1. Sosyal Politikanın Ortaya Çıkışı

Sosyal politika bir bakıma, ilkçağlardan bu yana devam eden ve temelinde, insanın olduğu emek gücünün müdafaa edilmesine yönelik yeni bir teşekküldür. Günümüzdeki anlamına ve evsafına ulaşabilmek için yüzyılların geçmesi, toplumların ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel yapılarının esaslı değişikliklere ve revizyonlara tabi olması gerekmiştir. Sosyal politika genel olarak, toplumların ekonomik ve sosyal yapılarına göre farklılık göstermekle birlikte, insanlar arasındaki ilişkileri, oluşumları incelemektedir. Bu ilişkiler ve oluşumlar güçlünün güçsüzü köleliğe maruz bırakmasından ve sömürmesinden başlayarak katmanlaşma ve sınıflaşma durumlarına, sınıfların ortaya çıkışına, bunların paradokslarına, hareketlerine ve savaşlarına kadar uzanır (Talas, 1992: 13).

Bu bağlamda sosyal politikanın ortaya çıkışını hazırlayan hususlar esasta iki tarihsel gerçeğe dayanmakla birlikte tarihin kendi döngüsü içinde birden fazla olayla ilişkilendirilebilir. Nitekim sosyal politikanın ortaya çıkışına yol açan ilk olay Fransız İhtilali ve ihtilal sonrası meydana çıkıp gelişen düşünce ortamıyken bir diğer olay Sanayi Devrimi'dir (Bedir, 2012: 7). Ancak her ne kadar sosyal politikanın bir disiplin olarak kabul edilmesi Sanayi Devrimi'nden sonra olsa da, bilhassa kökeni insanlık tarihi kadar eskidir. Bu açıdan bakıldığında sosyal sorunlar ve bu sorunlara çözüm bulmak için geliştirilen politikalar her daim var olmuştur. Yine tarihsel döngü nedeniyle sosyal sorunlar her zaman değişim geçirebilirler. Netice itibariyle bu özelliği sebebiyle sosyal politika bünyesinde her zaman dinamik bir yapıyı barındırmıştır. Sanayi Devrimi öncesinde meydana gelen sorunlar dönemin var olan sistemi içerisinde çözülüyordu. Fakat Sanayi Devrimi'yle başlayan dönem devletin bizzat sosyal sorunlara müdahalesini mecbur bırakmıştır. Yine söz konusu bu müdahale

ülkeden ülkeye değişebildiği gibi, tarihsel döngü içerisinde de değişim gösterebilmektedir (Şenkal, 2011: 28).

Sanayi Devrimi adı verilen çağ, gerek ekonomik gerekse de sosyal yaşam içerisinde toplumun katmanlarını derin bir şekilde etkileyen bir dizi teknik yeniliklere yol açmıştır. Bu yönüyle Sanayi Devrimi'nin getirdiği yenilikler, fabrikalarda çalışarak yaşamlarını sürdüren yeni sanayi işçisini doğurmuştur. Emeğini satmak veya kiralamak suretiyle ücret adı altında bir gelir sağlayan fabrika işçileri, soysal politikaların ortaya çıkmasına sebebiyet vermişlerdir (Talas, 1192: 15).

Bu açıdan bakıldığında sosyal politika, ilk çıktığı dönemdeki anlamıyla işçi merkezli politikalar bağlamında ve tüm sosyal tarafların sorunlarını dikkate alan politikalar bakımından güncelliğini ve önemini gününüzde de korumaktadır. Zira bu önem, "refah devleti" süreci olarak da kabul edilen ve hemen hemen tüm Batılı ülkeler için geçerli olan ve 1945-1975 yılları arasını kapsayan "altın çağ" döneminde daha belirgin olmuştur. 1980 sonrası döneme gelindiğinde ise, sosyal politika önemini yitirmemekle beraber, küreselleşme ve neoliberal uygulamaların bünyesinde seyrini sürdürmüştür (Taşçı, 2010: 191).

1.1.2. Sosyal Politikanın Konusu, Kapsamı ve Amaçları

Geçmişte sosyal politikalar aracılığıyla kötü niyetli olabileceği düşünülen, üretim araçları ve imkanlarına sahip ve bu sebeple de pazarlık gücü işçilere göre daha yüksek olan fabrika sahiplerinden veyahut çalışma yaşamının şartlarından kaynaklanabilecek olumsuzlukları önleyebilmek adına koruma rejimi oluşturulmuştur. Bu kapsamda koruma kelimesi özel hukuki düzenlemeler yardımıyla bağımlı statüler uhdesinde çalışanların yararlarının dikkate alınmasını ifade eden bir anlam kazanmıştır. Bu uygulamayla hedeflenen, özelde bağımlı statüler uhdesinde çalışanlar, genelde ise toplumun korunmasıdır (Altan, 2007: 7).

Fakat sosyal politikaların kapsamındaki sürekli değişim ve gelişim, nedeniyle sosyal politika konularında zamanla bir artış meydana gelmiştir. Dolayısıyla sosyal politikaların konuları, iş ilişkileri ve yaşamı ile sınırlı olmaktan çıkıp, toplumdaki tüm bireylerin yaşamları süresince ve hatta vefatları sonrasında da devam edecek olan bir çeşitliliği bünyesinde barındırmaya başlamıştır. Bu gelişmelere eş zamanları olarak artık sosyal politikaların

merkezinde mutlak iş ilişkileri ve yaşamın olumsuzlukları yerine, bireylerin toplumsal yaşam içinde karşılaştıkları veya karşılaşabilecekleri bireysel, sosyal ve ekonomik riskler, yetmezlikler, sınırlılıklar ve engeller yer almaya başlamıştır (Altan, 2007: 7).

Günümüzde sosyal politikanın ilgilendiği konular; işsizlik, çalışma koşullarının iyileştirilmesi, düzgün iş, yoksulluk, yoksunluk, göç, sosyal dışlanma, çevre sorunları, konut sorunu, ayrımcılık, çocuklar ve yaşlıların bakımı, kadınlara karşı ayrımcılığın her türünün önlenmesi, çok uluslu şirketler, gelir dağılımındaki adaletsizlikler, ırkçılık ve tüm bu risk faktörlerini önleyebilecek bir sistemin kurulabilmesidir. (Bedir, 2012: 11).

Sosyal politikanın konusundan sonra kapsamına değinecek olursak, sosyal politikanın kapsamını toplumun tüm tarafları ve tüm sosyal sorunları olarak ifade edebiliriz. Sosyal sorun olgusu içerisinde yer alan bütün problemler, toplumun refahını ilgilendirmesi nedeniyle sosyal politikanın kapsamı dahilindedir. Sosyal politikanın kapsamı konu ve kişi bakımından olmak üzere iki ayrı başlıkta ele alınması, daha iyi irdelenerek anlaşılmasına imkan sağlayacaktır Bedir, 2012: 8).

Sosyal politikanın kişi bakımından kapsamı; sosyal sorunların değişmesine eş zamanlı olarak dinamik bir gelişim sürecini takip etmiştir. Başlangıçta işçi sınıfı, sosyal politikanın kişi bakımından kapsamını oluşturan tek zümre idi. Fakat çalışma yaşamında yaşanan gelişmeler, kamu kesimi ve hizmet sektöründeki değişimler işçi kesiminin yanı sıra kamu görevlilerini de sosyal politikanın kapsamına dahil etmiştir. Sosyal politikaların bu yönüyle kapsamını; **bağımlı statüler altında çalışanlar**, (işçiler, sözleşmeli çalışanlar, memurlar, ve diğer statüler altında bağımlı olarak çalışanlar) **ekonomik yönden güçsüz kesimler**, (yeterli ve düzenli bir gelir güvencesinden yoksunlar, işsizler, sermayeleri olmayan yada sınırlı olan küçük esnaflar, topraksız köylüler) **ve özel olarak korunması gereken kesimler** (Çocuklar, yaşlılar, engelliler, eski hükümlüler, gençler, kadınlar, göçmenler ve tüketiciler) oluşturmaktadır (Bedir, 2012: 9).

Sosyal politikanın konu bakımından kapsamını ise, hangi kesimlerin hangi konularda korunacağı belirlemektedir. Sanayi Devrimi sonrası, sosyal politikanın en temek konusu, çalışma yaşamındaki işçilerin korunmasıydı. Fakat artan ve değişen sosyal sorunlar nedeniyle sosyal politikanın konuları da genişlemiştir. Zira bu açıdan bakıldığında toplumun

refahını ilgilendiren bütün konular, aynı zamanda sosyal politikanın da konuları arasındadır (Bedir, 2012: 10).

Konu, kapsam ve amaç üçlemesinde, sosyal politikanın amaçlarına geldiğimizde, kapitalist toplumlarda serbest piyasa bileşeninin ortaya çıkarttığı sosyal eşitsizliklerin giderilmesi en temel amaç olarak karşımıza çıkmaktadır. Zira bu temel amaç, sosyal çatışmaların azaltılmasına ve dolayısıyla sosyal dengenin korunarak mevcut düzenin devam etmesine hizmet etmektedir. (Ersöz, 2011: 54). Bu kapsamda sosyal politikaların amaçlarını aşağıdaki şekilde sıralayabiliriz (Seyyar, 2008: 243).

- Ferdi muhtaçlığın yanında değişik psiko-sosyal sorunların ve yüklerin ortaya çıkması halinde muhtaç insanlara, sosyal güvenlik yöntemleri (sosyal sigortalar, devletçe bakılma, sosyal yardım ve sosyal hizmetler) çerçevesinde geniş kapsamlı ve çok maksatlı maddi ve manevi destek ve danışmanlık hizmetleri sunmak.
- Sosyo-ekonomik yönden zayıf olan insanların sosyal ve ekonomik durumlarını sürekli olarak iyileştirmek.
- Sosyal barışın ve adaletin temini için refahın toplumunu oluşturmak.
- Akla gelebilecek bütün sosyal risklere ve bunların doğurabileceği her türlü zararlara karşı toplumun bütün üyelerini sosyal güvenlik kapsamı altına almak.
- Fırsat eşitliği çerçevesinde insan haysiyetine yakışır bir hayatın idamesi için tedbirler almak.
- Toplumda sosyal bütünleşmeyi ve sosyal gelişimi oluşturmak ve bunun için de ahlaki ve sosyal sorumluluk duygusunu geliştirmek.
- Kolektif kendi kendine yardım etme ilkesine uygun olarak, gerek kamu alanında, gerekse sivil toplumda sosyal dayanışma ruhunu hayata geçirmek ve sivil toplum örgütlerine katılımcı imkanlar tanımak.
- Sosyal ahlak esaslarının toplumda geçerlilik kazanması yönünde sosyal pedagojik faaliyetlerde bulunmak

Diğer taraftan, merkezi ve yerel sosyal politikaların amaçları, ekseriyetle ortak olmayabilir. Merkezi sosyal politikalar genellikle kanuni zemini oluşturmaya yönelik olmaktadır. Buna karşın yerel sosyal politika mekanizmaları ise bunları kendi beldelerinde

yörenin sosyo-ekonomik şartlarını dikkate alarak toplumsal yapıya en uygun biçimde hayata geçirmektedirler.

1.1.3. Yerel Yönetimlerin Sosyal Politika Alanındaki İşlevi

Yerel yönetimler, yerel sınırlar dahilinde yaşayan halkın faydalanabileceği mahalli evsaftaki hizmetleri yürütmekle görevli olan kuruluşlardır. Bu kuruluşlar devletlerin merkezi yönetimlerinin bir parçasıdırlar. Zira bu nedenle, yerel yönetimler belirli bir bölgede birlikte yaşayan yurttaşların bir arada bulunmaları nedeniyle ve en çok ihtiyaç duydukları müşterek hizmetleri sağlamak amacıyla kurulan ve bu hizmetleri yürütmek için teşkilatlanan kamu tüzel kişileri olarak tanılanmaktadırlar. Yine bu bağlamda devletler, toplumun tamamını ilgilendiren savunma, iç güvenlik ve bunlarla ilişkili hukuki düzenin korunması, alt yapıların tesisi gibi müşterek ihtiyaçları yürütme görevini ifa ederlerken, yerel yönetimler ise, yerel seviyedeki kamusal mal ve hizmetlerin sağlanmasında görev almaktadırlar (Özdemir, 2007: 327).

Merkezi idarenin yerel düzeydeki hizmetlerin yürütülmesi görevini yerel yönetimlere bırakmasındaki temel unsur, merkezi yönetimin yerel nitelikli hizmetlerin gerçekleştirilmesi ve sunulmasındaki eksikliklerini bertaraf etmek amacıyla getirilen yerellik (subsidiarity) ilkesidir. 1992 yılında imzalanan Maastrich Anlaşması kapsamında dolaşıma giren yerellik ilkesi; her hangi bir sorunun çözümünde o soruna en yakın olan yönetim birimlerinin sorunu üstlenmesi, yetkilerin ondan toplanması şeklinde uygulanmaktadır (Canpolat, 2010: 346).

Bu bağlamda, yerel sosyal politikalar mahalli seviyede belde yurttaşlarının ve STK'ların yetenek ve kaynaklarından faydalanılarak, sosyal hayatın ve gücünün, yerel ekonomik ve sosyal gelişmeyle takviye edilmesini öngören sosyal politikalardır. Buradaki ilişkide, yerel yönetimlere sosyal mecralarda planlama, düzenleme ve uygulama işlevi yükleyen bir model söz konusudur (Seyyar, 2008: 240).

Yerel yönetimlerin sosyal politika ve sosyal refah hizmetlerinin yerine getirilmesindeki payı, bilhassa, İkinci Dünya Savaş'ının ardından artmıştır. 1945-1975 döneminde refah devletleri gibi, birçok ülkede, yerel yönetimler de "altın çağ" diye tabir edilen bir dönemi yaşamışlardır. Bu dönem itibariyle yerel yönetimler, merkezi idareler tarafından ulusal bazda planlanan sosyal programların gerçekleştirilmesinde temel bir araç

olarak kullanılmışlardır. Zira refah programları başlangıçta ulusal ölçekte olmalarına karşın, programların uygulanması ve mahalli seviyede yorumlanması yerel yönetimlerin düzenlemelerine istinaden gerçekleştirilmiştir (Toprak, Şataf, 2009: 14).

Nitekim 1970'li yıllardan itibaren genel temayül sosyal politikalarda sorumluluğun sivil topluma (aile, arkadaş ve komşulardan oluşan sivil sektör ile STK'lara) devredilmesi olarak şekillenmekle beraber bu süreç daha çok sosyal politikaların yerelleşmesi, yerel yönetimler uhdesinde gerçekleştirilmesi tarzında meydana gelmiştir. Bu minvalde ülkemizde de değişik sebeplerle yerel yönetimler sosyal politikaların gerçekleştirilmesinde 1990'lı yılların ortalarından itibaren aktif rol üstlenmeye başlamışlardır. Şüphesiz bu süreç, ülkemizde merkezi yönetimin sosyal politika görevlerini desantralize etmesiyle değil, birkaç belediye başkanının kişisel yönetim ve hizmet anlayışları kapsamında inisiyatif üstlenmesiyle meydana gelmiştir (Ersöz, 2009: 39).

1.2. SOSYAL BELEDİYECİLİK KAVRAMI

Değişime açık olmayan ve değişen dünya şartlarında kendilerini yenileyemeyen sistemler üretkenliklerini yitirmek zorunda kalmaktadırlar. Bilhassa kamu yönetimi alanında gerçekleşen hızlı değişim siyasal organizmaların ve kurumların kendilerini yeniden tanımlamalarını öngörmektedir. Bu bağlamda kamu yönetimi sisteminin yerel mekanizmasını oluşturan ve yerel yönetim denince akla ilk gelen kurumlar olan belediyeler de hem organizasyon yapılarında, hem de iş süreçlerinde yenilenmeye ve değişime gereksinim duyarlar. Nitekim değişen dış çevre şartları belediyelerin kendilerini ve hizmet anlayışlarını gözden geçirmeye zorlamıştır. Akabinde, hızlı kentleşme, kentleşmeyle birlikte ortaya çıkan sorunlar, küreselleşme ile meydana gelen yerelleşme ve küre-yerelleşme ve göç olgusu belediye yönetimlerini hizmet ve yönetim anlayışlarında değişime sevk eden başlıca unsurlardır (Çarkçı, 2007: 73). Değişen hizmet ve yönetim felsefeleriyle birlikte yerel yönetimler nezdinde, belediyeler 'Sosyal Belediyecilik' kavramıyla tanışmış oldular.

Sosyal Belediyecilik kavramını;

- Yerel düzeyde, yöre sakinlerinin beceri ve kaynaklarından yararlanılarak, sosyal hayatın ve gücünün, yerel ekonomik ve sosyal gelişmeyle desteklenmesini öngören sosyal politikalar.

- Mahalli idareye sosyal alanlarda planlama, düzenleme ve uygulama fonksiyonu yükleyen bir yaklaşım.
- Yerel kamu harcamalarını sosyal konut, istihdam, yoksulluğun giderilmesi, sağlık, eğitim ve çevrenin korunması alanlarını kapsayacak şekilde hazırlanan sosyal programlar" şeklinde tanımlayabiliriz (Seyyar, 2008: 408).

Başka bir tanıma göre sosyal belediyecilik, "mahalli idareye sosyal alanlarda planlama ve düzenleme işlevi yükleyen, bu çerçevede kamu harcamalarını konut, sağlık, eğitim ve çevrenin korunması alanlarını kapsayacak şekilde sosyal amaca kanalize eden; işsiz ve kimsesizlere yardım yapılması, sosyal dayanışma ve entegrasyonun tesis edilmesi ile sosyo-kültürel faaliyet ve çalışmaların gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan altyapı yatırımlarının yapılması için bilinçli politikalar üretmesini öngören; bireyler ve toplumsal kesimler arasında zayıflayan sosyal güvenlik ve adalet mevhumunu güçlendirmeye yönelik olarak mahalli idarelere sosyalleştirme ve sosyal kontrol işlevleri yükleyen bir model" dir (Akdoğan, 2006: 44).

Belediyeler, kendi sınırları dahilinde yaşayan birey, aile ve toplulukların üç ayrı kanaldan gelen sorunlarıyla yakından ilgilenmek durumundadır;

- Esas itibariyle toplumsal sistemin işleyişinden ve doğal bünyesinden kaynaklanan ve bilhassa büyük kentlerde acil müdahaleyi gerektirecek evsaflara ulaşan yoksulluk, işsizlik,, dilencilik, suçluluk vb. sorunlar.
- Belediyelerin sorumlu oldukları hizmet mahallinde gerçekleşen afetler sebebiyle zarar gören birey ve ailelerin karşılaştıkları sorunlar.
- Son olarak ise, insanın doğasından kaynaklanan ve çevresel faktörlerin de etkisiyle somutlaşan çocuk, yaşlı, ve engellilerin karşılaştıkları sorunlar.

Günümüzde belediyelerin "sosyal belediyecilik" olarak tanımladıkları uygulamalar, işte bu üç kaynaktan gelen sorunların çözümüne ilişkin çabalardır (Ateş, 2009: 92).

1.2.1. Sosyal Belediyeciliğin İşlevleri

Akdoğan, sosyal belediyeciliğin işlevlerini; sosyalleştirme, sosyal kontrol ve rehabilitasyon, mobilize etme, yönlendirme, kılavuzluk ve rehberlik etme, yardım etme ve gözetme ve halkın geçim sıkıntısını gidermeye yönelik yatırım kararları alma şeklinde dört başlık altında toplayıp incelemiştir (Akdoğan, 2006: 45)

- **Sosyalleştirme, sosyal kontrol ve rehabilitasyon:** Sosyalleşme, toplumun bir parçası haline gelme; kişinin aile, okul, mesleki örgütler gibi içinde yer aldığı toplumsal kurumların ve genelde yaşadığı kültürel ortamın kendisinden beklediği şekilde davranmayı ve diğer bireylerle uyum içinde yaşmayı öğrenme sürecidir. Bireylerin devletin sosyalleştirme ağının dışında kalmaları birçok soruna sebep olabilmektedir. Belediyeler bu çerçevede bir nevi sosyal eğitim işlevi görebilirler. Zaten evinin bahçesinde hayvan besleyerek, yüksek sesle müzik dinleyerek veya etrafa hoş olmayan koku ve görüntü saçarak çevreyi rahatsız eden vatandaşlarla ilgilenme yetkisi cezai anlamda belediyelere aittir. Bu insanların toplum içinde nasıl davranmaları gerektiği konusunda da belediyelerin eğitici olmaları bu fonksiyonları tamamlayıcı mahiyettedir. Mahalli idareler toplumsal düzenin devamının sağlanmasına yönelik olarak bireye toplumsal beklentilere uygun davranış, kural ve değerler aşılama manasında sosyal kontrol mekanizması olarak işlev görebileceklerdir. Kıraathane toplantıları, halk meclisleri, esnaf gezileri, afişler ve mahalle kütüphaneleri aracılığıyla belediyeler halka daha yoğun olarak mesaj verebilmektedirler.
- **Mobilize etme, yönlendirme, kılavuzluk ve rehberlik etme:** Toplumsal kesimlere yönelik olarak danışmanlık hizmeti verme, onları belli gün ve olaylarda yönlendirme, halka sorunlarını nasıl ve hangi kurumlarla çözebilecekleri konusunda yardımcı olma gibi işlevler belediyelerce yürütülebilmektedir.
- **Yardım etme, gözetme:** Mahalli idareler beldelerindeki fakir ve muhtaç vatandaşların bilgilerine kolaylıkla sahip olabilmekte, onların sosyo-ekonomik durumlarını izleyebilmekte, asgari yaşam sınırında olanlara gıda, kömür, ilaç, kırtasiye malzemesi, tekerlekli sandalye gibi yardımlarda bulunabilmektedir. Kış gecelerinde ev ev gezerek, vatandaşın ne yediği, ne yaktığı, öğrenim durumunda olanların ne tür ihtiyaçları olduğu gibi konuları başkaca takip eden bir kurum ve mekanizma da mevcut yapı içinde geliştirilememiştir.

- **Yatırım:** Mahalli idareler halkın geçim sıkıntısını gidermeye yönelik olarak köklü tedbirler alamamakla birlikte, kolaylaştırıcı bir takım hizmetlere yönelebilmektedirler. Tanzim satış mağazaları, ekmek fabrikaları, aşevleri, sığınma evleri, sağlık ocakları, mahalle kütüphaneleri bunlardan sadece bazılarıdır. Bu hizmetlere yönelik olarak mahalli idarelerin yatırımlara girişmeleri bir zorunluluk olarak görünmektedir.

1.2.2. Sosyal Devletten, Sosyal Belediyeciliğe Dönüşüm Süreci

Sosyal devlet, birey ve ailelere sosyal statü ve sınıflarına dikkat edilmeksizin malik oldukları gelir ve mülklerinden bağımsız olarak asgari bir gelirin garanti edilmesi, ferdi ve ailevi krizlere yol açabilecek hastalık, yaşlılık, işsizlik, doğal afetler gibi belirli sosyal riskleri bertaraf edebilecek duruma getirilmeleridir. Ve bu maksatla piyasa güçlerinin işleyişine müdahaleleri kapsayan politikalar uygulayan devlettir (Ateş, 2009: 90).
Nitekim sosyal devlet, yurttaşların siyasal ve toplumsal hayata katılabilmeleri için, insan onuruna yakışan asgari düzeyde bir gelir temini, adil gelir dağılımı, yoksullukla mücadele, fırsat eşitliği, sosyal güvenlik, sosyal barış, sosyal denge, sosyal bütünleşme, ekonomik büyüme ve kalkınma gibi amaçları gerçekleştirmeyi hedeflemektedir (Öztürk, Gül, 2012: 378).

Sosyal devletin gelişmeye başladığı ilk dönemden bu zamana, her ülkeye göre farklılık gösterse de, uygulanan sosyal politikaların en temel amacının yurttaşlar için asgari bir düzeyin sağlanması olduğu görülmektedir. Bilhassa eğitim, sağlık, barınma, ücret ve çalışma şartları bakımından herkes için asgari bir seviyenin teminat altına alınması için gayret gösterildiğini biliyoruz. Toplumsal alt yapının iyileştirilmesinin gerek herkese fırsat eşitliğinin sağlanması gerekse de ekonomik ve sosyal kalkınmanın gerçekleşmesi bakımından ehemmiyeti çok iyi bilindiğinden, asgari gelir, asgari ücret, asgari eğitim ve sağlık gibi hedefler sosyal devletin temel politikaları arasına girmektedir (Koray, 2012: 75).

Sosyal devletin amacı, toplumdaki refah düzeyi nedeniyle oluşan mevcut farklılıkları gidermek üzere teşebbüslerde bulunmak ve orta tabaka oluşturmak suretiyle bilhassa alt gelir gruplarının sosyo-ekonomik durumlarını değişik sosyal politikalar aracılığıyla iyileştirmektir (Seyyar, 2008: 422). Söz konusu sosyal politikalar, merkezi ve yerel olmak üzere iki temel esas üzerinden yürütülmektedir. Temel yapının birinci ayağı olan merkezi sosyal politikalar, ülke genelinde makro politikalar (istihdam, mali yapı, sosyal güvenlik, eğitim vb.) ve bunların uygulanmasına yönelik planlama ve koordinasyon hizmetlerinden meydana gelmektedir.

Yerel sosyal politikalar ise, yerel düzeydeki sosyal sorunlar ve bunlara dönük mikro politika uygulamalarından oluşmaktadır. Bu kapsamda halkın yerel ihtiyaç gereksinimlerinin seviyesini tespit etme ve bunları karşılamaya yönelik çalışmalar bakımından yerel yönetimler daha avantajlı bir yerde bulunmaktadır. Bu sebeple makro düzeydeki genel politikaların yerel ihtiyaçlarla olan uyumuna yönelik uygulamalar ekseriyetle yerel sosyal politikalar kapsamına girmektedir (Kaya, 2012: 158).

Öte yandan, Endüstri Devriminden 1929 Bunalımına kadar geçen sürede sosyal politikanın gelişimi, kentleşme ve işçi sınıfı problemleri ile yerel yönetimlerin idari ve mali açılardan güçlendirilme seviyelerine göre ülkeden ülkeye değişiklik göstermekle beraber sınırlı bir düzeyde yürümüştür. İkinci Dünya Savaşından sonra gelişmiş ülkelerde ortaya çıkan refah devleti fonksiyonları çerçevesinde gelişerek derinleşen bu ilişki, son 30 yıllık dönemde tam tersi bir istikamette ilerlediği söylenebilir. Zira 1980 sonrasında küreselleşme ve teknolojideki gelişmelere eş zamanlı olarak ilerleyen neo-liberal politikalar, merkezi idarelerin ve buna bağlı olarak söz konusu ülke yerel yönetimlerinin ekonomik ve sosyal hayattaki rol ve konumunu kısıtlayıcı bir etki yapmıştır. Halbuki Batılı refah toplumlarında 1970'li yılların ortalarına kadar yerel yönetimler, sosyal politikaların mahalli düzeyde devam etmesi görevini yerine getirmişler ve bir takım yazarlar tarafından "yerel refah devleti" , "refah belediyesi" şeklinde nitelendirilecek seviyede gelişmişlerdir. Buna keza, küreselleşme ve neo-liberal politikalar, ekonomileri süratle büyüyen gelişmekte olan ülkelerde yerel yönetimlerin gerek kentsel gerekse de sosyal politika hizmetlerinin yürütülmesindeki rolünün artışına ve dolayısıyla yerel yönetimlerin ülke yönetimleri içindeki öneminin artmasına sebebiyet vermiştir. Bir başka ifadeyle, ülkemizde olduğu gibi, devletin küçültülmesi politikaları ekseriyetle merkezi yönetim seviyesinde cereyan etmiş ve yeni kamu yönetimi ilkeleri kapsamında yerel yönetimlerde daha sınırlı kalmıştır (Ersöz, 2009: 38-39).

Haddizatında sosyal politika alanında başat aktör olarak tek başına merkezi hükümeti görevlendirmek ve güçlendirmek, sosyal politikaların yerel etkinliğini azaltabileceği gibi katılımcı demokrasinin seyrini de olumsuz anlamda etkileyen bir yaklaşım olacaktır (Seyyar, 2008: 238).

Sosyal devletten, sosyal belediyeciliğe dönüşüm sürecinin irdelenip daha iyi anlaşılabilmesi için Türkiye'deki Belediyeciliğin tarihsel gelişimini dönemlere ayırmak faydalı olacaktır. Bu kapsamda "geleneksel belediyecilik", "toplumcu belediyecilik", ve son

dönemlerde şekillenmeye başlayan "sosyal belediyecilik" olarak dönemlere ayıracağız. Yine bu dönemin ilham kaynağı olan 1973 belediyeciliğine ayrı bir vurgu yapacağız (Kesgin, 2012: 122).

Geleneksel Belediyecilik; Geleneksel belediyecilik ile soysal belediyecilik kabul ettikleri yönetim ve hizmet felsefeleri bakımından farklılık göstermektedir. Geleneksel belediyecilikte devletçi, sosyal belediyecilikte ise neo-liberal anlayış benimsenmiştir. Sosyal yardım ve sosyal hizmet uygulamalarının mecburi olup olmadığına göre geleneksel belediyecilik, sosyal belediyecilikten ayrılmıştır. Geleneksel belediyecilikte devletçi model kapsamında hizmetler doğrudan belediyenin kendisi tarafından yapılmakta iken, sosyal belediyecilikte alternatif hizmet yöntemlerinden yararlanılarak piyasacı ve özelleştirmeci anlayışlar hizmetler yapılmaktadır. Merkeziyetçilik bakımından baskın olan geleneksel belediyecilik, demokratik katılımcılık açısından sınırlıdır. Fakat toplumsal kesimler açısından tarafsız ve adil hizmet sunumunda geleneksel belediyecilik daha titiz iken, sosyal belediyecilikte, yönetişim ve girişimcilik modelleri kapsamında, sivil toplum ve girişimcilerle etkileşim öne çıkartılmakta ve girişimci kesime daha yakın ve destekçi bir tavır alınmaktadır. 1580 sayılı Belediye Kanunu'nda liste usulü sayma ilkesi ile görev ve yetkiler verilen geleneksel belediyecilikte, sosyal görevler dar kapsamlı olup, bütçe yetersizliği sebebiyle bu hizmetlerin çoğunluğu merkezden görülmeye çalışılmıştır. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda yetki ve genel yetki ilkesine geçilerek belediyelerin görev ve yetkileri konu olarak belirtilmiş, böylece sosyal belediyecilikte sosyal görevler daha geniş tutulmuştur. Norm kadro uygulaması olmayan, bütçesi daha kısıtlı ve teknoloji ile bilgi yönetiminden eksik olan geleneksel belediyeciliğin aksine sosyal belediyecilik, norm kadro uygulaması, daha geniş bütçesi, teknoloji ve bilgi yönetiminden yararlanma yöntemleri ile yönetsel mekanizmalar ve mali açıdan daha zengindir (Öztürk ve Gül, 2012: 387-388).

Toplumcu Belediyecilik; Toplumsal, iktisadi ve siyasi değişimin yaşandığı 1960'lı yıllar ve 1970'lerin siyasal ortamı, 1970'li yıllardaki toplumcu belediyecilik anlayışının doğmasına sebebiyet vermiştir. Diğer bir ifadeyle yeni belediyecilik hareketi veyahut demokratik belediyecilik döneminin doğmasına ortam hazırlamıştır diyebiliriz. (Güler, 2009: 125). Batı ülkelerinde 1945'lerde gelişen toplumcu belediyeciliğin, Türkiye'de 1973 yılında kapsamlı bir şekilde ortaya çıkması ile birlikte yerel yönetim ve demokrasi ilişkisi en gerçekçi ve sağlam şekilde bu dönemde kurulmuştur. Ayriyeten bu yıllarda toplumcu belediye ve yerel yönetim/demokrasi ilişkisi toplumsal olarak kabul edilmiş ve benimsenmiştir. Nitekim bu

nedenle Aydan Erim'de; 1994'lü yıllardaki sosyal belediyecilik tecrübesini, 1973 yıllarında ortaya çıkan ilkelere bağlamaktadır (Kesgin, 2012: 123). 1970'li yıllarda yerel yöneticilerin toplumsal belediyecilik modeline geçmelerinin birçok nedeni bulunmaktadır. Bu bağlamda toplumcu belediyeciliğe geçiş sürecini tetikleyen etkenlere baktığımızda karşımıza, yoksulluk ve gelir eşitsizliğinin giderilmesi, kentsel rantların tekrar topluma kazandırılması ve kentsel hizmetlerden herkesin eşit ve adaletli bir şekilde yararlandırılması çabası çıkmaktadır (Güler, 2009: 126; Kamalak vd. , 2009: 40-41).

Bu kapsamda, 1973-1977 yılları arasında toplumcu belediyecilik çerçevesinde belediyelerce asfalt ve ekmek fabrikaları ile tanzim satış mağaza birlikleri gibi işletmeler kurulmuş, halkın temel ihtiyaçlarından olan toplu ulaşım hususunda da bir takım önemli faaliyetler gerçekleştirilmiştir (Ergun ve Gül, 2009: 134; Toksöz, 2008: 47-48). 1970 sonrasında belediyecilik hizmetlerinde bugünkü sosyal belediyecilik uygulamaları yaygın bir şekilde halka sunulmaya başlanmıştır. Yasanın verdiği kısıtlı yetki ve göreve rağmen ciddi manada sosyal uygulamalar gerçekleştirilmiştir. 1580 sayılı yasa; yoksullara yardım etmek, barınacak yerler sağlamak, kimsesiz çocuklar için yetiştirme yurtları açmak ve bir takım sosyal yardım sandıkları kurmak gibi görevler tanımlamıştır. Yine bu yıllarda belediyeler, birlikler, kooperatifler, şirketler, mahalle temsilciliği ile katılımı arttırarak ve sivil toplumu ile sendika/meslek odalarını da yönetime dahil ederek, yeni belediyecilik uygulamalarını hayata geçirmişlerdir. Bu kapsamda yine geleneksel olarak yalnızca yerel hizmetlerde tüketici olan belediye anlayışının yerini 1970'li yıllarda kaynak oluşturucu ve üretici bir belediyecilik anlayışı almıştır. Toplumcu belediyecilik, yerel kamu rantlarından yalnız rant oluşturucuların değil, tüm toplum zümrelerinin yararlanması gereğine dayanmaktadır (Kesgin, 2012: 123).

Toplumcu belediyecilik döneminin sonrasında ise, 1980'li yıllardan itibaren tüm dünyada yerel yönetimlerin üstlendikleri görevler ve yükümlülükler değişmeye başlayarak, yerel yönetimlere yeni yetki, görev ve sorumluluklar verilmiştir. Yine bu dönemde merkezi yönetimden daha fazla mali kaynak aktarılmaya da başlanmıştır. Nitekim artan mali kaynaklar yerel yönetimlerin örgütsel yapısında ve işlevlerinde dönüşüm sürecini başlatmıştır. Bu dönemde yerel yönetimleri etkileyen öne çıkan unsurları, yerinden yönetim anlayışının yaygınlaşması, yerel özerklik, küreselleşme, yerelleşme, yönetişim ve Avrupa Birliği yerindelik ilkesi olarak sayabiliriz. Bunun yanı sıra, göçle beraber artan kentsel nüfus, işsizlik, yoksulluk gibi sosyal katmanlı sorunlar ile merkezi yönetimin sosyal yardım ve sosyal hizmet alanındaki yetersizliği, gelişen bilgi teknolojileri sayesinde halkın bilinçlenmesi ve

taleplerinin, beklentilerinin artması gibi iç etkenlerde yerel yönetimleri yeniden yapılandırmaya zorlamıştır (Toprak ve Şataf, 2009: 16).

Sosyal Belediyecilik; 1980 sonrasında anakentlerde yoğunlaşan altyapı, sosyal yardım, hizmet eşgüdüm ve planlama sorunlarını çözebilmek amacıyla 1984 yılında Büyükşehir belediyeleri kurulmuştur. Bu bağlamda 1980'li ve 90'lı yıllarda bazı Büyükşehir belediyeleri tarafından sosyal politikalar oluşturulmuşsa da, diğer küçük ölçekli birçok belediye sosyal görevlerini yerine getirememişlerdir (Ersöz, 2011). Daha sonra 2002 yılında genel seçimlerin akabinde yerel yönetimler reformu gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda 1580 sayılı Belediye Kanununu yürürlükten kaldırılarak 5393 sayılı Belediye Kanununa geçilmiştir (Gül, Sallan Gül ve Memişoğlu, 2007). Binaenaleyh belediyeler nezdinde yaşanan bu gelişmeler, belediyelere yeni görev ve sorumluluklar yüklemiş, hizmet sunum düzey ve tekniklerini değiştirerek, daha önce merkezden yürütülen bir takım sosyal hizmetlerin yerel yönetimlere devredilmesi ile birlikte sosyal belediyecilik kavramı ortaya çıkmıştır (Öztürk ve Gül, 2012: 213).

1990'lı yıllardan sonra, 1980'li yıllarda başlayan zihniyet ve algının değişmesi neticesinde desantralizasyona ve yerelleşmeye eş zamanlı olarak yerel yönetimlerde kurumsal sorumluluk kullanarak büyük ve ehemmiyetli hizmetleri yapmaya devam etmişlerdir. Esasen biraz önce bahsettiğimiz üzere bunda belediyelerin yetkilerinin, sorumluluklarının ve kaynaklarının artmasının da payı büyük olmakla birlikte etkisi de yadsınamaz. Küreselleşmeye ve küre-yerelleşmeye bağlı olarak kent sorumluluklarının artması ve yarışan kentlerin sermayeyi kendi çevrelerine çekme yarışına girmeleri yerel yatırımları yükseltmiş ve bunun sonucunda belediyeler istihdam oluşturmadan, meslek edindirmeye kadar birçok alanda başat aktör olarak karşımıza çıkmıştır. Etkinliği ve verimliliği arttırmak amacıyla belediyeler, büyük ulaşım projelerini devreye sokmuşlardır. Bilhassa İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Bursa, Konya gibi metropol kentlerde merkezi hükümetin yatırım projelerine denk projeler yapmışlardır. Yine de yaşanan bu olumlu gelişmelerin yanı sıra merkezi hükümetin kalkınmayı gerçekleştirirken karşılaştığı sorunlara benzer, belediyelerde yerel kalkınmayı sağlarken karşılaşmışlardır. Bu sorunların başında kalkınmanın dengeli ve eşitlikçi yapılmaması ve kentler arasında eşitsiz, dengesiz gelişme ve büyümenin ortaya çıkması gelmektedir (Kesgin, 2012: 132).

2. BÖLÜM
TÜRKİYE'DE BELEDİYE YÖNETİMİ VE SOSYAL BELEDİYECİLİK

2.1. KAMU YÖNETİMİNDE ÖRGÜTLENME İLKELERİ

Yönetim, örgütsel amaçların gerçekleştirilmesi sürecinde, olayların ve nesnelerin, oluşumlarındaki, yapılarındaki ve gelişimindeki nedensellikleri açıklamaya çalışan, olguları ve mantıksal düşünceyi temel alan, tarihsel ve analitik nitelikteki bilgi düzeyidir. Esasen literatürü incelediğimizde, yönetimle ilgili birçok tanımla karşılaşmaktayız. Bunun en temel nedeni, yönetimin kavramsal açıdan çeşitli bilim dallarının yaklaşımına göre farklılık gösterebilmesidir. Misal iktisatçılar yönetimi, doğa, işgücü, sermayenin yanı sıra bir üretim faktörü olarak kabul ederken, yönetim bilimciler ise, yönetimi yöneten ile yönetilen arasındaki yetke ilişkisi olarak değerlendirmektedirler. Buna keza sosyologlar da yönetimi bir sınıf ve saygınlık aracı olarak kabul etmektedirler (Özer, 2012: 18-19).

Bu bağlamda yönetim yani idare kavramı ekseriyetle hem bir faaliyet, hem de bu faaliyeti ifa eden kuruluşları anlatmak için kullanılır. Zira yönetim kavramı kimi durumlarda maddi anlamda (faaliyet anlamında), bazı durumlarda ise yapısal anlamda (teşkilat anlamında), kimi durumlarda da her iki anlamı kapsayacak şekilde kullanılmaktadır. Örneğin, Anayasa'nın 125'inci maddesinde geçen 'İdarenin her türlü eylem ve işlemine karşı yargı yolu açıktır' ifadesindeki 'idare' olgusu 'teşkilat' anlamında, yine Anayasa'nın 126'ıncı maddesinde yer alan 'illerin idaresi yetki genişliği esasına dayanır' hükmündeki 'idare' deyimi, 'yönetsel faaliyet' anlamında kullanılmıştır. Keza, Anayasa'nın 123'üncü maddesinden bahsi geçen 'idare kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir' hükmünde 'idare' olgusu ise, yönetimin gerek teşkilat, gerekse de yönetsel faaliyet kısmını kapsayan geniş bir anlamda kullanılmıştır (Gözübüyük, 2010: 1).

Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı üzere kamu yönetimi, amme idaresi, idare ve yönetim kavramları ile benzerlik göstermektedir. Bu açıdan bakıldığında kamu yönetimi kavramının temelde dört farklı anlamından bahsedebiliriz. Bunları 'işlev/faaliyet', 'yapı/örgüt', 'akademik disiplin' ve 'meslek' olarak sıralayabiliriz. İşlevsel kamu yönetimi, yasaların belirlediği işler ve kamu politikası kararlarını yerine getirmekle ilgili süreçler ve faaliyetlerdir. Yapısal bir kavram olarak kamu yönetimi ise, devletin yürütmeye ait bölümünün örgütsel biçimini aksettirir. Binaenaleyh her devlet, yasalarla tespit edilen

görevlerini ifa edebilmek için ulusal, bölgesel ve yerel seviyede bir takım örgütlenmelere gider. Bu örgütler siyasi organların nezdinde kamu hizmetlerini yürütür, kamu politikasını uygular ve devletin toplumla olan ilişkilerini sağlar. Üçüncü kıstas kamu yönetimi, akademik bir disiplindir. Kamu yönetimi, disiplinler arası köprü vazifesini görerek, çeşitli disiplinlerden gerekli olan bölümleri almak suretiyle, kamusal sorunların çözümüne yönelik değerlendirmeleri yapan ve analiz eden bir disiplindir. Son olarak kamu yönetimi, bir meslektir. Kamu politikalarını oluşturma ve bunları uygulama, planlama, örgütleme, yönlendirme, koordinasyon, denetim, sevk ve idare gibi eylem ve faaliyetler esnasında uzaman ve yönetici olarak vazifelendirilen personel, kamu yönetimi mesleğinin elemanları olarak kabul edilir (Eryılmaz, 2012: 10-14).

İşte bu kamu yönetimi mesleğinin icra edilmesi esnasında en önemli vazifelerden birisi de kamu yönetiminde örgütlenmedir. Kamu yönetiminde örgütlenme, kamu hizmetleri için gerekli olan araç ve olanakları bir sistem etrafında toplamak, yetki görev ve sorumlulukları tespit ederek bir yapı oluşturmak demektir. Bunu yapabilmek için bilhassa ilk olarak amaçlar belirlenir. Akabinde yetki ve görevler sayılır. Daha sonra bu faaliyetleri yerine getirecek organlar ve kaynaklar tanımlanır. Örgütlenme, kendi başına bir amaç değil, daha çok kamusal hedeflerin gerçekleştirilmesi için bir araçtır (Eryılmaz, 2012: 105).

Kamu yönetimi örgütlenmesi ile ilgili ilkeleri, iki ana bir yan ilke olmak üzere üç başlık altında toplayabiliriz. Bunlar, ‘merkezden yönetim’, ‘yerinden yönetim’ ve yetki genişliği’ ilkeleridir. Kamu yönetimi örgütlenmesinde yalnız başına ne merkezden yönetim ilkesi, ne de yerinden yönetim ilkesi uygulanmaktadır. Zira her iki ilkeden hiç biri, yalnız başına yönetsel faaliyetlerin yürütülmesi için yeterli değildir. Her iki ilke bir arada uygulanmaktadır. Esasında bu ilkelerin biri, diğerinin karşıtı değil, biri diğerinin mütemmim cüzüdür. Ayrıca merkezden yönetim ilkesinin taşrada yumuşatılmış bir modeli olan, ‘yetki genişliği’ ilkesi de bu iki ana ilkenin yanında yan ilke olarak yer almaktadır (Gözübüyük, 2010: 94). Bu ilke sayesinde merkezi idare, malik olduğu yetkilerin bir kısmını, taşradaki teşkilatlara devredebilmektedir.

Devletler kamu hizmetlerini ifa ederken hizmetlerin özelliğine bağlı olarak merkezi ve yerel yönetimler şeklinde örgütlenmişlerdir. Söz konusu bu örgütlerde merkeziyetçi yönetim anlayışının mı veyahut yerel yönetim anlayışının mı daha başat aktör olarak rol alacağı ülkenin sahip olduğu, tarihi, kültürü, ideolojisi ve sosyo ekonomik yapısı gibi öğeler önemli

bir etken olmuştur (Göküş, 2007: 285). Şimdi de kamu yönetimi örgütlenme ilkelerini yani merkezden yönetim, yerinden yönetim ve yetki genişliği ilkelerini sırasıyla inceleyelim.

2.1.1. Merkezden Yönetim İlkesi

Merkezden yönetim idari hizmetlerin merkezde bir araya gelmesi ve bu hizmetleri merkez ve merkezin kendi bünyesinde bulunana örgütlerce yürütülmesidir. Bir başka ifadeyle, kamu hizmetlerine ilişkin kararların merkezden alındığı, uygulamanın da merkezden veyahut merkezin talimatları içinde yer alan bölge ve il kuruluşları tarafından yürütüldüğü yönetim modeline 'merkezden yönetim' denir (Göküş, 2007: 287).

Kalabalık ise, bir hizmeti idare etmek, o hizmetin yapılabilmesi için, hukuk kurallarının sağladığı yetkiyi kullanarak, hukuki ve fiili sonuçlar elde etmektir diyerek, merkezden yönetim ilkesine idari hukuku penceresinden bakmaktadır. Kalabalık yine devamında, merkezden yönetimde merkezi olan husus, yetkinin merkezde olan idare tarafından kullanılmasıdır. Yetki, hukuki tasarruflar yapmak suretiyle hukuki teşebbüslerde bulunularak kullanılacağına göre, merkezden yönetim sisteminde tüm kararlar devlet tüzel kişiliği adına alınıyor demektir (Kalabalık, 2008: 32). Bu kapsamda Eryılmaz, merkezden yönetimi uygulama ve yaklaşım açısından; siyasi ve idari olmak üzere ikiye ayırmaktadır.

Siyasi merkezden yönetim, bir ülkede yasama organının ve hükümetin tek olmasını ve bu nedenle siyasi iradenin tamamen merkezdeki iktidarda toplanmasını ve hukuki birliğin mevcut bulunması anlamına gelmektedir. Bu tarz bir örgütlenme modelinde kanun yapan ulusal meclis haricinden her hangi bir yasamı organı bulunmaz. Bu minvalde esasen, değişik bölgelere ve yerleşim merkezlerine göre farklılık gösteren kanunlarda söz konusu olamaz. Siyasi merkeziyetçilik modeline göre örgütlenmiş devletin adına üniter devlet denir. Bu manada Türkiye, Fransa ve Japonya üniter devlet sistemine birer örnektir (Eryılmaz, 2012: 107).

İdari merkezden yönetim ise, daha dar bir kapsamı bünyesinde barındırır. İdari merkeziyetçilik, kamu iradesinin merkezileştirilmesini gerektirir. Kamu hizmetlerine ait politikaların belirlenmesi ve kararların alınması yetkisi merkezi örgütlerde toplanmasının yanı sıra bunların yürütülmesine dair inisiyatif de bu organların uhdesine bırakılmıştır. Yine idari merkezden yönetim modelinde, merkezin hiyerarşik bünyesi içinde mevcut bulunan alt

birimlere, bölge ve il kuruluşlarına geniş takdir yetkisi tanınmaz. Bu yönüyle idari merkeziyetçiliğe, siyasi merkeziyetçiliğin bir sonucudur diyebiliriz. Zira siyasi bakımdan merkeziyetçi yönetim olmayan bir devlette, idari merkeziyetçilikten bahsetmek mümkün bulunmamaktadır. Ancak, siyasi merkeziyetçiliğin var olması demek, her zaman idari merkeziyetçiliğin oluşacağı anlamına gelmez. Misal siyasi merkeziyetçiliğe sahip İngiltere'de geniş bir idari yerinden yönetim uygulanmaktadır. Türkiye'de ise, hem siyasi merkeziyet, hem de idari merkeziyet söz konusudur (Eryılmaz, 2012: 107).

Merkezden yönetimin yararları şu şekilde sıralanabilir: (Kalabalık, 2008: 33).

- Devletin otoritesi bu model sayesinde güçlenir. Bilhassa milli savunma ihtiyaçlarının tedarik edilebilmesi noktasında ve bir takım ekonomik gereksinimler nedeniyle güçlü bir merkez teşkilatı gerekmektedir.
- Kamu hizmetlerinin yerine getirilmesi için gerekli olan sermaye ve uzmanlık ihtiyacı da merkezden yönetimi zaruri hale getiren sebeplerin başında gelir.
- Merkezden yönetimde idarenin mahalli etki ve baskılara karşı tarafsızlığı daha kolay sağlanabilir.
- Askeri kuvvetlerin ve teşkilatın merkezileşmesi mülki idare de merkezden yönetimi gerekli hatta zaruri kılar.
- Merkezden yönetim sayesinde devlet hizmetlerinin yurdun her yerinde aynı şekilde yürütülmesi sağlanabilir.

Merkezi yönetimin sakıncaları da şu şekilde sıralanabilir:

- Merkezden Yönetim sistemi memurların atanmasında menfi bir rol oynayabilir. Zira memur, kendisini hizmet etmekte görevli olduğu halkla doğrudan doğruya ilişkili görmediği için vatandaşı memnun etme yerine, merkeze kendini beğendirmekle yetinerek halkın işlerine, halkın temennilerine gereken önemi vermeyebilir. Dolayısıyla vatandaşla hükümet ve yönetim arasında giderek artan bir uçurum meydana gelebilir. Ancak merkezden yönetimin temel sakıncası bu modelin ortaya çıkarttığı, adına bir tür 'Bürokratik Virüs' denilen Bürokratizm nedeniyle, müspet bir işi olmayan, yalnız evrak havalesi, kaydı ve dosyalar konulması gibi hiçbir uygulanabilir sonuç ve faydası bulunmayan ve bütçenin yükünü sebepsiz yere arttıran bir zümreyi ortaya çıkarmasıdır (Giritli, 1999: 7).

- Nüfuzlu bazı parlamenterler kendi seçim bölgelerine, bazı ayrıcalıklar sağlamak suretiyle, hizmetlerin yurt genelinde, adaletli dağılımını etkileyebilirler (Gözübüyük, 2010: 96).
- Merkezden yönetim, hizmetlerin yöresel ihtiyaçlara göre yürütülmesini zorlaştırır (Gözler, 2011: 40).
- Merkezden yönetim, bürokrasi ve kırtasiyeciliği arttırır (Gözler, 2011: 40).

- Merkezden yönetim, demokratik ilkelere pek uygun değildir (Gözler, 2011: 40).

2.1.2. Yetki Genişliği İlkesi ve Çeşitleri

Yetki genişliği, merkezden yönetim modelinin sakıncalarını gidermek ve taşradaki bazı acele ve mühim olan işlerin ertelenmeden yapılmasını sağlamak amacıyla geliştirilmiş bir tekniktir. Diğer bir ifadeyle yetki genişliği, bir bölge veyahut merkezden ayrı bir yerde teşkilatlanmış bir hizmetin yönetiminde bulunan ve merkez ile arasında hiyerarşi bağı olan memura, belirli işlevlerin yapılabilmesi açısından, merkeze danışmadan karar verebilmek ve uygulayabilmek gibi kamu erkinden doğan yetkiler tanınması veya devredilmesidir (Kalabalık, 2008: 35). Yetki genişliği iki şekilde uygulanmaktadır. İlki 'fonksiyonel yetki genişliği', ikincisi ise, 'coğrafi yetki genişliğidir.'

Fonksiyonel yetki genişliği, bir kamu kurumunun karar alma ve yürütmeye dair bir takım yetkilerinin, kendi hiyerarşisi içindeki alt kademedeki idarecilere verilmesidir. Bir teşkilat oluşturulurken merkeziyetçiliği hafifletmek maksadıyla, bazı alanlarda karar alma ve uygulama yetkisi, kurumun başı adına daha alt seviyedeki makamlara devredilebilir. Bu tarz bir yetki genişliği, merkez kuruluşunda veya yerel yönetim biriminde de uygulanabilir (Eryılmaz, 2012: 113). Bu kapsamda tüzel kişilikleri olmakla birlikte, kamu iktisadi teşebbüsleri ve katma bütçeli dairelerin yönetimi, fonksiyonel yetki genişliği uhdesinde değerlendirilebilir (Uzun, 2013: 23).

Coğrafi yetki genişliği ise, merkezi idarenin karar alma ve yürütmeyi dair bazı yetkilerinin taşradaki birimlerinin yöneticilerine devir edilmesidir. Coğrafi yetki genişliği, merkezi idarenin taşradaki tek temsilcisi olan bu sebeple de çok maksatlı faaliyetleri bulunan valiye bırakılabileceği gibi, çeşitli bakanlıkların taşra kuruluşlarının üst yöneticilerine de

verilebilir. Bu kapsamda taşradaki bölge müdürlükleri örnek olarak verilebilir. Bu modelde ildeki valinin ya da bölge müdürünün yetkileri, coğrafi alan bazında değişmemekte, ancak hukuki nitelik ve etki olarak genişlemektedir (Eryılmaz, 2012: 113).

2.1.3. Yerinden Yönetim İlkesi ve Türleri

Yerinden yönetim, ülkenin değişik coğrafyalarında farklılık gösteren yerel ortak taleplerin tedarik edilmesi, hizmetlerin sunulması ve sorunların çözülerek giderilmesi için yerel özerkliğe sahip, karar organları seçimle oluşan, halkın yerel kararların alınmasına katılımın ve denetiminin öngörüldüğü bir örgütsel yapıyı bünyesinde barındıran yönetim anlayışıdır (Gül, 2008: 92).

Yerinden yönetim ilkesi, siyasi ve idari olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

2.1.3.1. Siyasi Yerinden Yönetim

Siyasi yerinde yönetim, ekseriyetle federal devletlerde, anayasalarca, ulusal kimliğe sahip olmayan yerel birimlere tanınmış olan özerk veyahut yarı özerk statüye dayanan bir yönetim biçimidir (Keleş, 2011: 93).

Bir başka ifadeye göre siyasi yerinden yönetim, merkezi otoritenin sahip olduğu yasamaya dair bir takım yetkilerin, misal kendi kanunlarını yapmak ve kendi mahkemelerine sahip olmak gibi bazı yetkilerin, daha az yetkili bir diğer erke transfer edilmesidir (Kalabalık, 2008: 44-45). Bu erkler, ülkesine göre, eyalet, state, federe devlet, canton, land, cumhuriyet, bölge vb. adlar almaktadırlar. Örnek vermek gerekirse, Amerika Birleşik Devletleri, Almanya, İsviçre ve Rusya Federasyonu ile eski Sosyalist Federal Yugoslav Cumhuriyeti bu modelin kapsamına girmektedir (Keleş, 2011: 93). Buna keza Türkiye gibi üniter devletlerde ise, siyasi yerinden yönetim bulunmamaktadır.

2.1.3.2. İdari Yerinden Yönetim ve Çeşitleri

İdari yerinde yönetim, yerel evsaftaki kamu hizmetleriyle iktisadi, ticari, kültürel ve teknik bir takım fonksiyonların merkezi idarenin hiyerarşi yapısı dışındaki kamu tüzel kişiliklerince yürütülmesidir (Eryılmaz, 2012: 116).

Bir diğer tanıma göre ise, idari yerinden yönetim, merkezden yönetimin mahalli nitelikteki ortak menfaatleri istenilen düzeyde koruyamaması sonucunda ortaya çıkmış bir sistemdir (Kalabalık, 2008: 45).

İdari yerinden yönetim, hizmet yerinden yönetimi ve mahalli yerinden yönetim olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Hizmet Yerinden Yönetimi, merkezi idarenin üstlendiği bir takım hizmetler özel ve teknik bir bilgi ve uzmanlık gerektirmektedir. Dolayısıyla bu tarz bilimsel, kültürel, teknik hizmetlerin merkezi yönetim tarafından yürütülmesi mümkün olmamaktadır. Bu bağlamda bu tür hizmetler merkezi idare dışında teşkilatlanan kamu tüzel kişilerine gördürülmeye başlanmıştır. Bu yapılanma neticesinde hizmet bakımından adem-i merkeziyet kuruluşları ortaya çıkmıştır (Gözler, 2011: 44). Merkezi yapılanmanın hiyerarşisinin dışında kalan bu kuruluşlar, kendi uhdelerine bırakılmış kamu hizmetleriyle ilgili konularda yürütme ile ilgili kararlar almak yetkisine haizdirler. Bu meyanda, devlet tüzel kişiliği dışında örgütlenen, devletten ayrı bir iradeye, malvarlığına ve bütçeye sahip olan, personeli merkezi idarenin hiyerarşisine tabi olmayan kamu tüzel kişilikleri kurulmuştur. Yönetsel, ekonomik, sosyal, bilimsel ve mesleki açıdan sınıflara ayrılabilen bu kuruluşlara; Kara Yolları Genel Müdürlüğü, KİT'ler, SGK, Üniversiteler, TODAİE ve bir takım odalar ve bunlarından birlikleri örnek olarak verilebilir (Yalçındağ, 1995: 6).

Mahalli Yerinden Yönetim, il, kent, belde, köy gibi bazı yerleşim birimlerinde veya coğrafi alanda ikamet eden yerel zümrelere, yerel müşterek ihtiyaçlarını istenilen düzeyde, etkin ve zamanında yasada hükmedilen organlar kanalıyla karşılayabilmeleri için, merkezi yönetim yapısı haricinde yönetsel, mali ve sınırlı ölçüde de siyasal özerklik tanınmasıdır (Gül, 2008: 98).

Bu gruptaki kuruluşlar, yerel yönetim ve yönetim hukuku literatüründe kısaca ‘yerel yönetimler-mahalli idareler’ olarak tanımlanmaktadır. Örneğin; belediyeler, il özel idareleri ve köyler, yönetim yapımızın bu tür kuruluşlarıdır. Buna karşın mahalleler, seçilmiş organlara sahip olmakla beraber ayrı bir tüzel kişilikleri olmaması sebebiyle, yerel yönetim niteliğinde değildirler (Yalçındağ, 1995: 6).

Yerinden yönetim ilkesinin yararları şu şekilde sıralanabilir (Gül, 2008: 93-94).

- Yerinden yönetim, hizmet sunumunda çeşitlilik ve tercih fırsatı sunarak özgürlüğü artırır.
- Kamu politikalarının gerçekleştirilmesinde vatandaşların da söz hakkına sahip olmalarını sağlar. Fakat burada, yerel kamu politikalarının oluşturulması aşaması ile yerel halkın etkin ve daha geniş katılımını sağlayacak mekanizmaların geliştirilmesi ve sayılarının artırılması hususlarına dikkat edilmesi gerekmektedir.
- Yerel yönetimler, siyasal eğitim ve vatandaşlık eğitimi için uygun ortam sunarlar. Bu kapsamda ulusal siyaset için bir okul görevi görürler.
- Yerinden yönetim, yerel halkın yönetime daha kolay ulaşabilmesi, yönetimden daha kolay bilgi edinmesi ve hesap sorabilmesi için de uygundur. Dolayısıyla, halkın hizmetlerin maliyetine duyarlılığı, söz konusu bu maliyetlere katlanma ve yönetimi denetleme isteği de artmaktadır.
- Yerinden yönetim, yerel halkın istek ve gereksinimlerine daha uygun hizmet üretilmesini sağlar.
- Yerel halkın kendi sorunlarını benimseyerek, çözüm üretmesinin, yerel işbirliği gücünün ve yerel girişimciliğin kuvvetlenmesine de olanak sağlar. Bu sayede, yerel ekonomik kalkınma için de uygun bir ortam oluşmuş olur.
- Geniş perspektiften bakıldığında yerinden yönetimin güçlendirilmesi, devletin piyasa ve toplum karşısında zayıflatılması anlamına da gelmektedir. Bu durumda piyasanın, verimliliğin ve özgürlüklerin gelişimine imkan verir.
- Aşırı merkeziyetçi, hantal ve bürokratik örgütlerin olumsuzluklarının azaltılmasına ve devlet tekellerinin ortadan kaldırılmasına yardımcı olur.
- Kırtasiyeciliğin ve bürokrasinin azalmasını sağlayarak, yerel ihtiyaçlara daha çabuk ve iyi yanıt verilmesini sağlar.

Yerinden yönetim ilkesinin sakıncaları ise şöyle sıralanabilir (Gözübüyük, 2010: 98-99).

- Yerel yönetimler bakımından tespit edilen en önemli sakınca, bu kuruluşların gereken teknik personel sağlamada yaşadıkları güçlüktür.
- Yerel yönetimler ekseriyetle parasal zorluklar yaşamakta ve merkezi yönetimin yardımı ile ayakta durabilmektedir.
- Hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşları, devletin genel bütçe ve muhasebe usullerinin dışına çıkarak, mali denetimi zorlaştırmaktadır.
- Hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşlarının özerk bir yapıya sahip olmaları, bünyelerindeki kötü geleneklerin ortaya çıkmasına sebep olmakta ve bunlar, ekseriyetle, toplumdaki gelişmeye ayak uydurmakta zorluk çekmektedirler.
- Yerel yönetimlerin güçlenmesi halinde, ülkenin siyasal birliğinin bozulacağı endişesini yaşayan merkezi yönetim bu hususta çekingen ve isteksiz davranmaktadır.
- Yerel yönetimlere bırakılan kamu hizmetlerinin yurt genelinde eşit bir şekilde yürütülmesine olanak yoktur.

Konunun daha iyi anlaşılabilmesi açısından aşağıdaki tabloda yer alan merkezi yönetim ile yerinden yönetim arasındaki yarar ve sakınca değerlendirmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Tablo 2
Merkezden Yönetim ile Yerinden Yönetim Arasındaki Yarar ve Sakıncaları Değerlendirmesi

Değerlendirme Kriteri	**Merkezden Yönetim**	**Yerinden Yönetim**
Demokratiklik	Düşük	Yüksek
Partizanlık	Düşük	Yüksek
Yönetsel İhtiyaçlara Uygunluk	Düşük	Yüksek
Bürokrasi, Kırtasiyecilik	Yüksek	Düşük
Mali Denetim	Kolay	Zor
Bölgeler Arası Eşitsizliğe Yol Açma	Düşük	Yüksek

Kaynak: Gözler, 2011: 45

2.1.4. Merkezi Yönetim ve Yerel Yönetim İlişkileri

Yerel yönetim, merkezi yönetim yoksa var olamaz; zira bir merkez bulunmuyorsa yerel kabul edilenin kendisi merkez olur veyahut tamamen yitip kaybolur. Yerel merkeze göre konumlandığı için, burada yapılacak herhangi bir değişiklik, aynı zamanda merkezde de değişikliğe sebep olur. Günümüzde küresel politika yerelleşme ve yerelcilik hususunun altının çizerken, daha fazla yerelleşme ve daha özerk yerel yönetimler talep ederken, reel de sadece yerel yönetim sistemini değil, merkezi de değiştirmektedir. Ayrıca bu durum merkezi yönetimin niteliklerinde ya da iç bünyesinde bir takım şeyleri değil, merkezin yerini de değiştirmeyi ifade eden bir etkidir (Güler, 2013: 17).

Nitekim devletin kamusal, yarı-kamusal, mal ve hizmetlerin yapılmasına ilişkin bütün faaliyetleri yalnız başına gerçekleştirmesi oldukça güçtür. Bu nedenle birçok ülkede merkezi yönetimler bu türden bazı faaliyetlerini yerel yönetimlere bırakmıştır (Sezer ve Vural, 2010: 213).

Binaenaleyh merkezi yönetim ile yerel yönetim ilişkileri ülkeden ülkeye farklılık göstermekle birlikte, devletin siyasi, idari, hukuki, toplumsal ve ekonomik organizması ile yakından ilgilidir. Mahalli idareleri düzenleyen, onların görevlerini tayin eden ve gelir kaynaklarını veren kanunlar, siyasal vasıftaki kararlardır. Siyasal iktidarların tercihleri, kabul ettikleri ekonomik politikalar ve yerel yönetimlere bakış açıları, bu yapıları yakından ilgilendirir (Atasoy, 1992: 13).

Yerel yönetimler, üniter devletlerde devlet bünyesinde bulunan bir kamu tüzel kişisi olduğu halde federal devletlerde devletçikler içinde yer alan birer kamu tüzel kişisidirler (Nadaroğlu, 1994: 24). Buna keza merkezileşmiş ulus-devlet tarzındaki devlet örgütlenmelerinde yerel yönetimlere varlık kazandıran siyasal merkez o ülkenin başkentidir. Zira yerel yönetimler bu başkent etrafında kümelenmiş ulusal iç pazarın ve yönetim alanının bir parçasıdır. Küresel politika, bütünleşik ulusal iç pazarların karşısına sektörlere ve iş alanlarına göre değişik değişik pazarlara bölünmüş bir yeni pazarlar sistemi çıkartmaktadır. Pazarların siyasi merkezi ise, Washington, Cenevre, Brüksel olarak belirlenmiştir. Amerika Birleşik Devletleri'nin başkenti Washington , Birleşmiş Milletler ile bunun ilgili kuruluşları olan Uluslararası Para Fonu ve Dünya Bankası idare merkezlerine; Cenevre 1995 doğumlu Dünya Ticaret Örgütü idare merkezine; Brüksel ise Avrupa Birliği idare merkezine mekanlık

etmektedir. Yeni merkezler misyonlarını ancak bütünleşmiş ulusal iç pazarların idarecisi ulus-devlet merkezlerini geri iterken, bunların ilişkilisi yerel yönetimleri de kendi serbest alanları haline getirerek kurabilirler. Günümüzde küresel politika, yerel yönetimlere daha fazla özerklik talep ederek, bu kurumların ulusal merkezleriyle bağlarını zayıflatmakta ve yeni türden ilişkilerle yeni merkezlere bağlanmalarını sağlamaktadır (Güler, 2013: 17).

Merkezi Yönetim ve Yerel Yönetimler Arasındaki İdari İlişkiler;

Merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasındaki idari ilişkilerde; merkezi yönetimin vesayet denetimi yetkisi bulunmaktadır. Vesayet denetimi; yerinden yönetim kuruluşlarının, kendi bünyelerinin dışındaki, başka bir idari kuruluş tarafından, yasaların hükmettiği sınırlar dahilinde denetlemesidir (Kalabalık, 2008: 55). Vesayet denetimi, merkezi idare tarafından yerel yönetimlerin organları ve faaliyetleri üzerinde yapılmaktadır. Söz konusu denetim yapılırken, hukukilik denetiminin dışına çıkılarak yerindelik denetiminin yapılması, vesayet denetiminin kendi öz yapısına ters düşmektedir (İnanç, Ünal, 2007: 12).

Yerel yönetimlerin özerk bir yapıya sahip olması nasıl zaruri ise, bir başka gerekli olan husus da yerel yönetimlerin denetimidir. Bahsi geçen denetim merkezi idare tarafından yapılmaktadır. Merkezi idarenin bu yetkisinin adına da idari vesayet denmektedir. Devletin temel organizmasının bir unsuru olan yerel yönetimlerin merkezi yönetim tarafından denetlenmesi yönetim anlayışının bir zorunluluğudur. Söz konusu denetimin amacını kısaca özetlemek gerekirse, yerel yönetimler üzerindeki denetim, merkezi idare ile yerel yönetim teşkilatları arasındaki koordinasyonsuzluğu ve çatışmayı, yerel örgütlerin, yetkilerinin dışına çıkıp ülke birliğinin ve hizmet sunumundaki devamlılığın bozulmasını önlemektir (Çevikbaş, 2008: 75).

Aşağıdaki tablodaki hiyerarşik denetim ile idari vesayetin karşılaştırılmasında görüldüğü üzere vesayet denetimi hiçbir zaman hiyerarşik denetim anlamına gelmez.

Tablo 3
Hiyerarşik Denetim ve Vesayet Yetkisi

	Hiyerarşik Güç	**Vesayet**
Çerçeve	Bir tüzel kişilik içindeki ilişkiler.	İki tüzel kişilik arasındaki ilişkiler. (Merkezi yönetim ve Belediye)
Kaynak	Kamu Hukuku	Şartlara bağlı yetkiler. "Metinsiz vesayet yok, metin ötesinde vesayet yok"
Alan	Kanunlara uygunluk ve yerindelik denetimi	Kanunlara uygunluk
Anlaşmazlık	Şayet işlem kendisini ilgilendirmiyorsa, üstünün icraatının iptalini istemekte astın bir çıkarı yoktur.	Yerinden Yönetim makamının vasi yetkilerinin iptalini talep etmekte her zaman çıkarı vardır.

Kaynak: Atasoy, 1992: 66

Hiyerarşik güç aynı kuruluşun içinde bir ast üst ilişkisi tarzında gelişirken, vesayet yetkisi mevzuatla belirlenen alanlarda ve şartlarda bağlı olarak kısacası bir metin dahilinde merkezi yönetim kuruluşları ile yerinden yönetim kuruluşları arasında cereyan etmektedir. Esasen vesayet yetkisiyle yalnız kanuna uygunluk denetlenmektedir (Atasoy, 1992: 67). İdari vesayette yerel yönetimlerin organları, kararları, eylem ve işlemleri, ilgili yasalara uygunluk açısından denetlenir. İdari vesayet hiçbir zaman yerinden yönetim kuruluşlarının özerklik hakkına müdahale ve engelleme anlamını çağrıştırmamalıdır (Göküş, 2007: 293).

Merkezi Yönetim ile Yerel Yönetimler Arasındaki Mali İlişkiler ve Mali Özerklik;

Yönetimler arası mali ilişkiler, bir ülkede bir takım yönetim kademeleri arasında (üniter devletlerde, merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında; federal devletlerde, federal devlet, federe devlet ve yerel yönetimler arasında) gelir kaynaklarının paylaşımını ifade etmektedir (Arıkboğa, 2004: 19). Birçok ülkede gelirlerin büyük bir bölümü, yerel vergilerin yetersiz olduğu bölgelerin açığını kapatmak veya mali kaynakları az olan beldelerin eşitsizliklerini bertaraf etmek amacıyla devlet tarafından dağıtılmaktadır. Söz konusu bu dağıtım şekli ülkeden ülkeye farklılık gösterebilmektedir. Merkeziyetçiliğin geleneksel bir pozisyon aldığı ülkelerde gelirlerin de merkezileşmesi kaçınılmaz bir uygulama olmaktadır.

Büyük vergi kaynakları merkezi yönetimin elinde toplanmakta, bu durum ise yerel yönetimlerin gelir yetersizliğine sebebiyet vermekte ve merkezi yönetim gelirlerinden kendilerine pay verilmesini gerektirmektedir. Bu payların dağıtımı ise, ilkeli ve düzenlenmiş bir maili ilişkiyi zaruri kılmaktadır (Türkoğlu, 2009: 196).

Mali özerkliğin ilk şartı olan öz gelirler, 'öz gelirler' olarak sınıflandırılan vergi geliri, şerefiyeler, harcamalara katılma payları ve harçlar, yerel yönetimlerin serbestçe oluşturabildikleri, vergi matrahı ve oranlarını tespit edebildikleri ve toplayabildikleri ve harcaması bütünüyle kendilerine ait kaynaklar olarak ifade edilebilir. Bu tespite göre, yerel yönetimlerin öz kaynaklarının üzerinde bütünüyle bir kontrole sahip olduğu varsayılmaktadır. Oysa bu yaklaşıma istinaden yerel yönetimlerin bünyesindeki kaynakları incelediğimizde, yerel bütçede yer alan kaynakların hiç birinin, gerçek bir öz gelir olmak için gerekli şartları taşımadığı görülmektedir. Mali özerkliğin bir diğer hususu ise, bahsi geçen bu gelirlerin yanı sıra, belli bir şart olmadan ulusal gelirden paylar verilmesi ve yardımlarda bulunulmasıdır. Yerel yönetimlerin diğer kaynaklarına rağmen, yurt dahilinde bölgeler veyahut yerel yönetimler arasında eşitliği sağlamak maksadıyla merkezi idare tarafından mali yardımların yapılması gerekmektedir (Akgül, 2012: 17).

Fakat son yıllarda yapılan kanuni düzenlemelerle yerel yönetimlerin vergi tarifelerini belirleyebilme yetkisi merkezi idareye devredilmiştir. Bu durumda mali özerklik hususunda bir geri gidiş olarak yorumlanmaktadır.

Nitekim Avrupa Birliği Yerel Özerklik Şartı'nın 9. maddesinde 'mali özerklik ve mali kaynakların önemi' ayrıca vurgulanmıştır. (Avrupa Birliği Yerel Özerklik Şartı'nın 9. Maddesi). [1]

---

[*] 1- Ulusal ekonomik politika çerçevesinde, yerel makamlara kendi yetkileri dahilinde serbestçe kullanabilecekleri yeterli mali kaynaklar sağlanacaktır.

2- Yerel makamların mali kaynakları anayasa ve kanunla belirlenen sorumluluklarla orantılı olacaktır.

3- Yerel makamların mali kaynaklarının en azından bir bölümü oranlarını kendilerinin kanunun koyduğu sınırlar dahilinde belirleyebilecekleri yerel vergi ve harçlardan sağlanacaktır.

4- Yerel makamlara sağlanan kaynakların dayandığı mali sistemler, görevin yürütülmesi için gereken harcamalardaki gerçek artışların mümkün olduğunca izlenebilmesine olanak tanımaya yetecek ölçüde çeşitlilik arz etmeli ve esneklik taşımalıdır. (Türkiye'nin çekince koyduğu paragraf)

5- Mali bakımdan daha zayıf olan yerel makamların korunması, potansiyel mali kaynakların ve karşılanması gereken mali yükün eşitsiz dağılımının etkilerini ortadan kaldırmaya yönelik mali eşitleme yöntemlerinin veya

Yerel yönetimlerin mali bakımdan özerk olabilmesi yalnız yeterli miktarda gelire sahip olmasıyla değil, istediği takdirde ulaşabileceği kendi uhdesinde bağımsız gelir kaynaklarına (öz kaynaklara) sahip olmasıyla sağlanabilir (Uzun, 2013: 33).

Merkezi Yönetim ve Yerel Yönetimler Arasındaki Siyasi İlişkiler

Yerel yönetimler, hükümetler gibi, demokratik sistemin temel siyasi kurumlarındandır. Hükümetler, ülke geneline yayılmış kamu hizmetleriyle uğraştıkları halde, yerel yönetimler belirli bir coğrafi bölge ile ilgili ve o bölgedeki müşterek yerel kamu hizmetlerini yürütmektedirler. Yerel yönetimlerin faaliyet sahası, yurttaşın günlük gereksinimlerini karşılamaya yönelik olması sebebiyle, her daim kamu politikasının yoğun tartışma ortamında bulunurlar. Yerel yönetimler, kendi karar organlarına sahip olmaları nedeniyle, hükümetin takip ettiği genel politikadan farklı bir siyaset izleyebilirler. Söz konusu bu farklılık ülkede siyasi çoğulculuğun da önemli unsurlarını meydana getirir (Eryılmaz, 2012: 226).

Yerel halkın kendisini ilgilendiren konularda yasa çıkarma yetkisiyle istediği gibi bağımsız davranmasına imkan veren siyasal özerklik, ekseriyetle idari yerinden yönetimlerde söz konusu değilken, federatif devletlerde uygulanmaktadır. Diğer bir deyişle, federal devlete mensup devletler (eyaletler), bazı siyasal kararları almak, yasa yapmak gibi yetkilere haizdir. Federe devletler, federal anayasa ile belirlenmiş bir takım istisnalar (dış ilişkiler, savunma vb.) dışında tamamen özerk ve bağımsızdırlar. Başka bir ifadeyle, eyaletler, yasama, yürütme ve yargı organları ve bunlara dair gerekli yetkilerle donatılmışlardır. Buna nazaran idari yerinden yönetimlerde ise yerel idari birimlere bu tarz bir yasamaya ve yargıya dair yetkiler tanınmamıştır. Yetkileri merkezi yönetim tarafından yasa ile her daim değiştirilebilir veyahut kaldırılabilir (Akgül, 2012: 19-20).

---

buna eş önlemlerin alınmasını gerektirir. Bu yöntemler ve önlemler yerel makamların kendi sorumluluk alanlarında kullanabilecekleri takdir hakkını azaltmayacaktır.

6- Yeniden dağıtılan kaynakların yerel makamlara tahsisinin nasıl yapılacağı konusunda, kendilerine uygun bir biçimde danışılacaktır. (Türkiye'nin çekince koyduğu paragraf)

7- Mümkün olduğu ölçüde, yerel makamlara yapılan hibeler belli projelerin finansmanına tahsis edilme koşulu taşımayacaktır. Hibe verilmesi yerel makamların kendi yetki alanları içinde kendi politikalarına ilişkin olarak takdir hakkı kullanmadaki temel özgürlüklerine halel getirmeyecektir. (Türkiye'nin çekince koyduğu paragraf)

8- Yerel makamlar sermaye yatırımlarının finansmanı için kanunla belirlenen sınırlar içerisinde ulusal sermaye piyasasına girebileceklerdir.

http://www.tbb.gov.tr/mevzuat/kanunlar/Avrupa_Yerel_Yonetimler_ozerklik_Sarti.pdf
(Erişim Tarihi: 26.04.2015).

2.2. TÜRKİYE'DE BELEDİYE YÖNETİMİ

2.2.1. Türkiye'de Belediyecilik

Anayasamızda yerel yönetimler 127. maddede düzenlenmiştir. Fakat yerel yönetimlerin anayasal kapsamını yalnızca 127. maddeyle sınırlandırmak, yerel yönetimlerin genel manada devlet örgütlenmesi, daha özelde ise, Türk kamu yönetiminin örgütlenme hiyerarşisi içinde nereye konumlandığını görmemize imkan vermez. Zira Anayasa'nın 127. madde dışındaki diğer düzenlemelerinden bir bölümü de örneğin; genel esaslar, idareye ilişkin düzenlemeler gibi uygulamalarda yerel yönetimleri yakından ilgilendirmektedir (Sezen, 2007:6).

Bu bağlamda belediyeler Anayasa'nın 127. maddesinde diğer mahalli idareler arasında yer almış ve "Belediye halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, yine kanunla gösterilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileri" oldukları belirtilmiştir (Tortop, 1985:4). Yerel yönetimleri yakından ilgilendiren bir diğer kanuni düzenleme ise, Anayasa'nın 123. maddesinde karşımıza çıkmaktadır. Nitekim Anayasa'nın 123. maddesi yönetime dair genel ilkeleri düzenlemiştir. Buna göre, "idare kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir. İdarenin kuruluş ve görevleri merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır."

Bu düzenlemelere belediyeler özelinde baktığımızda çıkarılabilecek birinci sonuç, Türkiye'de merkezden yönetim ve yerinden yönetimin bir arada bulunduğudur. Tabi ki burada siyasal açıdan bir yerinden yönetim değil, yönetsel içerikli bir yerinden yönetimden bahsedilmektedir. 123. madde kapsamında çıkarılabilecek ikinci sonuç, idarenin kuruluş ve görevleri açısından bir bütün olduğudur. Her ne kadar idarenin örgütlenmesi, merkezden ve yerinden yönetim şeklinde ikili bir yapı da olsa da, bu yapının bünyesindeki kuruluşlar devlet hiyerarşisinin bir parçasını oluştururlar. Keza belediyelerde bu bütünün bir parçasıdırlar. Meşruiyetlerini aynı anayasadan alırlar. Kişisel ve sınıfsal çıkarlara değil, kamu yararı ortak hedefine yönelirler (Sezen, 2007: 9,10).

123. maddeyle ilgili olarak dikkat edilmesi gereken son düzenleme ise, kamu tüzel kişiliğinin kuruluşuna ilişkindir. Kamu tüzel kişilikleri dolayısıyla belediyeler ancak

T.B.M.M.'nin iradesiyle kurulabilmektedirler. Meclis bu yetkisini, kurumun yasayla kurulabileceğini öngörerek doğrudan bizzat kendisi kullanabileceği gibi, "…. Kararı ile kurulur" şeklindeki bir düzenleme doğrultusunda başka organlara veya makamlara da bırakabilir.

Belediyeler, yönetim sistemimiz içinde yaklaşık 150 yıllık bir geçmişe sahiptirler. Belediyelerde tıpkı İl Özel İdareleri gibi, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e intikal eden yerel yönetim birimleri arasında yer almaktadır. 1930 tarihinde kabul edilmiş olan 1580 Sayılı Belediye Kanunu, ülkemizdeki belediyecilik deneyimine önemli katkılar sağlamış olup, 75 yıllık bir uygulama geçmişinden sonra yerini 3 Temmuz 2005 tarihinde kabul edilen 5393 Sayılı Belediye Kanunu'na bırakmıştır. Ülkemizde iki çeşit belediye yapılanması bulunmaktadır. İlki tamamıyla Belediye Kanunu'na göre kurulan ve çalışan belediyeler, ikincisi ise sadece büyük kentlerde faaliyette bulunan ve ayrı bir statüye tabi olan Büyükşehir Belediyeleridir (Eryılmaz, 2012:192).

2.2.2. Belediyelerin Görev ve Yetkileri

Belediyelerin hemşerilerine yönelik gerçekleştirdikleri hizmetler ülkeden ülkeye ve zamanın şartlarına göre değişiklik gösterebilmektedir. Refah devleti anlayışının her geçen gün gelişmesine paralel olarak belediyelerin görev ve yetkileri de zaman içerisinde değişikliğe uğramıştır. Keza çeşitlenerek artan kamu hizmetleri belediyeler tarafından yürütülen hizmetleri artmasına neden olmuştur (Keleş, 2011:243).

Kamunun yürütmüş olduğu bir takım görev ve sorumluluklar uygunluk ve teknik olanaklar sebebiyle bazen merkezi idare tarafından, bazen ise yerel yönetimler tarafından karşılanmaktadır. Ülkelerin mevcut yönetim gelenekleri, geçmişten gelen kültürel ve toplumsal servetleri, coğrafi konumları, ekonomik kalkınmışlık seviyeleri ve bürokratik kültürleri ile toplumsal tarihleri kamu hizmetlerinin belediyeler kanalıyla mı yoksa merkezi idare aracılığıyla mı yürütülmesi gerektiği sorusunun cevabını oluşturmaktadır (Tortop, Aykaç, Yayman ve Özer, 2008:337).

Belediyeleri görev ve hizmet bölüşümü yönünden incelediğimizde karşımıza üç yöntem çıkmaktadır. Bunlar; (Keleş, 2008:243,244).

Genellik İlkesi: Bu ilkeyi benimseyen belediyeler, kanunların yasaklamadığı veyahut başka kurumlara bırakmadığı tüm görevleri yaparlar. Prusya'dan miras kalan bu ilke hala hazırda Almanya ve Hollanda'da uygulanmaya devam etmektedir. Keza genellik ilkesi 'yerellik' (subsidarete) ilkesine de esin kaynaklığı eden bir uygulamadır.

Yetki İlkesi: Bu ilkeye göre, belediyeler yürütmek istedikleri her yeni hizmet karşılığında merkezi idareden yetki almak zorundadırlar. Katı bir tutuma sahip bu ilke halen İngiltere'de uygulanmaktadır.

Liste İlkesi: Bu ilkeye göre ise belediyelerin yürüteceği faaliyet ve görevler kanunlarla sıralanmıştır. Yürürlükten kalkan 1580 Sayılı Belediye Kanunu'nda da 'liste ilkesi' benimsenmiştir. 2005 yılında çıkartılan 5393 sayılı yasa ise belediyelerin görev ve yetkilerini sayma usulünün yanı sıra hizmet alanlarını ve görev gruplarını da sayma yolunu tercih etmiştir. Keleş 5393 sayılı kanunun genellik ilkesi ve lise ilkesinin ortak olarak benimsenmesi olarak değerlendirmektedir.

Ancak her ne kadar 5393 Sayılı Belediye Kanunu'nun 'genellik ve liste ilkesini' ortaklaşa benimsediği görüşü ileri sürülse de özellikle 'genellik ilkesi' açısından beklenen reform sağlanamamıştır. Kanunun 14. maddesinde belediyelerin görevleri konu başlıkları şeklinde sayılırken, aynı zamanda maddenin 2. fıkrasında "Belediye, kanunlarla başka bir kamu kurum ve kuruluşlarına bırakılmayan mahalli müşterek nitelikteki diğer görev ve hizmetleri de yapar veya yaptırır" ifadelerine yer verilerek, belediyelerin 'genel yetkili' olması istenilmiştir. Buna karşın Anayasa Mahkemesi'nin E:2005/98; 2005/14 sayılı ve 22.09.2005 günlü kararıyla 14. maddenin ikinci fıkrası'nın yürürlüğünün durdurulması kararlaştırılmıştır.

5393 Sayılı Belediye Kanunu'nun 14. maddesine göre belediye, mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla aşağıdaki görevleri yapmakla yükümlüdür (5393. Sayılı Belediye Kanunu, mad.14).

- İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemler; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar;

konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor; sosyal hizmet ve yardım, nikah, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır. Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyeler, kadınlar ve çocuklar için konuk evleri açmak zorundadır. Diğer belediyeler de mali durumları ve hizmet önceliklerini değerlendirerek kadınlar ve çocuklar için konuk evleri açabilirler.

- Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilirler veya yaptırabilir, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir; sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabilir ve işletebilir; mabetlerin yapımı, bakımı, onarımını yapabilir; kültür ve tabiat varlıkları ile tarihi dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekanların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilir; bu amaçla bakım ve onarımını yapabilir, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebilir.

- Gerektiğinde, sporu teşvik etmek amacıyla gençlere spor malzemesi verir, amatör spor kulüplerine ayni ve nakdi yardım yapar ve gerekli desteği sağlar, her türlü amatör spor karşılaşmaları düzenler, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan öğrencilere, sporculara, teknik yöneticilere ve antrenörlere belediye meclisi kararıyla ödül verebilir. Gıda bankacılığı yapabilir.

5393 Sayılı Belediye Kanunu'nun 15. maddesinde sayılan belediyelerin yetkileri ve imtiyazlarından bazıları şunlardır (5393 Sayılı Belediye Kanunu, mad.15).

- Kanunların belediyeye verdiği yetki çerçevesinde yönetmelik çıkarmak, belediye yasakları koymak ve uygulamak, kanunlarda belirtilen cezaları vermek

- Gerçek ve tüzel kişilerin faaliyetleri ile ilgili olarak kanunlarda belirtilen izin veya ruhsatı vermek

- Toptancı ve perakendeci halleri, otobüs terminali, fuar alanı, mezbaha, ilgili mevzuata göre yat limanı ve iskele kurmak, kurdurmak, işletmek, işlettirmek veya bu yerlerin gerçek ve tüzel kişilerce açılmasına izin vermek

- Gayrisıhhi müesseseler ile umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek

- Gayrisıhhi işyerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak; hafriyat toprağı ve moloz döküm alanlarını; inşaat malzemeleri, odun, kömür ve hurda depolama alanları ve satış yerlerini belirlemek; bu alan ve yerler ile taşımalarda çevre kirliliği oluşmaması için gereken tedbirleri almak

- Reklam panoları ve tanıtıcı tabelalar konusunda standartlar getirmek

2.2.3. Büyükşehir Belediyelerinin Görev ve Yetkileri

Büyükşehir belediyesi; sınırları il mülki sınırı olan ve sınırları bünyesindeki ilçe belediyeleri arasında koordinasyonu sağlayan; idari ve mali özerkliğe sahip olarak kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan, karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisidir (Akçakaya, 2014:114).

5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu 7. maddesinde Büyükşehir belediyelerinin görev ve yetkileri aşağıda sıralanmaktadır. (5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, mad.7).

- Çevre düzeni planına uygun olmak kaydıyla, Büyükşehir belediye ve mücavir alan sınırları içinde 1/5.000 ile 1/25.000 arasındaki her ölçekte nazım imar planını yapmak, yaptırmak ve onaylayarak uygulamak; Büyükşehir içindeki belediyelerin nazım planına uygun olarak hazırlayacakları uygulama imar planlarını, bu planlarda yapılacak değişiklikleri, parselasyon planlarını ve imar ıslah planlarını aynen veya değiştirerek onaylamak ve uygulanmasını denetlemek; nazım imar planının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde uygulama imar planlarını ve parselasyon planlarını yapmayan ilçe ve ilk kademe belediyelerinin uygulama imar planlarını ve parselasyon planlarını yapmak veya yaptırmak.

- Büyükşehir belediyesi tarafından yapılan veya işletilen alanlardaki işyerlerine Büyükşehir belediyesinin sorumluluğunda bulunan alanlarda işletilecek yerlere ruhsat vermek ve denetlemek.

- Büyükşehir ulaşım ana planını yapmak veya yaptırmak ve uygulamak; ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerini planlamak ve koordinasyonu sağlamak; kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergahlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek.

- Büyükşehir belediyesinin yetki alanındaki meydan, bulvar, cadde ve ana yolları yapmak, yaptırmak, bakım ve onarımını sağlamak, kentsel tasarım projelerine uygun olarak bu yerlere cephesi bulunan yapılara ilişkin yükümlülükleri koymak; ilan ve reklam asılacak yerleri ve bunların şekil ve ebadını belirlemek; meydan, bulvar, cadde, yol ve sokak ad ve numaraları ile bunlar üzerindeki binalara numara verilmesi işlerini gerçekleştirmek.

- Büyükşehir belediyesinin yetkili olduğu veya işlettiği alanlarda zabıta hizmetlerini yerine getirmek.

- Yolcu ve yük terminalleri, kapalı ve açık otoparklar yapmak, yaptırmak, işletmek, işlettirmek veya ruhsat vermek.

- Büyükşehir içindeki toplu taşıma hizmetlerini yürütmek ve bu amaçla gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek, Büyükşehir sınırları içindeki kara ve denizde taksi ve servis araçları dahil toplu taşıma araçlarına ruhsat vermek.

- Su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek, bunun için gerekli baraj ve diğer tesisleri kurmak, kurdurmak ve işletmek; derelerin ıslahını yapmak; kaynak suyu veya arıtma sonunda üretilen suları pazarlamak.

- Mezarlık alanlarını tespit etmek, mezarlıklar tesis etmek, işletmek, işlettirmek, defin ile ilgili hizmetleri yürütmek.

- Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksek okullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak.

2.2.4. Belediye Organları

Türkiye'de belediyeler, 'belediye başkanı', 'belediye meclisi' ve 'belediye encümeni' olmak üzere üç organdan oluşmaktadır. Bu bağlamda Belediye başkanı belediyenin yürütme organı, belediye meclisi karar organı, belediye encümeni ise danışma ve yürütme kurulu organıdır diyebiliriz.

Yukarıda bahsi geçen yönetim organları arasındaki ilişkileri üç boyutta analiz edebilmek mümkündür. İlki yasak kurumsal boyuttur; bu boyut, yürütme organı ile karar organı arasındaki ilişkilere yasal/kurumsal pencereden bakarak organlar arasındaki güç dağılımına dair analizleri içermektedir. İkinci olarak karşımıza siyasal boyut çıkmaktadır. Bu boyut başkan ve meclis üyelerinin ekseriyetle siyasi kimliklere sahip olmalarının bir sonucudur. Bu minvalde siyasal boyut, mevcut yasal/kurumsal boyuttan ayrı olarak, kendi ilişki ağlarına da sahiptir. Dolayısıyla yasal/kurumsal boyutla eş zamanlı olarak işlemektedir. Üçüncü boyut ise, bilhassa Büyükşehir belediye (BŞB) meclislerinde ortaya çıkan ya da gün yüzüne çıkması beklenen bir boyuttur. BŞB meclis üyelerinin çift kimlikli olmaları ve beldeler arası temsil adaletsizliği, bu tarz bir bölgesel niteliğe yol açmaktadır (Arıkboğa, 2008:157).

2.2.4.1. Belediye Meclisi

Belediye Meclisi, belediyenin en yüksek görüşme ve karar organıdır. Üyeleri 5 yılda bir nisbi temsil sistemiyle doğrudan doğruya halk tarafından seçilir. Siyasi partiler aldıkları oy oranında orantılı bir sayıda belediye meclislerinde üye bulundururlar. Belediye meclisi üyelerinin sayısı o yerleşim yerinin nüfusuna göre değişmektedir. Fakat nüfus artışı ile belediye meclis üyesi artışı arasında doğrudan bir orantı bulunmamaktadır. Belediye meclisi en az dokuz en fazla ise, elli beş üyeden oluşur (Tortop, Aykaç, Yayman ve Özer, 2008:340).

Belediye meclisleri bir aylık tatil hariç, her ayın ilk haftası önceden belirlenen günde toplanır. Bu toplantılara belediye başkanı, başkanın katılmaması durumunda ise meclis başkan vekili başkanlık eder. Ayrıca belediye meclisi, üyeleri arasından en az üç en fala beş kişiden oluşan ihtisas komisyonları kurabilir.

Belediye meclisinin görev ve yetkileri kanunda şöyle sıralanmıştır (5393 Sayılı Belediye Kanunu, mad.18).

- Stratejik plan ile yatırım ve çalışma programlarını, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini görüşmek ve kabul etmek.
- Bütçe ve kesin hesabı kabul etmek.
- Belediyenin imar planlarını görüşmek ve onaylamak, Büyükşehir ve il belediyelerinde il çevre düzeni planını kabul etmek.
- Borçlanmaya karar vermek.
- Belediye adına imtiyaz verilmesine ve belediye yatırımlarının yap-işlet veya yap-işlet-devret modeli ile yapılmasına; belediyeye ait şirket, işletme ve iştiraklerin özelleştirilmesine karar vermek.
- Belediye tarafından çıkarılacak yönetmelikleri kabul etmek.
- Meydan, cadde, sokak, park, tesis ve benzerlerine ad vermek; mahalle kurulması, kaldırılması, birleştirilmesi, adlarıyla sınırlarının tespiti ve değiştirilmesine karar vermek; beldeyi tanıtıcı amblem, flama ve benzerlerini kabul etmek.
- Belediye başkanıyla encümen arasındaki anlaşmazlıkları karara bağlamak.
- İmar planlarına uygun şekilde hazırlanmış belediye imar programlarını görüşerek kabul etmek.
- Diğer mahalli idarelerle birlik kurulmasına, kurulmuş birliklere katılmaya veya ayrılmaya karar vermek.

- Norm kadro çerçevesinden belediyenin ve bağlı kuruluşlarının kadrolarının ihdas, iptal ve değiştirilmesine karar vermek.

- Meclis başkanlık divanını ve encümen üyeleri ile ihtisas komisyonları üyelerini seçmek.

2.2.4.2. Belediye Encümeni

Belediye encümeni, belediyenin danışma organı ve yürütme kurulu olarak görev yapmaktadır. (Türkoğlu, 2009:87). Belediye encümeni, belediye başkanının başkanlığında, il belediyelerinde ve nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyelerde, belediye meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği üç üye, mali hizmetler birim amiri ve belediye başkanının birim yetkilileri arasından bir yıl için belirleyeceği iki üye olmak üzere yedi kişiden, diğer belediyelerde, belediye meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği iki üye, mali hizmetler yetkilisi ve belediye başkanının birim amirleri arasından bir yıl için seçeceği bir üye olmak üzere beş kişiden oluşur (Özer ve Akçakaya, 2014:210).

Belediye encümeni görev ve yetkileri kanda şöyle sıralanmıştır (5393 Sayılı Belediye Kanunu, mad.34).

- Stratejik plan ve yıllık çalışma programı ile bütçe ve kesin hesabı inceleyip belediye meclisine görüş bildirmek.

- Yıllık çalışma programına alınan işlerle ilgili kamulaştırma kararlarını almak ve uygulamak.

- Öngörülmeyen giderler ödeneğinin harcama yerlerini belirlemek.

- Bütçede fonksiyonel sınıflandırmanın ikinci düzeyleri arasında aktarma yapmak.

- Kanunlarda öngörülen cezaları vermek

- Vergi, resim ve harçlar dışında kalan dava konusu olan belediye uyuşmazlıklarının anlaşma ile tasfiyesine karar vermek.

- Taşınmaz mal satımına, trampasına ve tahsisine ilişkin meclis kararlarını uygulamak; süresi üç yılı geçmemek üzere kiralanmasına karar vermek.

- Umuma açık yerlerin açılış ve kapanış saatlerini belirlemek

- Diğer kanunlarda belediye encümenine verilen görevleri yerine getirmek.

2.2.4.3. Belediye Başkanı

Belediye başkanı, belediye yönetiminin başı ve yürütme organıdır. Başkan, belediye sınırları dahilinde ikametgah eden seçmenler tarafından tek dereceli ve çoğunluk sistemi ile beş yıllık bir süre için seçilir. Dolayısıyla, başkanın doğrudan doğruya halk tarafından seçilmesi, ona belediye yönetiminde güçlü bir liderlik konumu kazandırmaktadır (Eryılmaz, 2012:197).

Belediye başkanının görev ve yetkileri kanunda şöyle sıralanmıştır (5393 Sayılı Belediye Kanunu, mad.38).

- Belediye teşkilatının en üst amiri olarak belediye teşkilatını sevk ve idare etmek, belediyenin hak ve menfaatlerini korumak

- Belediyeyi stratejik plana uygun olarak yönetmek

- Belediyeyi devlet dairelerinde ve törenlerde, davacı veya davalı olarak da yargı yerlerinde temsil etmek veya vekil tayin etmek

- Meclise ve encümene başkanlık etmek

- Belediyenin taşınır ve taşınmaz mallarını idare etmek

- Belediyenin gelir ve alacaklarını takip ve tahsil etmek

- Yetkili organların kararını almak şartıyla sözleşme yapmak

- Meclis ve encümen kararlarını uygulamak
- Belediye ve bağlı kuruluşları ile işletmelerini denetlemek
- Belediye personelini atamak
- Bütçeyi uygulamak

2.3. TÜRKİYE'DE SOSYAL BELEDİYECİLİK

2.3.1. Türkiye'de Sosyal Belediyeciliğin Tarihsel Gelişimi

Türkiye'de sosyal politika 1920'lerin başlarında ilk adımlarını atmış ve Cumhuriyet ile birlikte gelişme göstererek ileri-geri dönemlerden geçerek devam etmiştir. Bu bölümü ikiye ayırarak inceleyeceğiz. İlk önce Osmanlı dönemini kısaca değerlendireceğiz. Daha sonra Osmanlı sonrası Türkiye Cumhuriyeti dönemindeki sosyal belediyeciliğin sosyal politikadan evrimini ve çeşitlerini ana hatları içinde açıklayacağız (Talas, 1992: 33).

Osmanlı döneminde sosyal politikalar yerel-dini cemaatler tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle sosyal yardım konusu bir gönüllü girişim olarak kabul edilmiştir. Cumhuriyet dönemine gelindiğinde ise, bu hususun çok fazla değiştiği söylenemez. Yine bu dönemde resmi makamların önderliğinde kurulan sivil toplum kuruluşları, devlet kontrolünde faaliyet gösteren, bir bölümü devletten farklı miktarlarda mali destek alan ama faaliyetlerini kamu kaynaklarından finanse eden teşebbüsler sosyal politika alanında aktif rol üstlenmişlerdir. Kızılay, Himaye-i Eftal gibi kuruluşlar bunlara örnektir. Cumhuriyetin de miras aldığı şekilde sosyal politika büyük ölçüde vakıf ve yerel ilişki ağları ile yürütülmekteydi. Bu nedenle geleneksel refah uygulamaları Osmanlı'da olduğu gibi Cumhuriyet döneminde de yerel yapıların görev alanına devredilmiştir (Kesgin, 2012: 114).

1950'li yıllara gelindiğinde ise, Türkiye'de baş gösteren nüfus artışı ve göçler, kent nüfusunun kalabalıklaşmasına ve belediyelerin önceliklerinin sosyal politikalar yerine kentsel altyapı ve hizmetlerinin tedarik edilmesine doğru kaymasına yol açmıştır. Yine 1950'li yıllardan itibaren 1580 sayılı kanun aracılığıyla belediyelere bırakılmış olan bir dizi soysal ve kültürel kapsamlı faaliyetler, bu görevlerin merkezi idare veya diğer kurumlara verilmesinden

değil; kaynak yetersizliği nedeniyle veya bir takım belediyelerin ilgisizliğinden dolayı yerel yönetimlerin faaliyet alanları dışında kalmıştır (Keleş, 2008:41)

Batı ülkelerinde 1945'lerde gelişen toplumcu belediyecilik, Türkiye'de 1973 yılında kapsamlı bir şekilde ortaya çıkmıştır. 1970 sonrasında belediyecilik faaliyetlerinde sosyal belediyecilik uygulamaları benimsenerek geniş kitlelere sunulmaya başlanmıştır. Kanunun verdiği kısıtlı yetki ve göreve karşılık önemli sosyal uygulamalar hayata geçirilmiştir. 1580 sayılı kanun; yoksullara yardım etmek barınacak yer temin edilmesi, kimsesiz çocuklar için yetiştirme yurtları kurmak, çeşitli sosyal sandıkları kurmak gibi görevler yüklemiştir. Akabinde 1973'lü yıllarda belediyeler; birlikler, kooperatifler, şirketler, mahalle temsilciliği aracılığıyla katılımı artırarak ve sicil toplum ile sendika/meslek odalarını da yönetime dahil ederek, yeni belediyecilik uygulamalarını devreye sokmuşlardır (Keskin, 2008:97).

1980'li yıllara gelindiğinde ise, bilhassa Büyükşehir Belediyelerinin kurulması ile birlikte, sosyal politika alanındaki yerel yönetim faaliyetlerinin tür ve kapsamını arttırdığı görülmektedir. Bilindiği üzere 1980'li yılların başından itibaren Türkiye'de özelleştirme ve kamu harcamalarının azaltılması ile kamu yönetim mekanizmasının küçültülmesi ve kamunun etkinliklerini sürdürdüğü alanların ise serbest rekabete açılması olarak tanımlanan neo-liberal politikalar uygulamaya başlanmıştır. Söz konusu bu politikalardan belediyelerde fazlasıyla etkilenmiş olup, belediyelerin bilhassa ekonomik içerikli faaliyetlerinin temin edilmesinde özelleştirme önemli bir araç olarak tercih edilmiştir. Ayrıca bu dönemde belediyeler büyük ölçekli projelere ilgi göstererek, özel ticari bankalar ve uluslararası fonlardan kaynak temin etme yolunu tercih etmişlerdir. Bir diğer husus ise, 1981-1994 döneminde neo-liberal politikalara karşın ülkemizdeki belediyelerin gelir kaynaklarının arttırılmasına yönelik yasal düzenlemelerin yapılmış olmasıdır (Güler, 1994:25-35).

Bu bağlamda sosyal belediyeciliğin gerçekleştirilebilmesi, belediye yönetimlerinin yeterli mali ve idari olanakları elde edebilmesine bağlıdır. Zira merkezden daha fazla yetki devredilmesinin yanı sıra buna denk kaynak sağlanamıyorsa hizmetlerin gerçekleştirilmesi zorlaşacaktır. Bu durumda merkezden yerele yetki devride tek başına yeterli olmayacaktır. Yerel iradenin bu darboğazı geçebilmesi için yerel demokratik katılım araçlarının da devreye sokulması gerekecektir. Yerel referandum vb. araçlar halkın yönetime katılımını, temsili demokrasiden doğrudan demokrasi ölçeğine taşınmasına yardımcı olacaktır. Sosyal adaletin tabana tesis edilebilmesi ve yerel kaynakların adil dağıtımı için sosyal belediyecilik modelinin

Türk Belediyeciliği'nin esas görevlerinden biri haline getirilmesi kaçınılmaz olmuştur (Çarkçı, 2007:78).

1990'lı yılların sonlarında ise, sosyal belediyecilik hem tür, hem de nitelik ve kapsam olarak gelişmiş ve birbirinden farklı projeler belediye kurumları tarafından uygulanır hale gelmiştir. Engelliler merkezleri, hastane, poliklinik ve sağlık merkezlerinin kurulması, kapsamlı meslek ve beceri kazandırma kurslarının açılması birçok Büyükşehir belediyesinin esas hizmetleri arasından yerini almıştır. Bu meyanda bir takım Büyükşehir belediyeleri tarafından yürütülen bu faaliyetler zamanla geliştirilerek yaygınlaştırılmıştır (Toprak ve Şataf, 2009:13).

2000'li yıllara gelindiğinde ise, ülke Şubat 2001 krizi ile belirsiz bir kaos ortamına giriş yapmıştır. 1990'lı yıllardan 2000'lere miras kalan 5 Nisan 94 ve 98 Rusya-Asya krizlerinin etkileri henüz kaybolmamışken ülkenin yeni bir durgunluk içine girmesi toplumun daha fazla yoksullaşmasına ve sosyal hizmet, sosyal yardım gibi taleplerinin artmasına yol açmıştır. Bu süreç; toplumun giderek artan sosyal taleplerinin karşılanabilmesi için bazı belediyeleri harekete geçmeye zorlamıştır. İlk başta Büyükşehir belediyeleri harekete geçmiş ve öğrencilere burs verilmesi, yoksullar için aşevi açılması, ilaç, yiyecek, giyecek, yakacak yardımı yapılması olarak başlayan faaliyetler yaşlı ve engellilere hitap eden hizmetler, meslek ve beceri kursları gibi alanlarda giderek yaygınlaşmıştır. Bilhassa 17 Ağustos depremi ve son yıllarda yaşanan ekonomik krizlerin toplumsal patlamalara sebebiyet vermemesinde, belediyelerin yaygın ve etkin sosyal hizmetlerinin önemli bir rolü bulunmaktadır (Uslu, 2011:43).

2.3.2. Türkiye'de Sosyal Belediyeciliğin Hukuki Çerçevesi

1982 Anayasasında devletin sosyal hukuk devleti olduğu, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunun sağlanması, kişinin temel hak ve hürriyetleri, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak şekilde sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engellerin kaldırılması, kişinin maddi ve manevi varlığının geliştirilmesi için gerekli şartların hazırlanmasının devletin temel görevi olduğu defaatle belirtilmiştir. 1982 Anayasasının özellikle üçüncü bölümünde Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler kısmında sosyal devlet ilkesi altında devletin sosyal ve ekonomik görev ve sorumluluklarının neler olduğu

açıklanmıştır. Bahsi geçen anayasal hususlardan da anlaşılacağı üzere Türkiye'nin sosyal bir devlet olduğu Anayasalarda açıkça belirtilmiş olup, devletin bu konuda sosyal bir devlet olarak gerekenleri yapacağı, Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze kadar hazırlanan tüm Anayasalarda genişleyerek yer almıştır (Kantarcı, 2003:77,78).

Türkiye'de belediyelere 5393 ve 5216 sayılı belediye kanunları ile yerel düzeyde soysal nitelikli hizmet sunma görevleri verilmiştir. Bu kapsamda 5393 Sayılı Belediye Kanununda belediyelerin sosyal hizmetlere yönelik yapması gereken görevler şöyle belirtilmiştir.

- Herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir. Hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilenme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır. Yardımların insan onurunu zedelemeyecek koşullarda sunulması zorunludur. Belediye, hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapar (5393 Sayılı Belediye Kanunu, mad.13).
- Belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla; Sosyal hizmet ve yardım hizmetleri yapmak, Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50.000'i geçen belediyeler, kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açmak, Ambulans hizmeti yapmak, Defin ve mezarlıklar hizmeti yapmak (5393 Sayılı Belediye Kanunu, mad.14-a)
- Devlete ait okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir. Devlete ait okulların her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir. Gerektiğinde öğrencilere malzeme vermek ve gerekli desteği sağlamak, Amatör spor kulüplerine malzeme vermek ve gerekli desteği sağlamak, Sporculara ödül vermek, Gıda bankacılığı yapmak (5393 Sayılı Belediye Kanunu, mad.14-b)

- İzinsiz satış yapan seyyar satıcıları faaliyetten men etmek, izinsiz satış yapan seyyar satıcıların faaliyetten men edilmesi sonucu, cezası ödenmeyerek iki gün içinde geri alınmayan gıda maddelerini gıda bankalarına, cezası ödenmeyerek otuz gün içinde geri alınmayan gıda dışı malları yoksullara vermek (5393 Sayılı Belediye Kanunu, mad.15).

- Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, engellilere yönelik hizmetleri yürütmek ve engelliler merkezini oluşturmak (5393 Sayılı Belediye

Kanunu, mad.38). Belediye başkanının görevleri ve yetkileri arasında bu maddeye yer verilmek suretiyle bu husus belediye başkanının görevleri arasında sayılmıştır.

- Dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile engellilere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar (5393 Sayılı Belediye Kanunu, mad.60). Bu madde kapsamında belediyenin yapacağı sosyal hizmet ve yardımlar belediye giderleri arasında sayılmış olup, belediyelerin bu hizmetler için kaynak ayırmaları gerektiği belirtilmiştir.

- Kent konseyi, kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır (5393 Sayılı Belediye Kanunu, mad.76).

- Belediye; sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, engellilere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında beldede dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular (5393 Sayılı Belediye Kanunu, mad.77).

5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanununda belediyelerin sosyal yardım hizmetlerine yönelik yapması gereken görevler şöyle belirtilmiştir.

- Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksek okullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak (5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, mad.7).

- Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, engellilerle ilgili faaliyetlere destek olmak üzere engelli merkezleri oluşturmak (5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, mad.18).

- Büyükşehir belediyesinin giderlerini düzenleyen 24. maddede "Dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile engellilere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar" için ödenek düzenlenmektedir (5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, mad.24).

2.3.3. Belediyelerin Sosyal Politikaları ve Sosyal Belediyecilik Uygulamaları

Belediyeler, kendi sınırları içerisinde ikamet eden birey, aile ve toplulukların üç ayrı kaynaktan gelen sorunlarıyla yakından ilgilenmek durumundadır. Bu sorunlardan ilki; temelde toplumsal sistemin işleyişinden ve yapısından kaynaklanan ve bilhassa büyük şehirlerde ivedi müdahaleyi gerektirecek boyutlara ulaşan yoksulluk, işsizlik, dilencilik, suçluluk ve benzeri sorunlardır. İkincisi belediyelerin kendi hizmet alanları içinde cereyan eden afetlerden dolayı zarar gören birey ve ailelerin maruz kaldıkları sorunlar ve son olarak da insanın doğasından gelen ve çevresel faktörlerinde etkisiyle somutlaşan çocuk, yaşlı ve engellilerin karşılaştıkları sorunlardır. Günümüzde belediyelerin 'sosyal belediyecilik' olarak adlandırdıkları uygulamalar, işte bu iç kaynaktan gelen sorunların çözümüne yönelik gayretlerine ilişkin olup, temelde sosyal hizmetler ve sosyal yardımlardan oluşmaktadır. İlk etapta aynı gibi görünse de, bu iki kavramın birbirinden farklılıkları bulunmaktadır (Ateş, 2009:92).

Sosyal yardımlar denilince, asgari düzeyde dahi kendisini ve bakmakla yükümlü olduğu kişileri geçindirmeye olanağı bulunmayan bireylere, muhtaçlık durumlarıyla orantılı olarak yapılan ve onları kendilerine yeterli duruma getirmek amacını taşıyan aynı ve nakdi yardımlar anlaşılır (Aydın, 2008:28). Sosyal hizmetler ise, ülkenin imkanları ölçüsünde, toplumdaki yoksul ve engelli gibi dezavantajlı grupların üyelerine, insan onuruna yaraşır, çevreleri ile uyumlu bir yaşam sürdürebilmeleri için sağlanan ayni veya nakdi yardımlardır. Söz konusu bu yardımlar duruma göre geçici veya sürekli olabileceği gibi, hibe ve ucuz kredi şeklinde de hayata geçirilebilir (Ateş, 2009:93).

Tabi ki burada sosyal belediyeciliği sadece maddi anlamda yoksunluğu bulunan belde yurttaşlarına yönelik para, yakacak, ya da yemek yardımıyla sınırlamamak gerekmektedir. Zira sosyal belediyecilik sosyalleştirme, sosyal kontrol ve rehabilitasyon; mobilize etme, yönlendirme, kılavuzluk ve rehberlik etme; yardım etme, gözetme; yatırım gibi bir çok işleve sahiptir. Belediyelerin, her ne kadar köklü tedbirler olarak kabul edilmese de kolaylaştırıcı

niteliklere sahip olması nedeniyle toplumsal düzenin sağlanabilmesi amacıyla; tanzim satış mağazaları, ekmek fabrikaları, aşevleri, sığınma evleri gibi bir takım hizmetlerin yanı sıra, bireye toplumsal beklentilere uygun davranış, kural ve değerler aşılama manasında sosyal kontrol mekanizması olarak işlevleri bulunmaktadır. Bu kapsamda belediyeler, toplumsal kesimlere yönelik olarak danışmanlık hizmeti verme, onları belli gün ve olaylarda yönlendirme, halka sorunlarını nasıl ve hangi kurumlarla çözebilecekleri konusunda ciddi katkılar sunabilirler (Pekküçükşen, 2004:462).

Bu bağlamda belediyelerce sunulan başlıca sosyal belediyecilik uygulamalarını ve yararlanan grupları şöyle özetleyebiliriz.

Yoksullara Yönelik Sosyal Belediyecilik Uygulamaları; yetişkinlere ve muhtaç ailelere yönelik olarak yapılan ayni ve nakdi yardımlar, fakir ve çok çocuklu aileleri desteklemeye dönük yardımlar, aile eğitim merkezleri yapımı gibi hizmetler bu kapsamda değerlendirilmektedir (Ateş, 2009:93).

Türkiye'de 1950'den günümüze kadar olan dönemde, kentsel yoksulluk gecekondu toplumuyla bağdaşmaktadır. Halbuki konut, bireyin insanca yaşaması için gereken temel haklardan birisidir. Zira 1982 Anayasası'nın 57. maddesi "devlet, şehirlerin özelliklerini ve çevre şartlarını gözeten bir planlama çerçevesinden, konut ihtiyacını karşılayacak tedbirleri alır, ayrıca toplu konut teşebbüslerini destekler" şeklinde düzenlenmiştir. Yine 5393 sayılı Belediye Kanununun 14. maddesi de konut yapmak ve yaptırmayı belediyenin görevleri arasında saymıştır. Ayrıca arsa ve konut üretimini düzenlediği 69. maddesinde, belediyenin; düzenli kentleşmeyi sağlamak, beldenin konut, … ihtiyacını karşılamak amacıyla, … konut, toplu konut yapma, satma, kiralama ve bu amaçlarla arazi satın alma yetkisine sahip olduğu ifade edilmektedir. Bu doğrultuda belediyeler, ucuz konut üretimi başta olmak üzere, yoksullara yönelik düşük kira uygulaması ile hem yoksulların daha sağlıklı konutlarda barınmalarına, hem de diğer bir açıdan da gelir transferinin sağlanmasına katkı sunabilirler.

Ayrıca belediyeler konut politikaları ile kiraların yükselmesini sınırlayabilecekleri gibi, konut sektörünün rant sağlama aracı olmaktan çıkarılmasına da kakı yapabilirler (Öz, 2010:50).

Bu kapsamda İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İ.B.B.) tarafından gerçekleştirilen sosyal konut projeleri önemli bir örnek teşkil etmektedir. İ.B.B. dar gelirlilere yönelik sosyal konut projelerini, iştiraki olan İstanbul Konut İmar Plan San. Ve Tic. Anonim Şirketi (KİPTAŞ) aracılığıyla gerçekleştirmektedir. KİPTAŞ kuruluş tarihi olan 1995 yılından bugüne kadar sosyal konut kapsamında 60 bin 749 konut, 1464 adet de eğitim binası inşa etmiştir (İ.B.B. , web haber, 2014, www.ibb.gov.tr). İ.B.B.'de olduğu gibi Türkiye'nin Büyükşehirlerinden birisi olan Denizli Büyükşehir Belediyesi de, Toplu Konut İdaresi (TOKİ) aracılığıyla ciddi sosyal konut projeleri gerçekleştirmektedir. Bu bağlamda Denizli Büyükşehir Belediyesi tarafından dar gelirlilere yönelik, Umut 1,2,3 ve 800. Yıl Konutları gibi projelerle 10 binin üzerinde sosyal konut yapılmıştır (Denizli Valiliği, web haber, www.denizli.gov.tr).

Türkiye'de belediyelerin yoksul ve kimsesizlere yönelik en fazla gerçekleştirdikleri hizmetlerden birisi de aşevi hizmetidir. Belediyeler aşevi faaliyetlerini sabit ve gezici olarak yürütmektedirler. Bunun yanı sıra belediyeler yine yoksul ve muhtaç kimselere, genel sağlık taramaları ve evde bakım hizmetleri de sunmaktadırlar (Yıldırım, Göktürk, 2008:251). Bir diğer sosyal yardım faaliyeti ise, 4190 sayılı yasa kapsamında vatani görevini yapan askerlerin maddi durumu iyi olmayan ailelerine yapılan yardımlardır. Bu yardımlar askerlik süresiyle sınırlı bir şekilde yapılmaktadır (Öz, 2010:51).

Suistimal yönü tartışılabilir olmakla birlikte 5393 sayılı Belediye Kanunu, belediyenin görevlerini saydığı 14. maddesinin (b) bendinde belediyelerin gıda bankacılığı yapabileceğini hükme bağlamıştır. Gıda bankacılığı (food banking) üretici, satıcı veya hizmet sunanların elinde bulunan ancak son kullanma tarihinin yaklaşması, paketleme hatası, üretim, ihracat veyahut ihtiyaç fazlası olması gibi sebeplerle değerini kaybeden ve çöpe atılma ihtimali bulunan malların ihtiyaç sahiplerine verilmesini öngören bir modeldir. İlk kez 1967 yılında A.B.D.'de de başlayan bir sistemdir. Gıda bankacılığı terimindeki 'gıda' kelimesi nedeniyle yalnız yiyecek maddelerini kapsadığı gibi bir anlam çıkmakta ise de, esasen gıda bankacılığı, giyecek, yakacak ve temizlik maddelerini de kapsamaktadır. Ülkemizde Gelir Vergisi Kanununa eklenen bir madde ile 01.01.2005'ten itibaren gıda bankalarına bağışlanan gıda, giyim, temizlik ve yakacak maddelerinin maliyet bedellerinin gelir vergisi matrahından düşülmesine veya yıllık gelir vergisi beyannamesi üzerinde indirim hakkı verilmiştir (Kar, 2007:28).

Çocuklara Yönelik Sosyal Belediyecilik Uygulamalar; çocuklara yönelik, olarak eğitime destek olunması, yeterli beslenmeye yönelik katkı sunulması, sokak çocuklarının rehabilitasyonu için faaliyetlerde bulunulması, kreş hizmetleri, koruyucu sağlık hizmetleri ve çeşitli sosyal-kültürel faaliyetler bu kapsamda belediyeler tarafından yürütülen sosyal belediyecilik uygulamalarıdır (Ateş, 2009:93).

Belediyelerin görevleri konu başlığından hatırlayacağımız üzere, 5393 sayılı Belediye Kanununun 14. maddesinin (a) bendi Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50.000'i geçen belediyelerin, kadınlar ve çocuklar için korunma evleri açacağını hükme bağlamıştır. Yine 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 7. maddesinin (v) bendinde "… çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütme, geliştirme ve bu amaçlı sosyal tesisler kurma, … bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksekokullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmayı Büyükşehir belediyesinin görevleri arasında saymıştır.

Gençlere Yönelik Sosyal Belediyecilik Uygulamaları; gençlere yönelik olarak, kötü alışkanlıklar ve madde bağımlılığının önlenmesi, meslek edindirme yardımı, eğitim yardımı, iş edindirme çalışmaları, gençlik merkezleri kurulması, eğlence ve spor alanları yapılması ve çeşitli sosyal-kültürel faaliyetler gerçekleştirilmesi belediyelerin gençlere yönelik belediyecilik uygulamalarından bazılarıdır (Ateş, 2009:93).

5393 sayılı Belediye Kanunu, gençlik ve spor hizmetlerine önem vererek, belediyenin görevlerini saydığı 14. maddesinin (a) bendinde belediyeleri gençlik ve spor hizmetlerini yapma ve yaptırma konusunda sorumlu tutmuştur. Ayrıca 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu da, "… gençlere … yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksekokullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak (md. 7/v)." Şeklindeki hükmü ile gençlere yönelik hizmetleri Büyükşehir belediyesinin görevleri arasından saymıştır.

Engellilere Yönelik Sosyal Belediyecilik Uygulamaları; engellilere yönelik, fizik tedavi ve rehabilitasyon merkezlerinde tedavi ve bakım hizmetleri, günlük hayatı kolaylaştırmaya dönük mekansal düzenlemeler, teknik malzeme yardımı, gıda, giyim, yakacak ve ulaşım hizmetlerinden faydalanmaya yönelik ayni ve nakdi yardımlar, meslek ve

iş edindirme kursları, çeşitli sosyal-kültürel faaliyetler belediyelerin engelliler ile ilgili öne çıkan sosyal belediyecilik uygulamalarıdır (Ateş, 2009:93).

16.08.2006 tarihinde Büyükşehir belediyelerinin engelli hizmet birimleri kurmaları ile ilgili esasları düzenleyen Büyükşehir Belediyeleri Engelli Hizmet Birimleri Yönetmeliği yürürlüğe girmiştir. Bu birimlerin koordinatörlüğünde Büyükşehir belediyelerine engellilere yönelik katılımcı demokrasi, aile, eğitim, sağlık, bakım, bilgilendirme ve bilinçlendirme, istihdam; ulaşım, çevre düzenlemeleri, sosyal, kültürel ve sportif etkinlikler gibi alanlarda önemli görevler yüklenmiştir. Yine Belediye Kanunun 76. maddesinin düzenlediği 'kent konseyleri' ile engelliler tarafından oluşturulan dernek ve vakıflarında katılabileceği bir oluşum oluşturulmuştur. Bu oluşum ile katılımcılık ve paylaşımcılık ilkeleri kapsamında engellilerin kendilerini ilgilendiren konularda, il genel meclisi, belediye meclisi ve kent konseylerinde düşünce ve görüşlerini ifade etme imkanının yolu açılmıştır (Başaran, 2007:52).

Yaşlılara Yönelik Sosyal Belediyecilik Uygulamaları; yaşlılara yönelik olarak, kurum bakımı, sağlık yardımı, teknik malzeme sağlanması ve ihtiyaca yönelik mekansal düzenlemeler, gıda, giyim, yakacak ve ulaşım hizmetlerinden yararlanmaya dönük ayni ve nakdi yardımlar, bir takım sosyal-kültürel faaliyetlerin tertiplenmesi belediyelerin yaşlılara yönelik olarak yürütmüş oldukları belli başlı sosyal belediyecilik uygulamalarıdır (Ateş, 2009:93).

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, "sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile … yaşlılara, … yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksekokullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak (md.7/v)" şeklindeki hükmü ile yaşlılara yönelik hizmetleri Büyükşehir belediyesinin görevleri arasından saymıştır.

Toplumsal değişme ve gelişme sürecinde; nüfus yapısında ortaya çıkan değişiklikler (nüfusun hızla yaşlanması), geleneksel aile yapısının yerini çekirdek aile yapısına bırakarak, kadının çalışma hayatına katılması, sağlık sektöründeki bilimsel ve teknolojik ilerlemelere bağlı olarak ortalama yaşam süresinin uzaması, sosyal güvenlik sistemlerinin gerek kişiler ve gerekse de bünyesinde barındırdığı riskler açısından sürekli gelişme eğilimi göstermesi, artan

yaşlı nüfusun önemli bir seçmen kitlesi haline gelmesi, gelenek, kültür ve değerlerin değişmesi, artık 'ata' ve 'otorite' olarak kabul görmeyen yaşlıların aile içerisinde yük, sorun olmaya başlaması gibi sebeplerle yaşlılık çok yönlü bir sosyal sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bilhassa büyük kentlerde ikamet eden yaşlıların bakımı, korunması ve serbest zaman değerlendirmesi bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Bu kapsamda Türkiye'de başta İstanbul, Ankara ve Kocaeli Büyükşehir Belediyeleri olmak üzere birçok il ve ilçe belediyesi bakıma muhtaç yaşlılara evde bakım hizmetleri vermektedir. Evde bakım hizmetleri bünyesinde; doktor muayenesi, hemşirelik bakımı, fizik tedavi gibi sağlık hizmetlerinin yanı sıra kişisel bakım, temizlik, ev içi tamir, tadilat ve yemek yapılması gibi sosyal bakım hizmetleri de verildiği bilinmektedir (Selek, 2010:62-64).

2.3.4. Sosyal Belediyecilik – Sivil Toplum Kuruluşları İşbirliği ve Koordinasyonu

Yerel yönetimlerin sosyal fonksiyonlarının önemli bir kısmı sivil toplum kuruluşları (S.T.K.) ve demokratik kitle örgütleriyle (D.K.Ö.) beraber gerçekleştirilmesi gereken etkinliklerdir. Ülkemizin tarihi geleneğindeki vakıfların, gelişmiş demokratik ülkelerde ise, sivil toplum kuruluşlarının önderlik ettikleri sosyal hizmetlerin Türkiye'nin bugünkü şartlarında devlet ve S.T.K. arasında yerel yönetimlerin bir ara mekanizma olarak yönlendirmesi gerekmektedir. Bu bağlamda yerel yönetimler, S.T.K.'lar ile işbirliği ve koordinasyonun içinde çalışmalıdır. Zira sosyal ve kültürel faaliyetlerin sivil teşebbüsler ve toplumsal zümrelerin katılımıyla gerçekleştirilmesi, hizmetlerin halk tarafından benimsenmesi bakımından da önem arz etmektedir. Diğer bir açıdan baktığımızda, belediyeler sosyal etkinliklerde S.T.K.'ları destekleyici, yönlendirici ve onlara rehberlik edici bir misyona sahip olmalıdır. Buna keza 17 Ağustos depreminden sonra sivil toplum kuruluşlarının önemi daha iyi anlaşılmıştır. Toparlayacak olursak, uzmanlaşmış S.T.K.'ların hizmet alanlarında belediyelerce desteklenmeleri birçok belediye faaliyetinin bu kuruluşlar tarafından gerçekleştirilmesini sağlayacaktır. Bu doğrultuda, arazi, mekan ve kaynak tahsisi için yasal mevzuat dahilinde uygun çözümler aranmalıdır (Kaya, 2003:278,279).

Sosyal politikaların iki temel boyutu vardır. İlki, ülke genelinde makro politikalar ve bunların uygulama koordinasyonu; ikincisi ise, yerel ölçütte sosyal sorunlar ve bunlara bağlı mikro politika uygulamalarıdır. Birinci politik seviye, merkezi yönetimlerin vazifesidir. Dolayısıyla istihdam, maddi yapı, sosyal güvenlik ve eğitim gibi konunun ilgili aşamaları

dikkate alınarak yapılan planlama ve koordinasyon işidir. İkinci boyut ise, makro politikaların yerel ihtiyaçlarla uyumunu da sağlamaya dönük ve daha çok uygulama boyutudur ki sosyal devlet geleneğinin güçlü olduğu ülkelerde bu boyut ekseriyetle yerel yönetimlere bırakılmıştır. Zira yerel yönetimler genel politikaların yerel ihtiyaçlara uyumunu sağlamak, halkın yerel ihtiyaçlarının düzeyini belirlemede ve bunları gidermeye yönelik uygulamalarda, merkezi yönetim kuruluşlarına göre çok önemli avantajlara sahiptirler. Ayrıca sosyal politikaların yürütülmesinde yerel yönetimler, merkezi yönetim kuruluşlarına nazaran, sivil toplum kuruluşları ile daha kolay işbirliği ve koordinasyon sağlayabilmektedirler. Daha doğrusu konumları böyle bir liderliğe daha uygundur. Örneğin; kimsesiz çocuklara yönelik sosyal hizmetlerin yürütülmesi tamamıyla yerel yönetim-sivil toplum işbirliğine bırakılmalıdır. Kimsesiz çocukların kaldığı yuvalardaki yaşanan ve sürekli kamuoyunun gündemini meşgul eden sorunlar, bu alandaki merkezi yönetim örgütlenmesinin performans olarak başarılı olmadığını göstermektedir. Hala hazırda devam eden örgütlenme modeliyle bu sorunların çözülemeyeceği anlaşılmış olup, aynı kaynaklarla yerel yönetimlerin daha başarılı hizmetler yürüteceği aşikardır (Eryılmaz, 2007:80-82).

3. BÖLÜM

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ'NİN SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARI

3.1. İSTANBUL İLİNE GENEL BİR BAKIŞ

İstanbul, Karadeniz'den Marmara ortalarına, İzmit Körfezi kıyılarından Trakya içlerine kadar uzanan büyük bir kenttir. (İstanbul Büyükşehir Belediyesi Web Sayfası, Büyükşehir ve Metropol Yazısı). Bu nedenle İstanbul, Asya kıtası ile Avrupa kıtasının birleştiği noktada son derece stratejik bir konumda bulunmaktadır. Şehir, iki yarımadadan oluşmaktadır. Kocaeli ve Çatalca Yarımadaları olarak isimlendirilen bu yarımadaların ortasında İstanbul Boğazı yer almaktadır. İstanbul Boğazı'nın şehri ortadan ikiye bölmesi, Avrupa ve Anadolu Yakası şeklinde iki kavramın ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir. İstanbul'un kuzeyinde Karadeniz, güneyinde ise, Marmara Denizi bulunmaktadır. İstanbul, doğusunda Kocaeli ili ile batısında ise, Tekirdağ ve Kırklareli illeri ile komşudur. Bu nedenledir ki; Marmara Bölgesindeki şehirlerin coğrafi olarak da merkezi konumundadır. İstanbul'u doğuda Kocaeli sıradağlarının yüksek tepeleri, batıda ise, Ergene Havzasının su ayrım çizgisi sınırlamaktadır (Özkan, 2015: 5).

3.1.1. İstanbul'un Kısa Tarihçesi

İstanbul çevresinde ilk yerleşmenin Kadıköy'de Kurbağalıdere kenarında, Truva'nın erken katlarıyla eş zamanlı bir kültüre mensup olduğu, bazı kalıntılardan anlaşılmaktadır. İstanbul'u kuran, Megaralı Greklerdir. Grekler önce Chalcedon (Kadıköy) daha sonra Byzantion şehirlerini kurmuştur. (Özkan, 2015: 6). Megaralılar M.Ö. 658-657 yıllarında bugünkü Topkapı Sarayı'nın bulunduğu bölgeden, Sarayburnu'na ve oradan da Ahırkapı semtine kadar uzanan civarda küçük bir şehir kurarak, etrafını da surla çevirmişlerdir. Şehrin çevresini saran surlar, Sarayburnu'ndan başlayıp, bugünkü Ayasofya Müzesini içine alarak, Yerebatan Sarayı'ndan geçmekte ve bir kavis çizerek, Sultanahmet Cami ve etrafı dışarıda kalmak üzere, Ahırkapı semtinde denize varmaktaydı. Şehir, kısa bir süre sonra çiftçi ve balıkçı yeri olarak gelişmiş ve Ege Deniz'inden Karadeniz'e gidip gelen gemilerin uğrak ve

durak yeri olması sebebiyle ayrı bir önem kazanmıştır. 2500 yılı aşan bir tarihe sahip olan İstanbul, deniz ve karaların birleşmesiyle oluşan bu stratejik bölgede ayrıcalıklı bir ticaret merkezi olmuştur. İstanbul üç dünya imparatorluğuna, Roma, Bizans ve Osmanlı Türklerine başkentlik yaparak, 1600 yılı aşan bir süre zarfında 120'den fazla imparator ve sultan burada hüküm sürmüştür. Dünyada bu özellikleri taşıyan tek şehirdir. Şehir günümüzde de doğu-batı ekseninde Marmara kıyıları boyunca dinamik büyümesini tüm hızı ile sürdürmekte ve gelişmektedir (İstanbul Valiliği Web Sayfası, İstanbul adlı eser).

3.1.2. İstanbul'un Demografik Yapısı

İstanbul ilinin nüfusu, 2014 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sonuçlarına göre 14.377,018 kişidir. Tüm belde ve köyler Büyükşehir kapsamına alınmıştır. Bu nedenle şehirde yaşayanların oranı % 100'dür. İstanbul ilinin yüzölçümü 5313 km2 olup, nüfus yoğunluğu km2 başına 2725 kişidir. Nüfus bakımından en büyük ilçeleri sırasıyla; Bağcılar, Küçükçekmece, Ümraniye, Pendik, Esenyurt, Bahçelievler, Üsküdar ve Kadıköy'dür. Nüfus bakımından en küçük ilçesi ise Adalar'dır. (TÜİK 2013 Raporu). 2014 TÜİK verilerine göre, İstanbul'da yaşayan 14.377,018 vatandaşımızın; 7.155,860'ı kadın, 7.221,158'ise erkek'tir.

Anadolu'dan sürekli göç alarak her geçen gün nüfusu artan metropol şehir İstanbul, 2014 yılında da en fazla göç alan şehir olmuştur. TÜİK'in verilerine göre 741 bin 603 kişi ile İstanbul'da en fazla Sivas nüfusuna kayıtlı vatandaşlar bulunurken, bunu 553 bin 612 kişi ile Kastamonu, 511 bin 723 kişi ile Ordu takip etmektedir. İstanbul'da en az, 8 bin 931 kişi ile Burdur nüfusuna kayıtlı yurttaşlar bulunmaktadır.

Tablo 4
İstanbul'da İkamet Eden Kişilerin Nüfusa Kayıtlı Olduğu İller

Nüfusa Kayıtlı Olunan İl	İkamet Edilen İl (İstanbul)	Nüfusa Kayıtlı Olunan İl	İkamet Edilen İl (İstanbul)	Nüfusa Kayıtlı Olunan İl	İkamet Edilen İl (İstanbul)
Adana	85.619	Bursa	99.186	Hatay	91.743
Adıyaman	179.873	Çanakkale	76.722	Isparta	54.922
Afyonkarahisar	57.741	Çankırı	162.431	Mersin	56.172
Ağrı	165.950	Çorum	172.758	İzmir	68.338
Amasya	175.793	Denizli	30.404	Kars	275.719
Ankara	92.723	Diyarbakır	195.555	**Kastamonu**	**553.612**
Antalya	44.727	Edirne	109.911	Kayseri	155.216
Artvin	83.180	Elazığ	145.077	Kırklareli	119.109
Aydın	28.419	Erzincan	302.020	Kırşehir	45.486
Balıkesir	100.318	Erzurum	392.132	Kocaeli	57.613
Bilecik	36.915	Eskişehir	54.541	Konya	153.878
Bingöl	132.001	Gaziantep	79.821	Kütahya	30.416
Bitlis	202.247	Giresun	487.878	Malatya	398.430
Bolu	66.212	Gümüşhane	138.868	Manisa	45.915
Burdur	**8.931**	Hakkari	10.154	Kahramanmaraş	99.195
Mardin	212.681	Rize	298.467	Tekirdağ	117.665
Muğla	14.692	Sakarya	136.783	Tokat	462.852
Muş	140.098	Samsun	422.675	Trabzon	398.689
Nevşehir	89.866	Siirt	214.033	Tunceli	85.516
Niğde	90.869	Sinop	370.806	Şanlıurfa	117.629
Ordu	**511.723**	**Sivas**	**741.603**	Uşak	21.218
Van	179.634	Karaman	26.234	Ardahan	241.845
Yozgat	141.667	Kırıkkale	34.254	Iğdır	87.809
Zonguldak	122.592	Batman	128.573	Yalova	21.161
Aksaray	47.046	Şırnak	31.847	Karabük	95.441
Bayburt	115.401	Bartın	98.056	Kilis	37.947
Osmaniye	29.364	Düzce	48.287	**İstanbul**	**2.162.588**

Kaynak: TÜİK 2014 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) Sonuçları

Orta yaş ve genç nüfusun hakim olduğu İstanbul'da, çocuk nüfusu da fazladır. İstanbul'da ikamet eden vatandaşların, yaş grubu ve cinsiyetine göre nüfus dağılımı Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5
İstanbul'da İkamet Eden Nüfusun Yaş Grubu ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Yaş Grubu	Toplam	Erkek	Kadın
'0-4'	1.125.474	578.507	546.967
'5-9'	1.098.882	564.740	534.142
'10-14'	1.060.156	546.309	513.847
'15-19'	1.103.160	570.758	532.402
'20-24'	1.136.062	563.320	572.742
'25-29'	1.329.169	666.079	663.090
'30-34'	1.436.242	727.480	708.762
'35-39'	1.284.468	652.957	631.511
'40-44'	1.154.296	585.394	568.902
'45-49'	918.360	470.100	448.260
'50-54'	809.953	408.575	401.378
'55-59'	624.942	314.298	310.644
'60-64'	446.982	216.982	230.000
'65-69'	318.560	146.841	171.719
'70-74'	209.906	91.330	118.576
'75-79'	142.304	56.221	86.083
'80-84'	108.053	41.197	66.856
'85-89'	51.668	15.445	36.223
'90+'	18.381	4.625	13.756
Toplam	**14.377.018**	**7.221.158**	**7.155.860**

Kaynak: TÜİK 2014 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) Sonuçları

3.2. İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

Osmanlı Devletinde bugünkü anlamda bir yerel yönetim geleneği olmamakla birlikte Tanzimat yıllarından itibaren bu konuda önemli gelişmeler yaşanmıştır. 1855'li yıllarda hükümetçe ilk şehremini ataması yapılarak İstanbul'un sadece Beyoğlu ve Galata semtlerini içine alan "Altıncı Daire-i Belediye" oluşturulmuş ancak daha sonra çıkarılan Dersaadet İdare-i Belediye Nizamnamesi ile bütün İstanbul'u kapsayan İstanbul şehreminliği kurulmuştur. 1930 yılında çıkarılan 1580 sayılı Belediye Kanunu ile önceden mevcut mevzuat yürürlükten kaldırılırken "şehremaneti" ismi "belediye", "şehremini" ismi ise "belediye reisi" olarak değiştirilmiştir. 10 şubeye ayrılan İstanbul'un müdürlük olarak hizmetlerinin yerine getirilmesi işi ise, 10 kaza kaymakamlığına devredilmiştir. Söz konusu uygulama, 1957 yılına kadar sürdürülmüş olup, 10 Nisan 1954 tarihinde çıkarılan 6349 Sayılı Kanun ile İstanbul Belediyesinin vilayetten ayrılması kabul edilmekle birlikte, kanunun uygulanması

ertelenmiştir. Daha sonra, 1 Mart 1957'de vilayet ile belediye yönetimi birbirinden ayrılmıştır. Beyoğlu, Beşiktaş, Fatih, Eminönü, Sarıyer, Eyüp, Bakırköy, Adalar, Kadıköy, Şişli, Üsküdar ve Beykoz kazalarında belediye şube müdürlükleri kurularak, belediye ve özel idare işleri halk tarafından seçilen belediye meclisi ve vilayet meclisinin yetki ve denetimine bırakılmıştır. Ancak, 1958 yılının sonuna kadar vilayet belediye yönetiminin valinin uhdesinde olması uygulamasına devam edilmiştir. 11 Temmuz 1958'de ise bu iki görev birbirinden ayrılmıştır (İstanbul Büyükşehir Belediyesi [İ.B.B.] 2015-2019 Stratejik Planı: 24-25).

1960 ihtilalinin ertesi günü belediye ve vilayet meclisleri feshedilmiştir. 10 Haziran 1960'ta Bakanları Kurulu, belediye başkanlarının görevlerine son verilmesi ve yerlerine yeni başkanlar atanması yönünde bir karar almıştır. Bu istikrarsız dönemde İstanbul'da 1960-1963 yılları arasında sekiz belediye başkanı atama ile göreve getirilmiştir. 27 Temmuz 1963'te çıkarılan kanun ile belediye organlarının seçiminde ilgili yeni düzenleme yapılmış olup, buna göre, belediye başkanları tek dereceli ve çoğunluk esasına dayalı bir seçimle belirlenecektir. Ayrıca, seçimlerin Vali ya da Cumhurbaşkanınca onaylanması kuralı da kaldırılmıştır. Bu düzenlemelerden sonra 17 Kasım 1963'te yerel seçimler yapılarak, İstanbul'da seçimle belirlenen ilk belediye başkanı Haşim İşcan olmuştur. 1980 İhtilali ile İstanbul'daki belediye yapısı bir kez daha önemli değişikliklere uğratılarak, İhtilalin hemen akabinde yayımlanan ek kanun ile belediye başkanları görevden alınmış ve belediye meclisleri feshedilmiştir.

4 Aralık 1981 günlü 2561 Sayılı ''Büyük Şehirlerin Yakın Çevresindeki Yerleşim Yerlerinin Ana Belediyelere Bağlanmaları Hakkında Kanun'' kabul edilmiştir. Bu kanuna göre nüfusu 300.000'i aşan büyük şehirlerin çevresinde bulunan belediye ve köyler, şube ya da mahalle haline dönüştürülerek anakent belediyesine bağlanacaktı. 1980-1984 arasında, İstanbul askeri yönetim tarafından atanan belediye başkanları tarafından yönetilmiştir (İ.B.B. 2015-2019 Stratejik Planı: 24-25).

1982 Anayasasında, büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri uygulanmasına imkan veren bir düzenleme yapılarak, 3030 sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun ile İstanbul, Ankara ve İzmir'de ana kent bütünü içinde ''büyükşehir belediyesi'' adıyla iki kademeden oluşan belediye yapıları oluşturulmuştur. Daha sonra bu sayı, yenilerin eklenmesiyle 16'ya yükselmiştir.. Bu yapıyı düzenleyen 3030 Sayılı Kanun, yaklaşık yirmi yıl yürürlükte kaldıktan sonra, yerini, yerel yönetim reformları

çerçevesinde hazırlanan ve 10.07.2004 tarihinde kabul edilen 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununa bırakmıştır. Yine bu reform uygulamalarının bir devamı olarak 1580 sayılı Belediye kanunu iptal edilerek, 5216 sayılı Kanun hükümleri ile beraber uygulanmak üzere 2005 yılında 5393 sayılı Belediye Kanun yürürlüğe girmiştir. Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile İstanbul'un Büyükşehir Belediye sınırları, il sınırlarının tümünü içine alarak genişletilmiştir. Böylece Büyükşehir Belediyesine bağlı ilçe ve ilk kademe belediyelerin toplamı, 32'si ilçe ve 41'i kademe belediyesi olmak üzere 73'e yükselmiştir. 5747 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanun" ile de İstanbul'da 41 olan ilk kademe belediyelerinden 37'sinin tüzel kişiliği sona erdirilerek 8 ilçe belediyesi oluşturulmuştur. 32 olan ilçe sayısı da Eminönü'nün kaldırılması ve 8 yeni ilçeyle birlikte 39 olmuştur (İ.B.B. 2015-2019 Stratejik Planı: 24-25).

Son olarak 12.11.2012 tarih ve 6360 sayılı Kanunla da il mülki sınırları içerisinde bulunan köylerin tüzel kişiliği kaldırılarak bağlı bulundukları ilçe belediyesine mahalle olarak katılarak, İl özel idarelerinin tüzel kişiliği kaldırılmıştır. Yeni uygulama ile İstanbul Büyükşehir Belediyesinin bir yerde il sınırları ile görev alanı büyürken öte yandan il özel idaresinin birçok yatırımının tamamlanması görevini de üstlenmiştir (İ.B.B. 2015-2019 Stratejik Planı: 24-25).

5393 Sayılı Belediye Kanununa göre, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin idaresi; Belediyesi Meclisi, Belediye Encümeni ve Belediye Başkanından oluşmaktadır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nde; başkan, genel sekreter, genel sekreter yardımcıları, daire başkanları, müdürler, müdür yardımcıları, şefler, memur ve işçilerden oluşan sekiz kademeli hiyerarşik bir yapı bulunmaktadır. Daire başkanlıkları taktik, müdürlükler ise operasyonel düzeydeki işlemlerin yürütülmesi ile yükümlüdür. Başkan, Genel Sekreter, Genel Sekreter Yardımcıları, Belediye Meclisi ve Belediye Encümeni gibi birimler de tepe yönetimi, bir başka deyişle stratejik düzeyde kararların alındığı ve uygulama kararlarının verildiği üst kademeyi oluşturmaktadır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nde; 1 Genel Sekreter, 7 Genel Sekreter Yardımcısı, 1 Hukuk Müşaviri, 1 Teftiş Kurulu Başkanı, 1 İç Denetim Birim Başkanı, 25 Daire Başkanı ve 93 Müdür bulunmaktadır (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 19).

Tablo 6
Organizasyon Yapısındaki Değişimler

	2010	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**
Genel Sekreter Yardımcılıkları	5	5	7	7	7
Genel Sekretere Bağlı Daire Başkanlıkları	1	1	1	1	1
Daire Başkanlıkları	20	19	22	22	25
Genel Sekreter Yardımcılığına Bağlı Müdürlükler	1	2	2	2	1
Müdürlükler	81	82	86	87	93

Kaynak: İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:19

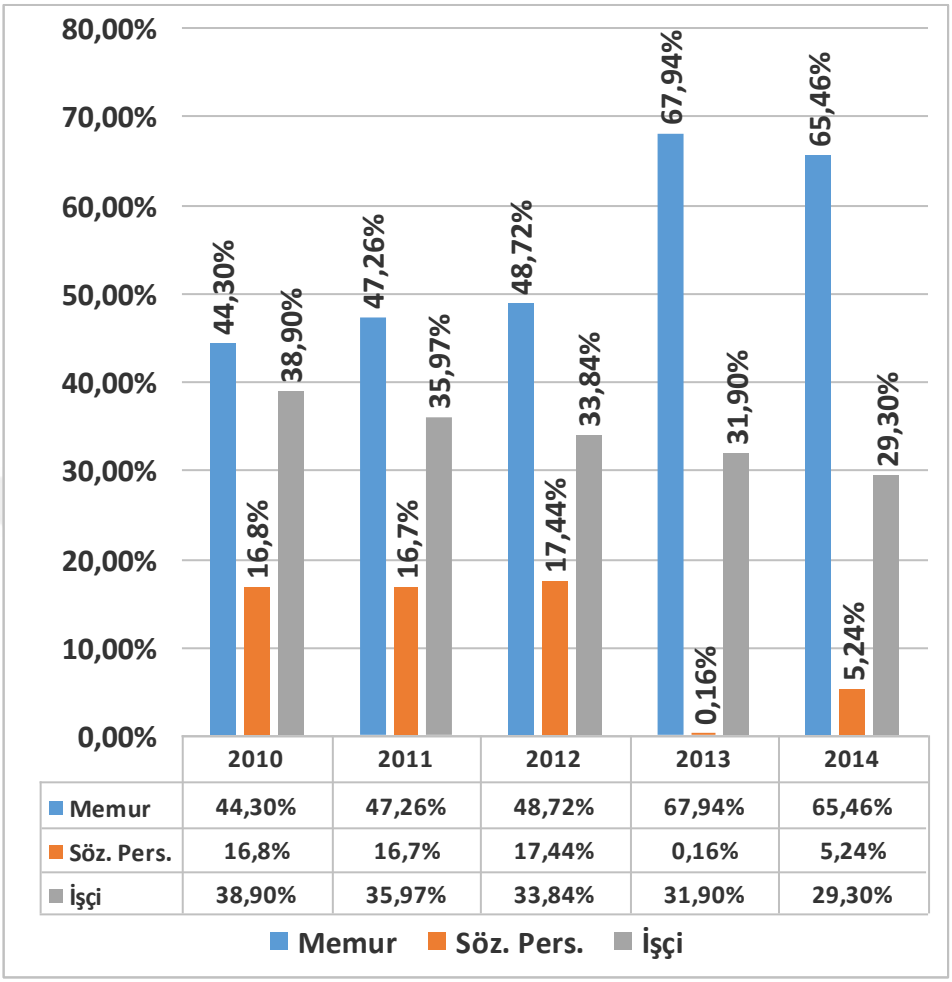
Büyükşehir Belediye personeli memur, sözleşmeli personel ve işçi statülerindeki çalışanlardan oluşmaktadır. 31 Aralık 2014 yılı sonu itibariyle kurumda; 353'ü sözleşmeli sanatçı olmak üzere 8.975 memur, 719 sözleşmeli personel ve 17'si geçici işçi olmak üzere 4.018 işçi statüsünde ve toplamda ise, 13.712 personel görev yapmaktadır. Bunlarında 2.433'ü kadın, 11.279'u ise, erkek personelden oluşmaktadır. Bu bağlamda, toplam personelin % 65,46'sı memur, % 5,24'ü sözleşmeli memur, % 29,30'u ise işçi statüsünde bulunmaktadır. Üniversite mezunu personelin oranı, üniversite mezunu sözleşmeli personel ve memur personel istihdamına ağırlık verilmesi sonucunda yıllar içerisinde giderek artmış ve 2014 yılı itibariyle % 42,70 seviyesine ulaşmıştır. Büyükşehir Belediyesi'nin 2014 yılı itibari ile çalışanlarının hizmet sınıflarına göre dağılımları incelendiğinde; personelin % 35,7'sinin genel idari hizmetleri sınıfında, % 31,8'inin teknik hizmetler sınıfında, % 1,9'unun sağlık hizmetleri sınıfında, % 0,8'inin avukatlık hizmetleri sınıfında, % 0,2'sinin din hizmetleri sınıfında, % 0,3'ünün yardımcı hizmetler sınıfında, % 29,3'ünün ise işçi statüsünde istihdam edildiği görülmektedir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 24-25).

Tablo 7
Memur Personelin Hizmet Sınıflarına Göre Dağılımı (Kişi)

Hizmet Sınıfları	Memur	Söz. Pers.	Söz. Sanatçı	İşçi	TOPLAM	Oran (%)
Avukatlık Hizmetleri Sınıfı	101	2	-	-	103	0,8
Din Hizmetleri Sınıfı	30	-	-	-	30	0,2
Eğitim Hizmetleri Sınıfı	1	-	-	-	1	-
Genel İdari Hizmetleri Sınıfı	4.529	11	353	-	4.893	35,7
Sağlık Hizmetleri Sınıfı	264	3	-	-	267	1,9
Teknik Hizmetler Sınıfı	3.660	703	-	-	4.363	31,8
Yardımcı Hizmetleri Sınıfı	37	-	-	-	37	0,3
İşçi (Hizmet sınıfı yok)	-	-	-	4.018	4.018	29,3
TOPLAM	8.622	719	353	4.018	13.712	100

Kaynak: İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:25

Şekil 1
Personelin İstihdam Türlerine Göre Oransal Dağılımı (%)

Kaynak: İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 25

3.2.1. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin Misyonu ve Vizyonu

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2015 - 2019 dönemi stratejik planında Belediye'nin misyonu; "Açığa çıkmamış ihtiyaçları karşılayacak hizmetleri, 21. yüzyılın yerel yönetim anlayışına uygun şekilde sunmak, belediye hizmetlerini kurumsal bir anlayışla mükemmelleştirirken şehrin kültürel kimliğini yaşatmak" olarak tanımlanmıştır. Vizyonu ise; "Sürdürülebilir ve yenilikçi çözümlerle hayatı kolaylaştıran, şehircilik ve medeniyet adına küresel değer üreten marka kentin yerel yönetimi" olarak belirlemiştir. Kurumun vizyonunun gerçekleştirilmesini sağlayacak, sistem ve süreçleri destekleyen 'Değerleri' ise de şöyledir (İ.B.B. 2015-2019 Stratejik Planı: 78).

Adalet

Belediyemiz kamusal hizmet sunumunda hak ve hukuka uygun, tüm paydaşlarımızın hakkını gözeten bir şekilde davranmayı esas kabul eder.

Güven

Belediyemiz İstanbul halkının, çalışanlarının ve diğer paydaşlarının güvenini kazanmayı ve bu güvene layık olmayı esas kabul eder.

Saydamlık

Belediyemiz kamusal hizmet sunumunda, şeffaf ve hesap verilebilir olmayı esas kabul eder.

Kalite

Belediyemizin sunduğu hizmetlerin İstanbul'un ve İstanbul halkının ihtiyaçlarını beklentilerini en optimal düzeyde, kaliteli bir şekilde karşılaması esastır.

Verimlilik

Belediyemizin kaynaklarını etkinlik, verimlilik ve tutumluluk prensipleri çerçevesinde kullanmayı esas kabul eder.

Katılım

Belediyemiz hizmetlerin planlanmasında ve sunulmasında, katılımcı bir anlayışla ilgili tüm taraflar ile iletişim kurarak, paydaşlarıyla ortak bir eksende buluşup toplumsal diyalog, katkı ve sahiplenmenin sağlanmasını esas kabul eder.

Liderlik

Kararlı, özgüven sahibi, cesur, atılımcı, yenilikçi, öncü ve önder bir belediye olmayı esas kabul eder.

3.3. İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ'NİN STRATEJİ BELGESİ, BÜTÇESİ VE PERFORMANS SONUÇLARI ÇERÇEVESİNDE SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARI

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, sosyal belediyecilik uygulamalarını; İstanbul Darülaceze Müdürlüğü, Gençlik ve Spor Müdürlüğü, Engelliler Müdürlüğü, Hayat Boyu Öğrenme Müdürlüğü, Sosyal Hizmetler Müdürlüğü, Halkla İlişkiler Müdürlüğü, Sağlık ve Hıfzıssıhha Müdürlüğü ve çeşitli diğer birimleri aracılığı ile yürütmektedir.

Tezin bu bölümünde İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nce yürütülen sosyal belediyecilik faaliyetleri incelenecektir. Bu bağlamda başta İstanbul Büyükşehir Belediyesi faaliyet raporları (2010-2014) olmak üzere, Belediye yetkilileriyle yapılan görüşmelerden elde edilen bilgi ve bulgular aktarılacaktır. Ancak bilhassa sosyal belediyecilik hususunda,

Belediyenin stratejik planındaki hedefler ile faaliyet raporlarına yansıyan sosyal hizmetlerin ne ölçüde örtüştüğüne bakılmıştır. Bu amaçla, yukarıda sayılan birimler tarafından yürütülen sosyal belediyecilik faaliyetleri ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

3.3.1. İ.B.B. Stratejik Planında Sosyal Politika ve Sosyal Belediyecilik

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, sosyal belediyeciliğe 2010-2014 stratejik planında şöyle yer vermiştir (İ.B.B. 2010-2014 Stratejik Planı: 23-24).

1. İstanbul Büyükşehir Belediyesi, sosyal destek hizmetleri yönetimi kapsamında risk gruplarına öncelik veren bir hizmet anlayışı ile yaşlıları, gençleri, çocukları, engellileri ve yoksulları içeren farklı dezavantajlı kesimlere yönelik sosyal destek hizmetleri yürütmektedir.

2. Engelliler, kent geneline yayılmış merkezlerde sosyal hayata adaptasyon ve rehabilitasyon amacıyla spor, eğitim, istihdam, psikolojik danışmanlık gibi birçok alanda desteklenmektedir. Darülaceze Kampüsünde acizlik kriterine uyan yaşlılar, sokakta yaşayan veya sokakta yaşama riski olan çocuk ve gençlere yönelik sağlık, bakım ve rehabilitasyon hizmetleri sunulmaktadır. Ücretsiz verilen bu hizmetlerde gönüllülerle ve diğer kuruluşlarla işbirliği geliştirilmektedir.

3. Yoksul ailelere verilen ayni ve nakdi yardımlar sosyal belediyecilik anlayışının bir parçası olarak artırılarak sürdürülmektedir. Gelişmekte olan kentin genç ve dinamik nüfusunu oluşturan öğrencilere ayni ve nakdi destek sağlayarak eğitimlerine katkıda bulunulmaktadır.

4. Sosyal tesisler, plajlar, spor tesisleri, Bel-NET internet evleri gibi sunulan diğer hizmetlerle İstanbul halkının beklentileri karşılanarak kentin sosyal yaşam kalitesinin yükseltilmesi hedeflenmektedir. Spor tesisleri ve okul spor salonları ile başta gençler ve çocuklar olmak üzere tüm kent sakinlerinin spor yapma imkânları artırılmakta ve bu tür tesisler kent genelinde yaygınlaştırılmaktadır.

5. İstanbul halkının sosyal, kültürel, ekonomik ve sanatsal yönden gelişmesine, yetişmesine katkıda bulunmak amacıyla hizmet veren İSMEK'ler İstanbul'u bir ağ

gibi kuşatan ve birçok kişiye sosyal ve mesleki eğitim veren yaygın eğitim kurumları haline gelmişlerdir.

6. Sosyal destek amacıyla verilen hizmetler; cenaze definlerinin, mezarlıkların bakım ve güvenliklerinin titizlikle yürütülmesinden ihtiyaç sahiplerinin barınma ihtiyaçlarının karşılandığı düzenli yaşam alanlarının oluşturulmasına kadar toplumsal yaşamın tüm alanlarını kapsamaktadır.

7. İstanbul Büyükşehir Belediyesi, sağlıkta yaşam kalitesinin sürdürülebilir bir biçimde gelişmesine katkı sağlamak amacıyla koruyucu ve önleyici sağlık hizmetleri sunmakta ve hastane öncesi acil sağlık hizmetlerinin etkin olarak yürütülmesi için çalışmalar yapmaktadır.

8. Acil sağlık hizmetleri kapsamında hastane öncesi acil sağlık hizmetlerinin gerçekleşmesine yönelik kurumun müdahale kapasitesi artırılmaya çalışılmakta ve verilen yaygın ilk yardım eğitimleri ile de toplum bilinçlendirilmektedir.

9. Erken tanıyla tedavi edilebilir sağlık sorunlarını özgün tarama yöntemleriyle belirlemeyi ve bu konuda toplumu bilinçlendirmeyi hedefleyen kadın ve aile sağlığı hizmetleri yaygın ve etkin bir şekilde sürdürülmektedir.

Stratejik Planda yer alan stratejik amaçlar arasında; "Kent sakinlerinin sosyal ihtiyaçlarına yönelik destek hizmetlerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması" vurgulanmış olup, bu amaca yönelik olan stratejik hedeflere istinaden ise, aşağıdaki faaliyet ve hizmetler belirlenmiştir (İ.B.B. 2010-2014 Stratejik Planı: 76-83).

Stratejik Hedef – 1 Dezavantajlı Gruplara Yönelik Hizmetleri Etkinleştirmek ve Yaygınlaştırmak

Faaliyetler

1. Yaşlılara Yönelik Bakım ve Rehabilitasyon Hizmetleri
2. Çocuk ve Gençlere Yönelik Bakım, Rehabilitasyon ve Eğitim Hizmetleri
3. Engelliler Veritabanının Oluşturulması
4. Engellilere Yönelik Danışmanlık Hizmetleri Sunulması
5. Engellilere Yönelik Eğitim Hizmeti Verilmesi
6. Engellilere Yönelik Rehabilitasyon Hizmetlerinin Sunulması

7. Engellilere Yönelik Mesleki Eğitimlerin Verilmesi ve İşe Yerleştirme Hizmeti Sunulması
8. Engellilere ve Yaşlılara Yönelik Ulaşım Hizmeti Verilmesi
9. Engellilere Yönelik Hizmetlerin Tanıtılması
10. Evde Sağlık Hizmetlerinin Gerçekleştirilmesi
11. İhtiyaç Sahibi Kişi/Ailelere Nakdi Yardımların Yapılması
12. İlköğretim Öğrencilerine Yönelik Ayni Eğitim Yardımların Yapılması
13. İlk ve Orta Öğretim Öğrencilerine Yapılan Nakdi Eğitim Yardımlarının Yapılması
14. İhtiyaç Sahibi Aileye Yönelik Yapılan Ayni Yardımlarının Yapılması
15. Kadınlara Yönelik Kadın Sığınma Evi Projesinin Gerçekleştirilmesi

Stratejik Hedef – 2 Meslek Edindirme Faaliyetlerini Etkinleştirmek ve Yaygınlaştırmak

Faaliyetler

1. Sanat ve Meslek Edindirme Kurslarının Verilmesi

Stratejik Hedef – 3 Belediye Tesislerindeki Hizmetlere Erişilebilirliği Artırmak

Faaliyetler

1. Çeşitli Branşlarda Spor Hizmetlerinin Sunulması
2. Sporla İlgili Kuruluşlara Altyapı Hizmetleri Sunulması
3. Gençlere ve Çocuklara Yönelik Sosyal ve Eğitsel Hizmetlerin Sunulması
4. İstanbul'un Spor Haritasının ve Spor Tesisi Envanterinin Çıkarılması
5. Sosyal Tesislerde Nezih Ortamlarda Restoran Kafeterya ve Dinlenme Hizmetlerinin Sunulması

Stratejik Hedef – 4 Belediye Parselleri Üzerindeki Gecekonduları Düzenli Yaşam Alanına Dönüştürmek

Faaliyetler

1. Mevcut Gecekonduların Tasfiye Edilmesi
2. Sosyal Konut Uygulamaları
3. Gecekondu Fonu'na Gelir Sağlanması

Stratejik Hedef – 5 Sosyal Destek Hizmetleri Konusunda Paydaşlarla, Gönüllülerle İşbirliğini Güçlendirmek

Faaliyetler

1. Acezelere Yönelik Yapılan Çalışmalarda ilgili Kurum/Kuruluşlarla İşbirliği Kurulması
2. Kamu Kurum/Kuruluşları, STK'lar ve Özel Kişiler ile Özürlülere Yönelik İşbirlikleri Gerçekleştirilmesi

Stratejik Hedef – 6 Cenaze ve Mezarlık Hizmet Seviyesini Artırmak

Faaliyetler

1. Yeni Mezarlık Alanlarının Oluşturulması
2. Cenaze Hizmetlerinin Sunulması
3. Mezarlıkların Güvenli ve Bakımlı Olmasının Sağlanması
4. Mezarlıklar İçin Coğrafi Bilgi Sisteminin Oluşturulması

Stratejik Hedef – 7 Sosyal Destek Hizmet Birimleri Arasındaki Koordinasyonu Güçlendirmek

Faaliyetler

1. Sosyal Destek İhtiyaç Sahipleri Veritabanının Oluşturulması

Stratejik Hedef – 8 Hastane Öncesi Acil Sağlık Hizmetlerinin Etkin Olarak Sunulmasına Katkı Sağlamak

Faaliyetler

1. Hastane Öncesi Acil Sağlık Hizmeti Sunulması
2. İlk Yardım Eğitimlerinin Verilmesi

Stratejik Hedef – 9 Önleyici Sağlık Hizmetlerini Etkinleştirmek ve Yaygınlaştırmak

Faaliyetler

1. Kadınlara Yönelik Sağlık Taramalarının Yapılması
2. Kadın ve Aile Sağlığına Yönelik Eğitimlerin Verilmesi
3. Psikolojik Danışmanlık Hizmetinin Verilmesi

3.3.2. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Bütçesi ve Sosyal Destek Hizmet Harcamaları Payı Performansı

Bütçeyi, belediyenin yıllık gelir ve gider tahminlerine istinaden hazırlanan ve bu gelirlerin toplanmasına, harcamaların yapılmasına yetki veren bir meclis kararı, bir hesap belgesidir diye tanımlayabiliriz. Belediye bütçeleri, biri gider, diğeri gelir bütçesi olmak üzere iki kısımdan meydana gelen bir program dahilinde düzenlenmektedir (Sevimli, 1999:39).

Belediyeler, yapmış oldukları hizmetleri tüm belde halkına yayabilmeleri için ve aynı zamanda mali disiplini sağlayabilmek amacıyla, tutarlı, dengeli ve etkili bir bütçe politikası izlemek zorundadırlar. Bu zorunluluğu başaramayan belediyeler ise, ekonomik açıdan zor durumda kalmalarının yanı sıra, vatandaşlar/seçmenler tarafından da başarısız bulunmaktadır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2010-2014 yılları arası gider bütçeleri incelendiğinde en fazla payın Sermaye Giderleri ile Mal ve Hizmet Alım Giderlerine ayrıldığı görülmektedir. Sermaye Giderlerinin içerisinde; metro yatırımları, alt ve üst geçitler, köprülü kavşak ve viyadük yapımları, asfalt işleri, dere ıslahları, meydan düzenleme, sahil düzenleme, karayolları tünelleri, trafik ve yol düzenleme işleri, aydınlatma sistemleri, mezarlık bakım onarım ve çevre düzenleme işleri, aydınlatma sistemleri, yeşil alanların bakım ve onarımları, okulların kapalı spor salonları yapımı, spor kompleksi yapım ve bakım onarımları, kültür ve kongre merkezleri yapımları, deniz ulaşım yapıları gibi yatırım giderleri bulunmaktadır. Bu yatırım giderlerine bakıldığında, gider bütçelerinde ulaşım, fen işleri ve çevre koruma, bakım hizmetlerinin öne çıktığı anlaşılmaktadır. İ.B.B. bütçelerinde ikinci sırada ise, Mal ve Hizmet Alım Giderleri bulunmaktadır. Mal ve Hizmet Alım Giderleri arasında da; evde bakım hizmetleri, kadın sağlığı merkezleri, darülaceze birimi, sosyal hizmetler, bina bakım onarımları, imar ve şehircilik faaliyetleri, itfaiye harcamaları, park, bahçe ve yeşil alan hizmetleri, katı atıkların toplanması, taşınması ve geri kazanımı, mezarlık hizmetleri, çevre koruma hizmetleri, mesleki beceri ve eğitim kursları, şehir tiyatroları etkinlikleri, çocuk şenlikleri, halka yönelik kurslar, kütüphane ve müze hizmetleri, kültür merkezleri, yolların, meydanların, geçitlerin temizliği, kıyı ve sahillerin temizlik ve düzenlenmesi, kentsel dönüşüm projeleri gibi çok geniş yelpazedeki giderler yer almaktadır (İ.B.B. , 2010-2014 Faaliyet Raporları).

Tablo 8
İ.B.B. 2010 Yılı Gider Bütçesi

	BÜTÇE		Gerçekleşme		
Giderin Türü	**Tutarı**	**Toplam İçindeki Payı**	**Tutarı**	**Toplam İçindeki Payı**	**Gerçekleşme Oranı**
Personel Giderleri	520.551.647	7,83	491.962.925	7,56	94,51
Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	108.224.926	1,63	95.118.189	1,46	87,89
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	1.282.567.115	19,29	1.218.561.467	18,74	95,01
Faiz Giderleri	309.371.234	4,65	309.371.204	4,76	100
Cari Transferler	373.345.629	5,61	372.263.288	5,72	99,71
Sermaye Giderleri	3.227.114.916	48,53	3.187.229.244	49,01	98,76
Sermaye Transferleri	9.560.000	0,14	9.560.000	0,15	100
Borç Verme	819.264.533	12,32	819.264.533	12,6	100
TOPLAM	6.650.000.000	100	6.503.330.850	100	97,78

Kaynak: İ.B.B. 2010 Faaliyet Raporu: 36

Tablo 9
İ.B.B. 2011 Yılı Gider Bütçesi

	BÜTÇE		Gerçekleşme		
Giderin Türü	**Tutarı**	**Toplam İçindeki Payı**	**Tutarı**	**Toplam İçindeki Payı**	**Gerçekleşme Oranı**
Personel Giderleri	610.705.800	8,42%	595.414.422	8,37%	97,50%
Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	111.062.384	1,53%	102.540.144	1,44%	92,33%
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	1.430.319.252	19,73%	1.384.147.703	19,46%	96,77%
Faiz Giderleri	233.536.915	3,22%	233.536.915	3,28%	100%
Cari Transferler	380.080.515	5,24%	379.347.879	5,34%	99,81%
Sermaye Giderleri	2.605.318.610	35,94%	2.538.128.556	35,69%	97,42%
Sermaye Transferleri	678.219.268	9,36%	678.219.268	9,54%	100%
Borç Verme	1.200.757.256	16,56%	1.200.757.256	16,88%	100%
TOPLAM	7.250.000.000	100%	7.112.092.143	100%	98,10%

Kaynak: İ.B.B. 2011 Faaliyet Raporu: 35

Tablo 10
İ.B.B. 2012 Yılı Gider Bütçesi

	BÜTÇE		Gerçekleşme		
Giderin Türü	**Tutarı**	**Toplam İçindeki Payı**	**Tutarı**	**Toplam İçindeki Payı**	**Gerçekleşme Oranı**
Personel Giderleri	678.857.902	9,30%	657.159.720	9,16%	96,80%
Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	124.527.629	1,71%	105.050.302	1,46%	84,36%
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	1.650.990.682	22,62%	1.634.636.188	22,77%	99,01%
Faiz Giderleri	181.566.381	2,49%	181.546.356	2,53%	100%
Cari Transferler	330.844.758	4,53%	330.481.809	4,60%	99,89%
Sermaye Giderleri	2.910.124.681	39,86%	2.846.148.970	39,65%	97,80%
Sermaye Transferleri	460.000.000	6,30%	459.967.585	6,41%	100%
Borç Verme	963.087.967	13,19%	963.087.967	13,42%	100%
TOPLAM	7.300.000.000	100%	7.178.078.897	100%	98,00%

Kaynak: İ.B.B. 2012 Faaliyet Raporu: 37

Tablo 11
İ.B.B. 2013 Yılı Gider Bütçesi

	BÜTÇE		Gerçekleşme		
Giderin Türü	**Tutarı**	**Toplam İçindeki Payı**	**Tutarı**	**Toplam İçindeki Payı**	**Gerçekleşme Oranı**
Personel Giderleri	688.344.733	8,00%	686.836.589	7,99%	99,78%
Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	109.858.701	1,28%	108.822.645	1,27%	99,06%
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	1.858.794.957	21,61%	1.857.754.994	21,61%	99,94%
Faiz Giderleri	128.818.599	1,50%	128.818.599	1,50%	100%
Cari Transferler	372.837.976	4,34%	372.830.848	4,34%	100,00%
Sermaye Giderleri	3.756.281.155	43,68%	3.756.229.322	43,70%	100,00%
Sermaye Transferleri	548.105.840	6,37%	548.105.840	6,38%	100%
Borç Verme	1.136.958.040	13,22%	1.136.958.040	13,23%	100%
TOPLAM	8.600.000.000	100%	8.596.356.876	100%	100,00%

Kaynak: İ.B.B. 2013 Faaliyet Raporu: 34

Tablo 12
İ.B.B. 2014 Yılı Gider Bütçesi

	BÜTÇE		Gerçekleşme		
Giderin Türü	**Tutarı**	**Toplam İçindeki Payı**	**Tutarı**	**Toplam İçindeki Payı**	**Gerçekleşme Oranı**
Personel Giderleri	761.862.496	5,92%	749.739.274	6,00%	98,41%
Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	124.670.944	0,97%	118.391.189	0,95%	94,96%
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	2.342.080.094	18,70%	2.317.467.900	18,55%	98,95%
Faiz Giderleri	128.178.382	1,00%	128.178.382	1,03%	100%
Cari Transferler	679.783.470	5,28%	677.837.351	5,43%	99,71%
Sermaye Giderleri	7.885.690.226	61,27%	7.553.897.221	60,46%	95,79%
Sermaye Transferleri	411.350.935	3,20%	411.350.935	3,29%	100%
Borç Verme	536.383.454	4,17%	536.383.454	4,29%	100%
TOPLAM	12.870.000.000	100%	12.493.245.706	100%	97,00%

Kaynak: İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 31

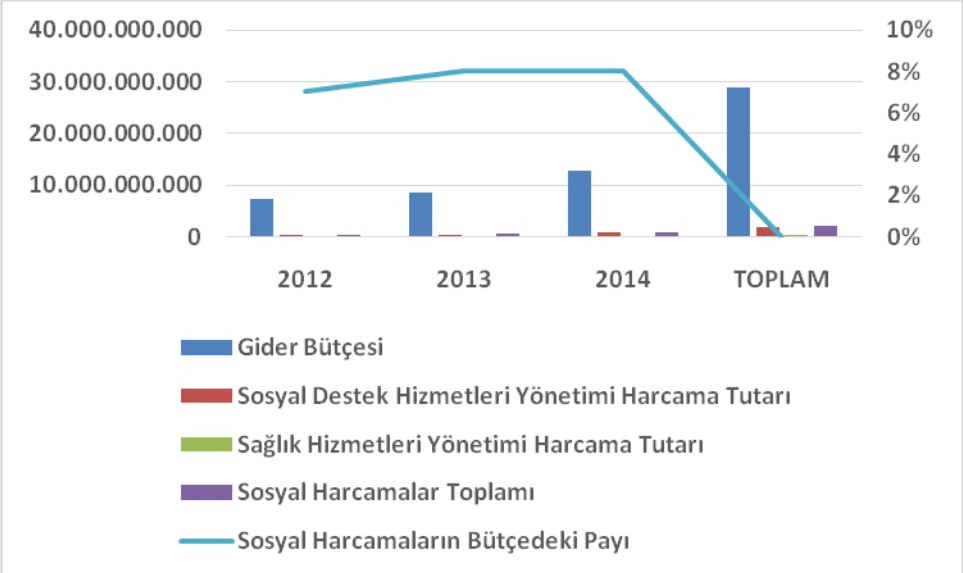
İ.B.B.' nin 2012 yılı gider bütçesi toplam 7.300.000.000 TL olarak belirlenmiştir. Bu bütçenin bir kısmı sermaye transferleri, bağlı kuruluşlar ve ilçelere yapılan transferler gibi giderlere ayrıldıktan sonra, sosyal hizmetler ve yardımlar için 438.097.356 TL harcandığı görülmektedir. Söz konusu bu harcamalar içerisinde spor faaliyetleri 136.607.651 TL ile en büyük harcamayı oluştururken, onu 91.941.809 TL ile meslek edindirme kursları, 70.133.365 TL ile cenaze hizmetleri, 57.055.094 TL ile yaşlı, çocuk ve gençlere yönelik hizmetler izlemektedir. Sağlık hizmetleri alanındaki harcamalar ise, 79.886.333 TL'dir. Sosyal hizmetler ve sağlık hizmetleri birlikte değerlendirildiğinde harcamalar, 517.983.689 TL'yi bulmakta ve toplam bütçe içindeki payı % 7 olmaktadır. Bu oran 2013 ve 2014 yıllarında; spor, meslek edindirme kursları, cenaze hizmetleri ve yaşlı, çocuk ve gençlere yönelik hizmet harcamalarında artış göstermek suretiyle % 8 oranına kadar çıkmaktadır (İ.B.B. , 2012-2014 Faaliyet Raporları).

Tablo 13
İ.B.B. 2012-2013-2014 Yılları Sosyal Destek Hizmetleri Yönetimi Harcamaları

Yıl	Gider Bütçesi	Sosyal Destek Hizmetleri Yönetimi Harcama Tutarı	Sağlık Hizmetleri Yönetimi Harcama Tutarı	Sosyal Harcamalar Toplamı	Sosyal Harcamaların Bütçedeki Payı
2012	7.300.000.000	438.097.356	79.886.333	517.983.689	7%
2013	8.600.000.000	610.589.832	110.244.416	720.834.248	8%
2014	12.870.000.000	907.560.343	117.416.501	1.024.976.844	8%
TOPLAM	28.770.000.000	1.956.247.531	307.547.250	2.263.794.781	7,6%

Kaynak: İ.B.B. 2012-2014 Faaliyet Raporları

Şekil 2
İ.B.B. 2012-2013-2014 Yılları Sosyal Destek Hizmetleri Yönetimi Harcamaları Oransal Dağılımı (%)

Kaynak: İ.B.B. 2012-2014 Faaliyet Raporları

Tablo 14
İ.B.B. Sosyal Destek Hizmetleri Yönetimi 2012 Yılı Sektörel Harcama Tutarları

Alt Sektörler	2012 Yılı Harcama Tutarı
Engellilere Yönelik Hizmetlerin Gerçekleştirilmesi	27.028.924 TL
Cenaze Hizmetlerinin Gerçekleştirilmesi	70.133.365 TL
Meslek Edindirme Eğitimlerinin (İSMEK) Gerçekleştirilmesi	91.941.809 TL
Sosyal Destek Amaçlı Konut ve Çevre Düzenlemelerinin Gerçekleştirilmesi	32.210.167 TL
Sosyal Tesislerin İşletilmesi	1.858.926 TL
Sosyal Yardım Hizmetlerinin Gerçekleştirilmesi	21.261.420 TL
Spor Faaliyetlerinin Yönetimi	136.607.651 TL
Yaşlı, Çocuk ve Gençlere Yönelik Hizmetlerin Gerçekleştirilmesi	57.055.094 TL
SOSYAL DESTEK HİZMETLERİ YÖNETİMİ 2012 YILI HARCAMA TOPLAMI	438.097.356 TL

Kaynak: İ.B.B. 2012 Faaliyet Raporu: 128

Tablo 15
İ.B.B. Sosyal Destek Hizmetleri Yönetimi 2013 Yılı Sektörel Harcama Tutarları

Alt Sektörler	2013 Yılı Harcama Tutarı
Cenaze Hizmetlerinin Gerçekleştirilmesi	73.091.801 TL
Meslek Edindirme Eğitimlerinin (İSMEK) Gerçekleştirilmesi	108.066.802 TL
Engellilere Yönelik Hizmetlerin Gerçekleştirilmesi	42.341.580 TL
Sosyal Destek Amaçlı Konut ve Çevre Düzenlemelerinin Gerçekleştirilmesi	41.686.984 TL
Sosyal Tesislerin İşletilmesi	12.987.627 TL
Sosyal Yardım Hizmetlerinin Gerçekleştirilmesi	20.214.977 TL
Spor Faaliyetlerinin Yönetimi	239.971.684 TL
Yaşlı, Çocuk ve Gençlere Yönelik Hizmetlerin Gerçekleştirilmesi	63.533.148 TL
Plajların İşletilmesi	8.695.228 TL
SOSYAL DESTEK HİZMETLERİ YÖNETİMİ 2013 YILI HARCAMA TOPLAMI	**610.589.832 TL**

Kaynak: İ.B.B. 2013 Faaliyet Raporu: 160

Tablo 16
İ.B.B. Sosyal Destek Hizmetleri Yönetimi 2014 Yılı Sektörel Harcama Tutarları

Alt Sektörler	2014 Yılı Harcama Tutarı
Cenaze Hizmetlerinin Gerçekleştirilmesi	112.437.767 TL
Meslek edindirme eğitimlerinin (İSMEK) gerçekleştirilmesi	120.162.017 TL
Engellilere Yönelik Hizmetlerin Gerçekleştirilmesi	32.001.243 TL
Sosyal Destek Amaçlı Konut ve Çevre Düzenlemelerinin Gerçekleştirilmesi	89.498.386 TL
Sosyal Tesislerin İşletilmesi	7.918.488 TL
Sosyal Yardım Hizmetlerinin Gerçekleştirilmesi	22.952.182 TL
Spor Faaliyetlerinin Yönetimi	451.521.084 TL
Yaşlı Çocuk ve Gençlere Yönelik Hizmetlerin Gerçekleştirilmesi	68.352.226 TL
Sosyal Destek Hizmetleri Yönetimi-Diğer	2.716.950 TL
SOSYAL DESTEK HİZMETLERİ YÖNETİMİ 2014 YILI HARCAMA TOPLAMI	**907.560.343**

Kaynak: İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 120

İstanbul Büyükşehir Belediyesinin analitik bütçe sınıflandırmasını kullanması, bilhassa fonksiyonel sınıflandırma, yıllar itibariyle kıyaslamayı mümkün kılabilecek bir düzenleme olmasına karşın, bütçe sınıflandırılmasının detaylandırılamaması karşılaştırma imkanını güçleştirmektedir. Bu kapsamda Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliğinde yer alan Kurumsal Kod Anahtarı ve Kurumsal Kodlama' ya ilişkin düzenlemeler bu yönüyle eksik ve hatalıdır. Bu düzenlemeler yerine Norm Kadroya ilişkin düzenlemelerde yer alan aşağıdaki kod anahtarının kullanılması ve tüm birimlerin uzun yıllar boyunca sabitlenmesi ve idareler itibariyle aynı kodları alması gerekmektedir. Bu çerçevede, belediye ana hizmet birimleri için önerilen 4. düzey kurumsal kod listesi aşağıda göründüğü gibidir (Karaarslan, 2014:8).

Tablo 17
Kurumsal Kodlama Dördüncü Düzey Ana Hizmet Birimleri

30	Belediye Orkestra Birimi
31	Belediye Tiyatro Birimi
32	Çevre Koruma ve Kontrol Birimi
33	Emlak İstimlak Birimi
34	Etüd Proje Birimi
35	Fen İşleri Birimi
36	Gecekondu ve Sosyal Konutlar Birimi
37	Hal Birimi
38	Hastane Birimi
39	Huzurevi Birimi
40	İmar ve Şehircilik Birimi
41	İşletme Birimi
42	İşletme ve İştirakler Birimi
43	İtfaiye Birimi
44	Kadın ve Aile Hizmetleri Birimi
45	Kentsel Tasarım Birimi
46	Kırsal Hizmetler Birimi
47	Kreş Birimi
48	Kültür ve Sosyal İşler Birimi
49	Kütüphane Birimi
50	Mezarlıklar Birimi
51	Mezbaha Birimi
52	Park ve Bahçeler Birimi
53	Plan ve Proje Birimi
54	Ruhsat ve Denetim Birimi
55	Sağlık İşleri Birimi
56	Sosyal Yardım İşleri Birimi
57	Spor İşleri Birimi
58	Su İşleri Birimi
59	Su ve Kanalizasyon Birimi
60	Tarımsal Hizmetler Birimi
61	Temizlik İşleri Birimi
62	Tesisler Birimi
63	Ulaşım Hizmetleri Birimi
64	Veteriner İşleri Birimi
65	Yapı Kontrol Birimi
66	Zabıta Birimi
67	Deprem Risk Yönetimi ve Kentsel İyileştirme Birimi
68	Trafik İşleri Birimi

Günümüzde klasik devlet bütçesinin yanı sıra yeni bütçe türleri de gelişmektedir. Bu kapsamda, sosyal bütçe, sosyal transferlerde olduğu gibi, sosyal yasalarla, gerek devlet gerek sivil toplum kuruluşları, gerekse de özel kuruluşlar tarafından yapılan çeşitli sosyal yardımların tutarı hakkında parlamenterlere bilgi verir. Fransa'da sosyal bütçeler, olağan bütçe kanununun sonuna eklenirken, Türkiye'de ayrıca bir sosyal bütçe bulunmamaktadır. Sosyal bütçe, bütçedeki eğitim, sağlık, sosyal güvenlik ve sosyal yardım harcamalarının eşitlik, gelir dağılımı, yoksulluk, istihdam ve sosyal içerme kriterlerinin gözetilerek düzenlenmesini ve bu düzenlemeyle toplumdaki dezavantajlı kesimlerin (kadınlar, çocuklar, gençler, işsizler, yaşlılar ve engelliler gibi) olumlu yönde etkilenmesini amaçlamaktadır (Şeker, 2011: 22-23).

Yerel yönetimlerde sosyal bütçeyi takip ederken tek başına bütçe göstergelerinden değil, birçok kaynaktan yararlanılması ve karşılaştırmaların yapılması gerekmektedir. Bu kapsamda yerel yönetimlerde sosyal bütçenin izlenmesi için başvurulması gereken kaynaklar şu şekilde sıralanabilir;

1. Kalkınma Planı
2. Orta Vadeli Program
3. Orta Vadeli Mali Plan
4. Stratejik Plan
5. Performans Programı
6. Faaliyet Raporu
7. Ödenek Cetvelleri
8. Bütçe Harcamaları
    - Fonksiyonel Sınıflandırma
    - Ekonomik Sınıflandırma
9. Birim/Daire Başkanlıkları Bazında Bütçe Ödenek Dağılımı
10. Kesin Hesap Cetveli

Yerel yönetimlerde sosyal bütçeyi takip ederken, bilhassa belediyelerdeki idari sınıflandırmanın da dikkate alınması zaruri bir durumdur. Belediyelerde "Sağlık ve Sosyal Hizmetler", "Kültür ve Sosyal İşler", "Sosyal Hizmetler" gibi adlarla anılan birim/daire başkanlıklarına ayrılan bütçe ödenekleri de, sosyal bütçenin takip edilebilmesi açısından önemli birer veri kaynağı olarak değerlendirilebilir. Bu kaynakların yanı sıra kesin hesap

cetvelleri de bütçe harcamalarının kesinleşmiş gerçekleşmelerini göstererek, ödenek ile gerçekleşme arasında karşılaştırmanın yapılabilmesine imkan sağlamaktadır. Kısacası, yerel yönetimlerde sosyal bütçenin izlenme haritası, harcamanın kim tarafından, hangi alanda, kime ve ne kadar yapıldığının belirlenmesinden oluşmaktadır (Şeker, 2011: 29-31).

Belediyelerin sosyal kapasitelerini ölçme, kıyaslama ve yıllar içindeki gelişimini takip etmek için kullanmamız gereken temel veri, fonksiyonel sınıflandırma içinde yer alan, "sosyal güvenlik ve sosyal yardım" kalemidir (Koç ve Ökmen, 2015:74). İ.B.B. bütçelerinde söz konusu bu kalemin kullanılmasına rağmen, ayrıntılı bir bilgi verememesi, kesin hesap cetvellerinin incelenmesini gerektirmiştir. Buna karşın İ.B.B. bünyesinde sosyal kalemleri içeren ayrı bir sosyal bütçenin olmaması nedeniyle kesin hesap cetvellerinde birim bazında harcama kalemlerine ulaşılamamıştır. Bu nedenle stratejik planlar, faaliyet raporları ve kesin hesaplar arasında tam anlamıyla bir ilişki kurulamamıştır. Mevcut veriler ışığında, İstanbul Büyükşehir Belediyesinin sosyal belediyecilik alanında gerçekleştirmiş olduğu faaliyetlerinin performansını kapsayan 2014 Yılı Performans Programı Gerçekleşme Sonuçları aşağıdaki gibidir.

Tablo 18
İ.B.B. Sağlık ve Sosyal Destek Hizmetleri Yönetimi Performans Gerçekleşme Sonuçları

BİRİM	GÖSTERGE/EYLEM	ÖLÇÜ	HEDEF	GERÇEKLEŞME	BAŞARI	SAPMA KODU
Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı	Aile Danışmanlığı Kapsamında Tespiti Gerçekleştirilmiş Hane Sayısı	adet	52.875	72.270	**Çok İyi**	19
Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı	Aile Danışmanlığı Kapsamında Tespiti Gerçekleştirilmiş Kişi Sayısı	kişi	211.500	248.238	**Çok İyi**	
Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı	Ayakta Teşhis ve Tedavi Hizmeti Verilen Hasta Sayısı (Kurum Tabiplikleri Hariç)	kişi	250.000	233.405	**Çok İyi**	
Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı	Psikolojik Danışmanlık Hizmet Talebinin Karşılanma Oranı	%	45	83.6	**Çok İyi**	19

Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı	(Kadın ve Aile Sağlığı Hizmetleri Kapsamında) Psikolojik Danışmanlık Verilen Kişi Sayısı	kişi	22.746	47.744	**Çok İyi**	14-19
Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı	Sağlık Hizmetleri Kapsamında Tarama Hizmetinden Faydalanan Kişi Sayısı	kişi	110.700	62.668	**Orta**	19
Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı	(Kadın ve Aile Sağlığı Merkezlerinde) Düzenli Yapılan Kanser Tarama Oranı	%	42	48.4	**Çok İyi**	
Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı	Engellilere Yönelik Yapılan Çalışmalarda Görev Alan Gönüllü Sayısı	kişi	160	39	**Çok Zayıf**	19
Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı	(Engellilere Yönelik) Erişilebilirlik Kontrolü Yapılan Proje Sayısı	adet	60	226	**Çok İyi**	19
Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı	(Engellilere Yönelik) Erişilebilirlikte Farkındalık İçin Düzenlenen Seminer,Eğitim ve Toplantılara Katılan Kişi Sayısı	kişi	750	152	**Çok Zayıf**	19
Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı	İstihdamı Sağlanan Engelli Sayısı	kişi	320	328	**Çok İyi**	
Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı	(Engellilere Yönelik) Sporla Rehabilitasyon Hizmeti Sayısı (Kümülatif)	kişi	230.000	143.825	**Orta**	4
Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı	Eğitim Hizmeti Verilen Zihinsel Engelli Öğrenci Sayısı	kişi	1.150	1.100	**Çok İyi**	
Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı	Engellilere ve Yaşlılara Sunulan Ulaşım Hizmeti Sayısı	kişi	122.000	148.656	**Çok İyi**	19

Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı	ESHA(Engellilerin Sosyal Hayata Adaptasyonu) Çalışması Kapsamında Ulaşılan Toplam Kişi Sayısı	kişi	45.000	48.655	**Çok İyi**	
Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı	İstanbul Genelinde Toplam Ulaşılan Engelli Sayısı	kişi	137.000	155.566	**Çok İyi**	
Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı	Meslek Edinme Amaçlı Eğitimlere Katılan Engelli Sayısı	kişi	775	719	**Çok İyi**	
Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı	Yaz Kampından Yararlanan Engelli / Engelli Yakını Sayısı	kişi	6.500	6.351	**Çok İyi**	
Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı	Engellilere Yönelik Verilen Eğitimlerin Toplam Seans (Saat) Sayısı	adam * saat	900.000	854.841	**Çok İyi**	
Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı	Darülaceze Kampüslerinde Kalan Sakin Sayısı kişi	kişi	1.300	1.153	**Çok İyi**	
Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı	Darülaceze Kampüslerinde Kalan Sakinlerin Hizmet Memnuniyet Oranı	%	86	87	**Çok İyi**	
Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı	Evde Bakım Hizmeti Verilen Hasta Sayısı kişi	kişi	6.235	8.479	**Çok İyi**	19
Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı	Danışmanlık Hizmet(Psikolojik,Sosyal Hizmetler) Sayısı	adet	18.680	21.204	**Çok İyi**	
Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı	(Dezavantajlı Gruplara Yönelik) Destek Hizmetleri (Kişisel Bakım,Hane Temizlik,Hasta Nakli) Sayısı	adet	6.670	8.729	**Çok İyi**	19

Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı	Evde Bakım Hizmetleri Kapsamında Doktor Muayene Sayısı	adet	10.120	12.797	**Çok İyi**	19
Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı	Evde Bakım Hizmetleri Kapsamında Hemşirelik Bakım Sayısı	adet	70.840	85.713	**Çok İyi**	19
Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı	Fizyoterapi Hizmet Sayısı	adet	16.560	17.545	**Çok İyi**	
Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı	Nakdi Yardım Yapılan İhtiyaç Sahibi Sayısı	kişi	80.000	133.554	**Çok İyi**	19
Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı	Sosyal Destek Amaçlı Alışveriş Kuponu Verilen Aile Sayısı	kişi	102.000	70.527	**Orta**	7
Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı	Şehit Çocuğu,Yetim,Öksüz ve Engelli Öğrencilere Yapılan EğitimYardımı Öğrenci Sayısı	kişi	65.000	64.000	**Çok İyi**	
İnsan Kaynakları ve Eğitim Daire Başkanlığı	İSMEK Bünyesinde Kurs Verilen Branş Sayısı	adet	225	250	**Çok İyi**	
İnsan Kaynakları ve Eğitim Daire Başkanlığı	İSMEK Kurslarını Tamamlayan Kursiyer Sayısı kişi	kişi	230.000	221.367	**Çok İyi**	
Emlak Yönetimi Daire Başkanlığı	Tamamlanan Sosyal Konut Sayısı	adet	1.006	313	**Çok Zayıf**	16
Emlak Yönetimi Daire Başkanlığı	Tasfiye Edilen Gecekondu Sayısı	adet	150	110	**İyi**	10
Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı	Danışmanlık Verilen Engelli / Engelli Yakını Sayısı	kişi	340.000	290.664	**Çok İyi**	
Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı	Darülaceze hizmetleri kapsamında İşbirliği (Kurum/STK) ile Yürütülen Proje Sayısı	adet	20	13	**Orta**	19

Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı	(Darülaceze Hizmetleri kapsamında) İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluş ve STK sayısı	adet	85	156	**Çok İyi**	19
Mezarlıklar Müdürlüğü	Bakımı Yapılan Mezarlık Alanı	dönüm	9.778	9.247	**Çok İyi**	
Mezarlıklar Müdürlüğü	Cenaze Sahiplerinin Memnuniyet Oranı	%	95	99	**Çok İyi**	
Mezarlıklar Müdürlüğü	İl Dışına Nakledilen Cenaze Sayısının Toplam Cenaze Sayısına Oranı	%	25	27.3	**Çok İyi**	
Mezarlıklar Müdürlüğü	Toplam Mezarlık Alanı Miktarı	dönüm	9.878	12.311	**Çok İyi**	9

Kaynak: İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 219-226

Kurum performans karnesinde yer alan göstergeler için belirlenen hedefte, hedef değerlerinden (+) veya (-) % 20 seviyesi ve üzeri olan gerçekleşmeler sapma olarak kabul edilmiştir. Belirlenen sapma nedenleri kodları ile birlikte aşağıda verilmiştir. Bu nedenler, en az bir gösterge üzerinde etkili olmakla birlikte, Tablo 18'de yer alan ilgili göstergelerin yanına sapma kodları ile gösterilmiştir. Bu ifadeler analizlerin yapılabilmesi bakımından kısa açıklamalar şeklinde özetlenmiş ve standart hale getirilmiştir. Sapma nedenleri ile ilgili bilgilere aşağıda yer verilmiştir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 225).

Sapma Kodu 4 - Belirlenen hedef değerin uygun olmaması; Belirlenen gösterge değerleri, süreç içerisinde değişkenlere bağlı olarak gerçeklikten uzaklaşabilmekte, uygunluk sağlayamamaktadır. Bu durum gerçekleşmelerde olumlu veya olumsuz anlamda sapmalara neden olabilmektedir.

Sapma Kodu 7 - İdari ve hukuki mevzuat; İdari ve hukuki uygulamalardaki mevzuat düzenlemeleri önceden belirlenen hedeflere yönelik sonuçları etkilemekte, sürecin uzamasına sebep olabilmektedir.

Sapma Kodu 9 - İhtiyaç artışı; Tahmin edilen hizmet üretiminin, yeni ihtiyaçlara cevap vermede yetersiz kaldığı durumlarda kamu yararı gereği, artan ihtiyacın karşılanmasına yönelik gerçekleştirilen ilave hizmet üretimi nedeniyle sapmalar oluşabilmektedir.

Sapma Kodu 10 - İlgili kurum talebine bağlı olma; Hizmetlerimizde ilgili kuruluşların talepleri gösterge değerlerimiz üzerinde etkili olmakta; bu tür hizmet taleplerine bağlı olarak hedefin altında veya üzerinde değerler gerçekleşebilmektedir.

Sapma Kodu 14 - Kapasite iyileştirmesi; Birimlerimiz çalışmalarını daha etkin bir şekilde gerçekleştirebilecekleri yöntemleri araştırmakta ve kaynakların etkin kullanılması için kapasite geliştirilmeye yönelik çalışmalar yapmaktadır. Bu durum hedeflenen değerlerin üzerinde gerçekleşmelere sebep olmaktadır.

Sapma Kodu 16 - Proje sürecindeki değişimler; İlgili kurul görüşleri, beklenmeyen etkiler gibi bazı sebeplerden dolayı projelerde revizyonların yapılması gerekmektedir. Bu değişikliklerden dolayı projeye dair göstergelerde sapmalar oluşabilmektedir.

Sapma Kodu 19 - Talebin beklenenden düşük olması &Talep artışı; Talebe bağlı olarak yaptığımız faaliyet ve hizmetlerde, beklenenin altında veya üzerinde gerçekleşen talepler, hizmet alanlarımızda öngördüğümüz gösterge hedef değerlerinde sapmalara sebep olmaktadır.

Yine Tablo 18'de yer alan performans gerçekleşme verileri toplandıktan sonra değerlendirme safhasında; bilgisayar yazılımı aracılığıyla gösterge gerçekleşme değerleri hedef değerleri ile mukayese edilerek, başarı aralıkları tespit edilmektedir. Tespit edilen başarı aralıklarına karşılık gelen puanlar belirlenerek, başarı kategorilerine uygun renk atamaları yapılmaktadır. Puanlandırma ve renk atama işlemleri Tablo 19'da gösterilen esaslar çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. Hedeflenen ve gerçekleşen değerlerin mukayesesi sonunda; % 85 ve üstü gerçekleşme aralığındaki göstergeler çok İyi seviyede kabul edilip yeşil renk ile kodlanmakta ve 100 puan ile; %70-84 gerçekleşme aralığındaki göstergeler İyi seviyede kabul edilip, açık yeşil ile kodlanmakta ve 75 puan ile; % 55-69 gerçekleşme aralığındaki göstergeler Orta seviyede kabul edilip, sarı renk ile kodlanmakta ve 50 puan ile; %45-54 gerçekleşme aralığındaki göstergeler Zayıf seviyede kabul edilip, pembe renk ile kodlanmakta ve 25 puan ile; % 0-44 gerçekleşme aralığındaki göstergeler ise Çok Zayıf seviyede kabul edilip, kırmızı renk ile kodlanmakta ve 0 puan ile puanlanmaktadır. Tablo 19'da ki aralıklar göz önüne alınarak göstergelerin gerçekleşme seviyeleri 5 seviyede derecelendirilmiştir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 227).

Tablo 19
İ.B.B. Sağlık ve Sosyal Destek Hizmetleri Yönetimi Performans Göstergeleri Başarı Düzeyi Değerlendirme Sistemi

Gerçekleşme (Gerçekleşen/Hedeflenen) Aralığı	Kategorik Renk Kodu	Başarı Düzeyi	Kategorik Başarı Puanı
% 85 ve Üstü	Koyu Yeşil	Çok İyi	100
% 70 – 84	Açık Yeşil	İyi	75
% 55 – 69	Turuncu	Orta	50
% 45 – 54	Pembe	Zayıf	25
% 0 - 44	Kırmızı	Çok Zayıf	0

Kaynak: İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 227

İ.B.B.'nin sosyal belediyecilik alanındaki harcamalarını daha rahat görebilmesi ve sosyal belediyecilik gelişimini takip edebilmesi için, yatırım ve transfer alt kalemlerinin yanı sıra sosyal kalemleri içeren bir sosyal bütçe yapması gerektiği düşünülmektedir.

İ.B.B.'nin sosyal hizmet ve sosyal yardım harcamalarının yanı sıra bu alandaki örgüt yapısına bakıldığında, birçok karmaşa ile karşılaşılmaktadır. Bu karmaşa ve belirsizlik durumu birim bazlı, sağlam temelli bir sosyal bütçenin yapılabilmesini de imkansız hale getirmektedir. İ.B.B.'nin bahsi geçen örgüt yapısı incelendiğinde; sosyal belediyecilik hizmetlerinde başat aktör olarak görev alan Sosyal Hizmetler, Darülaceze ve Engelliler Müdürlüğü hiyerarşik olarak genel sekreter yardımcısına bağlı Sağlık Daire Başkanlığı altında faaliyet göstermektedir. Söz konusu daire başkanlığı altında çok farklı faaliyetlerde bulunan alt birimler bulunmaktadır. Örneğin; İş Sağlığı ve Güvenliği Müdürlüğü ile başat aktör müdürlükler aynı daire başkanlığına bağlı bulunmaktadır. Yine gider bütçesi içerisinde sosyal destek hizmetleri yönetimi harcama kaleminde ciddi oranda bir yeri bulunan, meslek edindirme faaliyetlerinin yürütüldüğü Hayat Boyu Öğrenme Müdürlüğü de, İnsan Kaynakları ve Eğitim Daire Başkanlığına bağlı bulunmaktadır. Sosyal hizmet ve sosyal yardım harcamalarında büyük bir orana sahip spor faaliyetlerinin yönetildiği, Gençlik ve Spor Müdürlüğü ile tüm bu sosyal belediyecilik hizmetlerinin vatandaşa duyurulmasından, tanıtımına ve belediyenin bu alandaki en büyük başvuru merkezi olan Halkla İlişkiler Müdürlüğü ise, Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı altında hizmetlerini yürütmektedir. Oysaki Destek Hizmetleri Daire Başkanlıkları, Büyükşehir yönetimlerinde daha çok içe

dönük yani kurum personelinin yemek, ulaşım servisi, lojman ve diğer ihtiyaçlarının giderilmesine dönük bir daire başkanlığı olarak faaliyet göstermektedir.

Tablo 20'ye bakıldığında İ.B.B.'nin sosyal belediyecilik uygulamalarında başat aktör olarak rol alan; Sosyal Hizmetler, Engelliler, İstanbul Darülaceze ve Gençlik ve Spor Müdürlüklerinde çalışan personel kadrolarının sosyal politika alanında plan ve ön proje çalışmalarında görev alabilecek yeterli sayıda personel olmadığı görülmektedir. Yine Tablo 20'yi incelediğimizde, Sosyal Hizmetler Müdürlüğünde 2 tane Sosyal Hizmetler Uzmanı olduğu görülmektedir. İstanbul Darülaceze Müdürlüğünde ise, 3 tanesi kadrolu olup toplamda 10 tane uzman çalışmaktadır. Engelliler Müdürlüğü ve Gençlik Spor Müdürlüklerinde de Uzman kadrosu bulunmaktadır.

Tablo 20
2016 Yılı Personel Kadroları ve Sayıları

SOSYAL HİZMETLER MÜDÜRLÜĞÜ			
MEMUR KADRO	**MEMUR SAYI**	**HİZMET ALIMI İŞÇİ KADRO**	**HİZMET ALIMI İŞÇİ SAYI**
Bekçi	1	Büro Personeli	7
Bilgisayar İşletmeni	7	Sosyal Görüşme Personeli	11
Sosyal Çalışmacı	2	Sosyal İnceleme ve Tespit Personeli	57
Biyolog	1	Yardımcı Personel	1
Programcı	11	Hizmet Alımı İşçi Toplam	76
Tekniker	2	**BELEDİYE İŞÇİ KADRO**	**BELEDİYE İŞÇİ SAYI**
Toplam Memur	24	İşçi	5
		İşçi Toplam	5
Sosyal Hizmetler Müdürlüğü Genel Toplam: 105			

GENÇLİK VE SPOR MÜDÜRLÜĞÜ			
MEMUR KADRO	**MEMUR SAYI**	**HİZMET ALIMI İŞÇİ KADRO**	**HİZMET ALIMI İŞÇİ SAYI**
Bilgisayar İşletmeni	4	Tesis İşletme Amiri	6
Memur	2	Tesis İşletme Amir Yrd.	8
Şef	1	Spor Denetmeni	2
Tercüman	1	Spor Eğitmeni	85
Programcı	5	Rezervasyon Personeli	24
Mühendis	3	Halı Saha Personeli	8
Tekniker	2	Kart Okuma Görevlisi	1
Teknisyen	2	Yardımcı Personel	5
Sosyolog	1	Temizlik Görevlisi	34
Ekonomist	1	Teknik Personel	12

İstatistikçi	1	Bölge Şefi	1
Toplam Memur	23	Koordinatör Yrd.	1
BELEDİYE İŞÇİ KADRO	**BELEDİYE İŞÇİ SAYI**	Bölüm Hizmetlisi	5
İşçi	22	Hizmet Alımı İşçi Toplamı	192
İşçi Toplam: 22			
Gençlik ve Spor Müdürlüğü Genel Toplam: 237			

ENGELLİLER MÜDÜRLÜĞÜ

MEMUR KADRO	**MEMUR SAYI**	**HİZMET ALIMI İŞÇİ KADRO**	**HİZMET ALIMI İŞÇİ SAYI**
Bilgisayar İşletmeni	11	Avukat	2
Eğitmen	1	Basın Yayın Personeli	5
Memur	3	Bilgi İşlem Personeli	3
Şube Müdürü	1	Çocuk Gelişimcisi	28
Psikolog	5	Destek Hizmetleri Personeli	112
Hemşire	3	Halkla İlişkiler Personeli	64
Mühendis	1	İnsan Kaynakları Personeli	6
Teknisyen	2	Mimar	1
Çocuk Gelişimcisi	1	Organizasyon Personeli	1
Programcı	3	Ortez-Protez Teknisyeni	1
Sosyolog	5	Eğitmen	99
Tabip	1	Psikolog	23
Memur Toplam	37	Sosyolog	23
BELEDİYE İŞÇİ KADRO	**BELEDİYE İŞÇİ SAYI**	Teknik İşler Personeli	7
İşçi	37	Yardımcı Personel	70
Hizmet Alımı İşçi Toplamı: 445			
Engelliler Müdürlüğü Genel Toplam: 519			

İSTANBUL DARÜLACEZE MÜDÜRLÜĞÜ			
MEMUR KADRO	**MEMUR SAYI**	**HİZMET ALIMI İŞÇİ KADRO**	**HİZMET ALIMI İŞÇİ SAYI**
Bilgisayar İşletmeni	18	Bakım Personeli	361
Memur	1	Bilgi İşlem Personeli	4
Programcı	6	Birim Sorumlusu & Yardımcısı	22
Avukat	1	Bürü Personeli	38
Müdür Yrd.	1	Depo Personeli	17
Şef	1	Destek Hizmetleri Personeli (Mevsimlik)	20
Diyetisyen	1	Destek Hizmetleri Personeli (Daimi)	39
Tekniker	4	Doktor	4
Teknisyen	1	Hizmetli	111
Hemşire	5	Hukuk Personeli	1
Psikolog	3	Mimar	1
Sağlık Memuru	3	Öğretmen	29
Sağlık Teknikeri	1	Psikolog	6
Sosyal Çalışmacı	3	Sağlık Personeli	120
Tabip	2	Sistem Programcısı	1
Veteriner Hekim	1	Sosyal Çalışmacı	7
Mühendis	1	Şoför	45
Sosyolog	3	Teknik Personel	38
Toplam Memur	56	Yardımcı Hizmetler Personeli	22
BELEDİYE İŞÇİ KADRO	**BELEDİYE İŞÇİ SAYI**	Hizmet Alımı İşçi Toplamı: 886	
İşçi	20	Belediye İşçi Toplamı: 20	
İstanbul Darülaceze Müdürlüğü Genel Toplam: 962			

Kaynak: Birim Müdür Yrd. "2016 Yılı Personel Kadro ve Sayıları"konulu görüşme

Dolayısıyla bu bağlamda mevcut örgüt yapısı dahilinde, İ.B.B.'nin faaliyetlerini inceleyip, sosyal belediyecilik konusunda kesin bir sonuca varmak için epey zorlanılmaktadır. Bu nedenle sosyal belediyecilik alanında dinamik bir örgüt yapısının oluşturulabilmesi için İ.B.B. bünyesinde, Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığının kurularak; Sosyal Hizmetler, Darülaceze, Engelliler, Hayat Boyu Öğrenme, Gençlik ve Spor ve Halkla İlişkiler Müdürlüklerinin Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı uhdesinde görev yapması gerekmektedir.

3.4. İSTANBUL DARÜLACEZE MÜDÜRLÜĞÜ TARAFINDAN YÜRÜTÜLEN HİZMETLER

Yaşlılara yönelik hizmetlerin önemli bir kısmı 151.000 m²'lik açık, 46.000 m²'lik kapalı alanıyla hizmet veren ve Türkiye'nin en büyük huzur evi olan Kayışdağı Darülaceze Kampüsü'nde yürütülmektedir. Dr. Beşir Akınal Huzurevi, Akseki Ormanalı Abdullah ve Nerime Turan Huzurevi/Sanatçı Yaşam Evi ve diğer Yaşam Evleri de yaşlılara hizmet veren diğer hizmet birimleridir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:120)

3.4.1. Kayışdağı Darülaceze Kampüsü

Bakacak kimsesi olmayan farklı profillerdeki yaşlıların yaşamlarını sağlıklı ve huzurlu devam ettirebilmeleri amacıyla hizmet verilen Darülaceze Kampusü; Çınar, Umut, Dolunay, Papatya, Güven, Sevgi, Huzur, Şefkat, Hayat Zümrüt Siteleri ve misafirhaneden oluşmaktadır. Cinsiyetlerine ve sağlık durumlarına göre farklı sitelerde (sürekli yahut sınırlı süreli olarak) ikamet eden yaşlılar için barınma, beslenme, giyim, sağlık, eğitim hizmetlerinin yanı sıra sosyal ihtiyaçların karşılanmasına yönelik hizmetler de verilmektedir. Bununla birlikte sakinlerin yaşam kalitelerini artırmak amacı ile;

- Birim içi ve dışı sosyal faaliyetler; doğum günleri, bayramlar, piknikler, geziler,
- Darülaceze Dostluğu ve Gönüllülüğü Projesi,
- Sakinlerin Sosyal Hayata Adaptasyonu Projesi
- Aktif ve Güvenli Yaşam alanı Oluşturma Projesi
- Yaşlıya Evde Destek Projesi
- Yaşlı Danışma Hattı Projesi

- Aktif yaşlılık, düzenli egzersiz ve spor ile yaşlıların yaşam kalitelerinin sağlık durumlarının geliştirilmesi çalışmaları
- Kurum ve STK'lar'la İşbirliği Çalışmaları
- Manevi Bakım Projesi Yürütülmektedir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:120)

3.4.2. Sosyal Hayata Adaptasyon Projesi

İnsanın sosyal bir varlık olduğu gerçeğinden yola çıkarak hazırlanmış olan bu proje, sakinlerin koşulsuz memnuniyetler inin sağlanması ve hayat standartlarının yükseltilmesi amacıyla kurum içi ve dışı sosyalleşme çalışmalarını içermektedir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:121)

Kurum İçi Sosyalleşme Çalışmaları: Sakinler için doğum günleri, piknikler, site yönetim kurulu seçimleri, geziler gibi faaliyetler düzenlenmektedir.

Kurum Dışı Sosyalleşme Çalışmaları: Sakinlerin kuruma gelmeden önceki kültürel ve sosyal faaliyetlerini devam ettirebilmeleri ve kurum dışındaki toplumsal hayata katılıp sosyalleşmelerini sağlamak amacıyla kurum dışı geziler, kutlamalar gibi etkinlikler Darülaceze Gönüllülerinin desteğiyle düzenlenmektedir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:121)

3.4.3. Darülaceze Dostluğu ve Gönüllülüğü Projesi

Bu proje kapsamında gönüllü olan herkes kuruma gelip sakinlerle iletişim kurabilmekte ve sosyal hayata adaptasyonlarını sağlamak amacıyla çalışmalar yapabilmektedir. Sosyal Duyarlılık Projesi kapsamında özellikle üniversite ve lise öğrenci grupları ile gönüllü olan herkes kuruma gelerek sakinlerle iletişim kurmakta ve sosyal hayata adaptasyonlarını sağlamak amacıyla çalışmalar yapmaktadır. Bu kapsamda 2014 yılı içerisinde projeye 150 öğrenci katılmıştır (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:121)

3.4.4. Aktif ve Güvenli Yaşam Alanı Oluşturma Projesi

Aktif ve Güvenli Yaşam Alanı Oluşturma Projesi; sakinlerin yaşam alanlarında yapılacak fiziksel değişiklikler ve tadilatlarla yaşlıların yaşamlarını daha güvenli hale getirmek için yapılan çalışmaları kapsamaktadır (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:121)

3.4.5. Yaşlıya Evde Destek Projesi

Yaşlıyı yaşadığı ev ortamından koparmadan yakınlarının yanında veya kendi evinde bakımını desteklemek adına yapılan faaliyetleri kapsayan bir projedir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:121)

3.4.6. Yaşlı Danışma Hattı Projesi

Yaşlılık veya sosyal hizmet alanında hizmet veren kuruluşlara insanların daha kolay ulaşabilmesini sağlamak adına bilgi havuzu oluşturulmuş ve telefonla danışmanlık hizmeti verilmektedir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:121)

3.4.7. Aktif Yaşlılık Projesi

Bu proje ile düzenli egzersiz ve spor yaparak, yaşlanma ve yaşlılıkla birlikte ortaya çıkan sorunların azaltılması ve sakinlerin yaşam kalitelerinin arttırılması hedeflenmektedir. 2014 yılı itibariyle 322 sakin düzenli olarak spor faaliyetlerine katılmıştır (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:121)

3.4.8. Ergoterapi Çalışmaları

Ergoterapi, çeşitli aktivitelerle kişilerin potansiyel yeteneklerini geliştirerek günlük yaşam aktivitelerine katılımını ve bu aktivitelerdeki bağımsızlığını sağlamayı amaçlar. Ergoterapi tedavi yöntemi ise; hastalıklar, kazalar, gelişim bozuklukları nedeniyle, günlük yaşamdaki yetenekleri kısıtlanmış veya kısıtlanabilecek olan insanların, önceden var olan ve herhangi bir nedenle yitirilen zihinsel, sosyal ve fiziksel yeteneklerini yeniden kazandırmayı

amaç edinir. Tedavi sürecinde kişiler ergoterapi faaliyetlerine aktif olarak katılırlar. Sonuçlar kişi merkezlidir ve çeşitlidir, aktivite performansında düzelme veya aktivite katılımından kaynaklanan memnuniyet ölçülür.

İ.B.B. bünyesinde; 2014 yılı itibariyle 94 sakin düzenli olarak ahşap boyamacılığı, seramik, örgü ve koro çalışmaları gibi ergoterapi çalışmalarına devam etmiştir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:121)

3.4.9. Manevi Bakım Projesi

Manevi Bakım Projesi kapsamında; sakinlerin manevi eğitiminin de en az diğer eğitimler kadar önemli olduğu bilinci ile İl Müftülüğü'nün yardımları ile her hafta müftülük tarafından gönderilen görevlilerce dini ve ahlaki konular üzerine toplantılar yapılmaktadır.

2014 yılı içerisinde 220 program düzenlenmiş olup, bu programlara 1700 sakin katılım sağlamıştır (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:121)

3.4.10. Sosyal Bakım Projesi

Yaşlı bakımında birey odaklı bakım hizmetini esas alan "Sosyal Bakım Projesi", kurum sosyologları tarafından yürütülmektedir. Bu proje, sakinlere verilen hizmette her sakinin birbirinden farklı olduğu bilincinin yerleşmesi ve buna bağlı olarak da her sakinin yaşam öyküsünün, zevklerinin, hobilerinin, yemek, uyku gibi alışkanlıklarının bilinmesinin gerekliliğini vurgulaması açısından önemlidir. Buna binaen, ilgili uzmanlarla (sosyolog, psikolog, diyetisyen, sağlık personeli, hastabakıcı, doktor v.b) birlikte bir araya gelinip her sakin için sosyal bakım planı oluşturulmaktadır (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:121)

Sosyal bakım planı, iletişim, meşguliyet, günlük yaşam aktiviteleri, sosyal hayat, manevi bakım, sağlık durumu, beslenme, tuvalet ihtiyacını giderme, hareket, dinlenme ve uyuma bölümlerinden oluşmaktadır. Bu çalışmayla her sakin için ayrı ayrı durum analizleri yapılmak suretiyle ihtiyaçlar belirlenmektedir. Akabinde belirlenen ihtiyaçlar doğrultusunda gerekli hizmetler yapılmaktadır (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:121)

3.4.11. Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Hizmetleri

Fizik tedavi ve rehabilitasyon merkezi tarafından kurumdaki sakinlere yönelik fonksiyonel kapasiteyi arttırma programı, yaşlı kişilerde kontraktür risklerini azaltma programı, immobilizasyona bağlı komplikasyonları önleme programları uygulanmaktadır (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:121)

3.4.12. Akseki Ormanalı Abdullah-Nerime Turan Huzurevi/Sanatçı Yaşam Evi

Hayırsever vatandaşlardan Abdullah Turan'ın vasiyeti üzerine eşi Nerime Turan tarafından yaptırılan ve Belediyenin kullanımında olan Akseki Ormanalı Abdullah Nerime Turan Huzurevi büyük bir tadilattan geçirilerek Akseki Ormanalı Abdullah Nerime Turan Huzurevi- Sanatçı Yaşam Evi olarak hizmet vermeye hazır hale getirilmiştir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:121)

2006 yılından itibaren huzurevi olarak hizmet verilen merkez öncelikli olarak topluma mal olmuş sanatçılara hizmet verecek bir yaşam evi şeklinde tahayyül edilmiştir. Huzurevi 3200 metrekaresi kapalı, 3800 metrekaresi açık olmak üzere 7000 metrekare alan üzerinde Yakacık mevkiinde hizmet vermektedir. İstanbul'un 4 ilçesini de (Adalar, Pendik, Kartal, Maltepe) aynı anda görebilen ve İstanbul'un balkonu olarak tabir edilen mekan doğal çevresi ve deniz manzarası ile bu hizmeti için ideal bir konuma sahiptir. 3 kattan oluşan merkezde, 2 kişilik 32 adet, tek kişilik 11 adet ve 1 süit oda olmak üzere toplam 44 oda bulunmaktadır. Merkezde 76 kişi kapasitesiyle hizmet verilmektedir. Akseki Ormanalı Abdullah-Nerime Turan Huzurevi/Sanatçı Yaşam Evi 21 Aralık 2011 tarihinde hizmete açılmıştır. 2014 yılı Aralık sonu itibariyle 18 sakine hizmet verilmektedir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:121)

3.4.13. Dr. Beşir Akınal Huzurevi

Dr. Beşir Akınal Huzurevi, İstanbul Büyükşehir Belediyesi ile Nesil Vakfının yapmış olduğu protokolle İstanbul Darülaceze Müdürlüğüne tahsis edilmiş, Kartal Ayazma'da 8 katlı binada 2011 yılı Ağustos ayında hizmete açılmıştır. Akseki Ormanalı Abdullah Nerime Turan Huzurevi'nin Sanatçı Evi'ne dönüştürülmesi sonucunda, burada kalan sakinler Dr. Beşir Akınal Huzurevinde yaşamlarını sürdürmeye başlamışlardır. Kendine yetebilen, fiziksel ve

zihinsel herhangi bir sorunu bulunmayan sakinlere ücret karşılığı hizmet veren 75 kişi kapasiteli huzurevinde, 2014 yılı Aralık sonu itibariyle 52 sakine hizmet verilmektedir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:121)

3.4.14. Yaşam Evi Hizmetleri

Uygun profildeki sakinlerimizin sosyal ortamlarından ayrılmadan yaşamlarını sürdürmeleri amacıyla mahalle içlerinde Yaşam Evleri kurulmuştur. Kurulan bu birimlerde;

- Sakinlerin bundan sonraki yaşamlarını mutlu ve huzurlu geçirmeleri sağlanarak,
- Çalışabilir nitelikte olanlara kendi mesleklerini icra etme olanaklarının hazırlanarak,
- Hayatın içinde doğal motivasyon kaynakları ile meşgul edilerek rehabilitasyonları sağlanmaktadır (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:121)

Türkiye'de ilk defa İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından uygulanan bu proje kapsamında 2014 yılı itibariyle 21 yaşam evinde 40 sakin hizmet almaktadır. Talepler doğrultusunda yeni yaşam evleri için çalışmalar sürdürülmektedir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:121)

3.4.15. Gençlere Yönelik Meslek Edindirme Hizmetleri (İSMEM)

İSMEM 2003 yılında İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından, sokakta yaşayan ve yaşama riski altında bulunan gençlere hizmet vermek amacıyla kurulmuş olup, 2006 yılından itibaren de belediye bünyesindeki İstanbul Darülaceze Müdürlüğü çatısı altında hizmet vermeye devam etmektedir.

Bu birimde 14 yaşını doldurmuş ve 25 yaşından gün almamış, sokakta yaşayan veya sokakta yaşama riski olan erkek çocuklarına yönelik hizmet verilmektedir. Bu gruptaki çocuklarını tekrar topluma kazandırılması ve zarar veren ve tüketen bireylerden, yaşadıkları topluma katkısı olan bireyler kazanılması amacıyla bu gençlerin bakımları, temel eğitimleri, mesleki eğitimleri, sosyal rehabilitasyonları uzman ekiplerce sağlanmaktadır (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:122)

Kuruma, sokakta yaşayan, madde bağımlılığı olmayan veya bırakmaya karar veren, kurumda sürekli kalmayı kabul eden, eğitimini sürdürmeye ve mesleki eğitim almaya yeterli olan gençler kabul edilmektedir. Meslek eğitimiyle rehabilitasyonun öngörüldüğü kurumda; aşağıdaki hizmetler verilmektedir.

Müşahede Bölümü: Çeşitli kanallar yoluyla kuruma başvurmuş olan gençlerin kurum hizmet profiline uygunluklarının değerlendirildiği ve gözlemlendiği aşamadır. Bu süreçte, gençler katıldıkları dersler aracılığıyla kurum işleyişi ve kuralları hakkında bilgi sahibi olarak ilk izlenimlerini edinirler. Aday bölümüne kabul aşamasında güvenlik soruşturması, psikolojik testler, gözlem ve bireysel görüşmeler, sosyal incelemeler, programlı hayata alışma, eğitim seviyesi tespiti ve uygun meslek seçimi gibi kontrol ve incelemelerden geçirilen gençler bu aşamada en az beş, en çok on gün hizmet almaktadırlar (www.ibb.gov.tr)

Aday Bölümü: Bu süreçte gençler; gözlem ve değerlendirme çalışmaları, meslek ve eğitim yönlendirilmeleri, mesleki eğitim çalışmaları, eğitim çalışmaları, sosyalleştirme çalışmaları ve genç hakkındaki değerlendirmelerin Kabul Komisyonuna sunulması gibi hizmetler verilmektedir (www.ibb.gov.tr)

Merkez Bölümü: Kabul Komisyonunca kuruma uygunlukları onaylanan gençler, Merkez Bölümü'nde eğitimlerini sürdürmeye devam ederler. Bu süreç, gençlerin topluma adaptasyonlarının sağlandığı en önemli aşamadır. Bu aşamada gençlerin mesleki eğitim çalışmaları ile birlikte diğer eğitim çalışmaları ve sosyalleştirme çalışmaları devam ettirilmektedir (www.ibb.gov.tr)

Mesleki Eğitim: İSMEM' de "meslek edindirme" rehabilitasyonun bir parçası olarak görülmekte; gençlerin geleceklerine yönelik bir amaç edinebilmeleri için bir araç olarak kullanılmaktadır. Meslek edindirme faaliyetleriyle gençlerin kendilerini toplumun bir parçası olarak hissetmelerinin amaçlandığı kurumda; marangozluk, berberlik, bahçıvanlık, sıhhi tesisatçılık, mekanik, otomasyon, elektronik, elektrik, terzilik, inşaatçılık, boya-kartonpiyer, aşçılık, bilgisayarlı muhasebe, kasaplık konularında eğitimler verilmektedir (www.ibb.gov.tr)

Eğitim: Mili Eğitim Bakanlığı müfredatına uygun olarak düzenlenmiş olan eğitim programları, kurum öğretmenleri tarafından verilmektedir. Tüm öğrencilerin açık ilköğretim ve açık lisede kayıtları yapılarak eğitimlerine devam etmeleri sağlanmaktadır. Liseyi bitiren

gençlerin isteğine göre üniversite hazırlık eğitimi de verilmektedir. Kurumun eğitim verdiği öğrenciler arasında üniversite sınavını kazanan öğrenciler bulunmaktadır. Genel okul derslerinin haricinde öğrencilere folklor, resim, müzik, tiyatro gibi etkinlik dersleri de verilmektedir (www.ibb.gov.tr)

Sosyal Organizasyon Programları: Kuruma gelen gençlerin toplumun yapısına ve ahlaki değerlerine uygun davranış kazanmaları için sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif etkinlikler düzenlenmektedir (www.ibb.gov.tr)

İşe Yerleştirme: Kurumun kuruluş çalışmaları sırasında işe yerleştirme ön planda düşünülmüştür. Kurumda verilen mesleki eğitim ve rehabilitasyon çalışmaları sonucunda belirli bir seviyeye gelmiş olan gençler işe yerleştirilmekte ve takipleri yapılmaktadır. İşe yerleştirilen öğrencilerin, iş yerlerindeki takipleri çalışan öğrencilerden sorumlu personel tarafından yapılmaktadır. Gençlerin iş hayatına uyum sağlamaları ve çalışma disiplini edinmeleri konusunda destek verilmektedir (www.ibb.gov.tr)

Asker Yardımı: Askerlik çağına gelmiş öğrenciler kurum tarafından askere gönderilmektedir. Öğrenciler izinlerini de kurumda geçirmektedirler. Askere giden öğrencilere aylık olarak harçlıkları gönderilmekte olup, ayrıca, gençlerin birliklerindeki takipleri de kurum tarafından yapılmaktadır (www.ibb.gov.tr)

80 yatak kapasiteli İSMEM yaşam kampüsünde 2014 yılı Aralık sonu itibariyle 50 çocuk ve ergen hizmet almaktadır (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:122)

3.4.16. Çocuk ve Gençlere Yönelik Destek Hizmetleri (İGEM)

İGEM (İstanbul Gençlik Eğitim ve Rehberlik Merkezi), 2009 yılında Avrupa Birliği tarafından desteklenen İç Göç Entegrasyon Projesi (İGEP) adıyla, göçten kaynaklanan sosyo-ekonomik entegrasyon problemlerini azaltmak ve dezavantajlı çocukların rehabilitasyonunu sağlamak amacıyla hayata geçirilmiştir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:122)

İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından bu projenin, 2010 yılında sürdürülebilirliği devam ettirilerek merkeze dönüştürülmüş ve "İstanbul Gençlik Eğitim ve Rehberlik Merkezi-

İGEM" adını alarak, İstanbul Darülaceze Müdürlüğü bünyesinde faaliyetlerini sürdürmesi sağlanmıştır. 2014 Eğitim Döneminde 56 kişiye ebru branşında eğitim verilmiştir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:122).

Tablo 21
İstanbul Darülaceze Müdürlüğü Hizmetleri (Kişi)

Sakin Sayısı *	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**
Kayışdağı Kampusü Sakin Sayısı *	859	833	718	876	871
Yaşam Evleri Sayısı	24	23	22	28	21
Yaşam Evlerindeki Sakin Sayısı *	52	48	43	57	40
Dr. Beşir Akınal Huzurevi Sakin Sayısı *	69	63	58	80	60
Sanatçı Yaşam Evi Sakin Sayısı	-	-	9	14	19
İSMEM Sakin Sayısı *	156	144	57	131	100
İGEM Kursiyer Sayısı	419	305	131	40	56
Misafirhane Sakin Sayısı **	77	109	125	71	63
Darülaceze Toplam Sakin Sayısı	1.035	1.288	1.051	1.265	1.153
Sosyal Organizasyon Sayısı	504	562	633	821	1.021
Ziyaretçi Sayısı	20.915	23.194	35.822	34.735	32.458
Kuruma Kabul Sayısı ***	329	299	340	159	133

Kaynak: İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:122

***** Bu sayı, yıl içerisinde müdürlükten hizmet almış ve almakta olan tüm sakinleri kapsamaktadır.

****** Yıl içerisinde misafirhanelerden yararlanan toplam sakin sayısını göstermektedir.

******* 2013 Kuruma Kabul Sayısı, bakım hizmetlerinden yararlanmaya başlayan sakin sayısını göstermektedir.

3.5. GENÇLİK VE SPOR MÜDÜRLÜĞÜ TARAFINDAN YÜRÜTÜLEN HİZMETLER

3.5.1. Gençlik Meclisi

Gençlik Meclisi, gençlerin kişisel, toplumsal, siyasal, bilimsel, kültürel, sanatsal, sportif ve iletişim gibi konularda gelişimlerine ilişkin programlara ve faaliyetlere katılmaları ve söz sahibi olmaları amacıyla 19 Mayıs 2005 yılında kurulmuştur. İstanbul'un tüm ilçe ve beldelerini temsilen 310 üye ve 10 komisyondan oluşan Gençlik Meclisi, gençlerin yönetime

etkin katılmaları amacıyla ulusal ve uluslararası çeşitli organizasyonlar ve faaliyetler gerçekleştirmektedir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:122).

Tablo 22
Gençlik Meclisi Faaliyetleri

Faaliyet	2010	2011	2012	2013	2014
Üye Sayısı	347	301	301	301	310
Komisyon Sayısı	16	16	16	16	10
Kültür Gezileri	17	3	11	8	7
Eğitim Faaliyetleri	22	29	3	4	12
Spor Organizasyonu	1	2	-	1	2
Çözüm Ortaklığı Sunulan Organizasyon	13	-	7	27	20

Kaynak: İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:122

3.5.2. Çocuk Meclisi

Çocuk Meclisi, katılımcı bir anlayıştan yola çıkarak çocukların problemlerini, taleplerini ifade etmeleri ve çözüm yolları bulmalarında aktif rol almaları amacıyla İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından 2005 yılında kurulmuştur. Çocuk Meclisi; Gençlik ve Spor Müdürlüğü'nün talebi üzerine, her iki yılda bir okul dönemi başında İstanbul'da yaşayan 8 – 15 (dâhil) yaş grubu çocuklardan İlçe Belediyeleri'nce Büyükşehir Belediyesi'ne bildirilen temsilcilerden oluşmaktadır. Bu temsilcilerin sayısı, ilçe belediyelerinin Büyükşehir Belediye Meclisinde, temsil edildiği şekil ve sayıda olmaktadır. Şartları taşıyan çocuklar müteakip yıllarda tekrar üye olabilmektedir. Çocuk Meclisi, 301 üye ve 21 komisyondan oluşmaktadır (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:122).

3.5.3. İzcilik Faaliyetleri Ve Kamplarda Verilen Eğitimler

2004 yılından itibaren, İstanbul Büyükşehir Belediyesi ile İzcilik Federasyonu Başkanlığı arasında yapılan işbirliğiyle 9-15 yaş arasındaki çocukların ve gençlerin zihinsel, bedensel, sanatsal, kültürel, sosyal, ruhsal gelişmelerine katkıda bulunmak, doğa ve tarih bilinci aşılamak ve yaratıcı yeteneklerini geliştirmek amacıyla gerekli çaba, eğitim ve etkinlikleri içeren çeşitli teorik ve uygulama eğitimleri verilmektedir. İzcilik kamplarında ise;

binicilik, kano ve kürek, temel izcilik bilgileri, arama kurtarma, tırmanma duvarı, yüzme, çevre-orman, resim, müzik, bisiklet, ilk yardım, badminton, kişisel gelişim, telsiz ve haberleşme, trafik, tiyatro, pentatlon, balıkçılık, itfaiye eğitimleri verilmektedir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:123).

Tablo 23
İzcilik Kamplarına Katılan İzci Sayısı (Kişi)

Kamp Adı	2010	2011	2012	2013	2014
Çanakkale Kampı	3.100	3.000	3.919	6.210	6.124
Yaz Kampı	7000	5.173	5.952	5.118	8.008
Kış Kampı ve Diğer	160	200	342	1.917	2.266
TOPLAM	10.260	8.373	10.213	13.245	16.398

Kaynak: İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:123

3.5.4. Belnet-İnternet ve Bilgi Erişim Merkezleri

2007 yılından itibaren faaliyet gösteren Belnet İnternet ve Bilgi Erişim Merkezleri uygulaması; yaş ayrımı yapmaksızın tüm İstanbul halkının bilişim, teknoloji ve internet imkânlarından ücretsiz, filtreli, güvenli ve konforlu biçimde faydalandığı teknoloji merkezleri olarak hizmet sunmaktadır. İnternet ve Bilgi Erişim Merkezleri, İstanbul'un 28 ilçesindeki 68 şubesinde, 1.348 bilgisayar ve 144 personel ile haftanın 7 günü bilişim ve internet hizmeti vermektedir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:123).

3.5.5. Mobil Hizmet Şeklinde Sunulan Belnet Otobüsü

Mobil Belnet halkın yoğun olarak bulunduğu bölgelerde, işe giriş-çıkış saatleri öncelikli olmak üzere hizmet vermektedir. Belnet Otobüsü, içerisinde yer alan son teknoloji ile donatılmış 10 adet bilgisayarla tüm İstanbul halkına ücretsiz 3G hızıyla internet hizmeti sunmaktadır. Rahat ve ferah bir ortamda bilgisayar kullanımı için tasarlanan araçta ayrıca yazıcı çıktısı da ücretsiz verilmektedir. Otobüste 2 adet LCD televizyon, ses sistemi, jeneratör, engelliler için özel rampa sistemi ve klima bulunmaktadır. Otobüs; Bakırköy, Taksim, Fatih Saraçhane, Beşiktaş, Beyazıt, Silivri Sahil, Florya, Bağcılar, Gaziosmanpaşa Meydan, Küçükçekmece İstasyon, Cevahir AVM, Mecidiyeköy Metrobüs, Kadıköy, Eyüp,

Eminönü, Ümraniye ve Kartal meydanlarında hizmet vermektedir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:123).

3.5.6. Kariyer Eğitim Günleri

Kariyer Eğitim Günleri, üniversiteye devam eden veya mezun öğrencilerin; donanımlarını artırmak, mezuniyet sonrası istihdam olanaklarına katkıda bulunabilmek amacıyla 2004 yılından bu yana İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından verilen kişisel gelişim eğitimleridir. İstanbul Aydın Üniversitesi'yle yapılan işbirliği ile; İ.B.B.'nin bu hizmetlerinden bugüne kadar yurtdışından 26, İstanbul dışından 67, İstanbul'dan da 49 üniversiteye mensup öğrenci yararlanmıştır. 2014 yılında 1.189 öğrenci sertifika almaya hak kazanmıştır. Kariyer Günlerindeki konu başlıkları; müzik ve insan psikolojisi, insan tanıma, yetenek yönetimi, mülakat teknikleri, sosyal medya, kariyer hayatında lisansüstü eğitimin önemi uluslararası kariyer ve eğitim olanakları, kendini yönetme ve inovatif yaklaşımlardan oluşmaktadır (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:123).

3.5.7. Genç Beyaz Geziler

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin yapmış olduğu çalışmaları ve yatırım alanlarını İstanbul'da bulunan üniversitelerin öğrenci grupları, Belnet üyeleri ve velileri, İ.B.B. Çocuk Meclisi ve İ.B.B. Gençlik Meclisi Üyelerinin katılımıyla İstanbullulara yerinde göstermeyi amaçlayan tanıtım, kültür ve bilgilendirme gezileridir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:123).

3.5.8. Akıllı Dershane

2008 yılında İ.B.B. ile Kültür Dershanesi arasındaki işbirliği ile oluşturulan proje kapsamında TEOG, YGS-LYS sınavlarına girecek olan ve sistemli bir şekilde sınava hazırlanmak isteyen herkese basit, anlaşılır ve pratik bir yolla ders çalışma imkanı sunulmaktadır. İlk online dershane hizmeti olarak ortaya çıkan Akıllı Dershane ücretsiz olarak hizmet vermektedir. Öğrenciler ilk olarak Dershanet ismiyle hizmet veren uygulamadan, 2012 Şubat ayından itibaren Akıllı Dershane ismiyle yararlanmaya başlamıştır. Sınavlar dışında

derslerinde de yardımcı kaynak özelliği taşıyan uygulamanın 2014 yılında hizmet verdiği toplam üye sayısı 260.045'e ulaşmıştır (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:124).

3.5.9. Tercih Çadırları

İ.B.B. tarafından her yıl YGS ve LYS sınavları sonrasında öğrencilere; İstanbul'un birçok ilçesinde kurulan çadırlarda seçimlerine yardımcı olmak için bilgisayar ortamında ücretsiz olarak tercih danışmanlık hizmeti sunulmaktadır. Üniversite Tercih ve Danışma Hizmetleri ile İ.B.B. tarafından 2014 yılında İstanbul genelinde 32.842 üniversite öğrencisi adayına; toplam 15 ilçede 17 meydanda 44 Tercih Danışma Merkezinde, hizmet verilmiştir. 2013 yılından itibaren Tercih Hattı kurularak uygulanmakta olan Tercih Danışma Merkezlerinin faaliyette olduğu tarihlerde her gün bir kurumdan gelen uzmanlar tarafından telefondan rehberlik hizmeti verilmesi ile web sitesi http://tercih.ibb.gov.tr/ adresinden hizmet verilmesi faaliyetine 2014 yılında da devam edilmiştir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:124).

3.5.10. Başarılı Öğrencilerin Ödüllendirilmesi

İ.B.B. "Bir Takdir de Büyükşehir'den" projesi kapsamında; çocukları ders çalışmaya teşvik etmek ve başarılı kılmak amacıyla, okullarında başarılı olan öğrencilere hem fiziksel gelişime destek olan futbol topu, basketbol topu hem de zeka geliştirici oyunlar (sudoku) ile 100 temel eser kitaplarından oluşan ödül paketleri hediye etmiştir. 2010-2011 Öğretim yılından itibaren "Bir Taktir de Büyükşehir'den" projesi kapsamında bugüne kadar İ.B.B. tarafından toplamda 32.392 adet hediye paketi verilmiştir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:124).

3.5.11. Sporla Sağlıklı Nesillere Doğru Projesi

İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından inşa edilerek bu gün itibariyle hizmete sunulan 37 adet spor kompleksi-tesisinde, Spor A.Ş.'nin işletmeciliğinde 2 adet buz pisti, 23 adet spor salonu, 19 adet yüzme havuzu, 27 adet fitness salonu, 22 adet step-aerobik salonu, 18 adet savunma sporları salonu, 15 adet masa tenisi salonu, 21 adet sauna, 28 adet tenis kortu, 6 adet açık basketbol-voleybol sahası, 34 adet halı saha, 2 adet stat, 3 adet ayak tenisi, 3 adet buhar odası, 1 adet squash salonu, 18 adet çocuk oyun odası ve 2 adet kamp eğitim

merkezinde uzman eğitmenler nezaretinde 7 gün 24 saat yüzme, fitness, step aerobik, pilates, zumba, aero dans, taekwondo, karate, wushu, buz hokeyi, buz pateni, artistik buz, masa tenisi, tenis, capoiera, jimnastik, basketbol, voleybol, futbol, spining, kick-boks, badminton, squash, güreş, curling branşlarından oluşan toplam 25 branşta ücretli/ücretsiz spor hizmeti verilmektedir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:133).

İstanbul'da sporu yayarak, spor yapma alışkanlığını kazandırmak ve mümkün olan en fazla sayıda İstanbullunun spor yapmasını sağlamak amaçlarıyla İ.B.B. tarafından "Sağlıklı ve Zinde Yaşam İçin Spor Yap" sloganıyla spor tesis ve kompleksleri 2014 yılı Kasım ayından itibaren hafta sonlarında da ücretsiz olarak halkın kullanımına sunulmuştur (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:133).

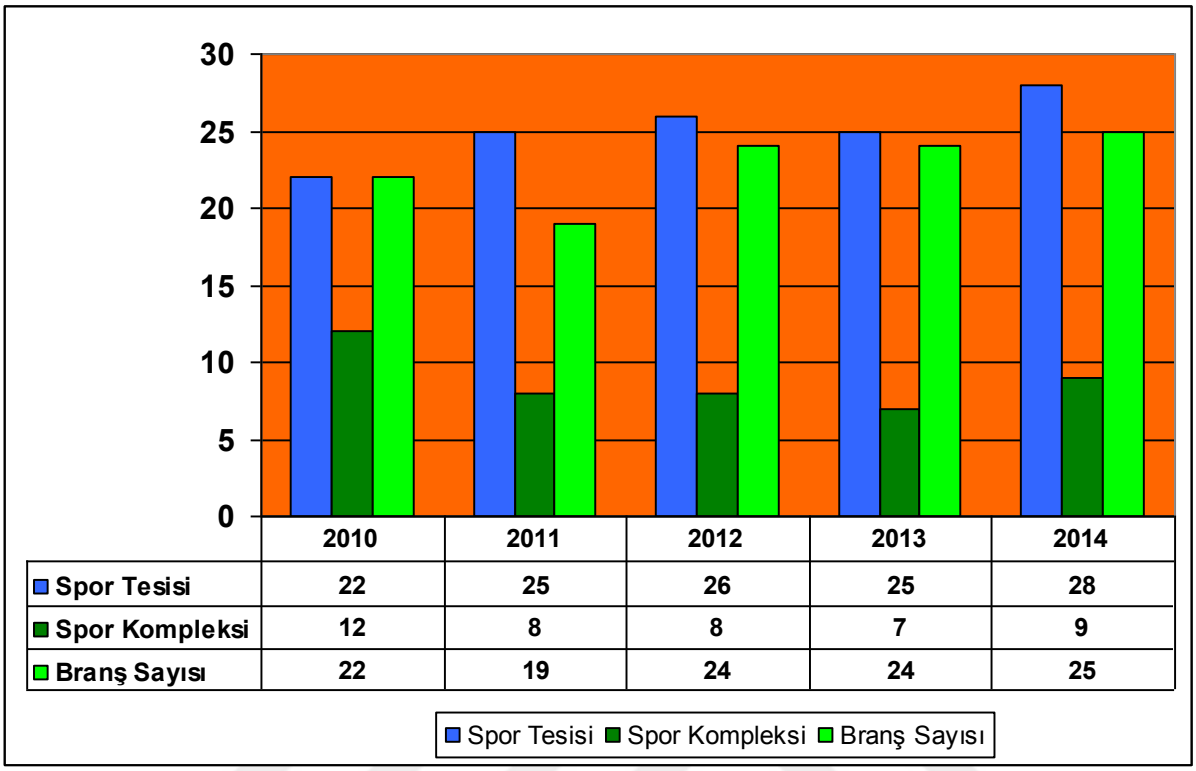
Tablo 24
2014 Yılı Spor Tesisleri

No	Spor Tesisi	İlçesi	Kapalı Alan (m2)	Açık Alan (m2)	Günlük Yararlanan Kişi (Ort.)
1	Florya Spor Tesisi	Bakırköy	4.100	5.000	125
2	Sinan Erdem Spor Kompleksi	Bakırköy	40.000	33.000	-
3	İkitelli Başakşehir Spor Kompleksi	Başakşehir	17.000	20.000	275
4	Bayrampaşa Spor Kompleksi	Bayrampaşa	9.300	9.870	325
5	Hidayet Türkoğlu Spor Kompleksi	Bayrampaşa	40.960	45.000	600
6	Beykoz Spor Kompleksi	Beykoz	9.490	-	221
7	Beyoğlu Yüzme Havuzu	Beyoğlu	4.500	1.000	115
8	Beyoğlu Spor Kompleksi	Beyoğlu	6.800	5.500	125
9	Çekmeköy Spor Kompleksi	Çekmeköy	7.276	-	623
10	Hakkı Başar Spor Kompleksi	Esenler	6.500	12.000	450
11	Tevfik Aydeniz Spor Kompleksi	Eyüp	4.500	5.000	250
12	Yeşilpınar Kapalı Yüzme Havuzu	Eyüp	16.000	20.000	250
13	Fatih Spor Kompleksi	Fatih	5.000	10.000	550
14	Silivrikapı Buz Pisti ve Spor Kompleksi	Fatih	4.252	8.950	350
15	Göztepe Gülbahçesi Spor Tesisi	Kadıköy	1.000	9.000	38
16	Hasan Doğan Spor Kompleksi	Kartal	30.550	16.000	650
17	Halkalı Çamlık Spor Tesisi	K.Çekmece	1.000	-	75
18	Halkalı Yüzme Havuzu	K.Çekmece	9.800	12.000	350

19	Sefaköy Yüzme Havuzu	K.Çekmece	5.550	7.500	350
20	Pendik Sahil Spor Tesisi	Pendik	1.000	6.700	300
21	Kaynarca Spor Tesisi	Pendik	300	3.000	450
22	Çamlık (Aydos) Spor Tesisi	Pendik	10.000	22.000	300
23	Kurtköy Yüzme Havuzu ve Spor Tesisi	Pendik	15.000	73.000	400
24	Yenidoğan Yüzme Havuzu	Sancaktepe	2.903	-	371
25	Metin Oktay Spor Kompleksi	Sarıyer	8.500	12.250	38
26	Müjdat Gürsu Stadı ve Spor Tesisi	Silivri	300	26.000	75
27	Gölet Spor Tesisleri	Sultanbeyli	-	8.400	735
28	Hamza Yerlikaya Spor Kompleksi	Sultangazi	13.250	18.750	750
29	Okmeydanı Cemal Kamacı Spor Kompleksi	Şişli	13.500	11.000	550
30	Şişli Kuştepe Halı Saha	Şişli	-	3.500	234
31	Tuzla Sahil Spor Tesisi	Tuzla	6.000	6.225	275
32	Tuzla Kafkale Spor Kompleksi	Tuzla	8.000	16.000	300
33	Ümraniye Haldun Alagaş Spor Kompleksi	Ümraniye	13.500	11.000	300
34	Ümraniye Çakmak Yüzme Havuzu	Ümraniye	9.800	12.000	350
35	Dudulu Spor Tesisi	Ümraniye	2.900	3.200	300
36	Yeşilvadi Spor Kompleksi	Ümraniye	3.000	-	150
37	Çırpıcı Spor Tesisi	Zeytinburnu	5.100	8.600	350
	TOPLAM		**336.631**	**461.445**	**11.950**

Kaynak: İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:133-134

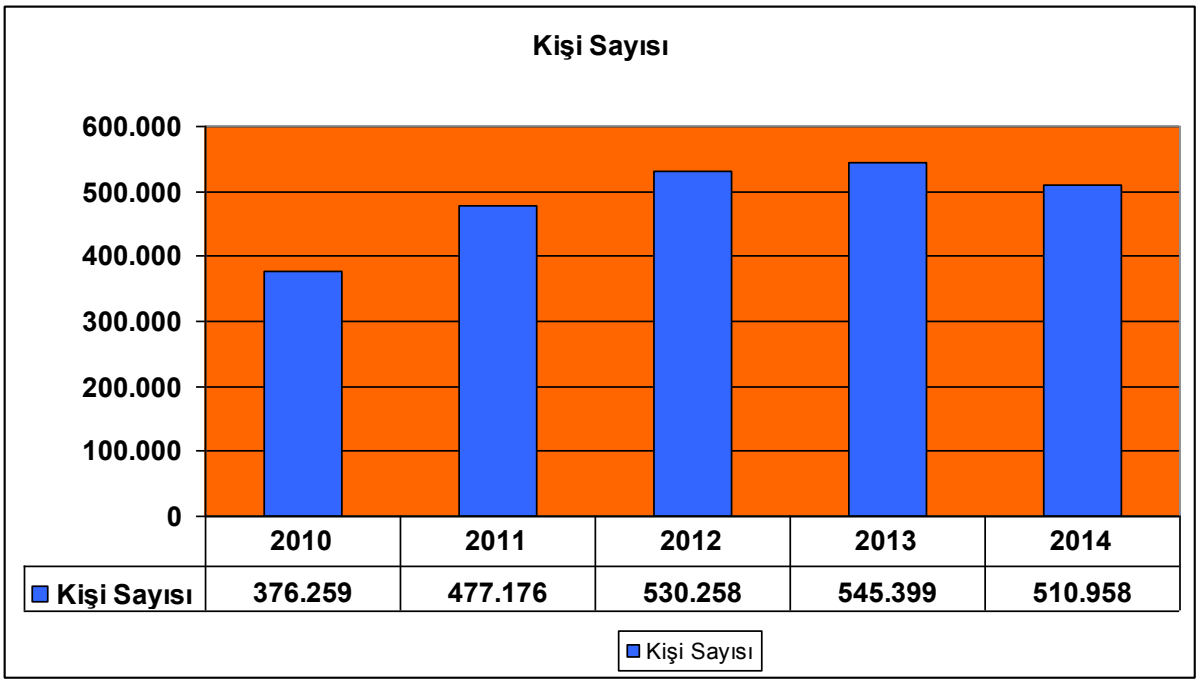
Şekil 3
Yıllara Göre Spor Tesisleri Bilgileri

	2010	2011	2012	2013	2014
Spor Tesisi	22	25	26	25	28
Spor Kompleksi	12	8	8	7	9
Branş Sayısı	22	19	24	24	25

Kaynak: İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:134

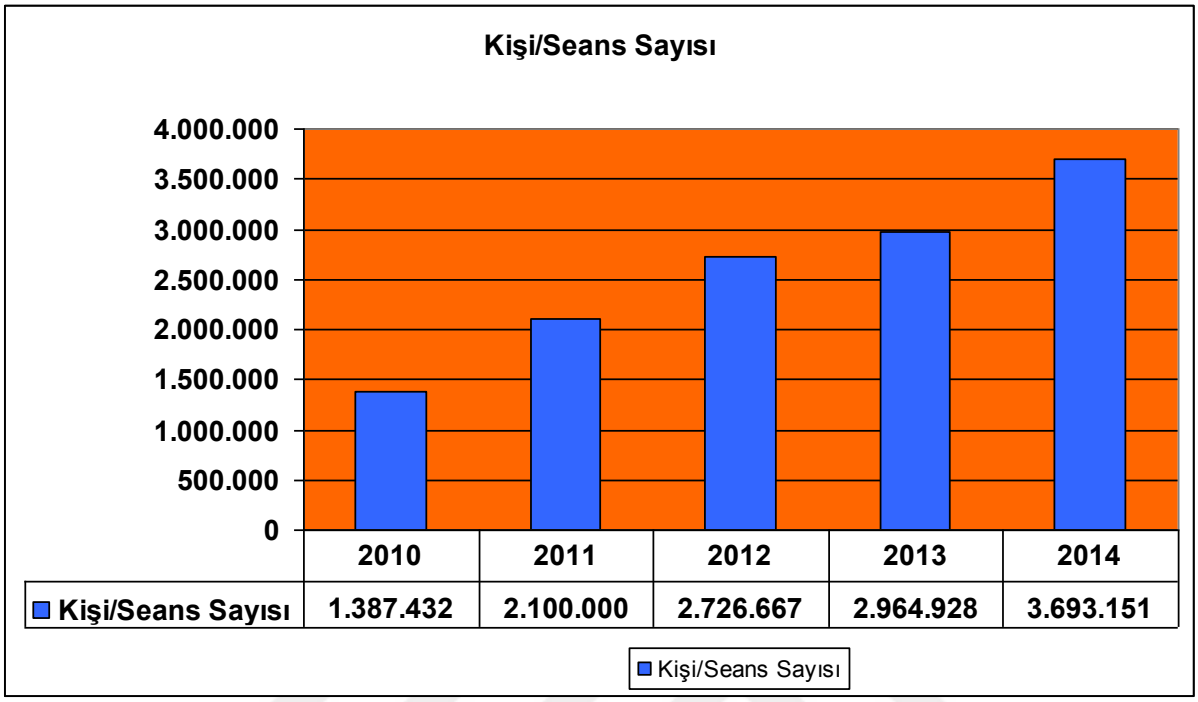
Şekil 4
Sporla Sağlıklı Nesillere Doğru Projesi Yıllara Göre Faydalanan Kişi Sayısı

	2010	2011	2012	2013	2014
Kişi Sayısı	376.259	477.176	530.258	545.399	510.958

Kaynak: İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:134

Şekil 5
Sporla Sağlıklı Nesillere Doğru Projesi Yıllara Göre Faydalanan Kişi/Seans Sayısı

Kaynak: İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:134

3.5.12. Açık Alanda Spor Faaliyetleri

İstanbullularda "Sağlıklı Yaşam İçin Spor" kültürünü oluşturmak amacıyla İstanbul'un 30 ayrı tarihi parkında ve rekreasyon alanlarında uzman eğitmenler nezaretinde çeşitli spor etkinliklerini (toplu halde kültür fizik hareketleri-yürüyüş veya koşu eğitsel oyunlar-step aerobik-basketbol ve çay, meyve suyu, su gibi çeşitli ikramlar) kapsayacak organizasyonlar yapılmaktadır (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:135).

3.5.13. Amatör Spor Kulüplerine Destek

Sporda geleceğin yeteneklerinin altyapısını oluşturan ve sağlıklı gençlerin yetişmesinde kilit bir görevi olan amatör spor kulüpleri ile okul spor kulüplerine destek amacıyla İ.B.B. tarafından ayni ve nakdi yardımlar yapılmaktadır. Bu kapsamda; 776 okulun spor malzemesi ihtiyacı karşılanmıştır. Yine 2014 yılında 39 ilçede 862 amatör spor kulübüne spor malzemesinin dağıtılması gerçekleştirilmiştir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:135).

3.5.14. Okul Spor Salonları

İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından okulların bahçelerinde 143 spor salonunu inşa edilerek hizmete sunulmuştur. Yapısı itibariyle müsait olan 118 okul spor salonunda, okul saatleri dışında ve tatil günlerinde tüm spor kulüpleri ile çevre halkının hizmetine sunulmaktadır (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:135).

3.5.15. Ulusal ve Uluslararası Spor Organizasyonları

2014 yılı içinde İ.B.B.'nin katkılarıyla 8'i ulusal, 14'ü uluslararası olmak üzere 22 spor organizasyonu gerçekleştirilmiştir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:135).

Tablo 25
2014 Yılında Gerçekleştirilen Spor Organizasyonları

Organizasyonun Adı	**Süre**	**Tarih**	**Sporcu Takım Sayısı**
Uluslararası Spor Organizasyonları			
Uluslararası Kadınlar Tenis Turnuvası-Lale Kupası	7 Gün	21-27.07.2014	150 Sporcu
Kıtalararası Bisiklet Gezisi	1 Gün	04.05.2014	1000 Sporcu 10 Ülke
Boğaziçi Yelken Yarışları-Bosphorus Cup 2014	4 Gün	05-08.06.2014	55 Yelkenli
Uluslararası İsmet IRAZ Taekwondo Turnuvası	2 Gün	21-22.06.2014	160 Sporcu 10 Ülke
Uluslararası Ritmik Jimnastik Turnuvası	2 Gün	28-29.06.2014	100 Sporcu 10 Ülke
Avrupa Açık Deniz Yüzme 3 Etap Yarışları	1 Gün	05.07.2014	100 Sporcu 10 Ülke
Uluslararası Triatlon Yarışları	1 Gün	04.08.2014	46 Sporcu 18 Ülke
Uluslararası İstanbul Açık Karate Turnuvası-Karate-1 Premier Lig	3 Gün	05-07.09.2014	552 Sporcu 57 Ülke
Akdeniz Kulüpleri Masa Tenisi	2	11-12.10.2014	26 Tk.

Turnuvası	Gün		100 Sporcu 12 Ülke
Uluslararası Cumhuriyet Kupası Güreş Turnuvası	2 Gün	24-26.10.2014	250 Sporcu 12 Ülke
İstanbul Maratonu	1 Gün	16.11.2014	25.000 118 Ülke
İstanbul Maratonu Fuarı 2014	3 Gün	13-15.11.2014	Genel Katılım
15 Yaş Altı Balkan Badminton Turnuvası Uluslararası Gençler Badminton Turnuvası	7 Gün	08-11.12.2014	120 Sporcu 8 Ülke
FIS Snowboard Dünya Kupası Big Air	2 Gün	19-20.12.2014	43 Sporcu 22 Ülke
Ulusal	**Spor**	**Organizasyonları**	
Engelliler Spor Şöleni Goalboll-Futsal-Yüzme-Basketbol-Avrupa Turnuvası	8 Ay	12.04-29.11.2014	987 Sporcu 83 Takım
Başkanlık Kupası Atletizm Yarışları	1 Gün	27.04.2014	500 Sporcu
İstanbul Yarı Maratonu	1 Gün	24.04.2014	4.000 Katılımcı
Minikler ve Büyükler Halk Oyunları Türkiye Şampiyonası	4 Gün	24-27.06.2014	2.250 Sporcu
İBB Spor Şöleni (Futbol, Voleybol ve Masa Tenisi)	43 Gün	07.05-18.06.2014	99 Takım
Çocuk Oyunları 4. Türkiye Kupası	3 Gün	16-18.06.2014	370 Sporcu 20 Takım
İstanbul Su Sporları Festivali	2 Gün	18-19.11.2014	130 Sporcu
Tenis Sporunu Yaygınlaştırma Etkinliği	9 Gün	20-28.12.2014	Genel Katılım

Kaynak: İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:135

Tablo 26
Lojistik Destek Verilen Spor Organizasyonları

Organizasyon Adı	Organizasyon Yeri	Tarih
Wushu-Kun-Fu-Sanda-Tao'lu İstanbul Şampiyonası	Bağcılar Olimpik Spor Kompleksi	09-12 Ocak 2014
Ümit, Genç ve 21 Yaş Altı Türkiye Karate Şampiyonası	İBB Hidayet Türkoğlu Spor Kompleksi	09-12 Ocak 2014
Serbest Güreş Dostluk Turnuvası	İBB Cebeci Spor Kompleksi	12 Ocak 2014
Uluslararası Bedensel Engelliler Gelişim Kampı	İBB Cebeci Spor Kompleksi	25 Ocak – 02 Şubat 2014
Engelliler Yüzme Şampiyonası ve Kurumlar Arası Masa Tenisi Turnuvası	İBB Cebeci Spor Kompleksi	24 Mart 2014
50. Cumhurbaşkanlığı Bisiklet Turu	Sultanahmet-Caddebostan	4 Mayıs 2014
İstanbul Cup 2014 Plaj Futbolu	Caddebostan Etkinlik Alanı	13-15 Haziran 2014
Uluslararası İstanbul Sutopu Kupası	Ataköy Olimpik Yüzme Havuzu	23-26 Temmuz 2014
18 Yaş Altı Sutopu Dünya Şampiyonası	Ataköy Olimpik Yüzme Havuzu	02-10 Ağustos 2014
Dünya Uçurtma Sörflü Şampiyonası	Kuruçeşme Sahili	17-23 Ağustos 2014
Extreme Sailing Yarışları	Yenikapı Sahili	11-14 Eylül 2014
Kadınlar Basketbol Dünya Şampiyonası	Abdi İpekçi Arena Fenerbahçe Arena	24 Eylül-05 Ekim 2014
Dünya Rallikros Şampiyonası	İstanbul Park Kurtköy	11-12 Ekim 2014
Ferrari Racing Days Yarışları	İstanbul Park Kurtköy	24-26 Ekim 2014
11. İstanbul Oryantiring Günleri	Belgrad Ormanı, Heybeliada, Ağva, Şile, Kapalıçarşı	29 Ekim-2 Kasım 2014
Bakırköy Ligi	Bakırköy	2014-2015
6. Sarıkamış Şehitlerini Anma Bisiklet Turu	Sultan Ahmet Meydanı Sarıkamış	20 Aralık 2014 04 Ocak 2015

Kaynak: İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:135

3.6. ENGELLİLER MÜDÜRLÜĞÜ TARAFINDAN YÜRÜTÜLEN HİZMETLER

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 1994 yılında yerel yönetimlerde bir ilki gerçekleştirerek Özürlüler Koordinasyon Merkezi'ni kurmuş ve engelli vatandaşlara bu merkez üzerinden hizmetlerini ulaştırmaya başlamıştır. Zamanla çeşitlenen faaliyetleri ve büyüyen yapısı ile İstanbul'daki bütün engelli ve ailelerine yerinde hizmet ulaştırmayı amaç edinen merkez, 2006 yılına kadar değişik adlar ve kurumsal yapılar da hizmetlerini sürdürmüştür. 2006 yılında merkez, yeni açılan şubeleri ve çeşitlenen hizmet yapısıyla İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı bünyesinde İstanbul Özürlüler Müdürlüğü (İSÖM) adıyla, bir müdürlük haline getirilmiştir. Müdürlük daha sonra, 18 Ocak 2013 tarih ve 230 sayılı İ.B.B. Meclis kararı ile Engelliler Müdürlüğü (İSEM) adını almıştır (İ.B.B. Engelliler Müdürlüğü Tanıtım Broşürü, 2014:4).

Engelliler Müdürlüğü, engelli vatandaşların; kapasitelerini geliştirmek, yaşam koşullarını iyileştirmek, bağımsızlaşmalarına destek olmak, toplumsal gelişmelerden pay almalarını sağlamak, toplumsal üretime katkıda bulunmalarını sağlamak, bakım ve korunmaya ihtiyacı olan engellilerin özel ihtiyaçlarını karşılayarak yaşam kalitelerini yükseltmek amacıyla; İdari hizmetlerin de yürütüldüğü Tophane İstanbul Engelliler Merkezi de dahil olmak üzere toplam 24 Merkez, 11 Engelli İrtibat Bürosu ve 1 Yaz Kampı binasında çeşitli hizmetler yürütmektedir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 124).

İSEM (İstanbul Engelliler Merkezi), İstanbul il sınırları içinde ikamet etmek kaydıyla, tam teşekküllü bir hastaneden % 40 veya üzeri vücut fonksiyon kaybı olduğunu bir sağlık kurulu raporuyla belgeleyen; görme, işitme-konuşma, ortopedik ve zihinsel engelliler ile ruhsal-duygusal rahatsızlığı veya süreğen hastalığı olan bütün engellilere hizmet vermektedir. Merkezde, 2014 yılı itibariyle 155.566 engelli vatandaş kayıtlıdır (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 124).

3.6.1. Tıbbi ve Sosyal Rehabilitasyon

Engellinin fonksiyonelliğini, bağımsızlığını günlük yaşam aktivitelerini yapabilmesini artırmaya ve sosyal hayata uyumunu sağlamaya yönelik hizmetlerden oluşmaktadır.

Engellinin yeterlilik ve gelişim özelliklerine göre uygun ortamlarda uzman personel eşliğinde verilmektedir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 125).

3.6.2. Bilgilendirme, Yönlendirme ve Danışmanlık

Bilgilendirme, Yönlendirme ve Danışmanlık Faaliyetleri kapsamında sunulan eğitim programlarıyla engellilerin; muhtaç değil, kendi ayakları üzerinde duran donanımlı, üretken ve toplumla sağlıklı ilişkiler kurabilen bireyler haline gelmeleri hedeflenmektedir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 125).

3.6.3. Yasal Haklar Birimi

Engelliler Müdürlüğü bünyesindeki Yasal Haklar Birimi; engelli ve ailelerini yasal haklarıyla ilgili konularda bilgilendirmektedir. Engelli ve engelli yakınlarının resmi-özel kurumlarla yaşadıkları güçlükleri ortadan kaldırmak, engellilere hizmet veren kurumlarla işbirliği yapmak ve onların engelli bireylerin haklarını en iyi şekilde kullanmalarını sağlamayı hedeflemektedir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 125).

3.6.4. Engellilere Yönelik Sporla Rehabilitasyon Hizmetleri

Engelli çocukların, fizyolojik gelişimine ve onlara başarılı olabileceklerini hissettirerek psikolojik gelişimlerine katkıda bulunmak amacıyla yürütülen hizmetlerdir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 125).

3.6.4.1. Hidroterapi

Ortopedik veya zihinsel engellilere su içinde egzersiz yaptırılarak kişilerin bedensel ve zihinsel gelişimlerine destek olunmaktadır. Avrupa ve Amerika'da Watsu adıyla bilinen engellinin psikolojik ve fizyolojik rahatsızlıklarının giderilmesi için uygulanan rehabilitasyon yöntemini Türkiye'de ilk olarak İSEM tarafından hizmete koyulmuştur (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 125).

3.6.4.2. Hipoterapi (Atla Terapi)

"Hipoterapi" adı ile bilinen at üstünde terapi yöntemi ile engelli çocukların kişisel gelişimine katkıda bulunulmak amaçlanmaktadır. Atın çok boyutlu hareketlerinden faydalanılarak, engelli çocukların duygusal, zihinsel ve fiziksel gelişimleri için destekleyici bir terapi yöntemi uygulanmaktadır (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 125).

3.6.5. Yaz Kampı

Çiroz Engelliler Yaz Kampı'nda, her yıl Mayıs-Eylül ayları arasında engellilere ve engelli ailelerine 6'şar günlük dönemler halinde eğitim, sosyal ve kültürel faaliyetler içeren kamp düzenlenmektedir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 125).

3.6.6. Engellilere Yönelik Sosyal Organizasyonlar ve Eğitim Hizmetleri

İSEM, düzenlediği sosyal etkinliklerle, engellilerin sosyal hayatın içinde yer almasını amaçlamaktadır. Bu amaçla engelliler, tiyatro, sinema, konser gibi sanatsal etkinliklere katılmakta; tarihî ve turistik mekanlara götürülmektedir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 125).

3.6.7. ESHA Projesi (Engellilerin Sosyal Hayata ya da Toplumun Engellilere Adaptasyonu Projesi)

ESHA Projesi kapsamında, ilk ve ortaöğretim öğrencilerine engellilik bilincinin kazandırılması ve engellilerin genç nesiller tarafından daha iyi anlaşılmasının sağlanması amaçlanmaktadır (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 125).

3.6.8. Küçük Adımlar Erken Projesi

0-6 yaş arası gelişimsel geriliği olan çocukların ailelerine yönelik hazırlanmış bir erken eğitim programıdır. Üniversitelerle işbirliği halinde yürütülen proje; 0-4 yaş arasında normal gelişim sürecinde edinilen becerileri kapsamakta ve ailenin eğitilerek çocuğun gelişimi sağlanmaktadır (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 125).

3.6.9. Konuşma Terapisi

İSEM bünyesinde, ağız ve dil kaslarında gelişim bozukluğu olan, konuşma güçlüğü çeken çocuklar için rehabilitasyon çalışmaları yapılmaktadır (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 126).

3.6.10. Engellilere Yönelik İşe Yerleştirme Hizmetleri

İSEM, engelli bireyleri iş hayatına hazırlayarak ve engelli bireyin iş bulmasında aracı olarak, bireyin sahip olduğu engelleri aşmasına katkı sağlamaktadır. İSEM Sosyal Servislerinde görevli sosyologlar tarafından çalışma hayatına katılmak isteyen engellilerin özgeçmiş bilgileri alınıp, çalışabilecek engellilerin çalışma hayatına katılımı için gerekli danışmanlık ve eğitim hizmetleri de yürütülmektedir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 126).

3.6.11. Tıbbi Malzeme Yardımları

Sosyal güvencesi olmayan ihtiyaç sahibi engellilere beyaz baston, tekerlekli sandalye, akülü araba, işitme cihazı, ortez/protez, hasta altı bezi gibi tıbbi malzeme yardımlar yapılmaktadır (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 126).

3.6.12. Psiko Sosyal Hizmetler

İSEM bu kapsamda, engelli ve ailesinin toplumsal hayata katılımını arttırma, yaşadıkları bireysel ve çevresel sorunlarla başa çıkma becerileri kazandırmayı amaçlamaktadır. Yaşanan ruhsal problemlerin çözümü konusunda destek sağlanarak engelli bireylerin eğitsel, mesleki, duygusal ve sosyal gelişimlerinin desteklenmesine yönelik çalışmalar yürütülmektedir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 126).

3.6.13. Engelli ve Kimsesiz Yaşlılara Yönelik Ücretsiz Ulaşım Hizmetleri

Toplu taşıma araçlarını kullanamayan engelli ve yaşlıların sosyal hayatın içerisinde daha fazla yer almalarını sağlamak amacıyla; kamu kurum ve kuruluşlarına, eğitime, alışverişe, cenazeye, gezi amaçlı yerlere, TEOG, YGS, EMSS ve Açık Öğretim Sınavlarına

ulaşımları sağlanmaktadır. Ulaşım için 2014 yılında 65 araçla hizmet verilmektedir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 126).

Tablo 27
Engellilere Yönelik Hizmetler

Açıklama	Ölçü	2010	2011	2012	2013	2014
Kayıt Altına Alınan Engelli Sayısı (*)	Kişi	91.191	100.831	112.337	121.551	155.566
Tıbbi Rehabilitasyon	Seans	6.138	8.233	11.055	7.383	2.264
Sporla Rehabilitasyon	Seans	102.696	217.509	212.270	78.232	143.825
Sosyal Organizasyonlar	Adet	418	865	778	642	575
Sosyal Organizasyona Katılanlar	Kişi	13.336	25.565	30.893	31.361	18.064
Yaz Kampından Yararlanan Engelli/Engelli Yakını Sayısı	Kişi	5.058	4.976	5.227	4.878	6.351
İstihdam Edilen	Kişi	239	213	255	193	328
Yasal Haklar Danışmanlığı	Kişi	17.660	18.223	20.616	21.250	24.745
Bilgilendirme-Yönlendirme-Danışmanlık	Kişi	181.784	276.373	309.932	267.891	290.664
Yaz Okulu Eğitimleri	Kişi	285	222	230	0 **	221
Engellilere Yönelik Verilen Eğitim Sayısı	Seans (Saat)	745.529	711.983	753.743	680.713	854.841
ESHA Projesi Yararlanan Kişi Sayısı	Kişi	28.457	38.718	41.307	45.900	48.655
Engellilere Yönelik Ulaşım Hizmeti	Kişi	53.095	104.457	110.309	104.853	148.656

Kaynak: İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:126

* Sayı Kümülatiftir.

* İdari Planlama Yapılmaması Nedeniyle 2013 Yılında 'Yaz Okulu' Hizmeti Verilememiştir.

3.6.14. Erişilebilirlik Hizmetleri EYS (Erişilebilir Yaya Sinyalleri)

Erişilebilirlik Hizmetleri kapsamında, sinyalize edilmiş olan kavşak ve yaya geçitlerinde, yayalar için maksimum yaya ulaşılabilirliğinin sağlanması amacı ile gerekli geometrik düzenleme, yatay düşey trafik işaretlemelerinin uygulanması ve sinyalizasyon sistemine entegre edilen fonksiyonel sesli uyarımlı yaya butonu ile gerçekleştirilmektedir. Çalışmalar doğrultusunda öngörülen standartların uygulanmasıyla engelli ve yaşlılar gibi hareket kısıtlılığı olan bireylerin toplum yaşantısına eşit fırsatlarda katılabilmelerinin

sağlanmasının yanı sıra, hedef kitle olarak görme engelliler alınarak tüm yayaların entegre olabildiği ve trafikte maksimum emniyetin sağlandığı yaya hareketlerinin sağlanması hedeflenmiştir. 38 tanesi 2014 yılında olmak üzere kent genelinde EYS dönüşümü gerçekleştirilen sinyalize kavşak sayısı 198 adettir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 126).

3.6.15. Yatay ve Düşey Trafik İşaretleme Çalışmaları

Yaya yürüme alanlarında maksimum güvenliğin sağlanması, engellilerin sosyal hayata katılımda önlerindeki engellerin kaldırılması amacı ile kent genelinde gerçekleştirilen yatay ve düşey trafik işaretlemeleri kapsamında, engelli park levhası, kenarı kıvrılmış standart levha, esnek refüj başı levhası, t ve s konsol aparatı ve engellilere yönelik yaya geçidi çizgisi gibi çalışmalar yürütülmektedir. 2014 yılında 86.724 m2 engellilere yönelik yaya geçidi çizgisi yapılmıştır (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 127).

Tablo 28
Engellilere Yönelik Düşey Trafik İşaretleme Sayıları (Adet)

Yapılan İşin Adı	Ölçü	2011	2012	2013	2014
Engelli Park Levhası	Adet	71	31	22	78
Kenarı Kıvrılmış Standart Levha	Adet	1.135	9.213	3.841	12.520
Plastik Kenarı Kıvrık Levha	Adet	-	-	-	1.126
Esnek Reflüjbaşı Levhası	Adet	254	727	1.515	897
T ve S Konsol Aparatı	Adet	885	2.273	1.716	1.748
TOPLAM	**Adet**	**2.345**	**12.244**	**7.094**	**16.369**

Kaynak: İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:127

3.6.16. İstanbul Geneli Engelliler İçin Yaya Üst Geçidi Proje Çalışmaları

2014 yılı içinde Metrobüs istasyonlarının engelli erişimine uygun hale getirilmesi amacıyla İ.B.B. tarafından çalışmalar yapılmıştır. Bu kapsamda;

- 2 Metrobüs yaya üst geçidi tamamen yenilenmiştir.
- 4 istasyonda yeni üst geçit yapılmıştır.
- 2 istasyonda yaya üst geçitlerinde rampa ve asansör imalatı yapılmıştır.

- 4 istasyon için de yaya üst geçitlerine ait uygulama projeleri yapılmıştır.

Ayrıca, yaya üst geçitlerinin engelli vatandaşların kullanımına uygun hale getirilmesi amacıyla, İstanbul genelinde üst geçit yenileme projeleri de yapılmaktadır (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 127).

3.6.17. Trafik Eğitimi Çalışmaları

Engelli öğrencilere yönelik eğitim alanında da eşitlik sağlamak ve sosyal hayata katılımlarını kolaylaştırmak amacı ile engelli okullarında eğitim gören öğrencilere İ.B.B. Topkapı Eğitim Parkında özel materyaller ve eğitmenler vasıtası ile trafik eğitimi verilmektedir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 127).

3.6.18. İşitme Engelli Vatandaşlara Trafik Bilgisi Hizmeti

İ.B.B. Trafik Kontrol Merkezi tarafından, işitme engelli vatandaşların da trafik bilgilendirme hizmetlerinden yararlanabilmesi için, İ.B.B. Cep Trafik mobil uygulamasının iOS ve Android versiyonlarını güncelleyerek, görüntülü görüşme hizmeti başlatılmıştır. İşitme engelli vatandaşlar, İ.B.B. Cep Trafik uygulamasının güncel versiyonunu App Store ve Google Play'den indirerek, uygulama içinden, Trafik Kontrol Merkezi çağrı operatörleri ile görüntülü görüşme başlatabilmektedirler. Görüntülü görüşme hizmeti ile işitme engelli vatandaşların da Trafik Kontrol Merkezi'nde sunulan trafik bilgilendirme hizmetlerinden istifade edebilmesi sağlanmıştır (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 127).

3.6.19. Toplu Ulaşım Araçlarının Engelli Kullanımına Uygun Hale Getirilmesi

Minibüs, Taksi dolmuşların engelli erişebilirliğe uygun hale getirilmesi çalışmaları kapsamında, araç üreticisi firmalarla toplantılar düzenlenmiş, ilgili tüm esnaf odalarına ve ulaşım otoritelerine kanunda belirtilen süre içerisinde araçların engellilere uygun hale getirilmesi için gereğinin yapılması hususu tebliğ edilmiştir. Üretici firmalar tarafından bazı hatlarda minibüslere yönelik engelli kullanımına uygun araçların teslimatı başlamış olmakla birlikte, bu araçlar Büyükçekmece-Kavaklı-Beylikdüzü, Kadıköy-Pendik, Sarıyer-Beşiktaş, Şişli Şişhane gibi hatlarda faaliyet göstermektedir. İETT ve Otobüs AŞ filosunun %100 'ünü,

toplam otobüs filosunun da %77,3'ünü engelli kullanımına uygun hale getiren Belediyemiz, %100 engelsiz ulaşım hedefiyle çalışmalarına devam etmektedir.

3.7. HAYAT BOYU ÖĞRENME MÜDÜRLÜĞÜ TARAFINDAN YÜRÜTÜLEN HİZMETLER

3.7.1. İ.B.B. Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları (İSMEK)

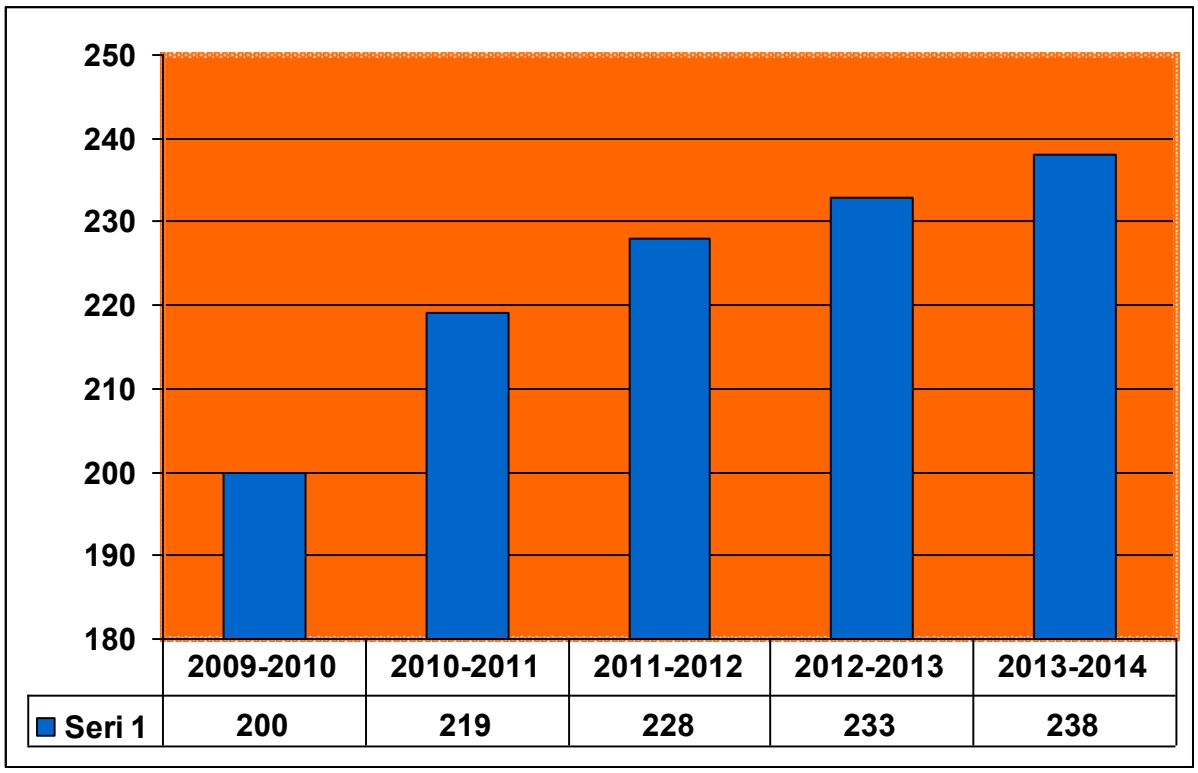
İSMEK, 1996 yılında, dönemin İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından bir sosyal doku projesi olarak faaliyetlerine başlamıştır. (www.ismek.ibb.gov.tr). İSMEK; İstanbulluların, genel eğitim ihtiyacına cevap verebilmek, mesleki ve sanatsal bilgilerini geliştirmek, onları pasif tüketici olmaktan çıkarıp aktif üretici kılmak, kültürel, kentsel ve sosyal gelişimlerine katkıda bulunmak, kent kültürü ve metropolde yaşama konusunda donanımlı hale getirmek amacıyla kurulmuş yaygın yetişkin eğitimi veren bir organizasyondur. İlk yıl 3 kurs merkezinde, 3 branşta, 141 kursiyerle başlayan eğitimler, 2014 yılı sonu itibariyle 38 İlçede 238 Kurs Merkezinde 32 ana dalda 331 branşta hizmet vermektedir. 2013-2014 Eğitim-Öğretim Döneminde başvuran kursiyer sayısı 378.751, kesin kayıtlı kursiyer sayısı ise 228.354'tür (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 128).

İSMEK'in faaliyetleri; yaygın eğitim çalışmaları, kursiyerlere ve halka yönelik seminerler, sempozyumlar, yurt içi ve yurt dışı fuarlara katılım, sergiler, geziler, yarışmalar, kursiyer ürünlerinin satışına destek olmak, kursiyerlere istihdam rehberliği, sosyal ve kültürel etkinlikler ile yayınlar şeklinde birçok alanı kapsamaktadır. Yaygın eğitim çalışmaları genel olarak Türk-İslam Sanatları, El Sanatları, Müzik Eğitimi, Dil Eğitimi, Bilgisayar Eğitimi, Mesleki ve Teknik Eğitim, Spor Eğitimi, Sosyal ve Kültürel Eğitimler alanlarında gerçekleştirilmektedir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 128).

Hedef kitle ise; ilköğretim yaşını geçmiş ve herhangi bir mesleki eğitim almamış ya da bir meslek sahibi olmuş ancak mesleğinde ilerlemek isteyenler, yeni bir sanat, beceri, hobi edinmek isteyen yetişkinler, çeşitli nedenlerle rehabilitasyona ihtiyacı olanlar, kente adaptasyon ihtiyacı olan gruplar, yeni çevre edinmek ve çevrelerini genişletmek isteyenler, aile bütçesine katkı sağlamak isteyenler ve bir işe ihtiyacı olanlar ile İstanbul'da ikamet eden 19-30 yaş arası en az ilkokul mezunu olup işsiz veya mesleği olmayan, ya da meslek

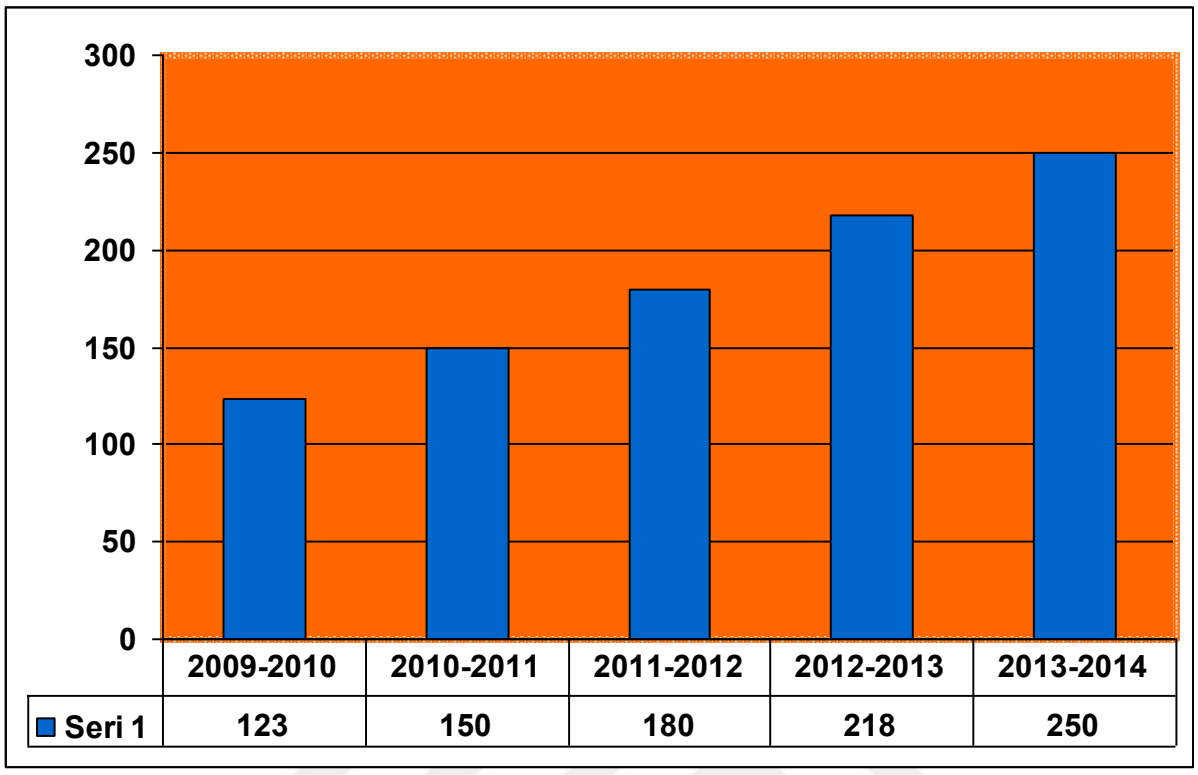
değiştirmek isteyen gençlerin mesleki ve teknik eğitimlerle bilgi ve beceri kazanmaları şeklinde sıralanabilir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 128).

Şekil 6
Yıllara Göre İSMEK' teki Kurs Merkezi Sayıları (Adet)

Kaynak: İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:128

Şekil 7
Yıllara Göre İSMEK' teki Branş Sayıları (Adet)

Kaynak: İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:128

İSMEK bünyesinde, 2013-2014 Eğitim döneminde 16 adet sergi 1 adet genel sergi, 7 adet etkinlik, 1 adet fuar, 2 adet festival düzenlenmiştir. Ayrıca İSMEK, vermiş olduğu ücretsiz sanat ve meslek eğitimi hizmetinin yanında İstanbul halkına yine ücretsiz olarak yayınlarını ulaştırmaktadır. Bu kapsamda; İSMEK Haber Bülteni 11.-12. Sayı, İSMEK El Sanatları Dergisi 17.-18. Sayı, İSMEK El Sanatları Albümü 2014, İSMEK Branş Rehberi 2014-2015, İSMEK' in Ustaları Sergi Katalogları hazırlanmıştır (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 129).

İSMEK' te eğitim alarak eser ortaya koyan kursiyerlerin ürünlerini değerlendirebilmek, etkin bir satış ve pazarlama yapısı oluşturabilmek amacıyla satış ve pazarlama birimi kurulmuştur. Satış ve pazarlama departmanı, kursiyerlere yeni satış merkezleri ile pazarlama kanalları açarak onların maddi kazanımlarının artmasına yardımcı olmaya çalışmaktadır. İSMEK' in kursiyerlerine ücretsiz olarak sunduğu satış imkanı kapsamında Şişhane Satış Merkezi, Süleymaniye Satış Merkezi ve katılım sağlanan sergi ve fuarlar bulunmaktadır (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 129).

İSMEK tarafından kursiyerlere sunulan bir başka hizmet ise, ‘İstihdam Rehberliği’ dir. Bu kapsamda; en az bir eğitim-öğretim yılı eğitimini tamamlamış ve sertifika almaya hak kazanmış İSMEK kursiyerleri ile iş yeri sahipleri bir araya getirilerek 2014 yılında 101 kursiyere istihdam sağlanmıştır. 1996-2014 yılları arasında İSMEK istihdam rehberliği ve uzmanlık merkezleri aracılığı ile İSMEK kurslarına katılan kursiyerlere iş imkanları sağlanmaktadır. İstihdam rehberliği aracılığı ile 1.604, kendi imkanı ile 2.275 olmak üzere toplamda 3.879 kursiyer İSMEK sayesinde iş sahibi olmuştur (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 129).

Tablo 29
Dezavantajlı Gruplara Yönelik Mesleki Eğitimlere Katılan Kursiyer Sayısı (Adet)

Eğitim Türü	Eğitim Yeri/Dönemi	201020 11	2011 2012	2012 2013	2013 2014	2014 2015
Mahkumlara Yönelik Eğitimler	• Bakırköy Kadın ve Çocuk Ceza İnfaz Kurumu • Esenler Metris Cezaevi • Kartal Cezaevi • Maltepe Çocuk Tutukevi • Silivri Cezaevi • Ümraniye Cezaevi • Üsküdar Paşakapısı Tutukevi	705	1.162	1.096	1.010	801
Engellilere Yönelik Eğitimler	• Fatih Engelliler Merkezi • Ümraniye Engelliler Merkezi • Arnavutköy Engelliler Merkezi • Engelliler Müdürlüğü • Beyoğlu Engelliler Merkezi • Atakent Engelliler Merkezi	574	753	1.261.	903	784
Psikiyatrik Sorunu Olanlara Yönelik Eğitimler	• Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi • Şişli Şizofreni Gönüllüleri Derneği • Bağcılar Eğt.Arş.Has. Bağcılar Toplum ve Ruh Sağlığı Merkezi	1.450	557	1.615	1.556	1.315
Huzurevlerine Yönelik Eğitimler	• Ataşehir Darülaceze	120	120	254	168	143

Kaynak: İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:129

3.8. SOSYAL HİZMETLER MÜDÜRLÜĞÜ TARAFINDAN YÜRÜTÜLEN HİZMETLER

3.8.1. Kadın Koordinasyon Merkezi (KKM)

Türkiye'nin yakın tarihi derinden etkileyen 1999 Marmara Depremi'nden sonra örgütlü bir şekilde çalışmaya başlayan Kadın Koordinasyon Merkezi (KKM) 2005 yılından itibaren faaliyetlerini, İ.B.B. Sosyal Hizmetler Müdürlüğü bünyesinden sürdürmektedir. İstanbul genelinde dezavantajlı ailelerin ihtiyaçlarına çözüm üretmeye çalışan merkez, kadın ve çocuk özelinde gerçekleştirdiği sosyal kültürel çalışmalar ile de sosyal hayatta var olma mücadelesi veren kadınlara destek olmaktadır. 2007 yılında faaliyete başlayan Eğitim ve İstihdam Atölyesi'nde ise, kadınlara yönelik seminer ve meslek edindirme kursları düzenlenmektedir. Kadınlara özel gerçekleştirilen eğitim ve seminer programları ile bilinçlendirme çalışmalarının yanı sıra kadınların meslek edinmelerine de katkıda bulunulmaktadır (www.ibbkkm.org).

Tablo 30
Kadın Koordinasyon Merkezi 2013-2014 Dönemi Sosyal Etkinlikler Katılımcı Sayıları

Etkinlik Adı	2013-2014 Yılı Katılımcı Sayısı	Yeri
Ailenin Problem Çözme Becerisini Kazandırma Semineri	330	K.K.M.
Çocukları İstismardan Korumak Semineri	45	K.K.M.
Bel Sağlığı ve Korunma Semineri	9	K.K.M.
Akut İşbirliği İle Arama Kurtarma Derneği Deprem Semineri	45	K.K.M.
Enerji Tasarrufu Semineri	8	K.K.M.
Sigaranın Sağlığa Zararları Semineri	12	K.K.M.
Kasnakta Boncuk İşleme Kursu	56	K.K.M.
Yapay Çiçek Kursu	55	K.K.M.
K.K.M. Umut Çiçekleri Sizinle Açsın Sergisi	1.250	İ.B.B. Florya Sosyal Tesisler Hidiv Kasrı
Evlilik Dünyası Fuarı	58.000	Lütfi Kırdar Kongre ve Serg, Sarayı İstanbul Kongre Merkezi

Kaynak: İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:130

Kadın Koordinasyon Merkezi'nin etkin olduğu bir diğer alan ise, ihtiyaç sahibi ailelere yapmış oldukları yardımlardır. İhtiyaç sahibi aileler merkeze; 0212 444 00 93 no' lu danışma hattı üzerinden, bizzat başvurarak, muhtarlıklar, çeşitli Sivil Toplum Kuruluşları ya da sosyal inceleme ekipleri tarafından durumlarının merkeze iletilmesi suretiyle başvurabilmektedirler. Yapılan başvurular, kurulan gezici ekip sistemi ile, İstanbul'un tüm bölgelerinde sürekli görev yapan, uzman sosyal inceleme ekiplerince bizzat yerinde aile ziyaretleri ile tespit edilmektedir. Sosyal inceleme çalışmaları, kuruma başvuruda bulunan tüm ailelerin evlerinde ziyaret edilerek durumlarının ayrıntılı olarak taşınabilir bilgisayarlar ile sisteme kayıt edilmesine dayanmaktadır. "Sosyal yardım projesi" adı ile oluşturulan program sayesinde tespiti yapılan ailelerin bütün bilgileri sistemde kayıt altına alınmaktadır. Özellikle bireylerin T.C. Kimlik No' ları ile sisteme kayıt edilmiş olması, tekrarlı kayıtları ve suistimal edilecek açıkları devre dışı bırakmaktadır (www.ibbkkm.org).

Yapılmış olan sosyal inceleme çalışması neticesinde ailenin yardım edilmeye uygun kriterlerde olması durumunda, uzman sosyal inceleme ekiplerince tespit edilen ailelere, İ.B.B.'nin Sosyal İşler ve Yardım Esasları Yönetmenliği hükümlerine göre faaliyet gösteren Değerlendirme Kurulu Kararı doğrultusunda yardım kararı verilmektedir. Yardım kararı verilmiş olan aileler belirli periyotlarla yine sosyal inceleme ekipleri tarafından ziyaret edilip o anki ihtiyaçları ve durumları tespit edilmektedir. Merkezin yaptığı yardımlar bir defaya mahsus olmayıp, ailelerin durumlarına göre, yıl bazında belirli periyotlarla tekrarlanmaktadır (www.ibbkkm.org).

İ.B.B. Kadın Koordinasyon Merkezi tarafından aşağıdaki yardımlar yapılmaktadır;

Sosyal Yardım; 2006 yılına kadar ailelerin gıda ihtiyaçlarını karşılamak amacı ile, merkez tarafından temel gıda ürünlerini içeren gıda kolisi yardımı yapılmaktadır. 2006 yılından itibaren ise gıda kolilerinin yerini, ailelerin kendi belirledikleri ihtiyaçlar doğrultusunda alışveriş yapmalarına imkân sağlayan ve anlaşmalı marketlerde geçen "Alışveriş Kupon"ları almıştır. Üzerlerinde ailelere ait T.C. Kimlik Numarası bilgisi bulunan alışveriş kuponlarının başkaları tarafından kullanılmaları ve suiistimal edilmeleri önlenmiştir (www.ibbkkm.org).

2014 yılından itibaren ise "İstanbul Kart" projesi kapsamında, ihtiyaç sahibi ailelere, aynı özelliklere sahip Sosyal Yardım Kartı dağıtımı gerçekleştirilmiştir. Birçok açıdan avantaj

sağlayan İstanbul Kart projesi ile yardım sistemi bir adım öteye taşınmıştır. Bir yandan merkezin çalışma sisteminde özellikle zaman açısından tasarruf sağlarken diğer yandan, kart sistemine belirlenen periyotlarda otomatik yüklenen kontör ile vatandaşa kullanım kolaylığı sağlanmaktadır. Ayrıca kart üzerinde bulunan T.C. Kimlik No bilgisi sayesinde güvenli bir sistem oluşturulmaktadır (www.ibbkkm.org).

Sağlık Yardımı; sosyal inceleme ekiplerince yerinde tespit raporu sonucu sağlık yardımına ihtiyaç duyanlara; Merkez tarafından muayene imkanı sağlanmakta, ilaç ve medikal yardımları yapılmakta ve danışmanlık hizmeti sunularak kişiler hastanelere yönlendirilmektedir. Ayrıca Büyükşehir Evde Bakım Ünitesi ve diğer ilgili birimlerle iş birliğine gidilmektedir. Kimsesiz hastalar ile Merkezin personelleri bire bir ilgilenmekte ve hastane işlemlerini takip etmektedirler (www.ibbkkm.org).

Giysi, Eşya ve Mefruşat Yardımı; hayırsever vatandaşlar tarafından bağış yapılan ikinci el eşya ve giysi yardımları kısa süre içerisinde adreslerinden teslim alınarak, merkezin bünyesinde bulunan atölyelerde gerekli işlemlerden geçirildikten sonra, ihtiyaç sahiplerine ulaştırılmaktadır. Ayrıca merkez evlenecek olan çiftler için gelinlik ve damatlık yardımı da yapmaktadır (www.ibbkkm.org).

Nakit Yardımı; nakit yardımına ihtiyaç duyduğu tespit edilen kişiler, merkez tarafından ihtiyaç önceliği sırasına göre gerekli evraklarıyla Büyükşehir Belediyesi Yardım Sandığı'na yönlendirilmektedir (www.ibbkkm.org).

Psikolojik Destek; sosyal inceleme çalışması neticesinde psikolojik desteğe ihtiyaç duyduğu tespit edilen vatandaşlara kurum psikoloğu tarafından danışmanlık hizmeti verilmektedir (www.ibbkkm.org).

Şiddet Mağduru Kadınlara Destek; İstanbul Büyükşehir Belediyesi ile Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu arasında 21.01.2011 tarihinde imzalanan işbirliği protokolü çerçevesinde İstanbul'un en büyük Kadın Konuk Evi'ni hizmete açılmıştır. K.K.M. bünyesinde, şiddet mağduru olan ya da sığınma evinden ayrılıp yeni bir yaşam kurmak için merkeze başvuran kadınlara ihtiyaçları doğrultusunda destekte bulunulmaktadır (www.ibbkkm.org).

3.8.2. Sosyal Yardımlar

İstanbul'da ikamet eden, sosyal güvencesi veya yeşil kartı olmayan, mağduriyetlerini muhtarlıklardan aldıkları fakirlik belgesi ile belgeleyen vatandaşlara, şahsen yapılan başvurular sonrasında, sosyal çalışmacıların yerinde yaptığı inceleme sonucu Değerlendirme Kurulu tarafından uygun bulunan gerekli yardımlar yapılmaktadır.

Tablo 31
Yıllara Göre Sosyal Yardımlar

	Yardım Türü	Ölçü	2010	2011	2012	2013	2014	TOPLAM
NAKDİ YARDIM	Nakdi Yardım Hizmeti	Sayı	55.132	56.543	75.156	99.172	133.554	**468.217**
	Nakdi Yardım Alan Kişi (Aile)	Sayı	41.148	41.093	49.701	65.216	90.269	**325.769**
	Nakdi Yardım Bedeli	TL	14.140.405	14.955.520	25.123.420	32.887.135	43.287.089	**142.355.644**
AYNİ YARDIM	Dağıtılan Sosyal Yardım Kuponu *	Sayı	731.070	1.180.421	1.583.148	1.994.515	-	**6.236.185**
	Dağıtılan Sosyal Yardım Kuponu Aile *	Sayı	102.966	114.242	101.487	85.596	-	**544.033**
	Dağıtılan Sosyal Yardım Kuponlar *	TL	18.276.750	29.510.525	39.578.700	49.862.875	-	**155.904.625**
	Sosyal Yardım İstanbul Kart Kullanan Aile **	Sayı	-	-	-	-	70.527	**70.527**
	Sosyal Yardım Kart Kullanım Tutarı **	TL	-	-	-	-	40.243.508	**40.243.508**
	Tıbbi Yardım Alan Kişi	Sayı	180	65	141	738	1.086	**2.411**
	Toplam Tıbbi Yardım Bedeli	TL	61.395	15.130	13.155	33.275	42.090.60	**217.471**
	Eşya ve Giyim Yardımı Alan Aile	Sayı	1.099	1.240	1.719	13.257	3.470	**23.006**

Kaynak: İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:130

***** Sosyal Yardım Kuponu 2014'te sona ermiştir. ****** 2014 yılında İstanbul Kart Kullanımına başlanmıştır.

Tablo 32
Yıllara Göre Eğitim Yardımları

Eğitim Yardımları	2010	2011	2012	2013	2014	TOPLAM
Şehit Çocuğu Yetim-Öksüz-Engelli Öğrenci Yardımı (Öğrenci)	-	49.160	55.350	60.000	64.000	217.010
Şehit Çocuğu Yetim-Öksüz-Engelli Öğrenci Yardımı (TL)	-	9.832.000	11.070.000	12.000.000	12.800.000	42.352.000

Kaynak: İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:130

3.9. HALKLA İLİŞKİLER MÜDÜRLÜĞÜ TARAFINDAN YÜRÜTÜLEN HİZMETLER

3.9.1. Beyaz Gezi

Beyaz Gezi projesi kapsamında uzman rehberler eşliğinde İ.B.B.'nin hizmetlerinin tanıtımları yerinde yapılmaktadır. İ.B.B.'nin yatırımlarının yanı sıra Panorama 1453 ve Miniatürk Açık Hava Müzesi de gezi programına dahil edilmektedir. Üniversite öğrencilerine, yurtdışından gelen yabancı öğrencilere, belirli günlerde özel gruplara, gönüllü itfaiyecilere, S.T.K.'lara, dış heyet vb. gruplara yönelik geziler düzenlenmektedir. Ayrıca gelen talepler doğrultusunda Çanakkale gezi programları da yapılmaktadır. Beyaz Gezi kapsamında 35.000 kişiye yapılan anket sonucunda İ.B.B.'den genel memnuniyet oranı % 98.3 çıkmıştır (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 56).

Tablo 33
Beyaz Gezi Verileri

Beyaz Gezi Faaliyeti	2010	2011	2012	2013	2014 *
Grup Sayısı	160	327	1.090	839	2.177
Kişi Sayısı	6.108	13.295	33.880	31.689	81.266

Kaynak: İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:56

*****2014 yılı Beyaz Gezi faaliyetleri ve personel sayısı, vatandaştan gelen talepler doğrultusunda artmıştır.

3.9.2. Taziye ve İtfaiye Aramaları

Taziye ve İtfaiye Aramaları Projesi kapsamında, İstanbul ili sınırları içerisinde vefat edenlerin yakınları ile birlikte yangın felaketi yaşamış vatandaşlar aranılıp İ.B.B. Başkanı Kadir TOPBAŞ' ın başsağlığı dilekleri iletilerek varsa başvuruları alınmaktadır (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 140).

Tablo 34
Taziye ve İtfaiye Aramaları Verileri

Faaliyet	2010	2011	2012	2013	2014
Beyaz Taziye Aranılan Kişi Sayısı	34.578	22.074	34.357	48.461	58.857
Beyaz Taziye Ulaşılan Kişi Sayısı	17.233	18.942	23.576	39.008	48.911
Beyaz İtfaiye Aranılan Kişi Sayısı	-	4.651	4.266	4.664	3.857
Beyaz İtfaiye Ulaşılan Kişi Sayısı	-	1.022	2.528	3.164	2.477

Kaynak: İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:140

3.9.3. Beyaz Karanfil

Beyaz Karanfil moral ziyaretleriyle; hastanelerde yatan hastalara, huzur evlerinde kalan huzur evi sakinlerine, Çocuk Esirgeme Kurumu ve kreşlerde kalan çocuklara; İ.B.B. Beyaz Karanfil Görevlileri tarafından moral ziyaretleri yapılmakta olup, onların sorunları ve talepleri alınarak paylaşılmaktadır.

Tablo 35
Beyaz Karanfil Moral Ziyaretleri

	2010		2011		2012		2013		2014	
Kurum	**Ziyaret Edilen Kurum Sayısı**	**Ziyaret Edilen Kişi Sayısı**	**Ziyaret Edilen Kurum Sayısı**	**Ziyaret Edilen Kişi Sayısı**	**Ziyaret Edilen Kurum Sayısı**	**Ziyaret Edilen Kişi Sayısı**	**Ziyaret Edilen Kurum Sayısı**	**Ziyaret Edilen Kişi Sayısı**	**Ziyaret Edilen Kurum Sayısı**	**Ziyaret Edilen Kişi Sayısı**
Hastane	16	900	79	4.777	117	17.247	153	48.442	197	101.886
Huzurevi	16	1.025	49	3.199	3	350	7	620	9	960
Kreş	45	2.979	58	3.989	2	110	2	82	1	90
Toplam	**77**	**4.904**	**186**	**11.965**	**122**	**17.707**	**162**	**49.144**	**207**	**102.936**

Kaynak: İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:142

3.10. SAĞLIK VE HIFZISSIHHA MÜDÜRLÜĞÜ TARAFINDAN YÜRÜTÜLEN HİZMETLER

3.10.1. Ayaktan Teşhis ve Tedavi Hizmetleri

Ayaktan Teşhis ve Tedavi Hizmetleri; İ.B.B. bünyesindeki Şehzadebaşı Tıp Merkezi, Tozkoparan Tıp Merkezi, Darülaceze Tıp Merkezi ve Kurum Tabiplikleri aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Tıp Merkezlerinde uzman hekimler tarafından kurum çalışanlarına ve S.G.K. 'lı hastalara hizmet verilmektedir.

Tablo 36
Ayaktan Teşhis ve Tedavi Hizmetleri

	Merkezde Hizmet Verilen Hasta Sayısı (Kişi)					Merkezde Görevli Doktor Sayısı (Kişi)					Merkezde Görevli Hemşire Sayısı (Kişi				
Merkezin Adı	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**
Şehzadebaşı Tıp Merkezi	43.962	68.504	81.396	84.585	92.244	15	19	20	20	20	9	10	10	12	13
Darülaceze Tıp Merkezi	70.084	79.351	101.750	101.167	95.952	17	15	16	17	17	7	13	7	13	11
Tozkoparan Tıp Merkezi	22.767	30.102	43.306	45.077	45.209	7	6	7	7	7	4	9	5	12	11
Kurum Tabiplikleri	19.724	12.110	11.660	11.972	5.339	7	7	8	8	9	2	2	2	2	2
TOPLAM	**156.537**	**190.067**	**238.112**	**242.801**	**238.744**	**46**	**47**	**51**	**52**	**53**	**22**	**34**	**24**	**39**	**37**

Kaynak: İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:144

3.10.2. Kadın ve Aile Sağlığı Hizmetleri

Kadın, erkek ve çocuklarda olabilecek sağlık problemlerinin genellikle eğitim, erken tanı ve tedaviyle önlenebilir hastalıklar olması, koruyucu sağlık ve sağlık taraması hizmeti veren merkezlerin yaygın olarak bulunmaması, aileye eğitim verildiği takdirde, genel sağlık kapasitesinin iyileştirileceği gerekçesiyle; İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından farkındalık oluşturma ve erken tanı amaçlı Kadın ve Aile Sağlığı Hizmetleri yürütülmektedir. İ.B.B. tarafından verilen bu hizmetler; Sağlık Tarama Merkezleri, Psikolojik Danışmanlık Merkezleri, Aile Danışmanlık Eğitim Merkezleri ve Saha Hizmetleri olarak sürdürülmektedir.

Bu hizmetler şunlardır;

- Beden ve ruh sağlığı farkındalığı oluşturma eğitimleri,
- Meme kanseri taraması,
- Rahim ağzı kanseri taraması,

- Kolon kanseri taraması,
- Yetişkinler ve çocuklar için psikolojik danışmanlık hizmeti,
- Sigarayı bıraktırma danışmanlığı,
- Ailelerin sağlıklı ve mutlu yaşam sürmeleri için, koruyucu- önleyici, eğitici-geliştirici programlar,

Kadın ve Aile Sağlığı Hizmetleri kapsamında, ALO 153 numaralı Çağrı Merkezi üzerinden randevu alma sistemi ile ücretsiz hizmet verilmektedir. 2014 yılında; 21 Kadın ve Aile Sağlığı Merkezi, 17 Psikolojik Danışmanlık Merkezi, 3 Görüntüleme Merkezi ile 3 Aile Danışmanlık ve Eğitim Merkezinde İ.B.B. tarafından toplam 238 personelle Kadın ve Aile Sağlığını Koruma Hizmeti gerçekleştirilmiştir.

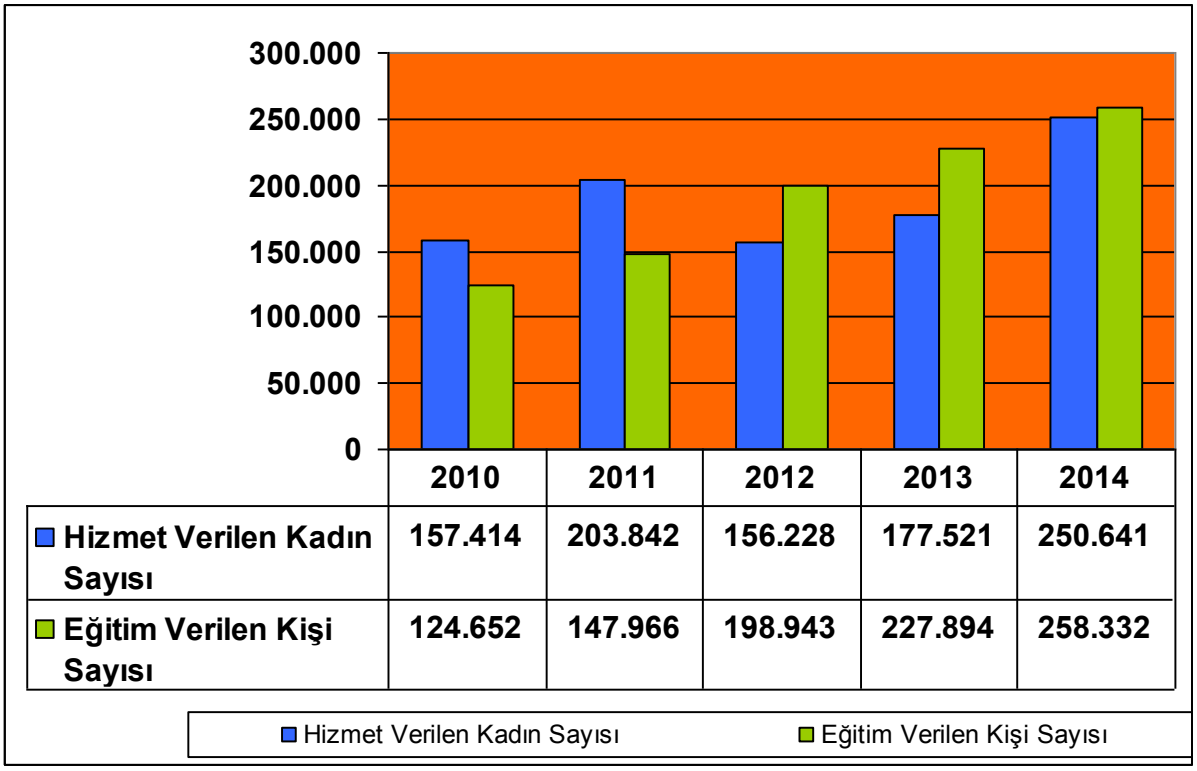
Tablo 37
Kadın ve Aile Sağlığı Hizmetleri

	Ölçü	2010	2011	2012	2013	2014
Kadın ve Aile Sağlığı Merkez Sayısı	Adet	33	34	34	22	21
Görüntüleme Merkezi Sayısı	Adet	5	3	3	3	3
Psikolojik Danışmanlık Merkez Sayısı	Adet	-	10	12	17	17
Aile Danışmanlık ve Eğitim Merkezi Sayısı	Adet	-	-	-	2	3
Hizmet Verilen Kadın Sayısı	Kişi	157.414	203.842	156.228	177.521	250.641
Rahim Ağzı Kanseri Taraması	Smear, Adet	119.230	99.875	90.895	70.550	42.328
Meme Kanseri Taraması	Adet	165.808	126.360	38.329*	34.592	30.512
Mamografi	Adet	62.702	40.466	39.152	34.592	30.512
Meme Ultrasonu	Adet	17.884	-	-	-	-
Kemik Erimesi Risk Taraması	Adet	131.366	147.290	109.806	77.586**	-
Kemik Yoğunluğu Ölçümü-DEXA	Adet	35.653	-	-	-	-
Kardiyovasküler Risk Taraması	Adet	16.693	14.665	68.062	-	-
Psikolojik Danışmanlık-Aile Görüşme	Adet	38.149	89.542	73.468	82.710	89.933
Kolon Kanseri Taraması	Adet	-	31.574	29.024	19.424***	15.220
Eğitim	Kişi	124.652	147.966	198.943	227.894	258.332
Sigarayı Bıraktırma Danışmanlığı Hizmeti	Seans	2.698	20.647	7.929	18.672	9.949
Tespit Hizmeti	Hane	-	-	-	24.719	72.270

Kaynak: İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:145

***** Meme Kanseri Taraması 2012 yılına kadar Kendi Kendine Meme Muayenesi yapılan kadın sayısı iken, 2012 yılı itibariyle ulusal kanser tarama standartlarına uygun olarak Mamografi Çekimi Tamamlanmış Kişi sayısını ifade eder. Dolayısıyla Mamografi başlığı Meme Kanseri Taraması başlığının altında ifade edilmektedir.
****** Kadın ve Aile Sağlığı Merkezlerinde 2014 yılı itibariyle Kemik Erimesi Risk Taraması hizmeti sonlandırılmıştır. ******* Kolon Kanseri Taraması 2013 yılına kadar verilen kit sayısı iken, 2013 yılı itibariyle değerlendirilen kit sayısıdır.

Şekil 8
Kadın ve Aile Sağlığı Hizmetleri

Kaynak: İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:145

Tablo 38
Mevcut Sağlık Merkezleri

Kadın ve Aile Sağlığı Merkezleri	Görüntüleme Merkezleri
1. Avcılar Kadın ve Aile Sağlığı Merkezi	1. Bayrampaşa Görüntüleme Merkezi
2. Bağcılar Kadın ve Aile Sağlığı Merkezi	2. Şirinevler Görüntüleme Merkezi
3. B.Evler Kadın ve Aile Sağlığı Merkezi	3. Üsküdar Görüntüleme Merkezi
4. Başakşehir Kadın ve Aile Sağlığı Merkezi	**Psikolojik Danışma Merkezleri**
5. B.Paşa Kadın ve Aile Sağlığı Merkezi	1. Avcılar Psikolojik Danışma Merkezi
6. Beşiktaş Kadın ve Aile Sağlığı Merkezi	2. Kadıköy Psikolojik Danışma Merkezi
7. Esenler Kadın ve Aile Sağlığı Merkezi	3. Bahçelievler Psikolojik Danışma Merkezi
8. Esenyurt Kadın ve Aile Sağlığı Merkezi	4. Güngören Psikolojik Danışma Merkezi
9. G.O.Paşa Kadın ve Aile Sağlığı Merkezi	5. Beyoğlu Psikolojik Danışma Merkezi
10. Güngören Kadın ve Aile Sağlığı Merkezi	6. Çekmeköy Psikolojik Danışma Merkezi
11. Kadıköy Kadın ve Aile Sağlığı Merkezi	7. Esenler Psikolojik Danışma Merkezi
12. Kağıthane Kadın ve Aile Sağlığı Merkezi	8. Esenyurt Psikolojik Danışma Merkezi
13. Kartal Kadın ve Aile Sağlığı Merkezi	9. Eyüp Psikolojik Danışma Merkezi
14.K.Çekmece Kadın ve Aile Sağlığı Mrk.	10. Fatih Psikolojik Danışma Merkezi
15. Maltepe Kadın ve Aile Sağlığı Merkezi	11. Gaziosmanpaşa Psikolojik Danışma Mrk.
16. Pendik Kadın ve Aile Sağlığı Merkezi	12. Kartal Psikolojik Danışma Merkezi
17. Sancaktepe Kadın ve Aile Sağlığı Mrk.	13. Küçükçekmece Psikolojik Danışma Mrk.
18. Sultanbeyli Kadın ve Aile Sağlığı Mrk.	14. Sultanbeyli Psikolojik Danışma Merkezi
19. Sultangazi Kadın ve Aile Sağlığı Merkezi	15. Şişli Mecidiyeköy Psikolojik Danş.Merk.
20. Ümraniye Kadın ve Aile Sağlığı Merkezi	16. Ümraniye Psikolojik Danışma Merkezi
21. Üsküdar Kadın ve Aile Sağlığı Merkezi	17. Üsküdar Psikolojik Danışma Merkezi

İstanbul Aile Danışmanlık ve Eğitim Merkezleri
1. Sancaktepe Aile Danışmanlık ve Eğitim Merkezi
2. Kartal Aile Danışmanlık ve Eğitim Merkezi
3. Güngören Aile Danışmanlık ve Eğitim Merkezi

Kaynak: İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:145

3.10.3. Evde Sağlık Hizmetleri

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Evde Sağlık Hizmetleri ile İstanbul'da yaşayan, sosyal yönden dezavantajlı; hasta, bakıma muhtaç, engelli ve yaşlı insanlara ulaşılmasını hedeflemektedir. Evde temel sağlık hizmetinin verilmesi; sosyal koşullarının düzeltilmesi ve böylece toplumun bedensel, zihinsel ve sosyal sağlığının korunması amaçlanmıştır. Bunların yanı sıra kişinin hastalığı hakkında bilinçlendirilmesi, sağlığının daha iyi hale getirilmesi ya da belirli bir düzeyde tutulması, ev ortamında sağlık ve sosyal yönden destek olunması, hasta ve yakınlarının hastalıkları hakkında eğitimli hale getirilmesi, sağlık hizmetinin hastanın evine kadar götürülmesiyle hastanelerde meydana gelebilecek yığılmaların önlenmesi hedeflenmektedir. Yine bu hedefler doğrultusunda, hastanede yatış sürelerinin azaltılması, bu suretle tedavi maliyetlerinin düşürülmesi ve ülke ekonomisine katkıda bulunulması da amaçlanmaktadır.

Hizmet aşamaları şu şekildedir:

- Hasta bildirimi
- Sağlık ve Sosyal Ön Değerlendirme
- Evde Doktor Muayenesi
- Evde Hemşirelik Bakımı
- Evde Fizyoterapi Bakımı
- Evde Kişisel Bakım
- Evde Psikolojik Danışmanlık Hizmeti
- Hasta Nakil Hizmeti
- Evde Refakat Hizmeti
- Hastanede Refakat Hizmeti
- Hane / Kişisel temizlik

2014 yılında Evde Sağlık Hizmeti İ.B.B. tarafından, 3 Evde Sağlık Ünitesinde toplam 169 personelle gerçekleştirilmiştir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 146).

Tablo 39
Evde Sağlık Hizmetleri

Hizmet Türü	Ölçü	2010	2011	2012	2013	2014
Hizmet Verilen Kişi Sayısı	Kişi	5.297	6.346	7.734	8.793	8.479
Başvuru	Adet	9.011	10.700	12.181	14.976	15.795
Sosyal Ön Değerlendirme	Adet	8.428	10.503	11.898	16.095	16.715
Doktor Ziyareti	Adet	15.858	7.814	14.382	10.433	12.797
Evde Verilen Bakım Hizmeti (Bakım+FTR)*	Adet	74.568	63.726	83.502	86.150	103.258
Hemşirelik Hizmeti (Bakım+Takip)*	Adet	58.103	57.616	65.683	70.368	85.713
Fizik Tedavi Ziyareti	Adet	19.812	11.714	17.819	15.782	17.545
Psikolojik Danışmanlık	Adet	3.946	4.031	4.702	4.160	4.489
Hastanede Tedavi	Adet	1.260	** 423	** 1	0	0
Hane/Kişisel Temizlik	Adet	866	1.449	2.196	2.581	3.232

Kaynak: İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:146

* Evde verilen Bakım Hizmeti, fizik tedavi ve hemşire bakım hizmetlerinin toplanmasıyla oluşan bir parametre olup fizik tedavi hizmeti ayrıca başka satırda da bulunmaktadır.
** Genel Sağlık Sigortasının uygulamaya konulmasının ardından talep sayıları, buna bağlı olarak da 2011-2012 yılı hastane tedavi sayıları düşmüştür.

3.11. DİĞER BİRİMLER TARAFINDAN YÜRÜTÜLEN HİZMETLER

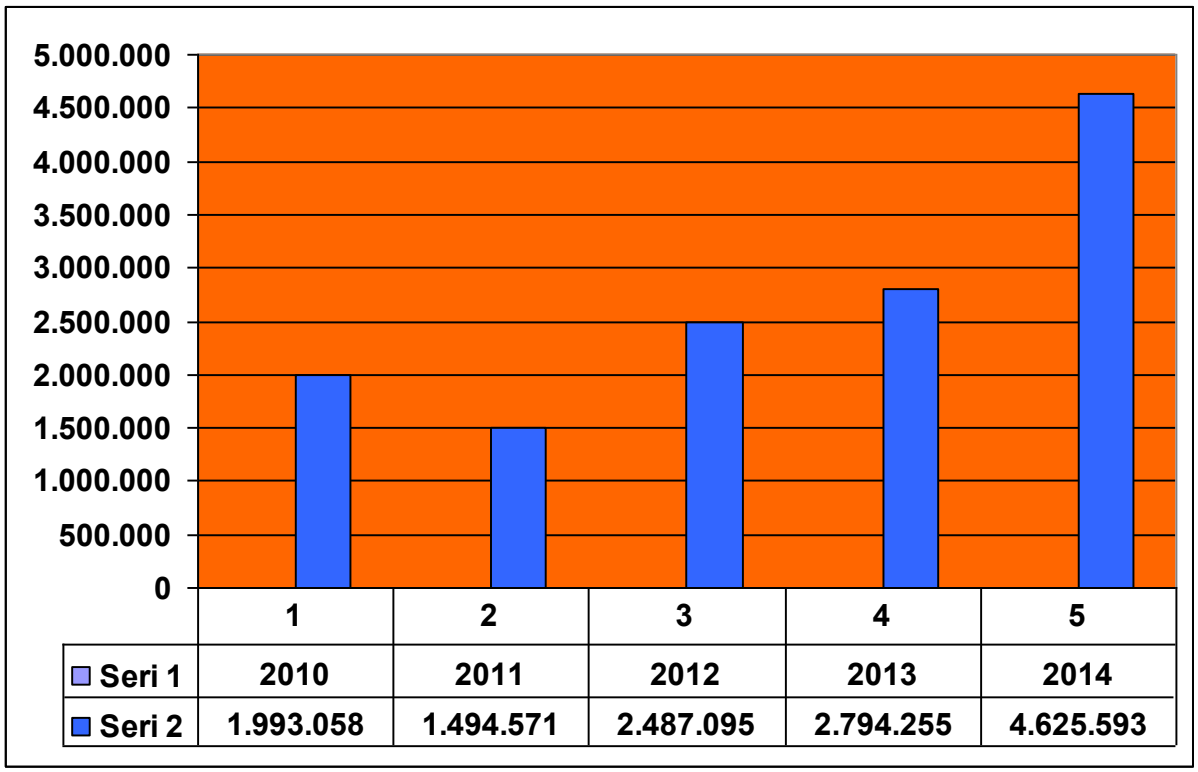
3.11.1. Mobil Büfeler

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, sahillerde halka hizmet vermek ve talep halinde organizasyon, etkinlik ve olağanüstü durumlarda ihtiyacı karşılamak için 7 adet mobil büfe ile İstanbul halkına hizmet etmektedir. Mobil Araçların vermiş olduğu önemli hizmetlerden bazıları; hastane acil servislerinde hastalara ve hasta yakınlarına sıcak ikramlarda bulunmak, tören ve organizasyonlarda görev alan görevlilerin yemek ihtiyacını karşılamak, afet ve olağanüstü durumlarda bölgede bulunan halka ve görevlilere sıcak ikramlarda bulunmak vb. şeklinde sıralanabilir. İstanbul'da tüm devlet hastanelerinin ACİL bölümlerinde İ.B.B. tarafından ücretsiz mobil büfe hizmetleri yapılmaktadır (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 139).

3.11.2. Aşevi Araçları

İ.B.B. Lojistik Destek Merkezinin dev mutfağında pişen sıcak yemekler, aşevi araçlarıyla ihtiyacı olan ailelere ulaştırılmaktadır. Tüm İstanbul'u dolaşan aşevi araçları, günde yaklaşık olarak 12.500 kişiye sıcak yemek imkânı sağlamaktadır (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 139).

Şekil 9
Aşevi Hizmetlerinden Faydalanan Kişi Sayısı (Adet)

Kaynak: İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:140

3.11.3. Cenaze Hizmetleri

İstanbul gibi metropollerde mezarlık alanlarına duyulan ihtiyaç sürekli artmakta olup, mevcut mezarlıkların kapasitesinin arttırılması ve yeni mezarlık alanları oluşturulması gerekmektedir. İ.B.B. bu doğrultuda ihtiyacın karşılanmasına yönelik bir takım faaliyetler yürütmektedir. 2014 yılında köy mezarlıklarının İ.B.B.'ye geçmesiyle birlikte belediye

bünyesindeki mezarlık sayısı, Avrupa Yakasında 255, Anadolu Yakasında ise, 238 olmak üzere toplamda 493 adet olmuştur (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 137).

Yine söz konusu çalışmalar kapsamında İstanbul Büyükşehir Belediyesince, mezarlıklarda temizlik, yeşil alan bakım ve onarımı, defne açılan yeni mezarlık alanlarının definden önce defin yerleri, yol düzenlemeleri, gerekli peyzaj ve ağaçlandırma çalışmaları yapılmaktadır. Çalışmaların bir diğer yönü olan mezarlıkların güvenliğinin sağlanması amacıyla, 47'si motorize olmak üzere toplam 550 özel güvenlik personeliyle İ.B.B. mezarlıklarda hizmet vermektedir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 137).

Tablo 40
Mezarlık Sayısı ve Mezarlık Alanları

	Avrupa Yakası		**Anadolu Yakası**		**Toplam**	
Açıklama	**Müslüman**	**Ekaliyet**	**Müslüman**	**Ekaliyet**	**Müslüman**	**Ekaliyet**
Mezarlık Sayısı (Adet)	255 *	38	238 ***	16	493	54
Mezarlık Alanı (Hektar)	708 **	22	522 ***	72	1.230	94

Kaynak: İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:136

* Avrupa Yakasında 80 adet Köy Mezarlığının katılımı ile mezarlık sayısı 255 olmuştur.
** 80 adet köy mezarlığından 864 dönüm + Anıt Mezardan 14 dönüm + Bolluca, Celaliye, Ortaköy, Alipaşa, Gülbahçe, Gülvadi Mezarlıklarında 70 dönüm artış ile 949 dönüm (yaklaşık 95 ha) alan Avrupa Yakasında artış olmuştur.
*** Anadolu Yakası 145 adet köy mezarlığının katılımı ile mezarlık sayısı 238 adet olmuştur.
**** 145 adet köy mezarlığından 1.338 dönüm + Ihlamurkuyu, Anadolu Kavağı, Yenidoğan mezarlıklarındaki imalatlardan 68 dönüm alan katılmasıyla yaklaşık 1407 dönüm (140 ha) alan Anadolu Yakasında artış olmuştur.

İ.B.B. ve Sağlık Bakanlığı arasında yapılan 'Ölüm Belgesi Entegrasyonu' çalışması ile doktor Ölüm Belgesini sisteme girdiği an İ.B.B.'nin Cenaze Hizmetleri Sistemine (OBS Sistemine) online düşmektedir. Daha sonra İ.B.B. Birimlerince; cenaze sahibi bizzat aranarak cenaze bulunduğu yerden alınmaktadır. Gasilhanede yıkanarak kefenlenmesi, mezarlığa götürülerek defin işleminin gerçekleştirilmesi gibi tüm cenaze hizmetleri İ.B.B. tarafından ücretsiz olarak yerine getirilmektedir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 137).

İstanbul ili genelinde günde ortalama 185 adet cenaze için defin hizmeti verilmektedir. Ancak İstanbul'un aldığı sürekli göç ve hızlı nüfus artışı nedeniyle bu sayı her gün biraz daha artmaktadır. Bu artış sebebiyle ekstra mezarlık alanına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu durum

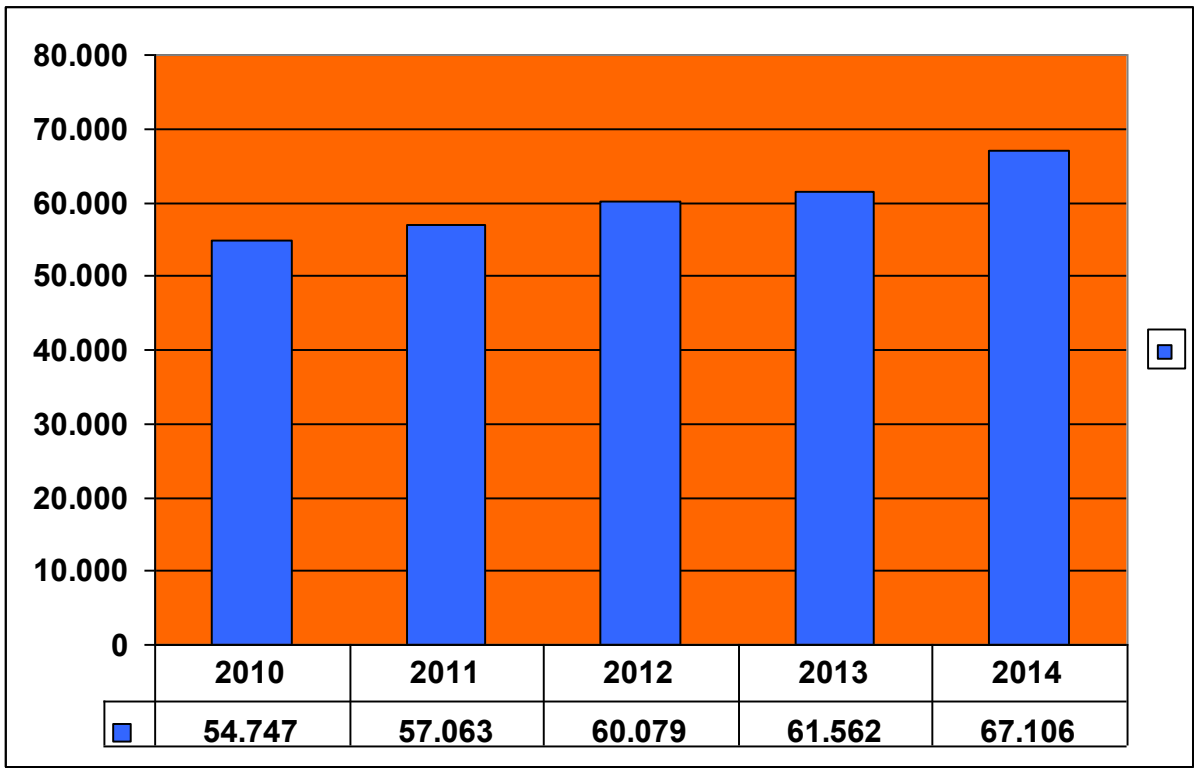
mezarlık alanı temininde ciddi sıkıntılar oluşturmaktadır. Bu sıkıntıların çözümüne yönelik, İ.B.B. tarafından şehirlerarası nakil imkanları arttırılmıştır. 2014 yılında soğutma sistemine sahip 49 araçlık filo ile şehirlerarası cenaze nakillerine hız verilmiş ve bu sayede 18.318 adet cenaze il dışına, 308 adet cenaze ise uluslar arası nakledilmiş olup, dolayısıyla bu cenazelerin defin edilmesi için ihtiyaç duyulan yaklaşık 111.756 metrekarelik alan tasarruf edilmiştir. Şehirlerarası nakil hizmetinde cenazeler, cenaze sahibinin talebi doğrultusunda 45 kişilik otobüslerle aileler ile birlikte memleketlerine ücretsiz bir şekilde nakil hizmeti yapılmaktadır (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 138).

Tablo 41
Yıllara Göre Defnedilen ve Nakledilen Cenaze Sayıları (Kişi)

	2010		**2011**		**2012**		**2013**		**2014**	
Açıklama	**Sayı**	**%**	**Sayı**	**%**	**Sayı**	**%**	**Sayı**	**%**	**Sayı**	**%**
Defnedilen Cenaze Sayısı	42.364	77,38	42.776	74,96	44.716	74,43	44.903	72,94	48.480	72,24
Şehirlerarası Cenaze Nakli	12.383	22,62	14.287	25,04	15.363	25,57	16.434	26,7	18.318	27,29
Uluslararası Cenaze Nakli	-	-	-	-	-	-	225	0,36	308	0,47
TOPLAM	**54.747**	**100**	**57.063**	**100**	**60.079**	**100**	**61.562**	**100**	**67.106**	**100**

Kaynak: İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:138

Şekil 10
Cenaze Defin Verileri (Kişi)

Kaynak: İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:138

3.11.4. Evsiz Vatandaşlara Kış Yardımı

Afet Koordinasyon Merkezinin (AKOM) ağır kış şartlarına dair alarm vermesi durumunda sokakta yaşayan insanların soğuk hava şartlarında dışarıda kalmamaları ve donarak ölümlerin engellenmesi amacıyla evsizlere kış yardımı yapılmaktadır. Güvenlik kuvvetlerinin yardımı ve 112'ye yapılan ihbarlar sonucu toplanarak spor salonuna getirilen evsiz vatandaşlar sağlık kontrolünden geçirilerek donma riski ortadan kalkıncaya kadar giyecek, yiyecek, temizlik ve konaklama hizmetleri verilerek bakım altına alınmaktadır (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 140).

Bakım süreci boyunca, evsizlere, belediyenin ve diğer sosyal hizmet kurumlarının verebileceği sürekli bakım hizmetleri hakkında bilgi verilerek şartları uygun olanlar farklı

sosyal hizmet kurumlarına yerleştirilmekte; evlerine yahut memleketlerine dönmek isteyen kişilere ise gerekli yardımlar yapılmaktadır (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 140).

İstanbul Büyükşehir Belediyesince, Dünyada ve Türkiye genelinde 2014 yılında yaşanan afet ve olağanüstü durumlardan dolayı; Ermenek Soma Maden Faciasına, Gökçeada Sel Felaketine, Bosna Hersek Sel Felaketine ve iç savaştan dolayı kaçarak Şanlıurfa Akçakale ve Adıyaman'a gelen ve burada ikamet eden Suriyeli mültecilere yardım edilmiştir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 140).

3.11.5. Yoksul Sevk (Tersine Göç) Hizmeti

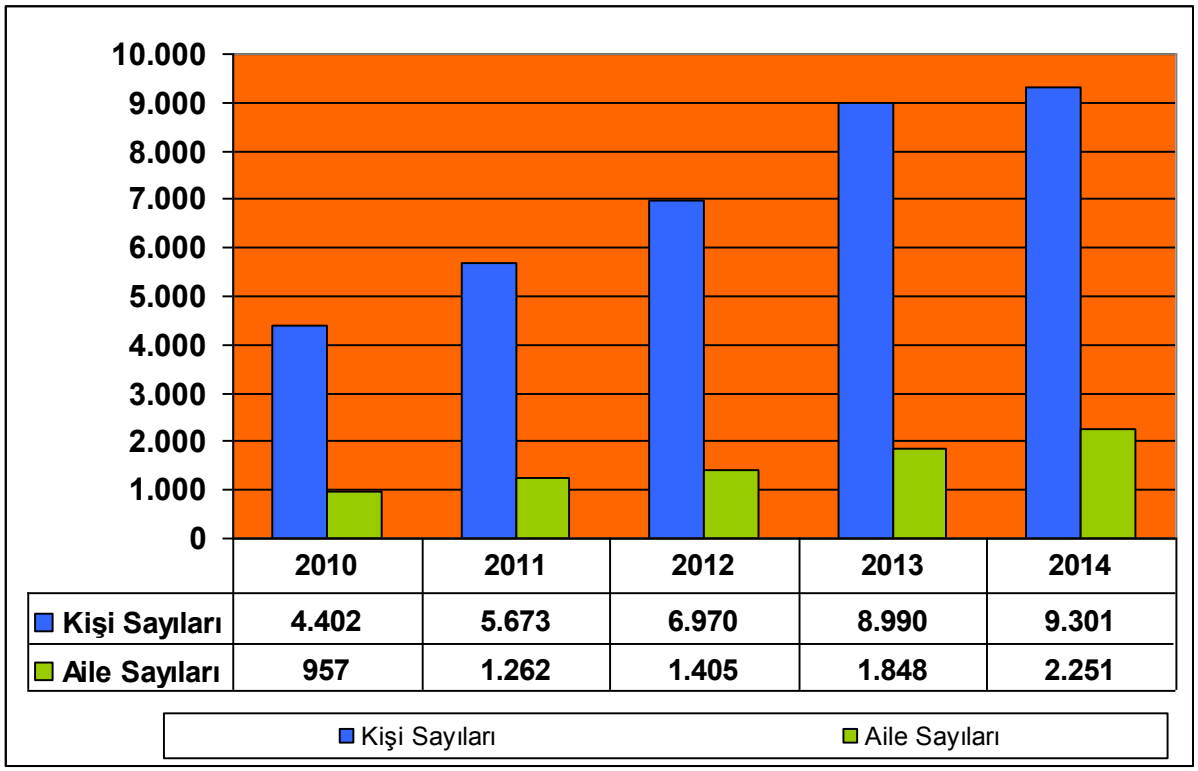
İstanbul'a çeşitli nedenlerle gelen, ekonomik ve sosyal olarak şehirde tutunamayan ve memleketine gidebilecek kadar maddi imkânı bulunmayan ancak, imkân sunulduğu zaman dönmeyi arzu eden ailelerin geri dönüşleri İ.B.B. Zabıta Daire Başkanlığı tarafından sağlanmaktadır. Ayrıca; asker, öğrenci ve İstanbul'a iş bulma, tedavi olma, vb. nedenlerle gelmiş bulunan ancak, kalacak yeri ve memleketine dönecek maddi imkânı kalmayan vatandaşlar da otobüs bileti temin edilmek sureti ile memleketlerine geri dönmeleri sağlanmaktadır (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 130).

Tablo 42
Yoksul Sevki Çalışmaları

Açıklama	2010	2011	2012	2012	2014	Toplam
Gönderilen (Aile)	957	1.262	1.405	1.848	2.251	**7.723**
Gönderilen (Kişi)	4.402	5.673	6.970	8.990	9.301	**35.336**
Göç İçin Harcanan Miktar (TL)	1.177.020	1.799.749	2.299.498	3.198.998	4.001.711	**12.476.976**

Kaynak: İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:131

Şekil 11
Yoksul Sevki Çalışmalarında Gönderilen Aile ve Kişi Sayıları

	2010	2011	2012	2013	2014
Kişi Sayıları	4.402	5.673	6.970	8.990	9.301
Aile Sayıları	957	1.262	1.405	1.848	2.251

Kaynak: İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:131

3.11.6. Gecekondu Islah ve Tasfiye Çalışmaları

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, izinsiz yapılan işgalleri kentsel dönüşüm ve kentsel yenileme perspektifi çerçevesinde değerlendirmektedir. Bu perspektifle yürütülen projelerle, sadece barınma alanları değil, rekreasyon alanları, okullar, alış-veriş merkezleri gibi çok yönlü işlevsel alanlar üretilmektedir. Gecekonduların ıslahına yönelik çalışmalardan elde edilen gelir, sosyal konut yapılmak üzere parsel devri, tasfiye ve sosyal konut yapımında kullanılmaktadır (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 138).

Tablo 43
Yıllara Göre Gecekondu Dönüşüm Çalışmalarında Yıkılan Gecekondu Sayıları ve Tahsis Edilen Sosyal Konut Adetleri

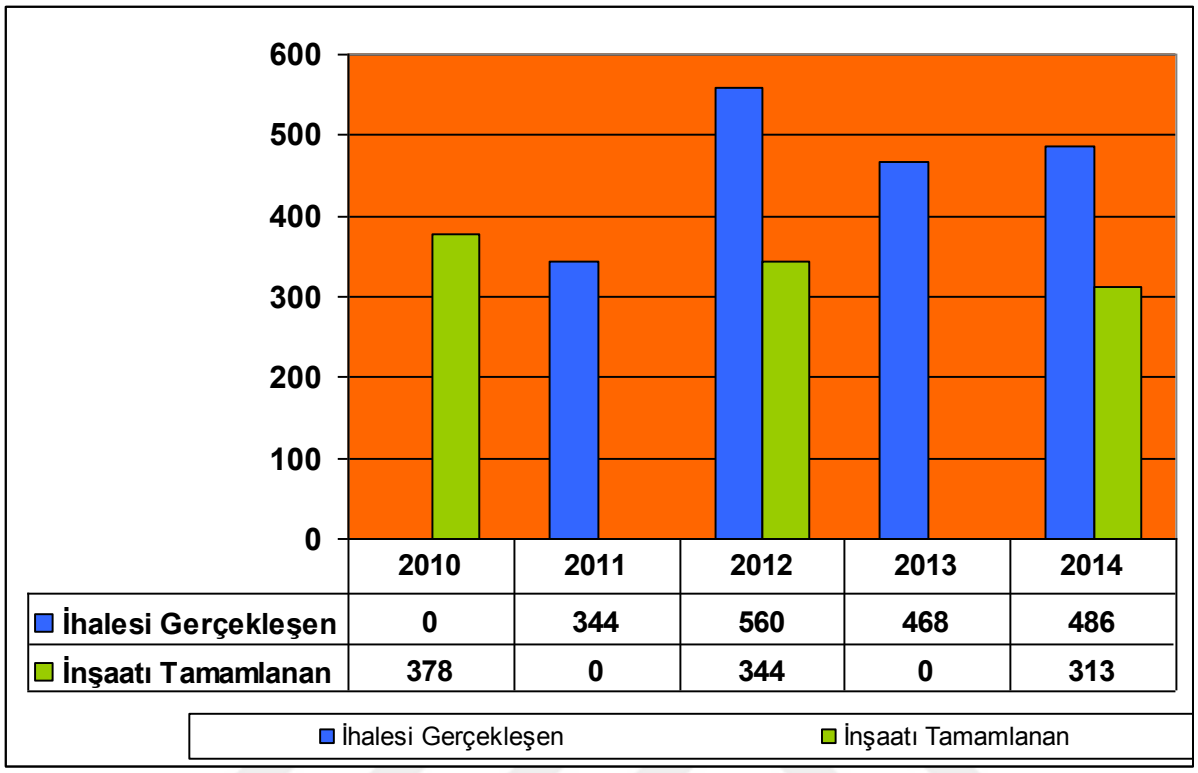
Açıklama	2010	2011	2012	2013	2014	Toplam
Gerçekleşen Proje Adedi	20	20	19	31	24	**114**
Yıkılan Gecekondu Bina Adedi	287	131	170	168	110	**866**
Tasfiye Nedeniyle Tahsis Yapılan Sosyal Konut Adedi	233	114	143	126	79	**695**
Ödenen Enkaz Bedeli (TL)	8.231.089	5.206.240	5.276.486	5.937.085	5.903.393	**30.554.293**

Kaynak: İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:138

3.11.7. Yeni Sosyal Konut Üretimi

Gecekondu önleme bölgelerinde bulunan alanlarla İ.B.B. mülkiyetinde ve tasarrufunda bulunan arazilerde gecekondulaşmayı önlemek amacıyla sosyal konut çalışmaları yapılmaktadır. 2010-2014 yılları arasında 1.858 adet sosyal konut ihalesi gerçekleştirilmiş olup, bunlardan 1.035 adet sosyal konut inşaatı tamamlamıştır. 2014 yılında ihalesi gerçekleşen Pendik, Bahçelievler ve Çatalca İlçelerinde yer alan 486 adet konutun, 2014 yılında yapımına başlanmıştır. 313 adet Sosyal Konut 2014 yılında tamamlanmıştır (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 139).

Şekil 12
2010 – 2014 Yılları Arası İnşa Edilen Sosyal Konut Verileri

	2010	2011	2012	2013	2014
İhalesi Gerçekleşen	0	344	560	468	486
İnşaatı Tamamlanan	378	0	344	0	313

Kaynak: İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:139

3.11.8. İlköğretim Öğrencilerine Yönelik Ücretsiz Hayvan Sevgisi Bakım ve Sağlığı Eğitimi

İ.B.B. tarafından, İlköğretim Öğrencilerine Yönelik Hayvan Sevgisi, Bakımı ve Sağlığı Eğitimleri verilmektedir. 5199 Sayılı Hayvanları Koruma Kanunu ve Yönetmeliği gereği de; Ev ve Süs Hayvanları Satan (Pet-Shop) İşyeri Çalışanları Eğitimi (2014 yılı içerisinde 403 kişiye eğitim verilmiştir) ve Yerel Hayvan Koruma Görevlisi Eğitimi verilmektedir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 148).

3.11.9. Ücretsiz İlk Yardım Eğitimleri

İstanbul'da olabilecek her türlü afete hazırlık ve ilk yardım bilincini geliştirmek amacıyla İ.B.B. tarafından İstanbul halkına ücretsiz olarak ilk yardım eğitimleri verilmektedir. Bu bağlamda sivil toplum kuruluşlarına, kamu kurumlarına, okullara, işyerlerine, eğitim

kurumlarına, meslek odalarına ve gönüllülere ücretsiz olarak ilk yardım eğitimleri düzenlenmektedir. Eğitimler İ.B.B.'ye ait Edirnekapı'daki 6 derslikli İlk Yardım Eğitim Merkezi'nde, 11 kişilik uzman kadroyla sürdürülmektedir. 2014 yılında 4.519 kişiye ilk yardım eğitimi ve 15.099 kişiye İlk yardım ve halk sağlığı semineri verilmiştir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 148).

Tablo 44
Yıllara Göre Verilen İlk Yardım Eğitimleri ve Halk Sağlığı Seminerleri

Eğitimin Adı	2010	2011	2012	2013	2014
İlk Yardım Eğitimi Verilen Kişi Sayısı	4.212	4.835	5.051	5.365	4.620
İlk Yardım ve Halk Sağlığı Semineri Verilen Kişi Sayısı	4.741	3.691	4.714	6.646	15.099

Kaynak: İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:148

3.11.10. Kütüphane Hizmetleri

İ.B.B.'ye ait 20 kütüphane İstanbul Halkına ücretsiz olarak hizmet sunmaktadır. Bu kütüphanelerden 2014 yılında 997.742 okuyucu faydalanmıştır. 2014 yılında 3 yeni kütüphane (Muhsin Ertuğrul Tiyatro Kütüphanesi, Nasrettin Hoca Çocuk Kütüphanesi, Fatma Aliye Kütüphanesi) açılmıştır. Cilt ve onarım atölyesi, arşivi, dijital arşiv bölümü, konferans ve sergi salonları, fotokopi ve CD çekim servisiyle sürekli bir gelişme içerisinde olan kitaplıklar çeşitli kültür etkinlikleriyle de ilgi çekmektedir. Kitaplarla ilgili çok yönlü sorgulamaya imkân veren bir veri tabanı oluşturulmuştur. Tüm kütüphanelerdeki yayınların indeks bilgilerine www.ibb.gov.tr adresinden elektronik ortamda ulaşılabilmektedir. Ayrıca 10.000'in üzerinde fotoğraf ve kartpostal bu adres üzerinden görüntülenebilmektedir. Kütüphanelere üye olmak kaydıyla ödünç kitap verme hizmeti de verilmektedir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 177).

Tablo 45
Kütüphaneler ve Kitaplar (Adet)

No	Kütüphane Adı	Kitap Sayısı
1	Atatürk Kitaplığı (Merkez Kütüphane)	296.608
2	Esenler Kütüphanesi	16.353
3	Eyüp Sultan Kütüphanesi	19.472
4	Kadın Eserleri Kütüphanesi	11.893
5	Güngören Osman Nuri ERGİN Kütüphanesi	15.704
6	Ümraniye A. Süheyl ÜNVER Kütüphanesi	30.111
7	Tuzla İdris GÜLLÜCE Kütüphanesi	32.324
8	Kartal Muallim Cevdet Kütüphanesi	17.492
9	Ümraniye Nail BAYRAKTAR Kütüphanesi	20.412
10	Kartal Prof. Dr. Halil İNALCIK Kütüphanesi	19.199
11	Sesli Kütüphane (Eyüp Hüsrevpaşa Tekkesi)	4.142 (Sesli Kitap)
12	Sefaköy Metin AND Kütüphanesi	11.248
13	Alibeyköy Erdem BAYAZIT Kütüphanesi	8.920
14	Fatih Ahmet KABAKLI Kütüphanesi	27.941
15	Beykoz Osman AKFIRAT Kütüphanesi	15.043
16	Başakşehir Rasim ÖZDENÖREN Kütüphanesi	15.150
17	Okmeydanı Okçular Tekkesi Kütüphanesi	2.751
18	Bağcılar Nasrettin Hoca Çocuk Kütüphanesi *	5.180
19	Çekmeköy Fatma Aliye Kütüphanesi *	17.508
20	Fatih Muhsin ERTUĞRUL Tiyatro Kütüphanesi *	4.364
21	Sultangazi Hacı Bektaş-ı Veli Kütüphanesi **	28.015
	TOPLAM	**619.910**

Kaynak: İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:177

* 2014 Yılında Yeni Açılan Kütüphaneler

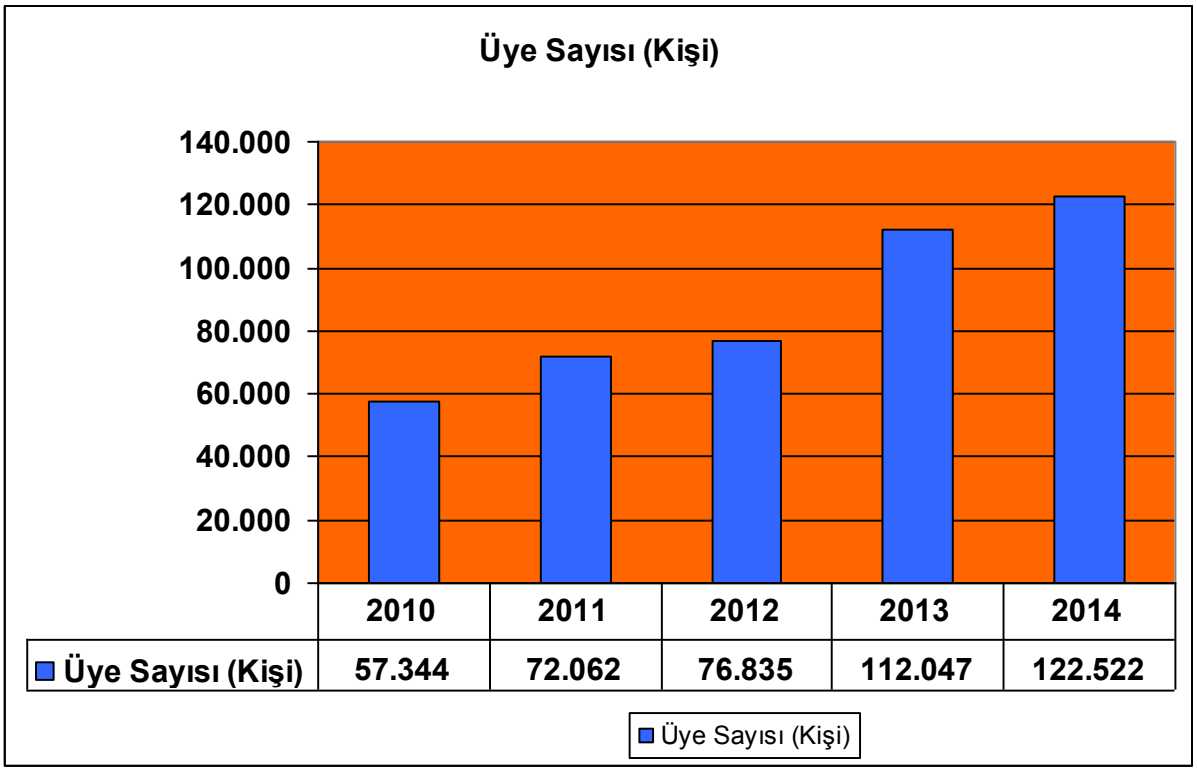
** 2015 Mart Ayında Açılan Kütüphane

Tablo 46
Okuyucu ve Ödünç Yayın İstatistiği (Adet)

Açıklama	Ölçü	2010	2011	2012	2013	2014
Yararlanan Okuyucu Sayısı	Kişi	548.487	611.051	721.346	817.463	997.742
Ödünç Verilen Kitap Sayısı	Adet	192.889	228.263	230.191	231.166	192.799
Kütüphane Üye Sayısı	Kişi	57.344	72.062	76.835	112.047	122.522

Kaynak: İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:178

Şekil 13
Kütüphane Üye Sayısı (Kişi)

Kaynak: İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu:178

3.11.11. Gönüllü Kitap Seslendirme Çalışmaları

Kitaplar, okumayı seven gönüllü vatandaşlar tarafından okunarak görme engelli kişiler için sesli kitap haline dönüştürülmektedir. 2014 yılında seslendirilen toplam sesli kitap sayısı 4.142 adettir. Yıllık sesli kitap hizmetinden yararlanan ortalama okuyucu sayısı ise 2.500 kişidir. Ayrıca Braille baskı yöntemiyle de kitap ve doküman baskısı yapılmaktadır. Görme Engelliler kütüphanesinin yaklaşık 6.000 üyesi bulunmaktadır. Üyeler, www.ibb.gov.tr

internet sitesinden sesli kütüphane linkine girip sesli kitapları bilgisayarlarına indirebilmektedirler (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 178).

3.11.12. Her Okula Kitap Kampanyası

İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından düzenlenen "Her Okula Kitap Kampanyası" ile Türkiye'nin dört bir yanından, talepte bulunan kurumun niteliğine uygun yayınlar gönderilmektedir. İ.B.B. uhdesinde yürütülen sosyal sorumluluk projesi "Her Okula Bir Kütüphane Kampanyası" ile 2014 yılı Aralık sonuna kadar 10.980 kitap, ihtiyacı olan okul kütüphanelerine gönderilmiştir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 178).

3.11.13. Şehir Tiyatroları Müdürlüğü Çocuk Eğitim Birimi Hizmetleri

Her yıl geleneksel olarak düzenlenen ve 23–30 Nisan 2014 tarihleri arasında gerçekleşen 30. Çocuk Şenliği'nde, toplamda 33'ün üzerinde gösterim, 6'nın üzerinde atölye çalışması ve çeşitli performanslar, sergiler ücretsiz olarak yaklaşık 12.000 çocuk izleyicinin katılımıyla gerçekleşmiştir. Çocuklara tiyatro sanatını tanıtmak ve sevdirmek amacıyla, İ.B.B. bünyesinde yer alan Çocuk Eğitim Birimi tarafından 9-11 yaş grubundaki çocuklara Kağıthane ve Ümraniye sahnelerinde oyunculuk, dans, dramaturgi, tasarım, diksiyon ve sosyal beceri dersleri ücretsiz olarak verilmektedir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 177).

Ayrıca yine her yıl geleneksel olarak düzenlenen ve 20-31 Mayıs 2014 tarihleri arasında gerçekleşen 30. Genç Günler Etkinliklerinde de yaklaşık 11.000 seyircinin katılımıyla toplam 52 etkinlik ücretsiz olarak gerçekleştirilmiştir (İ.B.B. 2014 Faaliyet Raporu: 177).

3.11.14. İstanbul Büyükşehir Belediyesine Bağlı Genel Müdürlük, Daire Başkanlığı, Müdürlük ve İştirakler Tarafından Yürütülen Engellilere Yönelik Hizmetler

3.11.14.1. İstanbul Elektrik Tramvay ve Tünel İşletmeleri Genel Müdürlüğü (İ.E.T.T.)

14 ocak 2012 tarih ve 28173 (mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan **"Özürlülük Ölçütü, Sınıflandırılması ve Özürlülere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmelik"** hükümleri doğrultusunda düzenlenmiş % 40 ve üstü oranda

“Engelliler İçin Sağlık Kurulu Raporu” na sahip kişilere Beyaz Kart; ağır engellilere ise (engel oranı %50 ve üstü, engelli kısmında “EVET” ibaresi olanlara) Refakatli Beyaz Kart düzenlenmektedir. İ.E.T.T. araç filosu ergonomik koşullarda iniş ve binişleri sağlayacak ve tüm kapıları basamaksız olarak üretilmiş olan alçak tabanlı otobüslerle takviye edilmiştir. Ortopedik engelli yolcuların otobüslere erişimini sağlamak amacıyla elle kumanda edilen, manuel katlanabilir hareketli rampa sistemine sahip araçlar da, İ.E.T.T. filosuna dâhil edilmiştir. AKYOLBİL Projesi kapsamında sesli ve görsel uyarı sistemleri, otobüslere monte edilerek, görme ve işitme engelli bireylerin erişimi kolaylaştırılmıştır. Metrobüs hattındaki duraklara, ihtiyaca göre rampa, asansör yerleştirilmiştir. İ.E.T.T. personeline, engelli bireylerle daha sağlıklı iletişim için özel eğitimler verilmektedir. 2014 itibari ile 99.266 engelli vatandaşa (İstanbulkart engelli) ve 43.805 engelli yakınına ise (İstanbulkart refakatçi) toplu ulaşımda ücretsiz ulaşım imkanı sağlanmaktadır (İ.B.B. Engelliler Müdürlüğü Tanıtım Broşürü, 2014:21).

3.11.14.2. Altyapı Koordinasyon Müdürlüğü

İstanbul’un herkes için erişilebilir olması amacıyla, altyapı çalışmalarını gerçekleştiren Yol Bakım ve Altyapı Koordinasyon Daire Başkanlığı Altyapı Koordinasyon Müdürlüğü, yol düzenlemelerinden köprülerin yapımına, metrobüs duraklarından kavşak inşaatlarına değin tümüyle alt yapı hizmetlerini gerçekleştirmektedir (İ.B.B. Engelliler Müdürlüğü Tanıtım Broşürü, 2014:21).

3.11.14.3. Hayat Boyu Öğrenme Müdürlüğü

İSMEK, engellilere yönelik olarak engelliye uygun bir ortamda, eğitim görmek istedikleri branşta etkili ve verimli bir eğitim almaları amacıyla, özel olarak geliştirilen program ve teknikleri uygulayarak ve ders araç gereci temin ederek mesleki eğitimlerle beraber kültür sanat eğitimleri gerçekleştirmektedir. 72 kurs merkezinin girişleri engelli kursiyerlerin erişebilirliği açısından uygun durumdadır (İ.B.B. Engelliler Müdürlüğü Tanıtım Broşürü, 2014:21).

3.11.14.4. İstanbul Darülaceze Müdürlüğü

İstanbul genelinde yaşayan kimsesiz, yaşlı ve engelli bireylere yatılı kurumsal bakım hizmeti verilmektedir. Huzurevi statüsünde faaliyet gösteren Darülaceze Müdürlüğü 2014 yılı itibari ile 268'i kadın, 263'ü erkek olmak üzere toplam 531 zihinsel ve fiziksel engelli vatandaşa hizmet sunmaktadır. Fiziksel şartları engelli standartlarına uygun olarak dizayn edilmiş özel sitelerde hizmet veren Darülaceze, genel yaşam alanlarında da kimsesiz engelliler için "Erişilebilir Kurum" özelliği taşımaktadır (İ.B.B. Engelliler Müdürlüğü Tanıtım Broşürü, 2014:22).

3.11.14.5. İstanbul Şehircilik Atölyesi Şube Müdürlüğü

Engelliler Müdürlüğü ile koordineli olarak engellilerin olası afetler karşısında güvenliklerini sağlamak, günlük hayatlarını kolaylaştırmak ve yaşadıkları bölgeyi tanımaları amacıyla hissedilebilir harita maketleri, Şehircilik Atölyesi Şube Müdürlüğü tarafından tasarlanmaktadır (İ.B.B. Engelliler Müdürlüğü Tanıtım Broşürü, 2014:22).

3.11.14.6. Kentsel Tasarım Müdürlüğü

İstanbul'un 25 ilçesinde 59 adet kentsel tasarım projesi yapılmıştır. Yaya alt ve üst geçit tasarımları, tüm kamusal erişim alanlarının rehabilitasyon çalışmaları, engellilere uygun hazırlanmaktadır. Kentsel Tasarım Müdürlüğü, cephe ve meydan düzenlemeleri uygulama projelerinde, erişilebilirlik standartlarını uygulamaktadır (İ.B.B. Engelliler Müdürlüğü Tanıtım Broşürü, 2014:22).

3.11.14.7. Kültürel Etkinlikler Müdürlüğü

Kültür Müdürlüğü tarafından görme engellilere yönelik sesli kitaplar hazırlanmıştır. Ayrıca Miniatürk Türkiye Parkı'nın rehber kitapçığı Braille Alfabesi ile yazılmış olup İBB Şehir Tiyatroları'nın sahne programları da Braille Alfabesi ile basılmıştır (İ.B.B. Engelliler Müdürlüğü Tanıtım Broşürü, 2014:22).

3.11.14.8. Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğü

Engelli bireylerin, sosyal yaşama aktif olarak katılabilmeleri ve sosyal yaşamdan daha fazla pay alabilmeleri amacıyla müze, kütüphane girişleri ve iç mekanları herkes için erişilebilir hale getirilmektedir. Görme engellilerin kütüphane hizmetlerinden faydalanabilmesi amacıyla ayrıca sesli kütüphane hizmetleri kapsamında Türkiye'de ilk defa daisy kitap okuma sistemi hizmete başlatılmıştır (İ.B.B. Engelliler Müdürlüğü Tanıtım Broşürü, 2014:22).

3.11.14.9. Mesken Müdürlüğü

Emlak Yönetimi Daire Başkanlığı Mesken Müdürlüğü, İmar Yönetmeliği'ne bağlı kalarak bina girişlerinde tekerlekli sandalyelinin erişimine olanak verecek şekilde rampalar yapmakta ve üst katlara erişim için binalara asansör desteği sağlamaktadır (İ.B.B. Engelliler Müdürlüğü Tanıtım Broşürü, 2014:23).

3.11.14.10. Park Bahçe ve Yeşil Alanlar Daire Başkanlığı

Park Bahçe ve Yeşil Alanlar Daire Başkanlığı'nca gerçekleştirilen erişilebilirlik çalışmaları kapsamında, yaya akışının rahat bir şekilde sağlanabilmesi amacıyla, ağaç ve bitki düzenlemeleri yapılmakta, erişime engel alanlar rehabilite edilmektedir. Yeni oluşturulan parklar, evrensel tasarım kriterlerine uygun hazırlanmaktadır (İ.B.B. Engelliler Müdürlüğü Tanıtım Broşürü, 2014:23).

3.11.14.11. Etüd ve Projeler Daire Başkanlığı

Etüd ve Projeler Daire Başkanlığı tarafından; ilçeler bazında engellilere yönelik rehabilitasyon amaçlı özel merkezler projelendirilmektedir. 'Sancaktepe Sağlık ve Mesleki Beceri Kazandırma' projesi kapsamında engellilere yönelik merkezler oluşturulmuştur. Başakşehir İlçesinde, 'Başakşehir Engelliler Merkezi Projesi' ve Florya Engelliler Yaz Kampı'nın bir benzerinin Anadolu yakasında yapılması için araştırma çalışmaları devam etmektedir (İ.B.B. Engelliler Müdürlüğü Tanıtım Broşürü, 2014:23).

3.11.14.12. Raylı Sistem Daire Başkanlığı

Raylı Sistem Daire Başkanlığı bünyesinde; Metro ve Tramvay istasyonlarında engellilerin kullanımına yönelik panoramik engelli asansörleri, ankesörlü telefonlar ve engelli WC'leri yapılmış, standartlara uygun % 6 eğimli rampalar bulunulan mimariye eklenmiştir. Ayrıca, istasyonlarda ortopedik engellilere yönelik tekerlekli sandalye bulundurulmaktadır. Kadıköy-Kartal Metro Hattı'nda, dünyanın önde gelen erişilebilirlik uygulamaları gerçekleştirilerek her tür engel grubundan bireyin erişimi en yüksek konforda sağlanmıştır (İ.B.B. Engelliler Müdürlüğü Tanıtım Broşürü, 2014:23).

3.11.14.13. Planlama Müdürlüğü

Planlama Müdürlüğü; Sosyal Doku Projeleri ile sosyal içerikli hizmet üretimlerini ve uygulamalarını sağlamıştır. Planlama Müdürlüğü tarafından 2004 yılında Sosyal Doku Projesi kapsamında "Engelliler" isimli kitap hazırlanmıştır (İ.B.B. Engelliler Müdürlüğü Tanıtım Broşürü, 2014:23).

3.11.14.14. Sosyal Hizmetler Müdürlüğü

İstanbul'da ilköğretim okulları ve liselerde okuyan, şehit çocuğu, öksüz, yetim ve engelli öğrencilere eğitim yardımları yapılmaktadır. Kadın Koordinasyon Birimi ve Sosyal Yardım Birimlerine başvuran engelli ve engelli yakını ailelere de, yapılan incelemeler neticesinde belirli periyotlarla ayni ve maddi destek sağlanmaktadır (İ.B.B. Engelliler Müdürlüğü Tanıtım Broşürü, 2014:24).

3.11.14.15. Şehir Planlama Müdürlüğü

Kamuya açık ve kentsel donatı alanlarının yeterli, dengeli, kaliteli hale getirilmesi ve toplumun her kesiminin kentsel hizmet ve fırsatlardan yararlanabilme olanaklarının artırılması amaçları ile yerleşim alanlarında mekânsal kalitenin yükseltilmesi stratejisi Şehir Planlama Müdürlüğü tarafından benimsenmiştir (İ.B.B. Engelliler Müdürlüğü Tanıtım Broşürü, 2014:24).

3.11.14.16. Şehir Tiyatroları Müdürlüğü

Şehir Tiyatroları Müdürlüğü tarafından işitme engellilerin oyunları daha kaliteli seyredebilmeleri için; ses yükseltici "INFARORT SYSTEM" hayata geçirilmiştir. Fatih Reşat Nuri Güntekin, Kâğıthane Sadabad, Kadıköy Haldun Taner, Üsküdar Kerem Yılmazer ve Ümraniye sahnelerinde kurulan bu sistemle; işitme kaybı olanlar, özel kulaklıklarını kullanmak kaydıyla oyunları daha iyi izleme olanağına sahip olmaktadır. Sahnelerin erişilebilir hale getirilmesi yönünde rehabilitasyon çalışmaları sürmektedir (İ.B.B. Engelliler Müdürlüğü Tanıtım Broşürü, 2014:24).

3.11.14.17. Trafik Müdürlüğü

Trafik Müdürlüğü tarafından, "Engelli ve Trafik" isimli 1 adet kitap basılmış, erişimi engelleyen kaldırım ve yürüme alanları yeniden düzenlenmiştir. Sinyalizasyon sisteminde, yaya sinyali ile oto sinyali birbirinden ayrılarak araçların yaya geçidi içerisinde durması engellenmiş, yaya geçitleri koridor şeklinde rehabilite edilmiştir. Maksimum yaya ulaşılabilirliğinin en güvenli şekilde sağlanması amacıyla 108 noktada fonksiyonel sesli titreşimli yaya butonları (EYS) hizmete başlatılmıştır. Engelli bireylerin trafikte kolayca istedikleri yere ulaşabilmeleri için dünya standartlarında bir trafik eğitim parkı hizmete açılmıştır (İ.B.B. Engelliler Müdürlüğü Tanıtım Broşürü, 2014:24).

3.11.14.18. Yol Bakım ve Altyapı Koordinasyon Daire Başkanlığı

İ.B.B. Yol Bakım ve Altyapı Daire Başkanlığı tarafından; 1 Ocak 2012 – 14 Nisan 2016 tarihleri itibari ile görme engelliler için 88.673 m2'yi tutan 227 adet sinyalize kavşak geçişi tamamlanmıştır. 3041 adet rampa ve ayrıca 623 kılavuz yol imalatı yapılmıştır (İ.B.B. 01.02.2016 Tarih 1-11929495668 No'lu Bilgi Edinme Başvuru Cevabı).

3.11.14.19. İstanbul Halk Ekmek A.Ş.

Halk Ekmek A.Ş. tarafından Çölyak, PKU ve Otizm hastalarının etkili beslenmeleri konusunda Glutensiz ve düşük fenilalaninli ürünlerle destek sağlanmaktadır. 2000 yılından bu yana Cerrahpaşa Tıp Fakültesi işbirliği ile Glutensiz ve düşük fenilalaninli ekmek ve 2005 yılında ise Glutensiz karışım un üretimi Halk Ekmek A.Ş. tarafından başlatılmıştır. Ayrıca bayramlarda glutensiz ürün paketleri ücretsiz olarak söz konusu hastalara ulaştırılmaktadır (İ.B.B. Engelliler Müdürlüğü Tanıtım Broşürü, 2014:25).

3.11.14.20. İstanbul Otobüs İşletme A.Ş.

Alınacak otobüslerin engelli erişilebilirliğine uygun olması için teknik şartnamenin ilgili maddeleri 5378 sayılı kanunun gereklerine göre hazırlanmıştır. 2011 Mayıs ayında 172 yeni otobüsle hizmete başlayan İOAŞ, halihazırda 506 araçlık filosuyla engelli erişimine uygun olarak hizmete devam etmektedir. Ek teknik şartname gereği, hizmete sunulacak araçların kapı ve koridorlarında basamak bulunmayacaktır. Araçlar içinde sesli ve görsel anons sistemi bulunacaktır (İ.B.B. Engelliler Müdürlüğü Tanıtım Broşürü, 2014:25).

3.11.14.21. İstanbul Şehir Hatları A.Ş.

Yeni nesil yolcu vapurlarında (2008-2009 üretim yılı Model 4 Vapurları) engelli yolcular, refakatçi gereksinmesi olmadan yolculuklarını gerçekleştirebilmektedir. Özel tasarlanan biniş/iniş rampaları, düz zemin özellikleri ve geniş koridorlar ile fiziksel engelliler için tasarlanmış özel WC donanımları, bu vapurlarda mevcuttur. Engellilerin gemiye ulaşımını sağlamak için her terminalde tekerlekli sandalye bulundurulmaktadır (İ.B.B. Engelliler Müdürlüğü Tanıtım Broşürü, 2014:25).

3.11.14.22. İstanbul Beton Elemanları ve Hazır Beton Fabrikaları Sanayi ve Ticaret A.Ş. (İSTON)

İSTON A.Ş. tarafından hissedilebilir yüzey çalışmaları kapsamında değişik standartlarda yüzey tasarlamaları gerçekleştirilmiş ve üretimlerde bulunulmuştur. Ayrıca, yeni sınır elemanları ile kent mobilyalarının revizyonu çalışmaları İSTON A.Ş. tarafından sürdürülmektedir (İ.B.B. Engelliler Müdürlüğü Tanıtım Broşürü, 2014:25).

3.11.14.23. İstanbul Konut İmar Plan Sanayi ve Ticaret A.Ş. (KİPTAŞ)

Engelli vatandaşların ev sahibi olması ile ilgili her binanın giriş katları engellilere göre düzenlenmekte ve bu sistem prensip olarak tüm projelerde uygulanmaktadır. Engelli vatandaşlar, ayrılan kontenjan dâhilinde kuraya katılmadan ev sahibi olabilmektedir. KİPTAŞ hastane, okul, kültür yapıları gibi kamuya açık binaların erişilebilirlik rehabilitasyonlarını gerçekleştirmekte, 5378 sayılı kanun kapsamında erişebilirliği sağlayacak çözümler üretmektedir (İ.B.B. Engelliler Müdürlüğü Tanıtım Broşürü, 2014:25).

3.11.14.24. İstanbul Sağlık Yatırımları ve İşletmeciliği Sosyal Hizmetler Sanayi ve Ticaret A.Ş. (SAĞLIK A.Ş.)

Sağlık A.Ş., tarafından 2005 yılında model merkez olarak Pendik'te hizmete başlayan Sevgi Çiçekleri Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi, engelli bireylerin alanında uzman öğretmenler eşliğinde eğitim almalarını sağlayarak toplumsal yaşama uyumlarını geliştirmektedir. İBB Engelliler Müdürlüğü İhalesi kapsamında liftli ve liftsiz araç, personel, yemek ve hafif ikramlar, karma eğitim seansları ve atla terapi seansları Sağlık A.Ş. tarafından temin edilmektedir. İBB Engelliler Yaz Kampı personeli, yemek hizmetleri, sosyal amaçlı gezi organizasyonları ile şenliklerin tedarikini Sağlık A.Ş. gerçekleştirmektedir. Sağlık A.Ş. İlk Yardım Eğitim Merkezi, İstanbul İl Sağlık Müdürlüğü tarafından istenen kriterlere uygun düzenlenerek ruhsatlandırılmış olup, engelli vatandaşların rahat erişebileceği bir yapıya kavuşturulmuştur (İ.B.B. Engelliler Müdürlüğü Tanıtım Broşürü, 2014:26).

3.11.14.25. İstanbul Spor Etkinlikleri ve İşletmeciliği Ticaret A.Ş. (SPOR A.Ş.)

İSEM'e kayıtlı engelli bireylere, İ.B.B. Spor Tesislerinde, fitness, yüzme, salon sporları gibi değişik branşlarda antrenörlük hizmeti verilmekte, bu tesislerde engelli bireylerin spor yapmaları sağlanmaktadır. Spor tesislerinin olanaklarına ve engelli bireylerin engel durumlarına göre, engelli bireylerin spor tesislerine yönlendirilmeleri sağlanmıştır. Engelli bireylerin spor tesislerine ulaşımı konusunda ALO 153 ve ilçe belediyeleri ile koordineli olarak çalışmalar yapılmaktadır. İBB Spor Kompleksleri'nin erişilebilir hale getirilmesi yönünde çalışmalar devam etmektedir (İ.B.B. Engelliler Müdürlüğü Tanıtım Broşürü, 2014:25).

3.11.14.26. İstanbul Ulaşım A.Ş.

Zeytinburnu – Kabataş - Bağcılar tramvay hattında yüksek yolcu talebini karşılamak amacıyla 2009'da hizmete başlamış, 37 adet tramvay araçlarının hepsi düşük tabanlı ve engellilerin rahatlıkla kullanabileceği şekilde tasarlanmıştır. Yenikapı-Atatürk Havalimanı Metro hattı, Şişhane-Hacıosman Metro hattı ve Kartal-Kadıköy Metro hattı istasyonları tüm yolcu gruplarının erişimine uygun hale getirilmiştir. Diğer istasyonlarda da rehabilitasyon çalışmaları sürmektedir (İ.B.B. Engelliler Müdürlüğü Tanıtım Broşürü, 2014:25).

SONUÇ

Sosyal Politika kavramının iki temel boyutu bulunmaktadır. Birincisi, ülke genelindeki makro politikalar ve bunların uygulama koordinasyonu, ikincisi ise, yerel seviyedeki sosyal sorunlar ve bunlara dönük mikro politika uygulamalarıdır. Birinci politik evre istihdam, mali yapı, sosyal güvenlik ve eğitim gibi alanlardaki planlama ve koordinasyon işlerinden oluşmaktadır. Dolayısıyla bu hususlar merkezi yönetimlerin görevidir. İkinci aşama ise, makro politikaların yerel ihtiyaçlara uyumunu da sağlamaya yönelik, ekseriyetle sürecin uygulama boyutunu oluşturmaktadır ki sosyal devlet geleneğinin güçlü olduğu ülkelerde bu aşama genellikle yerel yönetimlere bırakılmaktadır. Zira yerel yönetimler, temel politikaların yerel ihtiyaçlara uyumunu sağlamada, yurttaşların yerel gereksinimlerinin seviyesini belirlemede ve bunları karşılamaya yönelik uygulamalarda, merkezi yönetim kuruluşlarına nazaran çok daha fazla avantajlara sahiptirler.

Türkiye'de yerel yönetimler sosyal politika alanında ekseriyetle iki temel sorunla karşılaşmaktadırlar. Bunlardan birincisi, kent yurttaşının dikey entegrasyonu, diğeri ise, yatay entegrasyonudur. Dikey entegrasyon kavramı, kent yurttaşının yerel yönetimler ile bütünleşmesini sağlamaya yönelik politika ve uygulamaları kapsamaktadır. Bu politika ve uygulamalar da hemşehri hukuku çerçevesinde yürütülmektedir. Hemşehrilerin belediye ile ilişkilerinde ise, haklar ve yükümlülükler olmak üzere iki boyut bulunmaktadır. Belediye yurttaşının hakları; belediyenin karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilenme ve belediyenin yardımlarından yararlanmalarıdır. Buna karşın yükümlülükleri ise, belediyenin kararlarına, emirlerine ve duyurularına uymak ve belediyeye ait vergi, resim, harç ve katılma paylarını ödemektir. Bu bağlamda yatay entegrasyona gelecek olursak, komşuluk, sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi, gelir dağılımının iyileştirilmesi, yoksullukla mücadele, yaşam standartlarının iyileştirilmesi ve geliştirilmesi kısacası sosyal bütünleşmenin ve barışın sağlanması diyebiliriz. Her iki entegrasyon politikası da, belediyelerin temel misyonu ve asli görevleri arasında yer almaktadır. Bu nedenle entegrasyonun önemli bir mekanizması olan sosyal politika uygulamalarının yerel yönetimlerin önderliğine bırakılması daha doğru bir yaklaşım olacaktır.

Cumhuriyetin ilk yıllarından, İkinci Dünya Savaşı sonrasına kadar belediyeler, kaynak yetersizliği nedeniyle istenilen düzeyde olmamakla beraber temel kentsel ve sosyal

ihtiyaçların karşılanmasında başat aktör olmuşlardır. Bu meyanda 1950'li yıllara gelindiğinde ise, hızlı nüfus artışı ve plansız göçler, kent nüfusunun artmasına ve buna bağlı olarak belediyelerin hizmet önceliklerini sosyal politikalar yerine kentsel altyapı ve bu alandaki ihtiyaçların karşılanmasına yönelik faaliyetlere yönlendirmesine sebebiyet vermiştir. Bu bağlamda Türkiye'de Batılı anlamda belediyeciliğin başlangıcını 1850'ler olarak kabul edebiliriz. Zira 1855-1930 dönemi, belediyecilikte başlangıç aşaması olarak adlandırılmaktadır. İkinci aşama ise, 1930'da, 1580 Sayılı Belediye Kanunu'nun kabul edilmesiyle başlamıştır. Akabinde 1950 yılına kadar belediyecilikte önemli gelişmeler yaşanmıştır. Fakat buna karşın 1950-1980 dönemi, belediyecilikte kayıp yıllar olarak tanımlayabileceğimiz yılları işaret etmektedir. Zira bu dönemde kentleşme hızı % 5 – 6 seviyelerinde iken, belediyelerin gelirlerinin kentleşmeye paralel olarak arttırılması gerekirken, tam tersine azaltılmış, belediyeler personellerinin maaşını ödeyemez hale getirilmiştir. Gerçek manada belediyecilik ise, 1980'lerde yapılan reformlarla gelişmeye başlamış ve 2004 yılında başlatılan yerel yönetim reformlarıyla önemli bir ivme kazanmıştır. Bu reformlarla yerel yönetim birimleri; yetki, görev, organizasyon, insan kaynakları ve yönetimler arası ilişkiler bakımından etkin hale getirilmişlerdir.

Günümüzde küreselleşme ve yerelleşmenin birlikte başa baş seviyede artması sonucunda, küreselleşme ve yerelleşme süreçleri iç içe geçerek küre-yerelleşme kavramını oluşturmuşlardır. Küre-yerelleşme süreci kamu yönetimi sistemini ve bu bütünün önemli bir parçası olan yerel yönetimleri önemli ölçüde etkileyerek değiştirmiştir. Bu değişim bünyesinde; devletin işlevlerinin yeniden şekillendirilmesi ve bittabi yönetim mekanizmasının önemli yapı taşlarından yerel yönetimlerin işlevlerinin şekillendirilmesini barındırmaktadır. Bu bağlamda yerel yönetimlerin yetki ve görev alanları değişirken, bu değişimin yerel yönetim sosyal politikalarına ve uygulamalarına önemli etkileri olmuştur.

Yerel yönetimlerin yetki ve görev alanlarındaki değişimin bir sonucu olarak sosyal politika uygulamalarında her geçen gün artan bir çeşitlilik yaşanmaktadır. Bahsi geçen hizmet çeşitliliği yerel yönetimlerin yürütmüş olduğu sosyal belediyecilik faaliyetlerinin izlenebilmesi ve denetlenebilmesi hususunda başlı başına bir sorunu oluşturmaktadır. Sosyal belediyecilik faaliyetlerinin izlenmesi ve şeffaf bir icranın sağlanabilmesi için bütçe muhasebe standartlarının bu amaca yönelik olarak belirlenmesi gerekmektedir. Günümüzde klasik devlet bütçesinin yanı sıra yeni bütçe türleri de gelişmektedir. Bu yeni bütçe türlerinden bir tanesi de 'Sosyal Bütçe' dir. Şeker'inde ifade ettiği gibi; sosyal bütçe, bütçedeki eğitim,

sağlık, sosyal güvenlik ve sosyal yardım harcamalarının eşitlik, gelir dağılımı, yoksulluk, istihdam ve sosyal içerme kriterlerinin gözetilerek düzenlenmesini ve bu düzenlemeyle toplumdaki dezavantajlı kesimlerin (kadınlar, çocuklar, gençler, işsizler, yaşlılar ve engelliler gibi) olumlu yönde etkilenmesini amaçlamaktadır. (Şeker, 2011: 22-23). Bu kapsamda, sosyal bütçe, sosyal transferlerde olduğu gibi, sosyal yasalarla, gerek devlet gerek sivil toplum kuruluşları, gerekse de özel kuruluşlar tarafından yapılan çeşitli sosyal yardımların tutarı hakkında yöneticilere bilgi verir. Fransa'da sosyal bütçeler, olağan bütçe kanununun sonuna eklenirken, Türkiye'de ayrıca bir sosyal bütçe bulunmamaktadır. Buna karşın ülkemizde sosyal bütçenin gerekliliği anayasalarda ve bilhassa 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrolü Kanununun gerekliliği olan mali saydamlık, hesap verilebilirlik ilkeleriyle uyumluluğu temelinde kendini göstermektedir. (Özcan, 2014: 107).

Sosyal bütçe, sosyal devletin önemli bir mekanizması olup, bütçenin çağdaş fonksiyonlarıyla yakın ilişkiler içinde olmakla beraber gelir dağılımında adaleti sağlama amacına yönelmesi sebebiyle bir adım daha öne çıkmaktadır. Bu bağlamda bütçe hukuki manada bir kanun olmakla birlikte sosyal bütçe de hazırlanışı itibariyle bütçenin eki olarak bir yasadır. Binaenaleyh belediyelerde, sosyal bütçenin ek olarak genel bütçeye eklenmesinde ve harcamacı kalemleri göstermesinde fonksiyonel sınıflandırmadan yararlanarak sosyal belediyecilik harcamalarını gerçekleştiren birimlerin bütçelerini bir araya getirebilirler. Diğer yandan belediyeler, sosyal bütçenin denetiminde ve hazırlanışında mali şeffaflığı sağlayabilme açısından da fonksiyonel sınıflandırmayı tercih etmelidirler.

Sosyal bütçeye ayrılan ödeneklerin kullanımı ve denetimi açısından, belediyelerdeki İç Denetim Birimleri ve Teftiş Kurulu Başkanlıkları tarafından gerçekleştirilen iç denetimler önem arz ederken, ülkemizdeki Sayıştay denetiminde olduğu gibi dış denetim ile de sosyal bütçenin gerek performans gerekse de yargısal denetimi yapılabilir. Sosyal bütçe, belediyelerin sosyal politikalarıyla uyumlu olma zorunluluğu taşıdığından bilhassa stratejik planlamaya uygun ve harcama boyutuyla performans esaslı olmak zorundadır. Sosyal bütçenin performans esaslı olması, sosyal harcamaların yoksullara yönelip yönelmediğinin ve doğru yerlerde kullanılıp kullanılmadığının tespiti açısından da ayrı bir önem taşımaktadır. Genel olarak belediyelerde sosyal bütçe, bütçenin hazırlanışı ve uygulanışı olarak temel kriterlere sadık kalınarak hazırlanmalı ve asıl bütçeye ek oluşturmalıdır. Böylelikle belediyelerin sosyal belediyecilik alanında ne kadar başarılı oldukları hususunda hem belediye yönetimi hem de kamuoyu fikir sahibi olabilecektir. Sosyal bütçenin bir diğer

faydası da yerel seçim dönemlerinde sıkça rastladığımız kaynak tahsislerinin ve harcamaların savurganlığı hususunun önüne geçmesidir. (Özcan, 2014: 105-107).

Çalışmanın uygulama alanını oluşturan İstanbul Büyükşehir Belediyesi bünyesinde de sosyal kalemleri içeren ayrı bir sosyal bütçe bulunmamaktadır. Bu nedenle İ.B.B.'nin sosyal belediyecilik alanındaki harcamalarını daha rahat görebilmesi ve sosyal belediyecilik gelişimini takip edebilmesi için, yatırım ve transfer alt kalemlerinin yanı sıra sosyal kalemleri içeren bir sosyal bütçe hazırlaması gerekmektedir. Ayrıca sosyal belediyecilik uygulamalarında; başat aktör olan yerel yönetimler ile birlikte diğer paydaşlardan sivil toplum kuruluşları, kent konseyi kalkınma ajansı, akademik düşünce kuruluşları ve merkezi idareyi temsilen bir mülki idare amir yardımcısının da yer aldığı yerel düzeyde bir hakemlik uygulamasının hayata geçirilmesinin denetim alanında yararlı sonuçlar doğuracağı düşünülmektedir. Bu bağlamda aşağıda tavsiye edilen adımların, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal bütçe hazırlama sürecine katkı sunup rehberlik edeceği düşünülmektedir.

1. İstanbul'da geçmişe yönelik belirli bir tarih aralığında sosyal belediyecilik uygulamalarına ait gelir ve giderlerin tutarlı bir derlemesinin çıkartılması.

2. Orta vadeli bir periyotta alternatif sosyo-ekonomik ve demografik varsayımlar ışığında gelir gider simülasyonlarının hazırlanarak gelir gider tahminlerinin çıkartılması.

3. Hangi harcamaların sosyal harcama olarak kabul edileceğine dair sosyal politika uzmanlarına kapsamlı bir çalışma yaptırılması.

4. Sosyal harcamaları gerçekleştiren birimlerin bütçeleri bir araya getirilerek konsolide bir sosyal bütçenin hazırlanması.

5. Stratejik Plan ve Performans Esaslı Yatırım Hizmet Programları verilerinin cari sosyal bütçe ve ardıllarının hazırlanmasında etkin bir şekilde kullanılması.

6. İç Denetim Birimi ve Teftiş Kurulu Başkanlığına sosyal belediyecilik uygulamalarına ve harcamalarına yönelik periyodik denetimler yaptırılması ve akabinde söz konusu bu

denetimler ile birlikte Sayıştay raporlarının konsolide edilerek bir sonraki sosyal bütçenin bu veriler rehberliğinde hazırlanması.

7. İstanbul'daki sivil toplum kuruluşları, kent konseyleri, kalkınma ajansı, akademik düşünce kuruluşları ve merkezi idareyi temsilen bir vali yardımcısının yer aldığı yerel düzeyde bir hakemlik uygulamasının hayata geçirilmesi. Akabinde sosyal bütçenin, izlenebilmesi, değerlendirilebilmesi ve denetlenebilmesi amacıyla söz konusu hakem kurulunun sosyal bütçe hazırlama sürecine dahil edilmesi.

Belediyelerin sosyal belediyecilik uygulamalarında ki en büyük handikapları "kervan yolda düzülür" mantığına uygun olarak; sosyal politika alanında plan, ön proje ve standartlar oluşturmamalarıdır. Nitekim bu çalışmanın uygulama alanı olan ve Türkiye'deki yerel yönetimler arasında sosyal belediyecilik uygulamaları ile önde gelen belediyelerden birisi sayılabilecek İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nde de söz konusu plan, ön proje ve standartlar tam anlamı ile oluşturulmamıştır. Bahsi geçen standartları oluşturacak olan sosyal politika uzmanı sayısının çok az olması ve sosyal belediyecilik uygulamalarına yönelik politikaların yetkin olmayan kişiler tarafından yürütülmesi bu konudaki eksikliğin önemli göstergelerinden birisidir. Sosyal belediyecilik uygulamalarının tek bir daire başkanlığı tarafından yürütülmesi yerine, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin farklı daire başkanlıklarına bağlı olan müdürlüklerine dağıtılması ara sıra konunun amacından sapmasına ve sağlam temelli, süreklilik arz eden politikaların oluşturulamamasına neden olmaktadır. Yine bu tarz bir hiyerarşik yapılanmanın, belediye birimleri arasında sosyal politika uygulamalarının dağılımı esnasında da problem teşkil ettiği gözlenmiştir. Zira hangi birimin nasıl ve ne kadar sosyal belediyecilik uygulayacağı birimler arasında sorun olmaktadır. Bu hizmetleri sunan birimlerin tek çatı altında toplanması ve sosyal hizmet sunan birimlerin bir belediye genel sekreter yardımcısına bağlanması hizmetlerin daha hızlı ve sistemli olmasını sağlayacaktır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilik uygulamalarında izlemekte olduğu sosyal politikalara baktığımız zaman, İstanbul'un ve İstanbulluların talep, beklenti ve ihtiyaçları doğrultusunda kısa ve uzun vadeli politikaları uygulamaya koyduğu görülmektedir. Bu kapsamda gerek sağlık, gerek sosyal hizmetler, gerekse eğitim alanlarında Büyükşehir Belediyesi'nin yatırım ve çalışmalarının büyük bir ivme kazandığı 2010-2014 dönemi faaliyet raporlarından anlaşılmaktadır. Dar gelirli yoksul vatandaşlara yardımlar, öğrencilere karşılıksız eğitim yardımları, mesleksiz kişilere beceri ve meslek kazandıran eğitim faaliyetleri, genel sağlık taramaları, evde bakım hizmetleri, düşkünlere barınma imkanı

sağlama gibi birçok alanda İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından sosyal belediyecilik uygulamaları yapılmaktadır.

Sosyal politika uygulamalarının en önemli ayağı olan insana yatırım kapsamında İstanbul Büyükşehir Belediyesi, sanat ve meslek eğitimi kursları aracılığı ile 2014 yılı itibari ile 238 kurs merkezinde 250 branşta yıllık ortalama 250.000 kursiyere hizmet vermektedir. Yine İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin çok geniş bir yelpazedeki sosyal belediyecilik uygulamalarının bir diğerini de sağlık hizmetlerinden yeterince faydalanamayan, hasta, yoksul, engelli, yaşlı, kimsesiz, çocuk ve kadınlar için sunmuş olduğu temel sağlık hizmetleri oluşturuyor. İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İstanbul genelinde Tıp Merkezleri, Sağlık Danışma Merkezleri, Kadın ve Aile Sağlığı Merkezleri, İstanbul Engelliler Merkezi ve Kayışdağı Darülaceze Tesisleri ile sağlık alanındaki hizmetlerini İstanbul halkına sunuyor. Yine bunların yanı sıra, Evde Sağlık Hizmetleri, Kadın Sağlığını Koruma Projesi, Yaşlı Sağlığı Hizmetleri, Okul Sağlığı Taramaları gibi uygulamaları ile sosyal belediyecilik faaliyetlerini yerine getirmektedir. Bu kapsamda 2010 yılında hizmet verilen kadın sayısı, 157.414 iken, 2014 yılında 250.641'e çıkartılmıştır. Ayrıca yine merkezlerde 2014 yılı içerisinde 258.332 kişiye eğitim hizmeti verilmiştir. Evde Sağlık Hizmeti Projesi kapsamında ise, 2010-2014 döneminde toplam 36.649 kişiye evde sağlık hizmeti sunulmuştur.

Binaenaleyh, belediyeler hemşehrileri lehine iyi niyetlerle sosyal politikalar oluşturmayı hedefleseler de, konuyu bilimsel ve disipliner bir zemine oturtmadıkları sürece amaçladıkları başarılara ulaşmaları zor olacaktır. Bu nedenle belediyeler sosyal belediyecilik uygulamalarında görev alacak personellerini sosyal politika alanında akademik kariyere sahip kişiler arasından seçmeleri gerekmektedir. Ayrıca belediyeler, bilimsel faaliyetlerin sosyal belediyecilik uygulamalarına adapte edilerek yansıtılması ve bu alanda somut sonuçların alınabilmesi için mevcut insan kaynakları politikalarında teşvik edici uygulamalara yer vermeleri gerekmektedir.

Sosyal belediyecilik kapsamında masaya yatırılarak üzerinde durulması gereken bir diğer husus da sosyal doku çalışmalarıdır. Sosyal doku çalışmaları bünyesinde öncelikle aile bazında eğitim, sağlık, istihdam, gelir gibi alanları içeren sosyal risk haritasının çıkarılması gerekmektedir. Fiziki ve sosyal yatırımların yapılmasında yol gösterici olacak bu çalışma sayesinde; şehirdeki dezavantajlı ve avantajlı kesimler görülüp, standart bir reçete yerine, nerede hangi alanda problem var ise o bölgeye o alana yönelik lokal çözümler üretilerek sorun

çıkmasını beklemek yerine önleyici, çözüm odaklı çalışmalar yürütülebilecektir. Sağlam temelli bir sosyal doku çalışmasının akıbeti kentin paydaşlarının çalışmada ne ölçüde yer alıp ne kadar katkı sunduğu ile doğru orantılıdır. Bu nedenle sosyal doku çalışmalarına, ilgili tüm paydaşların katılımının sağlanması, sürece ilişkin yeterli bilgi ve değerlendirme yapabilecek sağlıklı verilere sahip olunabilmesi açısından olmazsa olmaz bir zarurettir. Sosyal doku çalışmalarında belediyelerle birlikte bilhassa, sivil tolum kuruluşlarına, akademisyenlere ve yerel medyaya önemli roller düşmektedir. Bu yönüyle sosyal doku çalışmaları sırasında, iyi bir yönetişim örneği sergilenerek, nitelikli bilgi ve verinin sağlanabilmesi sosyal belediyecilik uygulamaları açısından da önem arz etmektedir. Söz konusu bu paydaşların sosyal doku çalışmalarına katılımının arttırılmasının bir yolu da, ortak hedeflere ulaşmayı amaçlayan yerel yönetimler ile sivil toplum kuruluşları arasında diyaloğun güçlendirilmesi ve işbirliğinin artmasına bağlıdır. Paydaşlar arasındaki etkin iletişimin bir sonucu olarak, güç birliği sağlamak kolaylaşır ve ilgili kesimlerin sosyal doku çalışmalarının dışında bırakılması belediye yönetimleri açısından zorlaşır. Dolayısıyla bu minvalde belediyelerin başarılı sosyal belediyecilik uygulamalarına imza atma olasılığı da artmış olur.

Nitekim İstanbul Büyükşehir Belediyesinin sosyal doku çalışmaları kapsamında, şehrin sosyal risk haritasını çıkarması, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve İstanbul'da faaliyette bulunan insani yardım vakıfları ile birlikte kamuoyu araştırması yapmak suretiyle çeşitli bilimsel veriler elde etmesi, kime, neyi, nasıl hizmet sunacağı yönündeki çalışmalarına rehberlik edecektir.

Sosyal belediyecilik faaliyetleri geniş bir uygulama sahasına sahiptir. Geçmişte yerel yönetimlerin belde halkına yaptığı sosyal yardımlar olarak kabul edilirken, artık günümüzde eğitim, sağlık, yaşlılar, kadınlar, gençler, çocuklar, engelliler ve yoksullara yönelik belediyelerin icraatları, çevre ve sağlık politikaları ile kültürel ve spor faaliyetleri de sosyal belediyecilik kapsamında değerlendirilmektedir.

Bu bağlamda İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin de ekonomik ve sosyal gelişmeler nezdinde değişen koşullara ayak uydurabilmek için mevcut sosyal belediyecilik uygulamalarını genişleterek geliştirmesi gerekmektedir. Yine İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin İstanbul özelinde, sosyal alanlarda planlama, düzenleme ve uygulama işlevlerini üstlenerek, yerel düzeyde sosyal harcamalarını arttırarak, istihdam, yoksulluğun giderilmesi, sağlık, eğitim ve çevrenin korunması alanlarını kapsayacak şekilde sosyal

belediyecilik faaliyetlerini gerçekleştirmesi, hizmetlerin etkin, düzenli ve sistemli yürütülmesi açısından çok büyük önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Altan, Ö.Z. (2007). **Sosyal Politika.** (1.Baskı). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Arıkboğa, E. (2008). "**Türkiye'de Yerel Yönetimler.** R. Bozlağan, Y. Demirkaya. (Ed). Yerel Yönetimler ve Organları: Organlar Arası İlişkilerin Üç Boyutlu Analizi: İstanbul: Nobel Yayınları.

Arıkboğa, Ü. (2004). **Yönetimler Arası Mali İlişkiler.** İstanbul: Yaylacık Matbaası.

Atasoy, V. (1992). **Türkiye'de Mahalli İdarelerin Yapısı ve Yeniden Düzenlenmesi.** İstanbul: Türk Dünya Araştırmaları Vakfı Yayınları.

Aydın, M. (2008). **Sosyal Politika ve Yerel Yönetimler.** (1.Baskı). İstanbul: Yedirenk Kitapları.

Bedir, E. (2012). **Sosyal Politika Bilim Dalına İlişkin Genel Bilgiler.** Oral, İ. Ve Şişman, Y. (Ed.). Sosyal Politika I içinde. (3). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Canpolat, H. (2011). Yoksullukla Mücadelede Yerel Düzeyde Sosyal Politikaların Yönetişiminin Önemi. M. Kardaş. (Ed.). **Uluslararası Yoksullukla Mücadele Stratejileri Sempozyumu Bildiriler Kitabı.** (2.Baskı). içinde (339-352). Ankara: T.C. Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü Yayınları.

Çarkçı, A. (2007). **Kent Yönetimine Farklı Bakışlar Yerel Perspektiften Ekonomi, Siyaset ve Yönetim.** (1.Baskı). İstanbul: Şehir Yayınları.

Ersöz, H.Y. (2011). **Sosyal Politikada Yerelleşme.** İstanbul: İTO Yayınları.

Eryılmaz, B. (2012). **Kamu Yönetimi,** Kocaeli: Umuttepe Yayınları.

Giritli, İ. (1999). **Türkiye'nin İdari Yapısı.** İstanbul: Der Yayınları.

Göküş, M. (2007). "Türkiye'de Yerel Yönetim İlişkilerinin Tarihsel Gelişimi". M. A. Çukurçayır, G. Gökçe, (Ed.). **Kamu Yönetiminin Yapısal ve İşlevsel Sorunları: Stratejik Rekabet, Küreselleşme.** İstanbul: Çizgi Kitabevi.

Gözler, K. (2011). **İdare Hukukuna Giriş.** (14.Baskı). Bursa: Ekin Basım Yayın.

Gözünüyük, Ş. (2010). **Türkiye'nin Yönetim Yapısı.** Ankara: Turan Kitabevi.

Gül, H. (2008). **Türkiye'de Yerel Yönetimler.** Yerinden Yönetim Kavramının Gelişimi, Tanımı, Türleri ve Özellikleri. R. Bozlağan ve Y. Demirkaya (Ed.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Gül, H. , Sallan Gül, S. Ve Memişoğlu, D. (2007). "Türkiye'de Yoksullukla Mücadele Politikaları, Kentsel Yoksulluk ve Yerel Yönetişim". H. Özgür ve M. Kösecik (Der.). **Yerel**

Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar II Uygulama, içinde. Ankara: Nobel Yayınları.

Güler, B.A. (2009). **Türkiye'nin Yönetimi.** Ankara: İmge Kitabevi.

Güler, B.A. (2013). **Yerel Yönetimler: Liberal Açıklamalara Eleştirel Yaklaşım.** Ankara: İmge Kitapevi.

Kalabalık, H. (2008). **İdare Hukukunun Temel Kavram ve Kurumları.** Sakarya: Halil Kalabalık Yayın ve Dağıtımları.

Kamalak, İ. , Gül, H. ve Beyazıt, E. (2009). "Sosyal Demokrat İlkelerin Yerel Düzeyde Uygulanması Üzerine Bir Deneme Türkiye Örneği". İ. Kamalak ve H. Gül. (Der). **Yerel Yönetimlerde Toplumcu Belediyecilik: Teorik Yaklaşımlar, Türkiye Uygulamaları,** içinde. İstanbul: Kalkedon Yayınları.

Kaya, E. (2003). **Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma.** İstanbul: İlke Yayıncılık.

Kaya, E. (2012). **Kent Yönetiminde Yeni Yaklaşım, Yerel Kalkınma Yönetimi.** (2.Baskı). İstanbul: Okutan Yayıncılık.

Keleş, R. (2011). **Yerinden Yönetim ve Siyaset.** (13.Baskı). Ankara: Cem Yayınevi.

Kesgin, B. (2012). **Yoksulluğa Yerel Müdahale Sosyal Belediyecilik Muhafazakar ve Sosyal Demokrat Perspektiften.** (1.Baskı). Bursa: Ekin Yayınevi.

Koray, M. (2012). **Sosyal Politika.** (4.Baskı). Ankara: İmge Kitabevi.

Nadaroğlu, H. (1994). **Mahalli İdareler,** (5.Baskı). İstanbul: Beta Yayınları.

Özdemir, S. (2007). **Küreselleşme Sürecinde Refah Devleti.** (2.Baskı). İstanbul: İTO Yayınları.

Özer, M. A. Ve Akçakaya, M. (2014). **Teorik Boyut Yerel Yönetimler,** Ankara: Gazi Kitabevi.

Özer, M.A. (2012). **Yeni Kamu Yönetim Yapısı.** (2.Baskı). Ankara: Barış Kitap.

Öztürk, H. ve Gül, H. (2012). **"Sosyal Belediyecilik Sosyal Devlete ve Sosyal Haklara Bir Alternatif mi?". IV. Sosyal Haklar Ulusal Sempozyumu Bildiriler Kitabı.** İstanbul: Petrol-İş Yayınları.

Pekküçükşen, Ş. (2014). **"Sosyal Belediyecilik ve Selçuklu Belediyesi Şefkat Evleri Örneği". Yerel Yönetimler Kongresi Bildiriler Kitabı**, içinde. 450-459. Çanakkale.

Seyyar, A. (2008). **Sosyal Siyaset Terimleri Ansiklopedik Sözlük.** (2.Baskı). Sakarya: Sakarya Yayıncılık.

Seyyar, A. (2008). **Yerel Siyasetin Gelişiminde Sosyal Politikanın Önemi.** (1.Baskı). İstanbul: Okutan Yayınları.

Sezen, S. (2007). **Yerel Yönetimlerin Anayasal Çerçevesi.** A. Sabuktay (Ed.). Belediye Yönetimi, içinde. Ankara: TODAİE Yayınları.

Şenkal, A. (2011). **Kürselleşme Sürecinde Sosyal Politika.** (3.Baskı). İstanbul: Alfa Yayınları.

Talas, C. (1992). **Türkiye'nin Açıklamaları Sosyal Politika Tarihi.** (1.Baskı). İstanbul: Bilgi Yayınevi.

Toksöz, F. (2008). **İyi Yönetişim El Kitabı.** İstanbul: TESEV Yayınları.

Tortop, N. , Aykaç, B. , Yayman, H. ve Özer, M. A. (2008). **Mahalli İdareler,** Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Türkoğlu, İ. (2008). **Yerel Yönetimlerde Mali Reform Arayışları: Türkiye'de Belediyelerde Mali Özerklik ve Belediye Başkanlarının Mali Özerklik Algılaması.** Ankara: Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Yayınları.

Uzun, U. (2013). **Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: Kağıthane Belediyesi Örneği.** İstanbul: Kağıthane Belediyesi Yayınları.

Yıldırım, U. ve Göktürk, İ. (2008). "Toplumsal Sorunların Çözümünde Yeni Belediyecilik Anlayışı: Sosyal Belediyecilik Yaklaşımı". **1. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı**, içinde. 237-256. Sakarya.

Süreli Yayınlar/Makaleler/Raporlar

Akdoğan, Y.(2006). Sosyal Belediyecilik, **Yerel Siyaset Dergisi,** 11 Mart, 44-46.

Ateş, H. (2009). Sosyal Belediyecilik, **Çerçeve Dergisi,** 17 Ocak, 88-95.

Başaran, S. (2007). Özürlülerin Toplumsal Bütünleşmesinde Yerel Yönetimlerin Önemi, **Sosyal Politikalar Dergisi,** 2.

Çevikbaş, R. (2008). Türkiye'de Yerel Yönetimlerde Yerel Özerklik ve İdari Vesayet, **Yerel Siyaset Dergisi,** 3, (32). 74-86.

Ersöz, H.Y. (2009). Türkiye'de Belediyelerin Sosyal Politika Alanındaki Rolü ve Yeni Belediyecilik Anlayışının Esasları, **Kamuda Sosyal Politika Dergisi,** 38-47.

Eryılmaz, B. (2007). Kapak Soruşturması: Sosyal Politikalarda Önce Aile, Sonra Sivil Toplum, Sonra Yerel Yönetimler ve Daha Üst Düzeyde Merkezi Yönetim Kuruluşlarının Rol Alması Daha Doğru Bir Yaklaşımdır, **Sosyal Politikalar Dergisi,** Kış, (2). 80-82.

Güler, B.A. (1994). Belediye Gelirlerinin Yapısı: 1925-1989, **Çağdaş Yerel Yönetimler**

Dergisi, Ocak, 19-37.

İnanç, H. ve Ünal, F. (2007). Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ve Türkiye'de Belediyeler, **Dumlupınar Üniversitesi SBE. Dergisi,** 17, (17).

Kantarcı, H.B. (2003). Sosyal Devlet, Sosyal Güvenlik ve Türkiye'de Zorunlu Askerlik Hizmeti, **Balıkesir Üniversitesi SBE Dergisi,** 6 (10). 75-86.

Kar, B. (2007). Belediyelerin Yoksullukla Mücadele Rolleri ve Gıda Bankacılığı, **Yerel Siyaset Dergisi**, 2, (13).

Karaarslan, E. (2014). Belediye Bütçeleri İçin, Kurumsal Bir Sınıflandırma Önerisi, **İdari ve Mali Mevzuat Dergisi,** (167). 4-8.

Koç, N. ve Ökmen, M. (2015). Sosyal Belediyecilik Anlayışı Çerçevesinden Seçilmiş Belediyelerin Sosyal Bütçelerinin Değerlendirilmesi, **Maliye Dergisi,** Ocak-Haziran, (168). 69-84.

Olgun, H. (2007). Türkiye'de Büyükşehir Belediyelerine Küre-yerelleşme ve Yerellik Kavramları Çerçevesinde Bir Bakış. **Sosyo Ekonomi Dergisi,** 5, (5). 109-118.

Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı, (2011). Samsun İlinin Sosyal Risk Haritasının Oluşturulması Projesi Raporu. (TR83/2011/DFD/022). **Samsun: Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı Yayınları.**

Özcan, G. (2014). Sosyal Bütçe Teorik Yapısı ve Türkiye'de Anayasal Temelleri. **Yönetim ve Ekonomi Dergisi,** 21, (2). 99-108.

Sevimli, A. (1995). Belediye Bütçe ve Muhasebe Sistemi, **Sayıştay Dergisi,** Ekim-Aralık, (35).

Sezer, Ö. , Vural, T. (2010). Kamu Hizmetlerinin Sunumunda Devletin Değişen Rolü ve Merkezi Yönetim ile Yerel Yönetimler Arası Yetki ve Görev Paylaşımı, **Maliye Dergisi,** 159, 203-219.

Şeker, M. (2011). Yerel Yönetimlerde Sosyal Bütçeyi İzleme Raporu. İstanbul: **TESEV Yayınları.**

Taşçı, F. (2010). Yerel Yönetimlerde Sosyal Politika ve Sosyal Hizmetler. **Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi,** (58). 217- 251.

Toprak, D. ve Şataf, C. (2009). Türkiye'de Yerel Yönetimler Reformu Çerçevesinde Sosyal Belediyecilik Yaklaşımı, **Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi,** 1, (1). 11-24.

Tortop, N. (1985). Yönetim Sistemimiz İçinde Belediyelerin Önemi, Sorunlar ve Yeni Düzenlemeler. **Amme İdaresi Dergisi,** Aralık (12).

Yalçındağ, S. (1995). Yerinden Yönetim-Yerel Yönetim, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi,** 4(2). 3-19.

Tezler

Akgül, B. (2012). Belediye Yöneticileri Gözünden Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın İncelenmesi. **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).** Atılım Üniversitesi, SBE.

Keleş, S. (2008). Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Ankara Büyükşehir Belediyesi Örneği. **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).** Afyon Üniversitesi, SBE.

Özcan, C.S. (2010). SosyalBelediyecilik Bağlamında Evde Bakım Hizmetleri: İstanbul, Ankara ve Kocaeli Büyükşehir Belediyeleri Örnekleri. **(Yayınlanmamış Doktora Tezi).** Sakarya Üniversitesi, SBE.

Özkan, D. (2015). 18. ve 20. Yüzyıl Osmanlı Mimarisi Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi Cilt II. **(Yayınlanmamış Lisans Bitirme Tezi).** Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi.

Uslu, H. (2011). Sosyal Politika Açısından Belediyeler ve Sosyal Belediyecilik. **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).** İstanbul Aydın Üniversitesi, SBE.

Diğer Kaynaklar

5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu.

5393. Sayılı Belediye Kanunu.

Avrupa Birliği Yerel Yönetimler Özerklik Şartı:

http://www.tbb.gov.tr/mevzuat/kanunlar/Avrupa_Yerel_Yonetimler_ozerklik_Sarti.pdf

(Erişim Tarihi: 25.01.2016).

Denizli Valiliği Resmi İnternet Sitesi.

www.denizli.gov.tr

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 01.02.2016 Tarih 1-11929495668 No'lu Bilgi Edinme Başvurusu Cevabı.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2010 Yılı Faaliyet Raporu.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2010-2014 Dönemi Stratejik Planı.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2011 Yılı Faaliyet Raporu.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2012 Yılı Faaliyet Raporu.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2013 Yılı Faaliyet Raporu.
İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2014 Yılı Faaliyet Raporu.
İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2014-2015 Yılı Performans Esaslı Yatırım ve Hizmet Programı.
İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2015 Yılı Mali Bütçe Raporu.
İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2015-2019 Dönemi Stratejik Planı.
İstanbul Büyükşehir Belediyesi Engelliler Müdürlüğü 2014 Yılı Tanıtım Broşürü.
İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kadın Koordinasyon Merkezi Resmi İnternet Sitesi
www.ibb.kkm.org
İstanbul Büyükşehir Belediyesi Resmi İnternet Sitesi.
www.ibb.gov.tr
İstanbul Valiliği Resmi İnternet Sitesi.
www.istanbul,gov.tr
T.C. Anayasası.
TÜİK 2013 Yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Raporu.
TÜİK 2014 Yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Raporu.